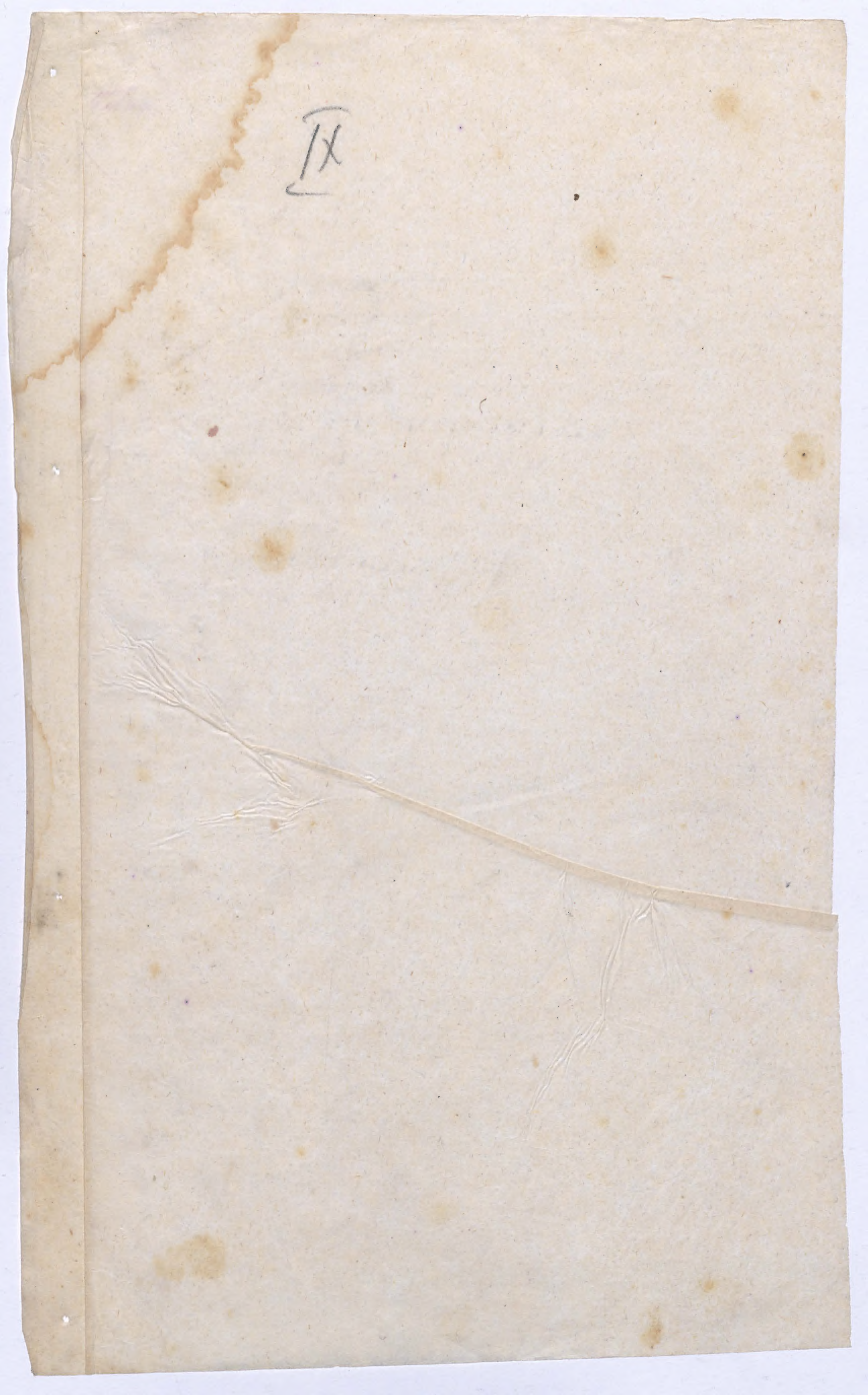

IX

IX

1

IX-ий ПЛЕНУМ РАДИ РЕСПУБЛІКИ

" 9 "Березня 1921 року.

Президія-Голова деп.Фещенко-Чопівський,Заступник Голови-деп. п.Пилипчук та перший Секретарь С.Бачинський.

Присутні депутати: 1/Багриновський,2/Барановський,3/Бачинський, 4/Безпалко,5/Білінський,6/Білопольський,7/Бублій,8/Грещенко,9/Закрасняний,10/Кобза,11/Ковалевський,12/Корчинський,13/Кравченко,14/Красовський,15/Липа,16/Лукашевич,17/Магалевський,18/Молодожоненко,19/Мошинський,20/Ніковський,21/Огородник,22/Орел,23/Пилипчук,24/Плескацевич 25/Приходько,26/Прокопович,27/Романченко,28/Савицький,29/Сапіга, 30/Совачів,31/Тимошенко,32/Феденко,33/Фещенко-Чопівський,34/Хижняк, 35/Чайкивський,36/Шаповалів,36/Шовгенів.

п.Г О Л О В А.IX-ий пленум Ради Республіки відчиняється.Словок п.Секретаря.

П.Б А Ч И Н С Ь К И Й порядок денний сьогоднишнього засідання такий:

1.Внесені законопроекти,

2.Внесення Законодавчо-Адміністраційної Комісії про законопроект про звільнення за штат служачих Державних Установ,які залишились на теріторії У.Н.Р.занятій ворогом.

3.Дебати по інтерпеляціям фракцій сс.і сд.про інтерновану Українську армію.

4.Внесення фракції С.С.про зміну істнуючої організації Ради Народніх Міністрів.

5.Інтерпеляція фракції х-д в справі використання тих можливостей що можуть повстати в ближчій будучині в звязку з ситуаціями на сході.

6.Універсал до Українського Народу.

7.Нота до народніх представництв держав усього світа.

8.Справоздання Прем"ер Міністра про діяльність Ради Міністрів.

П.Б І Л О П О Л Ь С Ь К И Й.З огляду на те що на нинішнім порядку деннім оголошено справоздання п.Прем"ер Міністра,фракція Хліб-Дем.здіймае свое внесення/точка 5-та порядку денного/.

П. К О В А Л Е В С Ь К И Й. З того моменту коли запитання якоі небудь фракціі ухвалено Р.Р.,то це становиться тоді не запитанням фракціі,а інтерпеляціею Ради Республіки.

х) --------

П Б А Ч И Н С Ь К И Й. Точка перша порядку денного: Внесення-в порядкові законодавчоі ініціативи фракціі партіі Хліборобів Демократів законопроект про скасування постанови Ради Народніх Міністрів з 19-го лютого 1919 року про видачу допомоги Міністрам, Керуючим Міністерствами та Товаришам Міністрів при залишенню ними своіх посад. Проект Президіі: передати в Законодавчо-Адміністративну Комісію.

П. Г О Л О В А. Бажання пленума? /Просимо/ Законопроект передаеться в Законодавчо-Адміністративну Комісію. Слідуюча точка.

П. Секретарь Б А Ч И Н С Ь К И Й. Друга точка порядку денного. Внесення Законодавчо-Адміністративноі Комісіі про законопроект про звільнення за штат служачих Державних Установ, які залишились на територіі У.Н.Р. занятій ворогом. Докладчик депутат Сапіга.

П. С А П І Г А. До Ради Республіки поступив законопроект ухвалений Радою Народніх Міністрів слідуючого змісту /читае/:

ПОСТАНОВА про звільнення за штат служачих Державних Установ, які залишилися на територіі Украінськоі Народньоі Республіки занятій ворогом.

1. Служачих Центральних і місцевих Установ, які при евакуаціі в листопаді 1920 року не виіхали з Урядом, а залишилися на територіі Украінськоі Народньоі Республіки, занятій ворогом, в в а ж а т и звільненими за штат з 1-го грудня 1920 року.

2. Служачих згаданих Установ, які, хоча і виіхали з територіі Украінськоі Народньоі Республіки, але до дня набуття цією постановою законноі сили не прибули до евакуованих Установ, по не залежних від них обставинах, вважати звільненими за штат з 1-го грудня 1920 року.

3. Чинність законів про заштатню платню на зазначених в ст. 1 і 2 цієі постанови служачих не поширяеться.

4. Надати Міністрам право, після повернення Уряду на територію Украінськоі Народньоі Республіки, закликати на службу по своему розсуду бувших служачих Державних Установ Украінськоі Народньоі

х) Голова – Правильно. Ставлю на голосування порядок денний? Хто проти? Хто утримавсь? – Нема. Порядок денний приймається одноголосно. Прошу п. Секретаря перейти по черзі.

Республіки, при чому згаданим служачим в час перебування під ворожою владою може бути зарахований в строк вислуги на пенсію і пятирічні додатки.

5. Постанову що до іі оголошення ввести в чинність через посланців.

Законодавчо-Адміністративна Комісія розглянувши цей законопроект і констатуючи, що богато місцевих урядовців Державних Центральних Установ були залишені під час виступу військ У.Н.Р. на території Республіки, занятій ворогом, і тому не могли зявитись до місця нового осідку тих Установ, в яких вони служили. Комісія знайшла доцільним цей законопроект по суті прийняти, але внести в нього деякі зміни. Так в ст. 2 Комісія не могла погодитися з тим, що служачих згаданих Установ, які, хоча і виіхали з території У.Н.Р. але до дня набуття цією постановою законноі сили не прибули до евакуованих Установ, по не залежних від них обставинах, вважати звільненими за штат з I-го грудня 1920 року.

Комісія не могла згодитися з словами які "по не залежним від них обставинам" і ці слова викреслила і замінила: "які не прибули з власноі волі".

Далі Законодавчо-Адміністративна Комісія, рахуючи, що службовці, які не перебувають зараз в своіх Установах, тим самим не можуть користуватись правом на заштатню платню, і тому погодилась, що заштатня платня таки мусить бути лишена. Далі Законодавчо-Адміністративна Комісія не могла погодитись з тим, щоб Міністри і надалі мали право закликати на службу по свойому розгляду бувших, при цьому згаданих, службовців і по свойому розгляду видавати і зараховувати в строк вислугів на пенсію, тому що рахуючи, що раз Міністри знайдуть необхідним прийняти тих чи инших урядовців які залишились на території У.Н.Р. і тим самим ці урядовці не вчинили нічого злого і значить вони мають право на те, щоб час іх відсутности був зарахован в строк вислугів на пенсію.

Тому Законодавчо-Адміністративна Комісія цю ст. 4-ту, а власне: "4. Надати Міністрам право, після повернення на територію У.Н.Р. закликати на службу по свойому розсуду бувших служачих Державних Установ У.Н.Р., при чому згаданим служачим час перебування під во-

рожою владою може бути зарахований в строк вислуги на пенсію і пятирічні додатки."

Змінила в таку редакцію:"4.Зазначеним в цьому закону служачим,що їх знову було закликано на службу,час відсутности зараховуеться в строк вислуги на пенсію й пятирічні додатки."

Статтю 5-ту того законопроекту Законодавча-Адміністративна Комісія по тим же самим мотивам,які були зазначені у першому законопроекті Законодавчо-Адміністративноі Комісіі,і мотивовані депутатом Корчинським,змінила в таку редакцію./Читае/:

"5 Закон цей до його оголошення вводиться в чинність з дня його затвердження,або з дня повторноі ухвали Ради Республіки згідно ст.I4 закону від 9-го січня I92I року про Раду Республіки."

Таким чином в редакціі Законодавчо-Адміністративноі Комісіі цей закон в цілому мусить виглядати так:/читае/:

"Ухвалений Радою Республіки закон про звільнення за штат служачих Державних Установ,які залишилися на територіі Украінськоі Народньоі Республіки занятій ворогом.

I.Служачих Центральних і місцевих Установ,які при евакуаціі в листопаді I920 року не виіхали з Урядом,а залишились на територіі У.Н.Р.,занятій ворогом вважати звільненими за штат з I-го грудня I920 року.

2.Служачих згаданих Установ ,які,хоча і виіхали з територіі У.Н.Р. але до дня набуття законноі сили цього закону з власноі волі не прибули до евакуованих Установ,вважати звільненими за штат з I-го грудня I920 року.

3.Чинність законів про заштатню платню на зазначених в ст.I і2 цього закону служачих,не поширюеться.

4.Зазначеним в тому закону служачим,що їх знову було закликано на службу,час відсутности зараховуеться в строк вислуги на пенсію і пятирічні додатки.

5.Закон цей до його оголошення вводиться в чинність з дня його затвердження,або з дня повторноі ухвали Ради Республіки згідно ст. I4 закону 9-го січня I92I року про Раду Республіки."

В зазначеній редакціі Законодавчо-Адміністративна Комісія пропонуе Високій Раді Республіки цей закон ухвалити.

П.Г О Л О В А. До внеску Законодавчо-Адміністративноі Комісіі хто мае взяти слово?Ясно.Дозвольте ставити на голосування законовнесок в редакціі Законодавчо-Адміністративноі Комісіі в цілому.Хто за?Прошу стати.Хто проти- нема.Хто утримавсь-нема.Закон прийнятий одноголосно.Слідуюча точка.

П. Б А Ч И Н С Ь К И Й. Третя точка порядку денного:дебати по інтерпеляціям фракцій Соціал.Сам.і Соц.Дем. про інтерновану Украінську Армію.

П.Г О Л О В А. Прошу хто в цій справі мае слово.Депутат Шаповал.

П.Ш А П О В А Л. Народові Ізраільському його Бог-Іегова послав в Египетський землі десять кар.Ці кари Вам відомі, панове депутати.
Але Бог Ізраільський милосерднійше Бога Украінського,бо останній ще крім тих десяти кар послав свому народові на своій і не на своій землі ще одинадцяту кару-німоту,оніміння,

Ця кара не е фізична,а мае якийсь инший характер.Отже все зводиться до одного і того ж знаменателя.Коли ти голодний-мовчи,коли голий-мовчи,коли ти умираеш-теж мовчи і так мовчи і мовчи.

Ця остання кара на велике щастя не всіх паралізувала в такій степені,щоб язик іх прилип до гортані.

Не можно мовчати,панове,треба говорити. Говорити так голосно, щоб чули наш голос як ті, що поневолені тут сидять, так і там, що сидять поневолені од заходу до сходу нашої землі.

Отже хитроумні Одисеі,наші політики,які до цього часу в політичних мандрівках своіх на розбитому кораблеві намагались приплисти до Олімпу,щоб там прилучитись до сонму Богів,і коли черньвзбунтовалась,потребовала на суд,то вони замість того, щоб явитись самим і дати відповідь,вони виткнули тих в"язнів, що сиділи на веслах і гнали корабль.Звичайно,в"язні,як в"язні. Що вони могли сказати проти-сказали і вийшло враження,що нібито все спокійно.Але не так спокійно,як ми почули у відповіді Правительства.

Ми чули тут доклад Військового Міністра,чи виконуючого обов"язки його,доклад коротенький,прочитаний.Отже коли придивиться до того докладу,,то враження таке ніби-то все прекрасно,все зроблено.

Ми чули,що нам прочитана була табличка статистична про неграмотних і малограмотних в армії.Ми чули,що Уряд У.Н.Р.знаходився весь час в повному контакті з армією і був завжди в курсі справ;що їздили до Варшави колись;що вживались заходи для стосунків з Червоними Хрестами і в решті решт ми почули, що цей перехід через Збруч сюди був несподіваним для поляків і що вони не вспіли заготовити табори.

Але все це,що ми почули,є голі слова,слова в яких нема жадного змісту.Принаймні ми того змісту не почули.

Перше всього коли ми будемо розбиратись в тій статистиці, яку нам запропонував виконуючий обов"язки п.Військового Міністра,скільки відсотків неграмотних і скільки малограмотних, то ми не бачимо самого основнійшого,ми тут не бачимо кривої лінії,яка мусила би показати нам,що ж Уряд зробив в цій справі, щоб цю неграмотність і малограмотність нашого вояцтва знищити, щоб культурний рівень його підняти.

В самих простих відчитах про культурно-освітню справу і там завжди рядом з цифрою неграмотних і малограмотних ставиться поруч друга цифра оскільки ця грамотність,ця свідомість,я сказав би тут,бо вона є важна річ,як свідомість національна, оскільки вона надвищилась.

Час був.Навіть в народній школі,коли учитель підступає до дитини неграмотній,яка не бачила шкільної скамьі,то він попрацювавши над нею,показує свої наслідки,що він досягнув.

За ті чотирі місяці він мусить принаймні хоч букварь пройти.Цього ми від п.Міністра Війни не чули.Може йому ця педагогія мало знайома,може він не цілком розбирається в ній-друга річ,але ми не чули.

Таким чином остались голими ті слова,де п.Військовий Міністр нам намагався розповісти про те,що культурно-освітню роботу посунуто в нашій армії.

Далі ми розберемо ті стосунки і взагалі той контакт,який Уряд вів з армією.

Коли ми зробимо коротеньку історичну справку, то ми побачимо,що контакт виражався ось в чому:колись були у нас такі пра-

вительства,які кидали міністерскі свої кабінети,свої відомства і летіли на фронт,занимались там агітаторською роботою,говорили промови на всякі теми,на ті що треба і не треба,міністерували там, ніби-то в армії були звичайними агітаторами,пропагандістами.

Ось який бував звязок з армією.Що цей контакт давав,ми бачимо.

Очевидно цю помилку Уряд з"ясував і рішив від цього одсахнутись.Тоді він закопав себе в кабінетах і армія осталась,як окремий мир,цілком не знаючи і не маючи відношення до того,що там робиться.

Це становище дійшло до такої остроти,оця повна відсутність органичного,морального,політичного,державного звязку армії з Урядом довела до такої степені,що армія потребувала Уряд явитись до неї і Уряд примушений був з"явитись і явився переляканий.

Ця переляканість дійшла до того,що він почував себе,я пригадую Войтовецьки й Елтушовські наради,-ніби він находився цілковито не в своїй,а цілковито в ворожій армії.

Ті пани Міністри можуть передати свої враження приватним чином.Після того розпочались надзвичайні події на фронті,події,які вимагали кожної хвилі найміцнійшого звязку з тою армією,яка так сміло йшла в огонь.

Але того звязку не було.Були якісь окремі мандрівки окремих Міністрів до штабу армії,переляканих,без усякої провідної думки,без усякого пляну,без усякої втішної,радуючої в ту сторону чи другу інформації.Я,панове,був весь час в армії,в штабу,де все кіпіло,де все горіло,де рішалась остання доля,останній момент долі тої нашої операції на фронті.

От армія таким чином відчувала контакт зі своїм Правительством. Скорше Правительство наводило на ту армію своєю безпорядочністю, відсутністю всякого розуміння,що далі буде,жах,трепет і впливало на неї так,як не впливали кулемети,гармати ворожі.

Катострофа підходить до кінця.Ми наближаемось до кінця,до Збруча.

От іде шалена вакханалія:летить все з чемоданами,з корзинами, летить оторопіле,не знаючи куди,до якої переправи;все змішалось--коні,люди,летять міністри,летять в одиночку,летять групами і тут

їх запитують на Збручі. Тут ми виловлюємо своє Правительство, питаємо,що далі,куди,як,на яких підставах,куди йти.Відповіді ніякої абсолютно.

От це становище,в якому опинилась наша армія.Ви думаєте воно добре на неї вплинуло.Наша армія ставши на Збручі задумалась куди ій йти.І,прошу Вас,на протязі двох доб було вагання,чи йти опять на схід,йти,можете собі уявити, в якій організації.

Перейшли Збруч.В перший день переходу за Збруч перед Ожоговцями до Командарма являється Прем"єр Міністр,вид його ужасний, движенія быстри і прочее.Питає Командарм його в моїй присутности,що далі.-"Хто його знає,там є місця і прочее,може що небудь буде зроблено."Сидимо за Збручем тиждень,сидимо другий.В решті решт армія побачила,що положення наше трагичне.Чого ми сюди прийшли.Як і що будемо робити далі.Абсолютно не відомо. Там грабують, росхищають,забирають..../п.Голова:"Ви забули"/Забув,пане Голово.

Одним словом зібралась військова нарада і військові почали ви рішувати свою долю,що далі робити.

Радились,радились,в решті решт рішили делегувати нашого п.Командарма до Варшави,добиваться про те,як буде,яке положення армії.

Сюди прилітають два Міністра до нас.У нас вздох облегченія: в решті решт нам щось привезли.

Приїхали Міністри,розпитають їх.Пани Міністри приїхали до нас щоб захиститись,ніби-то безпечнійше у нас було.

П.Г О Л О В А .П.депутат Шаповал.Я мушу сказати,що Ви трохи ухилились від істини.Перше що при переході наших військ,керували переправою Міністри і представники де-яких місій.Друге,що в той час,коли наша армія переходила Збруч,в Варшаві велись переговори з Польським Урядом про те,яка буде доля нашої армії.Прошу учесть ті два моменти.

Деп.Ш А П О В А Л.Я дуже уважно вислухав ці зауваження,які зробив п.Голова.Може це і було....

/П.Г О Л О В А-п.деп.Шаповал.Голова Ради Республіки сказав, що це було./

Я цілком визнаю увагу п. Голови,як дійсну, але я кажу,що ар-

мія цього не знала.Тепер далі..Переправою нашої армії через Збруч керували не тілько представники французської місії,але і большовицькі комісари,які стежили за тим,щоб ми віддавали зброю

Очевидно в тому контакті,в цих піклуваннях про стан нашої армії,Правительством було вжито стільки богато заходів,що армія наша на протязі сорока днів,а то і більше товклась в районі Тарнополя і в надзвичайно антисанітарних і антигігієничних умовах розташована була по селянських халупам,де не було гарантовано,що всі не можуть перехворіти всякими пошестями.Бо розташування відбувалось не відповідно тому,оскільки та чи инша місцевість відповідае санітарним умовам,а просто там,де було вільнійше місце,не заняте союзними військами.

Таким чином,той стан в якому опинилась наша армія без жадної певности,що буде з нею,яке буде правне становище,і це надзвичайно вплинуло на саме моральне положення нашої армії,на її,так сказати,самочувствіе.

Отже тут,як ми довідались,наша армія загубила богацько людей.П.Командарм росповідав нам,які наслідки були такого положення армії в районі Тарнопольському,тому я не буду цього питання чипати,ще й по другим міркуванням.

Нам сказали тут,що для піклування над армією,для з"ясування її положення,для її заосмотрення матерьяльного і харчового представники Уряду їздили до Варшави. Коли вони їздили до Варшави,які наслідки цієї поїздки, ми до сього часу ще не чули.

Правда нам виконуючий обов"язки Військового Міністра сказав,що генерал Зелінський приде і роскаже.Може і роскаже,але час іде,А нам не росказано.Ми знаемо в якому фактично положенню знаходяться зараз ті,що перебувають за дротами.

Для допомоги нашої армії,тут сказано,були закликані представництва чужоземних червоних хрестів,сказано,Американського хреста. Оскільки нашим Урядом подбано,щоб ці представництва найширше розвинули свою діяльність,оскільки наш Уряд звертався до них,оскільки дбав,з якою рішучистю-нам нічого не сказано. Нам сказано,що в одному місці вони допомогали,а чогось в других таборах не хочуть.Ніби-то це залежить від наст-

рію Американського червоного хреста.

Тому нам так здається,принаймні таке враження получається, що можливо,що представництво червоного чужоземного хреста не знае тих таборів де сидять наші інтерновані.Найбільше враження на мене зробила,так сказати,заключительна частина доклада п.Міністра Військових Справ.Це там буквально сказано,що перехід нашоі армії був несподіваним і тому Польський Уряд не був підготовлений до прийняття нас.

Коли я вислухав це з уст п.виконуючого обов"язки Військового Міністра,то мені пригадалась ота ветхозавітна байка про перший гріх Адама і Еви,де ніби-то Адам сказав:"Почим я винен, коли мені яблуко дала Ева,я його і з"ів".Виходить так,що ніби то Польський Уряд мусив весь час на поготові держати табори для Украінськоі армії,тому що вона бьеться за будування своеі Держави.

Ми почули ще відповідь другого представника Уряду п.Міністра Ковалевського.Тут так богацько було аргументів,виправдуючих діяльність нашого Уряду, що всі вони утонули передо мною принаймні перед одним тим аргументум,перед звучним стуканням кулаком по столу.

Більш я ніяких аргументів не чув.Коли я дивився на п.Ковалевського,який говорив від Уряду,то мені хотілось сказати:"Юпитер,коли гніваешься,то значить ти не прав."П.Міністр Ковалевський нас правда втішив,що все замовлено,що цілі вагони йдуть десь там в дорозі з літературою,з усім,що стосуеться до навчання нашоі армії.Але п.Міністр Ковалевський ні одного слова не сказав про содержиме тих вагонів,про те,що в тих вагонах везеться.Як від п.Міністра Ковалевського,так і відп.Військового Міністра ми не чули самого найголовнійшого,ми не чули того пляну,тоі сістеми,яку Уряд хотів вжити, щоб навчити нашу армію.Чому він хотів навчити,ми не чули.Ми не чули оскільки той розроблений систематизований плян,оскільки він вже приложен в роботу,оскільки він виконан,в який степені він виконан і що не виконано.

Коли ми від п.Командарма все таки почули вже ніби-то дійсно

щось таке,що нам потрібно було знати,придаючи повну віру тому,що він сказав,рахуючи його голос найбільш авторитетним,то ми приходим до переконання,що коли заховалась яка небудь організація в нашій армії,коли щось залишилось в ній,коли й просвіта і культурно-освітня робота там в якійсь степені істнуе, то це тільки завдяки тій же самій армії,завдяки тому,що ця армія,як самотужки до цього часу воювала,так самотужки вона зараз займається самонавчанням.

Тільки тому в рядах тих людей,які ще не загубили віри самі в собою,бо цю віру вони виробили в собі,вони доросли до тоі віри,до тоі свідомости,що стихійно вона родилась,виховувалась в ній,коли вони зуміли подбати про себе,то тільки вони і більш ніхто про них не подбав.Отже,зробивши аналіз тим урядовим поясненням і відповіді,яку ми почули тут на нашу інтерпеляцію, партія Соц.-Сам.находить,що з боку Уряду,як для з"ясування, так і поліпшення правного,матерьяльного,морального,і фізичного положення армії, Урядом нічого не зроблено.Тому партія Соц.Сам.прохае прийняти формулу переходу до чергових справ такого змісту:

"РАДА РЕСПУБЛІКИ,констатуючи,що Урядом У.Н.Р.не були вжиті всі заходи до з"ясування правного становища нашоі армії на території Польськоі Держави і до забезпечення дійсно нормального життя іі,вимагае:

І.Аби Урядом в негайний спосіб були вжиті всі заходи для з"ясування правного становища нашоі армії під час перебування іі на території дружньоі Держави,за інтереси якоі наша армія воювала.

2.Аби моральний,матерьяльний і фінансовий стан нашоі армії був поставлен в нормальне положення."

П.Р О М А Н Ч Е Н К О.Коли ми підходимо до питання так важного ,як питання про нашу армію,то мимо волі насуваеться два ріжних почуття.

І.Почуття великоі гордости,що ти украінець,і

2.Почуття великоі скорби і журби за долю тоі армії.

Тричи наша украінська армія подавала,кидала свое трагич-

не прохання:"дайте умерти,але умерти в бою,дайте умерти з честью."

Перший раз це було сказано на з"їзді військовому у Жмеринці,другий раз було це під Могілівом сказано славною дівізією Удовиченка весною минулого року і в третій раз повторено було це побажання в листопаді 1920 року у Елтушкові:"дайте умерти з честью,дайте загинути в бою."

Але на превеликий жаль,цей крик одчаю,яким нація буде гордитись і який буде золотими буквами записаний наскрижалях історії визвольного руху нашої батьківщини,цей крик отгука на жаль не знайшов до сьогодня.Не тільки безголосим,було німим не тільки українське Правительство,але на жаль і українське громадянство.

В 19-му році після катастрофи наша геройська армія,наш рядовий сірий козак і сірий старшина махнув на рідну країну босими ногами топтать стежку до широкого шляху української державности.Оточений зо всіх сторін ворогом, одбиваючись од його численних ударів,прорвався він до державного центру, став знову під його керування,надіючись що щось там в кінці видумають.

Пережив страшенний одход за Збруч в перший раз і за Дністро.Зробив колосальний по своїй смілости удар від Городенки і Німньово до Могілива,але знов був одкинутий до Збруча і бився все один,все покладаючись на власні тільки сили.Сама армія,залишена тільки на себе,вона мусила сама боротися,сама організуеться,сама мобілізуеться.

Справді як трагично це звучить,як сказано це тут,що поляки не були приготовані на одхід нашої армії за Збруч.Але і наша армія не була приготована на перехід за Збруч,бо армія все думала,як йти вперед на Україну,дійти до етнографичних меж,а не за Збруч до таборів.

Правительству треба було подумати,що буде коли не стане стріл,коли забракне потрібної кількости патронів,що буде коли їй,немаючій ні змоги ні средств оборонятись,прийдеться відбиватись від сильнійшого ворога.

Правительство послало уповноважених до переговорів вже із Волочиска.

Тепер армія знаходиться за Збручем.Я не буду тут говорити про ті сорок днів,про які говорив п.Командарм,але мушу сказати за тих сорок днів,які прийшлось пережити нашій армії,про гору компліментів,які пали тут під адресою Уряду.Сказано було коротко і ясно,що все було Урядом зроблено.Для того,щоби щось самій зробити,наша армія через поручника-каліку Сушка добивалась від Червоного Хреста підмоги.

Сам Командарм поїхав до Варшави,щоби спасати армію,щоб дати змогу тим безмірно героїчним відділам розорученим поляками,тим нашим героям-куріням,героям-козакам пережити час перебування в таборах.

Український козак не знав ,по якій лінії політики йшов і йде дальше Уряд,він,цей український козак,йшов за своіми ідеалами, бився і став з цього залізний скелет,залізом відбиваючий удари по нашій державности.

Коли з тіеі трибуни говорить п.тим.вик.об.Військового Міністра,що те і те зроблено Урядом,то я скажу,що йому поручено було складати відчит за чужі гріхи чоловічі,впрочим він не міг відмовитись від цього в силу військовоі дисціплини.

При відсутности Військового Міністра одповідального за свою справу,не було теж гарантіі відповідальности також за те,що треба було зробить,а чого не можна було перевести.Отже в той час,коли п.Військовий Міністр і п.Командарм,в той час,коли панове Начальники дівізій,які на свойому хребті несуть важку справу арміі, які являються іі господарями і репрезентантами,питалися раз по раз що робити,то все вони чули відповідь ,що все вже було зроблено щоби заосмотрити армію всім потрібним:амуніціею,одягом і харчами.

Але в той же час,рішучо закидалося,що коли не задовольнити армію,то через два тиждні може наступити катастрофа.Не для того, щоб робити тут персональні порахунки,не для того,щоб тут когось побити,ми тут виступаемо,але виступаемо,щоби Висока Рада Республіки,як легальне Народне Представництво,положило кінець тому нед-

бальству і безладью,які панували в Правительстві у відношенню до армії.

Для того ми виступаемо тут,щоб український козак зі своїми змаганнями не лічив себе низчим від останнього громадянства,бо до сього часу українське Правительство,українське громадянство не доросло до того рівня,до тоі висоти до якої доросла наша армія.І от ми виступили тут,щоби показати,що українська армія може надіятись і мати упевненість в тому,що українське зорганізоване громадянство через своїх заступників висланих у Раду Республіки зробить так,як вона наша геройська армія наш страдальний козак того вповні заслуговує.

П.Ф Е Д Е Н К О.Панове депутати,відповідь Правительства на інтерпеляцію нашої фракції мене ще більше упевнила в тому,що, як сказав російський комуніст Троцький і з чим на жаль ми мусимо погодитись,що Українська Народня Республіка представляе одну некультурність і неграмотність.Бо що робилось,щоби ту неграмотність усунути,що робилось,коли бачили,що ведеться ворожа пропаганда,і в армії не знали,що твориться по за нею. Я тут можу відчитати,що пише наш товариш із табору:"напишить про наше політичне життя,яке у нас Правительство,що твориться в Раді Республіки"-і я питаю для чого істнуе Міністерство Преси й Пропаганди.

Я думаю,що Міністерство Преси й Пропаганди повинно знати, що п.Шемет іздить по таборам і до нас звертались люди і питали,чи йдемо до повної гетьманщини.

Він давав навіть ріжним групам гроші.Я мушу тут на жаль сконстатувати,що безперечно в діяльности нашого Правительства нічого не було абсолютно зроблено в справі культурного піднесення і освідомлювання нашого козацтва,що не роблено було того,чого вимагали обставини і що належило зробити.

І скажу більше:вже стало традицією трактувати тут так цю важну справу зі сторони Уряду. І ми знаемо,що п.Міністр Фінансів в місяці жовтні 1920 рокуна пропозицію п.Головного Отамана видати на просвітні справи в армії 2.000.000 карбованців не видав на цю справу ні одної копійки.І розуміеться

Правительство і Міністр Фінансів тим оправдали вислів Троцького під адресою У.Н.Р.,що ми представляємо дійсно щось безграмотне,бо Правительство не дало ні карбованця на піднесення культури і на справу освідомлення нашого козацтва.

Розуміється,коли де хто може заявляти,що у нас муштра це найважнійша освітня справа,ми мусимо констатувати,що безпечно те,що робиться по таборам для наших інтернованих козаків,для нещасної армії,поведено виключно приватною ініціативою,а не доцільними заходами Правительства,а ні його членами Міністрами,які по своєму посту обов"язані це робити і в цьому напрямкові систематично працювати.

Нам тут заявляють,що там був посланий полковник Стежко з таким дорученням Правительства.Коли була ця посилка і що цей пан робив,наша армія про це нічого не знала і досі не знає.

Тепер настав ніби спокійніший час,тиха мертвечина бездіяльности,і ми забули про тих героів козаків,про долю нашої армії і про те,за ким е майбутне.Щось,нехай Шемет працює по таборах,хай трудиться без перешкод і агитуе за свою трудову монархію,а наше Правительство нічого не робить.

І я запитую,чи чотирьох чоловіків,які складають цей орган /полковника Стежка /,справляться з роботою тих,що хотять хоча остатки старого режиму для власного народу створити.

Ми з пояснень п.Міністра не бачили цього.Ми довідались тільки,що п.Леонід Бачинський читав одну лекцію про паразитів така лекція,гадаю,потрібна,але успіх з неі по мойому не буде далеко такий великий,як із лекцій проголошених п.Сергієм Шеметом.Результат заходів про освіту над нашим козаком вийде такий,що козак найшовши паразита сміючись скаже,-це самець або самка.В результаті я мушу зазначити одно.Ми читали, що на нашу інтерпеляцію буде відповідати п.Прем"ер Міністр, але п.Прем"ер Міністр обмеживсья тим ,що випустив двох Міністрів.

Я розумію положення п.Військового Міністра,але не розумію

чому п.Міністр Ковалевський вмісто відповісти і сказати щось до речі,стукав по столу і далі від стукання на жаль не пішов.Щож,прочим,йому иншого залишалось крім стукання по столу.

І мушу підкреслити, що у всій роботі Правительства не було пляномірности,була слаба кустарність і більш нічого.Справа матерьяльноі допомоги нашому козацтву рівнож не була поведена так,як того вимагало прикре положення нашоі армії. І це факт,що наша інтернована армія голодує страшно.

/П.Безпалко з місця:"тоді,коли наша одна Варшавська Місія коштує міліони"/ Я думаю,що за те величезне майно,яке забрали поляки,ми повинні були досі одержати відповідну від Польськоі Держави рекомпензату і не треба було чекати,аж наше козацтво стане з голоду умирати.

/П.Безпалко:"Нема заступника відповідного у Варшаві"/. Коли Міністр чи заступник Уряду не кричить,то мусить заявити про це голосно Раді Республіки,бо инакше покінчиться все тільки стуканням по столу,як цього ми були недавно свідками.

Ставлю таку формулу перехода від фракціі Соц.Дем.:"Рада Республіки вважає відповідь Уряду на інтерпеляцію в справі положення нашоі армії в таборах інтернованих не вистарчаючою і пропонує:

I/Передати всі справи порушені в інтерпеляціях на розгляд Комісій Культурно-Освітньоі і Військовоі.

П.Б І Л О П О Л Ь С Ь К И Й.Тут говорилось богато про шкідливу діяльність добродія Шемета,який іздив по таборах і таке натворив,що не дай Господи.

Я прошу того п.депутата,що заразом е і Міністром,щоби він сам поіхав по таборах,не боявся козаків,як цього не боявся п.Шемет,і шось розумнійшого сказав там. Тепер,що торкається безвихідного і тяжкого становища нашоі армії,то я скажу,що це лише логичні наслідки нашоі довготривалоі хвороби,-нашоі отаманії.

Три рази робився наступ і все як бачимо такаж сама безпорадність,брак якоісь провідноі думки і планомірних заходів

на будуче, все треба було організувати кожний раз наново, бо ми організували армію не по числу ділових людей,а по числу отаманів.

Наша справа настільки висока і свята,що вмісто цього щоб іі нищити не вмілими спробами всякого сорта отаманів,мусять бути прикликані люди не нашого походження до будування і організації нашоі армії.

Щож до наших Місий,то в кожній сидить також такий менший, або більший отаман.Е один спосіб рівнення,рівнення на когось. Е також спосіб рівнення на найдурнійшого.Через це ми годимось на формулу переходу фракції С-Д. /Оплески /.

П.К О В А Л Е В С Ь К И Й. Думаю,що Соціал-Демократична фракція сьогодня не улаштуе мені какофоніі,бо я подав на демісію.На цьому гадаю справа виключена.Мені дуже тяжко буде відповісти на ті біжучі закиди і я гадаю,що і не мае раціі відповідати.

Я торкнуся тоі формули переходу,яку я запропоную від нашоі фракції Високій Раді Республіки ухвалити:

"Заслухавши пояснення з приводу інтерпеляції Ради Республіки в справі положення армії та переведення в ній культурно-освітньоі праці,Рада Республіки констатуе,що перехід армії на терен Польщі та об"ективні обставини,що створилися в звязку з цим переходом,тяжко відбилися так на матерьяльному,як і моральному стані українського війська.Разом з цим Рада Республіки категорично підкреслюе,що Правительство повинно вжити всіх заходів в напрямку усунення всіх несприяючих умов,які характеризують сучасне таборове життя нашого війська,помятаючи про те,що в сильній,дисциплінованій і морально здоровій армії полягае значна частина успіху нашоі дальнійшоі боротьби за Українську Державність.

Віорячи,що наше військо,яке переборювало на протязі останніх років надмірні труднощи, переборе й нинійшні тяжкі обставини,що е переходовими в загальній боротьбі за Українську Державність; висловлюючи в імени українського народу свій подив героізму украінськоі армії та переконанність,що вона й на

далі покриватиме себе невміручою славою во ім"я своеі батьківщини і схиляючи свої голови перед тінями тих старшин і козаків, що своє молоде життя віддали на служення ідеі боротьби за Українську Державу.-Рада Республіки переходить до чергових справ."

Справа полягае в тому, що які б не були ефекти Правительства але ми не можемо не погодитись з тими дійсно тяжкими, може навіть надмірно тяжкими обставинами, які утворились неждано в звязку з переходом нашоі армії і нашого Уряду на чужий терен.

В тому числі ми не можемо скрить, не признать зусиль які були зроблені в напрямку поліпшення положення нашоі армії і всього того, що до певноі міри не хотіли прийняти на увагу представники де яких фракцій.

Е дуже богато слушного і в увагах фракцій але позаяк ці питання будуть порушені саме в звязку з експозе п.Прем"ер-Міністра, я гадаю що ця основна критика і може бути одложена до цього експозе, а зараз справи порушеної в інтерпеляціі не можна не торкнутися і не зафіксувати в словах нашого співчуття.

Оця наша резолюція е дійсно співчуття нашоі армії з боку Ради Республіки.

П.К О Б З А.Пани депутати, власне кажучи всі недочоти Правительства в справі незаосмотрення армії були покриті п.Командармом.Одначе я думаю, що Правительство тут сховалося за Командармом. Це характерна вдача завжди ховатися за армію.Цей наш перший національний герой страждав і на цій трибуні і тут був героем і страждав за армію. І цей герой страждав ~~за~~ або мусив прийняти накинену йому ролю обороняти Правительство бо взяв на себе обов"язок покрити всю грязь /п.Голова.Що значить грязь пане депутате./ Во ім"я наближення Правительства до армії і в ім"я того він зробив богато комплиментів нашому Правительству.Але все таки трішина залишилась.Тому якраз доклад п.Командарма не хочу рахувати відповіддю Правительства. Я відділяю його в окремий доклад про фактичний стан армії і тільки.На інтерпеляцію фракціі Соц.Дем. 4-го березня

Правительство дало нам відповідь через своіх заступників:через Військового Міністра і через Міністра Преси й Пропаганди, котрий чомусь сидить тут, а не на креслах Правительства./П.Ковалевський з місця:"я вже не Міністр"/. Одже коли читав п.Військовий Міністр про фактичний стан культурно-освітньоі роботи,читав як військовий,що було у нього написано,читав скоро, що Бог дав.

Але із цього для нас було ясно,що козаки самі себе навчали,себ-то вживали всі можливі засоби і переводили культурно-освітню роботу.

Що це дійсно так було,ми всі знаємо і в те віримо.Це що було зроблено,було зроблено не Правительством,але це зробила дієва армія сама для себе.Ми знаемо,що е культурно-освітній відділ в Генеральному Штабі і маемо відомости,що цей культурно-освітній відділ із старшин Генерального Штабу на протязі 4-х місяців ще ні на один день до таборів не доіхав.Це дуже інтересно і в цьому виявляється відношення Правительства до культурно-освітньоі роботи в армії.

На превеликий жаль п.Військовий Міністр в свойому докладі це обійшов.Одже мене цікавило б,щоб п.Військовий Міністр вияснив ролю культурно-освітнього відділу і дав відповідь яка була роль,призначеного Верховною Владою п.полковника Стежка, якого вся робота полягала в складенню штатів і який сам себе умістив на посаду третьоі кляси.

Одже це так нам дани пояснення п.Військового Міністра.Друга відповідь п.Міністра Преси й Пропаганди,в якій були тільки широкі розмахи,рук,але не було подано ні праці,ні методів, ні системи культурно-освітньоі роботи.Правда,п.Міністру помішав п.депутат Безпалко,який вимагав конкретних фактів./П.Ковалевський з місця:"він сам не знав чого він хотів"/.Але вмісто конкретних фактів п.Міністр так був розгнівався,що стукав кулаком по столу.Але по сути на запитання п.Безпалка, що робилось в освітньо-організаційній справі,п.Міністр відповів,що професор Бачинський іздив по таборам,але ми знаемо, що він робив це по своій власній ініціативі.Я ж хотів би,щоб п.Міністр і други люди від пропаганди іздили по таборам,так

як тут закидали що їздить наш хлібороб Шемет,тоді була б виразніша робота.Але ця відповідь ,що нам дало Правительство таким страшним стуканням кулаками,це може виразно,але ми від того вже давно одвикли./П.Ковалевський з місця:" Це декламація.Під час революції таки промови можна було говорити/. /П.Голова:"призиваю депутата Ковалевського до порядку/." Гадаю,п.депутате, що на тому відповідь не кінчилася; там не було нічого,крім стукання по столу. 5-го березня п.Військовий Міністр знову давав відповідь на інтерпеляцію фракції Соц.Сам. в справі фактичного стану нашої армії. Властиве кажучи,відповідь була дуже поспішна, в загальних рисах по стародавньому:" все обстоит благополучно", Правительство уживає відповідних мір,щоб козаки ще не повмірали і т.д.,більше нам тут не було нічого сказано. Не сказано було, чим накипіло і чим болить серце козака. Тяжко нам було до цієї відповіді , а тепер стало ще тяжче бо,як і раніш, ми бачили що Правительство все ж далеко стоїть від армії. І це нам стає цілком зрозуміло, бо початок не тут, а ще з часів Директорії і що це виходило, як наслідки тої безсистемности і не відповідальної роботи по Міністерству Військових Справ і по Міністерству Закордонних Справ ,і ми вже повних два роки відчуваємо наслідки тої безсистемности. Ми ніколи не знали, хто наш ворог, а хто приятель; ми не знали де наш фронт, а де тил і куди ми зможемо відступити. Армія наша ніколи не була заосмотрена ні одягом, ні зброєю, ні патронами, все була голодна і гола.

П.Г О Л О В А. Пане депутате Кобза. Це зовсім не відноситься до теми.

П.К О Б З А. Слухаю, пане Голово. Значить,про це не можна говорити.То я перейду зараз до положення нашої армії в лагерях. Богацько тут єсть або військових,або тих,які добре знають долю рядового козака.Тяжка ця доля простого козака. Вона часто межується з великим геройством. Тут рядом стоїть він зі смертю або з побідою,але все ж це найкраща пора козака. Але ж невимовно тяжка доля його, коли він сидить у таборах за дротами без діла,при чужих часових, голодний в холодній хаті - то це є тяжче смерти. Це місце не для героя , але місце для психології злочинця.

Щоб цю справу полегчити, Правительство на жаль про це не подбало.

Дуже мені жаль, що я не можу говорити те, що хочеться і що треба і тому кінчаючи я приєднуюсь до внесення Фракції Соц.-Дем.

П. Б Е З П А Л К О. Панове депутати. Ми сьогодня в діскусіях і дебатах забуваємо, занехаюємо, що ціла акція, яку безперечно піддержує ціла Рада Республіки, в справі допомоги моральної, матерьяльної нашому війську,- ціла акція сходить безкористно для нашого війська.

Наше військо не потрібує тих похвал, які пишуться тут в резолюціях і безперечно не треба для цього діла ціеі політичної обстановки, яку викликали діскусії і дебати.

Не ходить тутка о те, що якась фракція поставила цю справу лишень за для того, щоб іменно з цього питання висловити Правительству довірря чи недовірря. Не ходить о те, що в цій справі фракція робить свою політику, виступає, голосує, - цього зовсім ця справа не вимагає. Кажу, що цим, панове, ми надзвичайно велику кривду робимо тим людям, які сьогодня в стані великих мучеників, які перебувають в голоді і холоді за свої надзвичайно великі заслуги перед нашою рідною вітчизною.

Ми хотіли б усунути тут ці перегони фракції перед похвалами в сторону війська. Дальше цього абсолютно не потрібно. Ми хотіли обминути те, що має послужити точкою довірря чи недовірря установленою Радою Республіки до Правительства.

Ми хочемо реальних наслідків цього, а реальних наслідків, крім демісії Міністра Преси й Прапаганди, мабуть і не буде, коли діскусії і розговори закінчуться тим тоном, яким і почались.

Це неможлива річ. Ми, Рада Республіки, мусимо сказати, де є виновники цього стану, які мають вищу силу; я цього стану не торкаюсь, але де є виновники того стану, в яким військо наше перебуває, якого не повинно було б бути, коли б всі чинники, до яких ми відносимось, були б сповнили свій обовязок: як реальним шляхом можно війську допомогти.

Я хочу сказати,що безперечно Правительство завинилось на тому , що воно не мало й сьогодня не мае ніякого пляну і системи культурно-освітньоі роботи в нашоі армії.

Що справу торкали инші,а чи хто іздив,що робив - ціеі справи не торкались. Це одно.

Дальше , хто е виновником цего , що наша армія на тій території,за яку вона билась,бо вона билась за Україну і посередньо за Польщу; де е виновники того,що армія наша не достала того,що достають звичайні на стані полонених.

/Голос з місця: "Прошу, наша армія не на стані полонених."/ Кажу,де виновники того,що наша армія на стані полонених. Вона повинна бути на кращому стані . Я прошу панів тутка в повній мірі в повному обсяві не можна винуватити лишень другу сторону,бо треба дивитись і на нашу, а не казати,що не зроблено все те,що повинно було бути зроблено.

Але чи не винна і ця наша сторона, своя власна,коли так поставилась друга сторона. Треба сказати це щось тутка невимовне, не зрозуміле.

Що це е,що наша армія в такому стані опинилась. Це е абсолютно не зрозуміло. Коли будемо писати і говорити ясніще,то це вийде великий скандал. Я прошу панів,ми самі винні. Я тут звертаюсь,панове,не лишень до цілого Правительства,бо сьогодня ми мусимо сказати,що Правительство наше,громадянство і військо находяться під опікою певноі інституції,про яку ми досі не говорили. Ми е під опікою Міністерства Закордонних Справ під опікою його агентів в Варшаві. Ми мусимо сказати,панове, що в Варшаві робиться злочин зі сторони наших представників.

Ми не підкреслюемо в цій справі страшний злочин. Я не представляю,щоб відповідальні люди прийшли до Уряду Польського представили належно справу,жадали від Польського Уряду акціі навіть не як представники Уряду,а як заступники тих людей,які сидять по таборах, - і нічого б не добились.

Наша Варшавська Місія Військова міліони коштуе і за скасування ціеі Місіі ми могли б три табори удержувати. Абсолютно

правда. Але реальних наслідків від того,що ми маємо заступників,ми не чуємо. Коли ми маємо факти,що вони зробили свою справу,то вони виновники того.

Ми цього замовчати не сміємо.Ми мусимо просити п.Міністра Закордонних Справ,щоб він розслідував цю справу,оскільки представники Його Міністерства є виновники того стану,в якому ми знаходимось.

Ми мусимо сказати,що та Місія мала змогу велику політику робити з французами і з англійцями в Варшаві,має змогу і робить все,має кілька разів на місяць бенкети,на які йдуть страшні міліони польських марок.

Вона вміє робити ту високу політику при шампанах при лікерах,але не ту політику,що б дати поміч війську. Лише одна загроза,що ми до світу звернемось, була абсолютно відповідною й Польський Уряд мусив би реагувати на реальну загрозу.

Але перед таким представником,який і при маленькій катастрофі і в момент найгіршого стану летить до Польського Уряду і питає,чи я залишусь тут,як Місія,чи ні,-перед таким заступником Уряд Польський поваження не може мати. І всі Його представлення так трактує,що ми це відчуваємо на своїй власній шкурі.

/Голос з місця:"Ганьба"/. Я перехожу до другої справи.

Ми маємо Правительство,обговорюємо справу Правительства, але ми не маємо зорганізованого громадянства. Де ж те зорганізоване громадянство,яке розпоряжається сьогодня,в цьому моменті,міліардами марок і карбованців. Де ж те зорганізоване громадянство. Чому воно не викинуло марки,щоб прийти на поміч нашому війську. Я говорю про кооператорів. Я дістав листа з Відня,в якім говориться,що кооперація в Парижі розполагає міліардовими маєтками: вони пьють шампани,льються вина,з дівчатами французськими бавляться,а наш вояк гине тут з голоду.

Панове,це є щось страшного,тут нема партійних розрахунків. Ми кажемо правду,що кооператори в Берліні роспоряжають кількома сотнями франків французських,а наше військо з голоду умирає.

Це щось страшне. Ми мали би право нарікати на других,але та-

кого права це не маємо,поки свій обов"язок не зробили.Коли той вояк вибере нам нашу вітчину,тоді вони зійдуться на нашу голову,кожен буде простягати руку і не один міліард витягне з нашоі каси,як витягали з каси,коли Держава розпоряжалась міліардами. /Оплески/.

Панове,перед нашою першою катастрофою кооперація дістала коло 700 міліонів,майже міліард карбованців в той час, коли карбованець був в повній вартости австрійськоі корони, майже один карбованець - німецька марка. /Голос з місця:"А Ви самі давали". Другий:"Від Мартоса дістали"/.Правильно. Не ходить о те,хто одержав і від кого.Правильно Держава зробила. Правильно ,що таку національну інституцію підпирала,бо ми не можемо іі не підпирати,але тепер ми маємо право жадати від неі піддержки.Вони заняли два міністерські портфелі і роблять своі справи не на користь Держави. /Голос з місця: "Правильно"/.Це,Панове,не виносима річ; в цій справі ми маємо свій голос піднести: тутка, Панове,не треба на цю почву ставати,щоб Правительство ховалося за других,а нехай воно бере відповідальність за наслідки того,що зроблено./П.Ковалевський з місця:" То Ваша проклята спадщина"/. Ви не знаете, п.Ковалевський,що Ви говорите,як і тоді Ви не знали того, що Ви тутка говорили. Тому,Панове наша формула переходу,на якій я стою,яка не умаляе справи,але нагадуе Правительству,щоб воно все зробило,що під час діскусіі вимагалось від него.

П.Х І Ж Н Я К.В виду того,що внесено декілька революцій, які можна об"еднати,то я пропоную зробити перерву на 15 хвилин.

П.Г О Л О В А. Ставлю на голосування.Хто за внесенням п.Хіжняка,прошу встати. Більшість. Об"являеться перерва на 15 хвилин.

/Після перерви/.

П.Г О Л О В А.Засідання одновляеться.Слово депутату Бачинському.

П.Б А Ч И Н С Ь К И Й. Маю за честь прочитати формулу переходу по інтерпеляціям фракцій С.Д.і С.С. про інтерновану-

українську армію від більшости фракцій Ради Республіки.

"Заслухавши пояснення Правительства з приводу інтерпеляції Ради Республіки в справі положення армії та переведення в ній культурно-освітньої праці, Рада Республіки вважаючи, що наша героїчна армія являеться найголовнішою основою нашої дальшої боротьби за Державність і що опікування над армією е найважнійшим обов"язком, як Ради Республіки, так і Правительства, та констатуючи, що Урядом Української Народньої Республіки в наслідок несподіваної катастрофи, а також не належного заступлення наших державних інтересів у Варшаві не були вжиті всі заходи, що до з"ясування правного становища нашої армії на території Польської Держави і до забезпечення дійсно нормального життя її, - вимагае:

I. Аби Урядом в негайний спосіб були вжиті всі заходи для з"ясування правного становища нашої армії під час перебування її на території дружньої Держави, за спільні інтереси з якою наша армія плече в плече боролась проти спільного ворога та

2. Аби моральний, матерьяльний і фінансовий стан нашої армії був поставлений в нормальне положення - Рада Республіки переходить до чергових справ.

П. Г О Л О В А. Ставиться на голосування. Хто за пропозицію, прошу встати. Пане возний, прошу порахувати - 35. Хто проти - нема. Хто утримавсь - 2. При двох утримавшихся /Міністрах Прокоповичові і Тимошенкові /приймається одноголосно. Слідуюча точка.

П. Б А Ч И Н С Ь К И Й. Четверта точка порядку денного - - внесення фракції Самостійників - Соціалістів про зміну істнуючої організації Ради Народніх Міністрів. Докладчик депутат Білінський.

П. Б І Л І Н С Ь К И Й. Висока Рада Республіки, українська державність з самого початку утворена на підставах парламентарних. Перші розпорядки в цьому напрямку давала Українська Центральна Рада. На великий жаль з чотирьох років лише перший рік цей принціп був видержаний. В більшости по суб"ектив-

ним,або і об"ективним мотивам законодавство не підлягало цьому принципу народоправства і тому всі функції перейшли до Ради Міністрів.

В 1918 році народне представництво було усунено:28-го січня в наслідок наскоку большовиків Трудовий Конгрес,другий правний розпорядчик Українського Народа,мусив роспуститись і передать біжучу законодавчу працю в розпорядження Ради Міністрів з верхнім доглядом Директорії.

Складалось таким чином, що на протязі двох років Рада Міністрів мусила законодавствовать. Через ці неналежні її функції вона не могла уявляти з себе цілком стислий виконавчий орган законодавства. Були спроби в 1919 році встановити сталий орган "Кабінет Ради Міністрів",який би міг досить бистро виконувати державні функції Ради Міністрів. Але ту спробу не можна віднести до позитивних спроб.

Коли Рада Міністрів постановила привлекти яко мога більше людей політичних відтінків в Раду, то це привело до того,що Рада Міністрів виросла в кількости своїй до дуже великого числа членів.

Ми знаемо,що Рада Міністрів У.Н.Р. мае 17 осіб коли рахувати Державного Секретаря і Державного Контрольора,правда з правом дорадчого голоса.

Коли ми глянемо на організацію виконавчу в инших Державах, де і людности не менше і праці не менше,то побачимо,що ,наприклад,в Російській Державі була кількість Міністрів значна менша, бо і в давній Росіі,хоч по строю і бюрократичній Державі, було спочатку 9,а потім 12 міністрів.

З огляду на те,що з моменту роспочаття законодавчої роботи Ради Республіки віднімаеться законодавча функція у Ради Міністрів,яка з цього часу мусить стати стислим виконавчим органом Держави, фракція Самостийників - Соціалістів вважае необхідним,аби з огляду на покликання до життя органу народнього представництва Ради Республіки,якому від нині належить вся повнота законодавчої влади, Рада Народніх Міністрів,що стала вже органом виконавчої влади,мусить перетворитись в

отислий апарат,що відповідав би історії сучасного ii завдання

Тому фракція Самостійників -Соціалістів на зміну істнуючої організації Ради Народніх Міністрів пропонуе до прийняття слідуючих засад реорганізації.

До складу Народніх Міністрів входять:

МІНІСТРИ
I/Закордонних Справ
2/Війни
3/Фінансів
4/Земельних та Господарських Справ
5/Внутрішніх Справ
6/Освіти та Ісповідань
7/Комунікацій
8/Юстиції

Міністерства Праці і "національних меншостей",що являються політичними міністерствами, на погляд фракції мусилиб залишитися в складі Ради Народніх Міністерств,на коли б Рада Республіки вважала б необхідним істнування іх в сучасний мент і в сучасних обставинах.

Державний Контрольор, який в склад Ради Народніх Міністрів не входе, дае періодичні і щорічні звіти про стан фінансів Держави,відповідае на інтерпеляції звернені до нього.

Він уступае з свого уряду лишень на підставі окремого вотуму недовірря,який вискаже йому Рада Республіки.

При Раді Народніх Міністрів е виконавчий орган - Державна Канцелярія,на яку покладається обов"язок республікування законів та розпоряджень Уряду.

Істнуючі нині Міністерства: I/Ісповідань,2/Пошт і Телеграфів,3/Здоровля і Опікування,4/Преси й Інформації,а також -"Без портфеля",-касуються з віднесенням відомства:I/Ісповідань до Міністерства Освіти,2/Пошт і Телеграфів до Міністерства Комунікації,3/Здоровля й Опікування до Міністерства Внутрішніх Справ зо всім персональним складом.

При Раді Республіки утворюеться окреме Управління Преси, до якого передаються всі справи і персональний склад касуемого Міністерства Преси і Інформації.

Настоящий внесок Фракція Самостійників - Соціалістів прохае визнати і по ухвалі його передати до відповідноі розробки в законопроект.

Отже,таким чином,Фракція Самостійників - Соціалістів лише намічае віхи,не ставлючи цілком одверто тих конкретних даних, на яких би стала Законодавча Комісія при розробці законів.

Фракція Самостійників - Соціалістів вважае лише необхідним, щоб цей апарат був доведений до кінця.

/П.Голова передае головування Заступникові Голови п.Пилипчукові/.

П.З А С Т У П Н И К Г О Л О В И. Президія разом з Сеньорен-Конвентом пропонуе передати до Ради Міністрів для вироблення відповідного законопроекта.

П.К О Р Ч И Н С Ь К И Й. Я боюсь що побажання,які були висловлені в заяві Фракціі Самостійників - Соціалістів,після Вашоі ухвали можуть бути не виконані і через те пропоную,аби Рада Республіки прийняла формулу перехода такого змісту:

"Визнаючи,що таке скорочення кількости Міністрів на цей час е доцільним,Рада Республіки доручае Раді Міністрів увійти як в найскоршому часі до Ради Республіки з відповідним законопроектом про скорочення числа членів Ради Міністрів."

П.З А С Т У П Н И К Г О Л О В И. Дозвольте голосувати.Хто за формулу переходу запропоновану п.депутатом Корчинським.

П.О Г О Р О Д Н И К. Я прохав би голосувати внесення депутата Корчинського без слів "визнаючи доцільним скорочення",через те що дебатів не було з приводу доцільности скорочення.

/П.Корчинський з місця:"Може п.Огородник хоче одкрити дебати"/.

П.З А С Т У П Н И К Г О Л О В И.Чи угодно Раді Республіки одкрити дебати.Бажаючих нема.Дозвольте ставити на голосування формулу перехода запропоновану депутатом Корчинським повністю. Хто за,прошу встати.- 21.Хто проти - 5.Хто утримався - 10.Формула перехода запропонована п.депутатом Корчинським прийнята. Прошу слідуючу точку.

П.Б А Ч И Н С Ь К И Й.Поста точка порядку денного - Універ-

сал до українського народу.Докладчик - депутат Феденко.

Депутат Феденко заявляє,що Універсал не закінчений.

П.Б Е З П А Л К О.Пропоную закрити засідання за браком часу.

П.З А С Т У П Н И К Г О Л О В И.П.депутат Безпалко вносить,щоби закрити засідання за пізнім часом.

П.Б І Л О П О Л Ь С Ь К И Й. П.депутат Безпалко не узглядню вав свого внесення,тому пропоную перейти до слідуючоі точки.

П.З А С Т У П Н И К Г О Л О В И.Хто за пропозицію п.депутата Безпалко,прошу встати.- 5.Хто за те,щоб перейти до слідуючоі точки.Більшість. Пане Секретарь,прошу слідуючу точку.

П.Б А Ч И Н С Ь К И Й.Сьома точка - Нота до Народніх Представництв Держав усього світу.Докладчик депутат Пилипчук.

/Голова Фещенко - Чопівський приймае головування/.

П.П И Л И П Ч У К.Рада Республіки своєю постановою від 28 лютого доручила Закордонній Комісіі Ради Республіки виробити ноту до Народніх Представництв всього світу. Закордонна Комісія обміркувала на своему засіданню цю справу і виробила ноту слідуючого змісту.Коли дозволите,я зачитаю іі:

"Нота до Народніх Представництв усього світу. Український народ заселив від віків полудень сходу Европи.І на перших світанках історіі він показав себе,як нарід державно-творчий і з великим нахилом до поступу і культури,серед прочих диких народів сходу Европи.

Він утворив велику Київську Державу княжих часів та Галицько-Волинську Державу і створив велику духовну та матерьяльну культуру.

Нарід український,який вічно і завсігди стремів до миру на своій землі,підпадав постійним ударам і нападам сусідів півночи,півдня,заходу,та безустанно борючись з кочовими народами сходу,боронив вже тоді західню Европу від інвазіі диких східніх племен.

То побіждаючи в цій неустанній боротьбі своіх ворогів,то

піддаючись ім,змушений був український народ в наслідок бажання миру і культурноі праці заключити договір з Московською Державою року 1654 -го для спільноі оборони інтересів обох суверенних Держав. Викликаний категоричною необхідністю в той історичний мент союз московсько - український не дав українському народові тих жадань во ім"я яких цей договір було зроблено.

Російські царі наклали свою тяжку руку на суверенність українського народу,почали нищити державну окремішність українського народу,його права та його вольности.

Московський імперіалізм,знищивши суверенність Украіни,задумав знищити саме ім"я і душу українського народу:його мову, звичаі та культуру.

І від того часу почав боротись український народ проти страшних насильств Московщини.

Вибухи народнього гніву приймали найрізнороднійші форми, але не підтриманий сусідніми Державами в своій боротьбі за одвічні права і вольности мусив скорити свою горду голову український народ.

Московський шовінизм,якому рівного трудно найти в світі почав ширитись по всій Украіні,все українське переслідувалось, переслідувалось і нищилось і в тяжкій боротьбі за Украіну клали своє життя і душу кращі сини українського народу.

І коли вищі верстви українського громадянства перейняли зовнішні ознаки московськоі культури ,коли було заборонено навіть друковане слово українське,здавалось загинула украінська нація і іі культура. Але непереможний хід історіі повернув справу в инший бік. Бо не міг загинути великий колись вільний і державний український народ.Позбавлений волі,закутий в кайдани,український народ мріяв про світлу будучину і чекав слушного часу,щоби повстати проти своіх одвічних гнобителів. І коли,під ударами російськоі революціі,впала тюрьма народів,Російська Імперія,-український народ,перший з народів бувшоі Російськоі Держави,підняв боротьбу во ім"я своеі державноі незалежности. В особі свого першого революційного

парляменту,Української Центральної Ради,він проголосив на весь світ свою волю відродити Українську незалежну Державу і визнав суверенною і ні від кого незалежною Українську Народню Республіку.

Споконвічні заборчі та централістичні тенденції московського імперіалізму,які за царських часів найшли вираз в поліцейсько - бюрократичній системі поневолення українського народу і привернення України в стан колонії московської,і тепер найшли свій вираз в лиці московського комунізму, котрий не визнавав,не визнає і не хоче визнавати права українського народу на вільне і незалежне державне життя,і з окривавленною червоною рукою повів війну проти молодої Української Демократичної Держави.

І вже минуло три роки,як іде боротьба українського народу проти московських большовиків комуністів,проти іх червоних армій.

Український народ,запізнавши після трьох віків тяжкої неволі,радісні часи самостійного і незалежного життя,не перестане боротись,доки не осягне конечної мети бути господарем на своїй землі в своїй незалежній Українській Народній Республіці.

На широких просторах землі Української повстав український народ проти окупантів гнобителів і не раз вигоняв іх за межи України.

І хоча формально російські большовицькі війська і заняли Україну,але ніколи не були і не будуть узнані українським народом.

Лише страшними насильствами,терором, розбійництвом,знущанням утримують злі окупанти владу над українським народом.

Майже цілий I9I9 рік пройшов у тяжкій боротьбі українського народу, його Правительства і армії з навалою російських большовиків і вже недалеко казався той час,коли лютий ворог українського народу буде викинутий з нашої землі і коли майже половину України /західню ії частину/очищено було армією У.Н.Р. від большовиків,як прийшлось змагатись українському народові

і армії з російськими чорними військами Деникина,які во ім"я царської Росії единої і неподільної виступили проти свободних змагань украінського народу і його державноі незалежности.

Але чорний імперьялізм Деникина ніс украінському народові таку ж саму національну неволю,як і червоний імперіалізм російських комуністів.

Повстання украінського народу проти чорних гнобителів його волі рішило участь Деникина. Наступний 1920 - ийр.,як і попередній 1919 ,пройшов у крівавій боротьбі украінського народу і армії його проти червоної московськоі окупації.

Розуміючи значіння національноі свідомости українського народу і бачучи безнадійність змагання проти національних стемліннь украінського народу,російські комуністи визнали декляративно незалежність комуністичної Украіни з іі урядом,на чолі якого поставили свого агента чужинця Раковського. Але на ділі жадної самостійности Украіни не допускали і не допускають. Уряд агента московських комуністів Раковського не був обраний жадним представництвом украінського народу і являеться чужою окупаційною владою,як по суті ,так і по методам управління, а так званого Украінського Совітського Уряду не було і немае.

Рада Республіки, орган верхньоі влади У.Н.Р.та яко представницький орган украінського народу та консолідованої думки украінського громадянства,голосно заявляе отсим перед цілим світом,що так званий Украінський Совітський Уряд е урядом окупаційним і чужим і ніякого совітського уряду украінський народ не вибирав і не визнае, - і тому не може украінський народ вважати призначені Москвою т.з. Всеукраінські Ревкоми чи Совнаркоми своіми.

Користуючись з хвилевоі своеі перемоги над змаганням украінського народу до державноі незалежности,які переводились Правительством та армією У.Н.Р.,московські большовики почали при переговорах в Ризі і в других місцях заключати договори і в імени украінського народу черев підставних своіх агентів.

Рада Республіки урочисто заявляе в імени цілого українського народу , що всі договори так званого Українського Совітського Уряду з другими Державами,як заключені московською насильною окупаційною і чужою українському народу владою,не обов"язкові для українського народу,для всіеі українськоі демократіі і іі законного Правительства.

Окупаційна влада московська створила з колись прекрасноі і богатоі України велику руіну. Столиця землі українськоі Київ робиться пустинею,нищаться всі окраси золотоверхоі столиці. Частина землі українськоі - Донецький Басейн - в так званій Совітській Украіні офіційно іменується Серцем Червоноі Росіі.

Тихі хутора українські позбавляються одвічних своіх мешканців,котрих масою висилае окупаційна влада за межи Украіни,а на іх землі насилае чуже московське населення.

Задавшись метою знищити національні змагання українського народу так звана совітська українська влада московських комуністів винищуе цвіт і душу українського народу,його національну інтелігенцію і робітництво.

Сотні і тисячи інтелігентів українських та робітників фаховців примусово вислані на Мурман і Туркестан,рівно ж як і висилається масово українське робітництво Донецького Басейну, місце якого колонізуе Совітський Український Уряд москвинами.

Так звана червона армія українська не е українською,а окупаційною московською армією,яка жорстокістю і терором підтримуе на Украіні ненависний українському народові совітський режим.

Рада Республіки У.Н.Р.,стоючи на сторожі прав і вольностей українського народу,протестуе перед усім світом проти насильноі колонізаціі українськоі землі чужинецьким московським елементом.

Московська окупаційна влада не тілько винищуе духовну культуру українського народу , але,щоби закріпити свое пануюче становище на Украіні,винищуе достатки і добробут його.

Завдяки грабіжницькому хазяйнуванню на Украіні большовиків зруйновано промисловість крак,завмерла торговля,стае транспорт,

зруйновані міста і великі центри і винищуються такі природні богацтва України,як ліси.

А недостатки матерьяльні кидають населення України на холод і голод і пошести.Колись великий,здібний і сильний український народ винищується злиднями,а його достатки йдуть на задоволення хижацьких потреб завойовників.

І як колись в давні часи,так і тепер повстав український народ проти ненависної йому московської влади совітів.

Вогненою хвилею пішли повстання українського народу по всій Україні і цим він ясно говорить цілому світу,що він не скориться чужій окупації і ненависній йому владі.Часами перемагаючи,а часами і знемагаючи в тяжкій боротьбі з московськими червоними арміями,шле український народ до Західньо - Европейських Держав свої делегації,які благають світ о поміч для нещасної і зруйнованої України,які прагнуть своеі рідної національноі влади.

Правительство У.Н.Р.та його армія,що геройськи боролась протягом трьох років за волю і незалежність українського народу,не підтримана Державами Світу в своій боротьбі з насильниками окупантами, змушені були залишити свій рідний край,перейти на чужу територію,ждучи слушного часу,коли проб"е I2--та година новоі боротьби за визволення з чужого ярма українського народу.Український народ протягом ряда століть доказав свою любов до миру і спокійноі культурноі праці,бо він не хоче поневолення других народів,а хоче вільного незалежного життя на своій землі. І не покладе зброі повставший український народ,доки на його землі буде панувати чужинець.

І тепер,як колись в давні часи,український народ в особі своеі арміі спиняв і спиняе своею груддю похід варварів - большовиків на західню Европу,виконуючи свою історичну місію.

Рада Республіки,яко виразник волі українського народу/громадянства/,підносячи протест проти насильств учинених над українським народом,проти признання так званого Совітського Уряду України,проти зобов"язань,зроблених цим Урядом від імени українського народу,урочисто заявляе перед усим світом,що

лише тоді настане лад і спокій на колись богатій,а нині зруйнованій і знищеній Україні,коли червоні окупаційні війська Совітськоі Росіі з іх Урядом залишать територію У.Н.Р.,а правний Уряд іі в особі Ради Республіки та Правительства зможе при моральній допомозі Держав Світу приступити до мирноі і культурноі праці для відбудовання вільноі і незалежноі Украіни".

Моя пропозиція,щоби цю ноту для остаточноі редакціі передати в Закордонну Комісію,а зараз прийняти в загальних рисах.

П.Б Е З П А Л К О.П.Пилипчук зачитав політичний акт,який маемо підписати всі,що засідаемо в Раді Республіки.Тому я вношу: з уваги на те,що це не було обговорено на політичних грунтах Фракцій,відіслати це на обговорення Фракціям і остаточне зредагування в Сеньорен - Конвенті. Таке внесення ставлю.

П.Г О Л О В А.Дозвольте такий вихід: остаточне прийняття вирішити на слідуючому засіданню Ради Республіки. Тоді,з вичерпанням порядку дневного,дозвольте пленум Ради Республіки закрити. Завтра о 5½ годині вечора відбудуться збори присвячені 60 - річниці дня смерти Великого Кобзаря Украіни Тараса Ш е в ч е н к а.

Слідуючий пленум в суботу в звичайний час.

ГОЛОВА РАДИ РЕСПУБЛІКИ І. Фещенко-Чопівський

ПЕРШИЙ СЕКРЕТАРЬ Сергій Багинський.

XIV

XIУ ПЛЕНУМ РАДИ РЕСПУБЛІКИ

14 березня 1921 р.

ПРЕЗІДІЯ: Голова - деп. Фещенко-Чопівський, Заступник Голови деп. п. Пилипчук, Перший Секретар п. Бачинський.

ПРИСУТНІ ДЕПУТАТИ: 1/ Багриковський, 2/ Барновський, 3/ Бачинський, 4/ Безпалко, 5/ Білінський, 6/ Білопольський, 7/ Бублій, 8/ Бутенко, 9/ Гращенко, 10/ Закраснянний, 11/ Зайцев, 12/ Ковалевський, 13/ Корчинський, 14/ Кравченко, 15/ Красовський, 16/ Лина, 17/ Лукашевич, Могилевський, 19/ Молодожоненко, 20/ Мошинський, 21/ Ніковський, 22/ Огородник, 23/ Орел, 24/ Пилипчук, 25/ Плескацевич, 26/ Романченко, 27/ Савицький, 28/ Сапіга, 29/ Совачів, 30/ Тимошенко, 31/ Феденко, 32/ Фещенко-Чопівський, 33/ Чайківський, 34/ Шаповал.

П. ГОЛОВА. 14-й Пленум Ради Республіки оповідаю відкритим. Пане Секретарь прошу відчитати порядок денний.

П. БАЧИНСЬКИЙ: Порядок денний сьогодняшнього засідання такий:

I. Внесений законопроект.

2. Дебати по справозданням Прем"єр Міністра про діяльність Уряду і Міністра Закордонних Справ про своє Міністерство.

П. ГОЛОВА. Хто до порядку денного. Ставлю на голосування. Хто проти. Хто утримався. Прийнято одноголосно. Прошу першу точку.

П. СЕКРЕТАРЬ БАЧИНСЬКИЙ. Внесен проект постанови про асігнування в росопрядження Міністра Ісповідань 10.000 польс. марок або 200.000 гривень на видатки по скликанню перебуваючого за кордоном українського Духовенства на з"їзд в м. Тарнові. Проект Президії передати законопроект до Культурно-Освітньої Комісії з тим щоби був дан висновок Фінансово-Економичної Комісії.

П. ГОЛОВА. Чи пленуму угодно. / Просимо /. Проект передається до Культурно-Освітньої Комісії з обовязком порозумітись з Фінансово-Економичною Комісією. Друга точка.

П. СЕКРЕТАРЬ БАЧИНСЬКИЙ. Дебати по справозданням Прем"єр Міністра про Діяльність Уряду і Міністра Закордонних Справ про своє Міністерство.

П. ГОЛОВА. Записався поки що п. депутат Безпалко від Соц.-Дем. фракції. Слово має п. деп. Безпалко.

П. БЕЗПАЛКО. Панове депутати. Не все те, що можна і що треба сказати - буду говорити з уваги на певні анормальні відносини, в яких ми живемо і в яких жило і працювало Правительство. Розуміється - з звичайним підходом до цієї справи у цих відносинах - не можна підходити.

Я хочу в початку з"ясувати, як ми взагалі дивимося на критику подій нашого центру, бо я би хотів, щоб моя критика - не осталася критикою, пустою без наслідків, але наша фракція має важний інтерес в тому, щоби одинокий державний центр нашого народу витягнути з того невідрадного положення, в якому він зараз находиться і допомогти йому видістатись на те політичне і мор альне становище яко йому як раз так потрібно і необхідно для осягнення окремого, питомого державного ладу для всієї Української терeторії. Коли ми розглянемося на ті всі події, що ідуть і творяться у нашім державнім центрі і в нашому сучасному громадянстві, то бачимо одно, що це все якось не лише діється, не лише повстає в анормальних обставинах, але й само собою виражає представляє, щось анормальне. Й це зовсім не дивниця, панове і ми мусимо собі сказати, що наша нація майже в цілому втратила точку рівноваги із за того становища в якому наша ціла нація перебуває. Природники оповідають, що деякі звірі, приміром рак, мають в голові маленький камінчик. Цей маленький камінчик - це є точка рівноваги тої звірини. Коли вона витратить цей камінчик яким небудь способом, так тоді вона тратить рівновагу і незнаючи, куди йому плистися крутиться на одному боці. Через те що ми в нашому анормальному положенні мусимо нашими молодим національним організмом переносити такі страшні удари зі сторони чужих, сильнійших, хвилево може, організмів, то стратили рівновагу і та частина, маленька частина, яка називає ться мозгом нації.

Наша нація стратила рівновагу, і в сферах нашої інтелігенції добачується зневірря усьої сили і це, на жаль, об"єднується у нашому відношенню до всього того, що діється в нашій політиці. Ми бачимо з одного боку страшну, майже анормаальну часами, психопатичну критику, на все, що діється в центрі української політики.

Та критика набірає страшні форми, такі, що вона на чужинців робить враження, що вони дійсно мають діло з людьми божевільними, або так, як вони й ставляться до нас, з людьми дуже молодого національ-

кого віку, з малими політичними дітьми. Це одно явище. З другої сторони - люде що переводять державні справи з уповноваженнями, чи без них, роблять такі політичні діла, що викликають у суспільности нашої страх; що не дивляться на критику і не звертають на неї уваги, хоч би ця критика була принціпова, ділова і користна в данному моменті, коли її не чують, вони і далі роблять як на свої господарські ділянці, як у своій хаті, як би це була - не справа державна, не справа що обходить весь нарід, всю інтелігентну суспільність, але як би це була справа виключно того пана. Це є доказ нашого анормального стану. Я хотів би, панове, щоби наше відношення, ті слова, що тут будуть сказані, щоби набірали анормальної тогми, щоби не зробили ніякого враження, щоби не пішли, що так скажу,- у воздух, на вітер, пущені тими, які переводять і держать в своїх руках державні діла нації. Я не буду ставити то наївне питання до Правительства, яке звичайно ставиться у нашій громаді і навіть у дуже поважних колах, що іменно Правительство зробило.

Поминаючи де які детальні справи, ми мусимо тут поставити не це питання, а трохи инакше - власне чому Правительство нічого не зробило. Так поставити питання буде більш відповідним.

Ми знаємо що в наших обставинах, в анормальних обставинах нашого сучасного життя - ждати від Правительства певного загального реального ефекту є річ немислима. Наша нація опинилась в сучасному моменті майже на становище пасивного глядача того всього що діється і твориться крім активности, дуже що правда неорганізованої, наших рухів національних то тут то там на теріторії України. Значить, нація яка в цілому мовча і мусить взяти на себе ролю пасивности, ні вона ні її представники, не можуть тому і дати ніяких певних реальних ефектів своєї діяльности. Але ми маємо право і мусимо взяти на увагу чи Правительство щось зробило, щось осягнуло, а як воно дійсно щось зробило, то ми повинні знати ще и якими методами у цій роботі руководилось, як воно переводило в життя, те що воно мало на цілі, мало як покладене хвилею завдання - перевести; бо це й дасть нам змогу осягнути в нашій критиці певні коректива осяжности чи не осяжности певної поставленої цілі.

Дальше ми мусимо собі з'ясувати чи Правительство у свойому цілому плані поступовання, у своїх методах, у своїй системі, у своїх екуиці

ціих - чи Правительство відповідало тим найголовнішим завданням, які ставились перед нами в останньому періоді нашого національного життя.

Правительство нашої Держави, провідництво нашої української нації мусило і повинно було мати безумовно на увазі чотири головні завдання, якими на кожній спосіб мусило воно відповідати, а коли воно вважало, що це відповідає тим завданням то воно тоді уступить і віддасть провід в даній роботі, зробить місце тим групам чи особам, що більш підходять до збільшення здійснення отсих завдань.

Наше Правительство, передовсім в останніх часах мусило вважати на те що ми своїми, мало організованими, національними силами не можемо йти понад головами всіх тих, які бажають віддати і посвятити свій труд, свою роботу для своєї єдиної вітчизни, які бажають допомогти здвигати нашу демократичну державу.

Це Правительство мусило дивитись на те вже давно давно, іменно на те, що його головним завданням є допровадити до так потрібної в сучасний переломовий момент - консолідації всіх творчих сил громадянських і дати почин до цеї консолідації і коли те Правительство не змогло дати чи не вміло дати і зробити такий почин до такої консолідації всіх сил, коли вано бачило, що навіть стоїть на перепоні до того, щоб така консолідація всіх творчих сил України здійснилось і увійшла в життя, то це Правительство повинно було призадуматись, чи воно відповідає данному великому моментові, чи воно відповідає тій великій і одповідальній ролі, для того щоби бути провідником нашого державного центру. В решті решт, бо й треба запитати - чиїм провідником було теперішнє Правительство. Бо коли були т. зв. партійні Правительства, то вони могли покликуватись на те, що вони стоять на чолі певного партійного соціяльного руху.

Але це як раз Правительство, яке від нас цими днями відходить, не могло сказати, що воно опірається на певні, партійні та які инші, сили громадянські. Як раз противно; воно висунуло нігде не чуваний в державній політиці принціп, принціп осіб, який властиво трима є під принціпом діловитости. До цього Правительства відносилося громадянство, яке тут з ним в центрі перебуває, негативно і також відносилось і громадянство яке перебуває за кордоном. А те Правительство спокійно сиділо і було б сиділо дальше на своїх місцях, коли серед громадянства не зродилась думка реформи головних громадсь-

них звезд і реформа проводу нашого державного центру в сторону парляментарного представництва.

Другий принціп, який це Правительство мусило мати на увазі в своїй роботі, це принціп реорганізації нашого центру.

Панове депутати. Ми знаємо які організаційні ~~ххжх~~ тяжкі блуди має цей наш державний центр. Через те, панове що у вічній війні, або в ін-[illegible], не можемо ми на певній теріторії, спокійно від ворожих на-падів, використанням всіх-громадських, політичних, творчих сил на-шої нації перетворити цю державну машину. Наслідок цього всього і в наслідок різних спадкоємств, ще старої Російської Імперії, яка зна-йшлась серед, ґвалтом,- замулюється здоровий організм нашої нації, в нашого війська, нашого державного апатару і всюди є сліди цього старо-го шкідливого впливу.

І все це ми досі не мали спромоги прочистити, поставити від всіх відповідних причин, на здорові національні норми. Ми мусимо наново відповідати ще сьогодня за чужі гріхи.

Ітак, Панове, наша нація жива, молода наскрізь ідейна, з своїми ідейними провідниками, на жаль, мусить носити клеймо погромів, роблених тими індівідуами, які не є абсолютно кость з кости української нації, які говорять мовою нашою, але виховані в школах старої Російської Імперії. Це вчинки тих одиниць, збаламучених тими людьми і за це ми мусимо чомусь відповідати. Ми мусимо відповідати також за це, що нація, яка має до права власности надзвичайно вироблений чутливий момент, який виражається як раз в її ексцесах проти всього того яке набирає ім"я приватної власности, але внутрі нашої нації вважається грабіжем чужих кляс, чужого майна. Ця нація, яка має надзвичайно чутливе відношення до того, що йому належиться до чого він має право до своєї власности, та нація мусить мати за урядовців, за відповідних військових, за відповідних заступників - ні не бандітів і не злодіїв, а тим часом ми мусимо перед Европою , наш селянин, наші маси, мусять носити клеймо нації злодіїв, хоть наша нація цього не заслужила, хоть вона надзвичайно чутливо відноситься до того: - " що моє, а що твоє".

Реорганізація мусила у нашім центрі в тому напрямі наступати щоби цілковито і поволі винищувати ці виробки чужої сістеми, чужого

життя на нашому народові.

Я не питаю Правительство, який ефект до теперішньої роботи в тему напрямі, але я маю право запитати Правительство чи Правительство старалось що небудь зробити в цьому напрямкові . Але ми мусимо сказати, що по добрій славі методи: " нехай навкруги мене діється що хочиться, а що дальше мене не обходить ", по цій методі велася справа.

Нігде в словах п. Прем"єра не зазначено було і не міг він зазначити, що було фактично зроблено. А чи що намагалось Правительство зробити, щоби оздоровити, реорганізувати наш осередок, ту нашу організацію військову і наші заступництва за кордоном.

Ми чули від пана Міністра Закордоних Справ що багато зроблено. И на жаль я мушу сказати Панові Міністрові, що не в скороченні і ліквідації тої чи иншої місії за кордоном діло, а в тім діло, як представляють ся ось ті апарати в дійсности, які тепер працюють.

Правда пан Міністр Закордонних Справ після тяжких з"усіль бодай досягнув того, що йому Голови Місій чи Посольств наших з закордону пишуть і навіть вже й руководяться його вказівками, Це вже є, мушу признати, великий сукцес, великий крок наперед і цей сукцес треба вітати і я думаю, що за тим підуть гладше і инші справи.

Але все ж треба взяти на увагу, що ще сьогодня не один з наших закордоних представників, не один з наших послів є Віце - Король. / Депутат Білопольський з місця: " Радше віце-отаман". Серед публіки кинуто скілька слів нерозумільно сказаних, під адресою п. Безпалко /.

Прошу Панів, я застерегаю собі і вважаю за відповідне сказати що на жаль публіка не трактує серіозно справи і перешкоджає депутатові в виконанні його права, яке йому прислугує, а це чий же, панове, є найбільше право яке має депутат, це є - висловитися критично в справі нашого державного керовництва. Майже кожний посол вважає отже, що він є Віце-Король / Голос: " Але не всі" / невідповідальний перед ніким, багато з них трактує всю справу так, як він того захоче і зачеплений відповідає : " Коли ти мене відкличиш, то тут ніхто другий не прийде". Отсе, панове, страшно, пригноблююче вражіння тих, які в цім центрі працюють. Панове, Ми маємо ще сьогодня в місцях послів, що роблять надзвичайно великі ошибки і своєю бездіяльністю дуже шкодять, за що в нормальних часах мусили б стати перед суд і що потягло б за собою дуже тяжкі кари, і будемо отверті,- навіть

віть кару вибомщі, панове, бо вони ті бездіяльні одиниці цим своїм поступованням загрожують поважно нашій державній справі у такому важному, тяжкому і так дуже відповідальному, переломовому моменті. Але, безумовно, треба бути справедливим і муситься завважити, що є вже признаки звороту до ліпшого в цьому напрямі, і ми можемо лишень побажати, щоб ця реформа, яку намітив і старається переводити в життя пан Міністр Закордонних Справ, була як би, основнійше, щоби вона сягала до самих голов Місій і в кінці, щоб ми дійшли до того становища, що відповідний заступник У.Н.Р. за кордоном не вважав свою посаду лишень джерелом доходів тепленькою синекурою, але щоби він відповідав за таке, чи инше відношення тої держави, до він окредитований, до нас, бо ми не можемо жадати, щоби ті держави, не будучи відповідно інформовані, заховувалися відносно нас так, як того нашій національности гідности і вартости належиться.

Дальше, панове, коли не тільки не робить нічого даний посол, але коли й йому плюють у вічі, то краще, панове, щоб його там зовсім там не було. І коли нас не хочуть знати, коли з нами не хочуть офіціально, чи навіть не офіціально говорити, то лише, щоб звідтам нашого посла чим скорійше відкликати, бо там такий бездіяльний посол не тільки не приносить овочів своєї дармної праці, але ще й до такого поста ставляться у такій державі не тільки з певною погордою до його особи, хоч може і з певним натяком на деяку зневажливість, але прямо з великою зневагою нашої нації.

Коли наше Правительство одначе стоїть на тому, що той посол мусить там бути, то це є великим питанням, панове, що нам у цій державі приносить більш реальної користи у наших відношеннях: чи те, що такий на кожному кроці зневажаемий посол там буде дальше сидіти тільки тому, що така держава не хоче виставити прямо його поліцією, чи такого посла відкликати, щоб та держава станула перед доконаним фактом, що вона з Україною не варта навіть неофіціяльно говорити. Бо наш стан, панове, це є ще такий страшний, щоб ми сказали собі, що ми можемо, навіть найбільш обидливі, наше національне почуття, зневаги стерпіти.

Можна завважити, що є держави, які претендують на те, щоби їх заступник був усюди, де треба чи не треба того в дійсности, але не держави другого вже, третього чи четвертого розряду.

~~[illegible]~~

Що до самого нашого державного апарату на місцях і подекуди і військового, апарату, то тут треба було як найбільше зробити, але як раз тут Правительство не намагалося нічого зробити. Після звісної системи того Правительства, що зараз уступає системи [illegible], то воно так сердешно відносилось і відноситься до всього, що хтіло бути не раз приятелем того, кому, панове, воно не може бути приятелем, а мусить бути керовником виконавцем міцно і пильно намічених певною рукою директив, певних гасел, чи завдань. Це ж загально звісно для нас всіх.

Панове, ми чули, що пан Прем"єр в надзвичайно сердешних стосунках з військом. Це чогось вважається у нас великим успіхом, що Правительство в сердешних стосунках з військом. Панове. Наше військо в цілому [illegible] з великою понад сили роботою, справляється як може і бореться, але воно має у своєму внутрі багато недостатків організаційного змісту і тут Правительство мусить бути провідником війська через свого Міністра Військових Справ і через свого Прем"єра. Пан Прем"єр не має чого запобігати о ласки того чи иншого командіра дивізії. Але той командір не потрібує тих сердешних стосунків, він чесно сповняє свій обовязок. Але чи організація того війська стоїть на наукових Европейських основах - і як раз вирішення цього питання є найголовнійшою задачою Правительства і коли будуть Правительством роблені такі заходи то тоді кожний командір буде Правительству за це вдячний, ніж за те що п. Прем"єр йому руку стисне.

Третій принціп, який був нашим Правительством в своїй роботі не узглядний,- це є той принціп, який ми мусимо поставити у відношенні нашого Правительства, нашого центру до самої України і тих громадських кол, які заступають Україну.

Ми чули зі сторони п. Прем"єра багато гарних слів в тому напрямі що для хліборобів, для робітництва і промислу Правительство мало на увазі це і те зробити.

Але, панове, ми хочемо бачити не гарні слова, але бачити якийсь принціп, якусь реальну політику, яка би говорила до мас нашого народу і його представництв, на які цей центр, це Правительство числить.

Тут було підкреслено п. Прем"єром на які, іменно, верстви повинно опіратися національне Правительство, на які сфери повинно Правительство спиратись і які повинно воно намічувати соціяльні де

роги, на якей мусить правлячий центр опіратися у своїй роботі над будованням Української Державности, щоб відповідати тим сферам на які Правительство повинно спіратись. Це е дуже гарні слова, але тільки слова. Безперечно, одного не можна відказати панові Прем"єру іменно таланту. Пан Прем"ер має талан. І тим таланом уміло прикрашує зразкову порожнечу своєі дійсної політики.

Панове, як Ви думаете, коли і громадські наші групи на Україні зустрінуться з таким Правительством, що одним оком дивиться десь ген-ген-ген, далеко аж до самісінького пана гетьмана Скоропадського, а другим рівно ж так само ген-ген-ген до самого пана Винниченка - то що ж таке Правительство може дати тому громадянству, які гарантії. Що таке Правительство зможе переводити, що і яку задумае перевести. І що воно мало на увазі, то тільки хіба то дуже і дуже примітивне слово: що Правительство мало на увазі і повинно заспокоїти селян, заспокоїти крім хліборобів і другі верстви, але самі слова, самі формули нікого не заспокоять, ні задовольнять.

І з практичного поведення пана Прем"ера скажу, що коли п. Прем"ер покликується на своїх партійних товаришів / Хтось з місця: " До якої партії "/, до якої належить і в своїх відношеннях партійних дає поясненння, що ораторі сказали дуже добре, що він притягає до свого центру і панів аж з гетьманського центру.

Я хочу тут вияснити зараз ту систему, бо намагаємо щоб вона змінилась на майбутнє. Ся система, це як раз цілковита неповність, куди властиво йде і куди вона веде, ця система куди прямує:, яким шляхом йде цей провідний центр держави. Бо панове, коли пан Прем"ер вчора сказав, що вся одповідальність іде мимо і не залишається по стороні Правительства а переходить на сторону Ради Республіки, то це е абсолютна помилковість, бо панове, тільки Правительство яке має виконавчі функції і завдання може відповідати за це або инше, а не Рада Республіки що есть лише органом законодавчим.

Шістьдесять людей не можуть робити того, що має робити пан Прем"ер або Міністр Закордонних Справ і як раз Рада Республіки мусить мати певність, що то що намічено - переводиться в життя. А така система, за яку хоче станути пан Прем"ер, - не дає тої певности абсолютно і такасистема внесла би навіть деморалізацію. При цьому треба мати на увазі, що не всі партії знають що можна а чого не можна, в даний мент зробити.

Тому, панове, я думаю, що коли буде дійсно національне Правительство на Україні, то воно ніяким способом не може виставити такі голоса, які виставляв пан Прем"єр Міністр, бо таке дійсно національне Правительство не могло б іти тими дорогами, якими йшло це Правительство з паном Прем"єр Міністром Лівицьким на ролі.

Я не хочу сьогодня виводити ще дальше ці всі міркування, що для України потрібно, а чого не потрібно. Це буде можна зробити в дальшій роботі Ради Республіки і ми в потрібний мент висказемося в цій, так важній, для нашої держави справі.

Я лише одно, панове, скажу, що Правительство, або група, яка стоїть на ексклюзивному становиську у відбудові Держави, панове, відбудові, як я підкреслюю, бо в революціях, в хвилях революції, в хвилях так сказати, ставлення передумов будови держави можна йти тільки ексклюзивними дорогами, мусить іти тими дорогами, бо революція инших дорог не знає. Але коли прийде час утворення держави, тоді, панове, та група, або то правительство, яке вводило ексклюзивність в наше будівництво, воно відразу провалить нашу державну справу, бо поставить її на дуже хиткі ноги.

Панове, півтора міліона інтелігенції російської, яка жде повороту на свою землю, живе тепер в Европі, півтора міліона – так є в статистиці, так говорять самі російські часописи. Коли ми скажемо, що з того півтора міліона є пів міліона діяльних будівничих людей, плюсь тих, які живуть тепер в Росії і кожну хвилю змінять свій фронт і стануть з комуністів, а це не дуже їм тяжко, стануть з комуністів соціалістами а революціонерами, чи це правіцями, то Росія буде мати відразу готовий апарат державний, з яким вона дасть собі раду на своїй теріторії й на теріторії й тих, які вона думає окупувати.

Ми, панове, дуже добре знаємо хто ми є. Як ми надзвичайно мусимо цінити кожну групу кожного освіченого чоловіка, який має певний стаж, має змогу віддати свою працю для добра свого народу, своєї держави. Тому такі замашки на ексклюзивність це є зовсім політика невідповідна й цією дорогою ми в будучому не підемо. Це я зазначаю лишень до того, як ми повинні відноситись до справи

тих, які чекають на нас на Україні. Але кажу це Правительство для України й для громадянства українського не виявило себе ні працею ні гаслом, відсутність всякої праці, відсутність всякого гасла. Тутка панове, в нашому центрі ми що для маємо людей, які приходять з того фронту. Коли вони бачуть, що ця інтелігенція, яка тут живе, не уміє так справи поставити, щоб мати свою власну кухню щоб не платити в готелях по 4-5 тисяч марок на місяць або й 10 тисяч, панове, коли вони бачуть, що кілька сот людей не можуть прийняти одного повстанця і він мусить тутка на підлозі спати, то панове, помимо того, що ми на чужій землі, той повстанець, той делегат цього не зрозуміє. Для нього мусить це бути страшним. Я не знаю, чи була яка небудь установа, яка б заговорила б з політичними чинниками, щоб з цими політичними тутешніми чинниками зробити, так, щоб ми не були об"єктом шикань страшного, як поляки називають " паскарства", що це в інтересах самої людности тутешньої.

Я певен того, що наш урядовий апарат в цій справі нічого не зробив. Це знов характеристика його. Може п. Прем"єр знає, хто й як в кожній партії думає, бодай до її політичної справи, але я певний того, що п. Прем"єр не подумав і не дав ходу цьому, щоб з цих страшних відносин вийти, або бодай ми мали звіт на письмі й так не віднеслись би так не відповідали б ми. Ні. Цілком не порушили цієї справи. Там де нас посадили, там живемо й зараз; в Ченстохові урядовці з голоду гинуть. Це ми знов мусили б придати до нашої попередньої інтерпеляції. Але тут всюди видно що нема руки. Я був би далеко більш вдячний аби п. Прем"єр сказав, що ми ось це були зробили, чи намагались зробити, або ні. Ті гасла, які, безперечно, не можуть абсолютно привести до утворення чогось. Бо як ми не уміємо зорганізовати громаду, яка має 300 людей, щоб вона якось жила, то як ми зорганізуємо мільйонову громаду, яка мусить так чи инакше жити.

Я переходжу до четвертого принципу, який повинен лягти в основу політики нашого Правительства. Це певні принципи, певні системи, засади у відношенню до инших держав. Тутка, панове, нічого не можна такого сказати щоб ту або иншу державу, щоб той, або инший нарід образило. Не можна з того сказати, що наш нарід, провідні партії нашого народу наші громадянські групи, - мають певно обозначені програми в своїм відношенню з иншими народами, - демократичне порозуміння з кожним народом

який граничить з нашим. Я думаю ще нема ні одної партії, як у нас так і в инших державах, щоб ставили инші принціпи, свої тенденції в своїй міжнародній політиці. Принціп наш ясний. Ми мусимо вести таку політику не лишень тому, що ми в таких прикрих обставинах, але через те, що наш народ є демократично - думаючий і в своїх дальших відносинах він буде ставить один принцип - лишень демократичне порозуміння проти всякої війни, проти всякої допомоги нищення других народів. Для цього наш народ не здібний, не лишень органично, а так сказати ідейно. Тому легко нам говорити в справах відношення нашого до инших народів. Але, панове принціп є принціпом. Тяжкі наші обставини не дають нам змоги, властиво кажучи, не дають змогу тим державам, з якими ми хочемо говорити й говоримо, ставитись до нас на такий самий демократичний принціп. З тим наш Уряд мусить числитись що тих ідеальних демократичних відносин одної держави до другої ще довго не буде, доки наш народ слабосильний, доки не візьме на себе проводити в життя свої демократичні принціпи. Але, панове, дуже багато залежить від системи того, чи ми нашого партнера з яким хочемо говорити й говоримо чи ми його примусимо стати до нас на правильний шлях, чи ми його провокуємо своїм невдатним методом, своєю нездібною системою просто провокуємо, щоб він став на шлях не демократичний, абсолютно на не бажаний, навіть не гідний. Я мушу сказати, панове, що тут безперечно велику вину поносить наша політика і ті панове, які ту політику проводили з самого початку в наших відношеннях до держав, перед усім, коли хочемо реально говорити, до держав, які з нами межують, до Польщі й по части до Румунії.

Панове, коли відповідальний політик якоїсь держави, чи якогось народу, а не держави, приходить з уповноваженням до нашої держави, коли він сам бачить, наперед бачить в цілім розвитку подій, що думає тяжко говорити, що прийдеться робити дуже великі уступки, коли він відразу прийде і скине своє пальто, скине свій сурдут і черевики і скаже всім, що, я тобі дав, то не маючи ніякої гарантії заповнення, що він вже зараз замість того пальто, сурдута дістане для себе якесь полотно меньшої вартости, це абсолютно деморалізує того пана. Він дальше не має що говорити; він дальше не має говорити з представником, або той представник лишившись зовсім без зброї, він

зовязав собі руки і ноги. Панове, я тут скажу, коли заслуга є п. Прем"єра Левицького, що ми взагалі прийшли до певного договору з польським урядом, з народом польським через його уряд, що ми повинні [illegible] принципи своєї політики, то з другого боку та [illegible] [illegible] система [illegible] ту будову, яка може б принесла б нам дуже гарну користь.

Панове, не [illegible] й то [illegible], коли обставини є причиною відношень але більш [illegible] обставин ще є певність в тім, що система абсолютно в даному разі нахиблена, система та, що в"яже відразу собі руки и ноги, система та, з якою підходилися до громадських груп наших, що ми все раді вам зробити, все , все.

Не можно, не можно, бо ті все заманює партнера, бо те все провокує його і він бачить - це є грунт, на якому можна зробити політику без уваги на свою противну сторону. Але, панове, це є нещастя не лише для нас, але і для нашого партнера, бо коли знайшлася [illegible], що переконали німців, що вони можуть зробити на Україні все, що їм угодно, то [illegible] Україна, [illegible] і німці й така сама шкода [illegible] і для німців. Коли ми тої самої системи будемо придержуватись до инших держав, то цим ми їм пошкодимо. / п. Білопольський з місця: " А їх найбільш шкода" / Я мушу сказати тутка одне, то бо є при цім нагода, що так, як наше Правительство віднеслось до справи східньої Галичини, що це по нашому погляду абсолютно було помилковим. Сістема того що я перше сказав, в"язання своїх рук, віддання всього, що можна в данному моменті віддати вона тутка принесла нам маленьку шкоду є зовсім непотрібна, панове, зовсім непотрібна. Навіть з правного державного становиску ми не могли так зробити,/так стати, бо ми не є сильніщі й вищі арбіторів, як арбіторів міжнародніх, як ліги народів, як тих, що диктують порядок і права в Європі. Ми пішли дальше їх. Вони стоять на такім становиску в справі східної Галичини, а ми пішли дальше їх. / п. Голова. Ця справа не торкається взаємовідношень Ваших до Уряду /.
Я дякую пану Голові за увагу, але п. Голова дасть змогу сказати, що фракція С-Д. думає.
/ п. Голова:" Депутат Безпалко прошу дальше"./

Ми бачимо власне що та сістема заяв відречення певних прав відразу, яка була зроблена й де якими/ нашими представниками за кордоном, ця сістема відразу взяла певні учоти, які ми мали в наших рук

ках, вирвались з рук і абсолютно дальше відносини не могли бути тяжчими, як вони розвинулися до цього часу. Та сістема допровадила до того, що наше військо тепер в такому тяжкому стані, що й наше громадянство також в такому тяжкому стані, що й ми, панове, попросту в стані людського слуги в остатній, якому пани при гарному будинку маленький хлівець, щоб той слуга там прожив і коли пан буде мати потребу в тім слузі, то він з того хлівця його випустить. Це, панове, бачуть це ті, що провід мають в своїх руках ті, що нас заступають, бачуть кілька місяців і не чують у себе відвічальности сказати:" так не може бути, я йду, попробуйте Ви, бо я зробив все те, що вважав за відповідне зробити, може другий зробить краще, може він зуміє на иншу стопу поставити ~~xxxxxxx, xxxxxxxxxxxx~~ цю справу." Коли це не зроблено, то це самий страшний, тяжкий тягар політичної натури, який не так легко з себе зсунути тим панам, які цей тягар взяли на себе добровільно. Ті панове, які заступають нас в такім становиську, в якім ми живемо тепер, доказують нам, що лишень вони можуть нас заступати, що без них у нас взагалі нічого не буде, або й гірше. Чи буде гірше, то я, панове, сумніваюсь, а що взагалі нічого не буде, то це инше питання. Взагалі не може, так сказати, залишитись відношення одної держави котроїнебудь з тих суміжних до нас; не можливо, хоч і в тяжких обставинах, щоб не було ніяких відносин.

Вони дуже добре знають, так як і ми знаємо, що нам потрібно їх, а їм потрібно нас. Та такі відносини які тепер є відповідають наше Правительство й їх Правительство в данному моменті й більш ніхто. Треба було вже давно мати Правительство на чолі, яке б відчувало свою відповідальність, щоб дати доказ того, де властиво криється то все, причини тих страшних відносин. Взагалі, панове, ми хотіли і вважаємо, що цей центр оздоровиться коли в тій сістемі, яку я змалював в усіх тих відносинах, буде в будучині радикальна зміна, зломи. Ми мусимо мати віру в самих себе, коли ж перестане та віра в самих себе, тоді прийде щось страшне, тоді прийде одчай. Віру в самих себе це Правительство, яке досі було, воно нам дати не змогло, воно нам на кождому кроці її відбирало. Тому ми до цего Правительства так ставимось з стриманістю, як панове депу-

[illegible] били на Сеньорен-Конвенті й тутка в Повній Раді Республіки. Ніяких особистих уряз до цього Правительства ми не чуємо. Ми не може[illegible] пустити, щоби групи [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Правительства [illegible], що на чолі того Правительства стояв чоловік, який належав до нашої партії, що це [illegible] [illegible], що це особисте відношення [illegible] [illegible] ти Вам, що ні в особистих відношеннях, ні в партійних, лежить ціла глибина нашого негативного відношення до цього Правительства, до того, що це Правительство на кожному кроці доказувало нам, що воно повільно, але акуратно руйнує престиж цього центру і не поборює і не змагається з деморалізацією, що в цім центрі була й є, і не і не поборює й не старається поборювати деморалізацію наших ріжних заступництв і т.д. і т.д.

Я кінчу тим, що це до наших програмових жадань і до нашої будучої роботи ми будемо мати змогу сказати своє слово. Ми забирали тепер голос лишень, щоб ще раз, Панове, звернути увагу на це, щоб абсолютно зникло політичне хуторянство з нашої середини, щоб запанувала в нас політична відповідальність за кождий крок, за кожду роботу, за кожду працю в усіх галузях, щоб запанувало бажання себе переробити, зорганізувати доки ми не прийдемо на терен наш рідний. Бо однако, Панове, коли ми зі світлим чолом не прийдемо на той терен, коли ми з певними оргінами й потенціями не з"явимось, а лишень з нашою розхлябністю в повній повноті з нашим політичним хуторянством то, Панове, правда ми можемо й ступимо на нашу теріторію, але провід нашого народу, нашої держави абсолютно перейде в зовсім инші руки, в зовсім инші групи, як ті котрі прийшли в такому виді, в якому ми ось тепер знаходимось. Я це заявляю, ще хочу тутка підкреслити, що в справі наших міжнародніх ясних відносин я не міг тут забрати голос в повній повноті.

Однако я думаю, що наша фракція це зробить при нагоді обговорення експозе будучого Правительства і в обставинах, які дадуть нам в повні змогу сказати. / Оплески /.

П. Г О Л О В А . Від фракції Самостійників - Соціалістів слово належить депутату Білінському.

П. Б І Л І Н С Ь К И Й . Висока Рада Республіки. Останнє не парляментарно покликане до життя Правительство в особі Голови Ради народніх Міністрів п. Левицького і Міністра Закордонних

Спроза п. Ніновського. здало Р.Р. справоздання минулого. Воно рахувало необхідним передати владу до народнього представництва і, передаючи владу хоче дати огляд того, що зроблено в тих обставинах в яких ця робота провадилось, отже можно щитати, що це була ісповідь Правительства, яке, стоючи на переломі одної епохи і бачучи наростання цілком нової епохи, вважало необхідним показати, що воно робило і що воно могло зробити для того, щоб проторити нам шляхи для нової роботи через зорганізоване Радою Республіки Правительство. Коли б на аналой і можна було цю ісповідь, це останне слово Правительства порівняти з ісповідию чоловіка, який уходить від життя, ми мусіли б уважно поставитись до причин його гріхів, учести ті обставини, в яких протікало його життя, і, схиливши голову одійти. Але одходить один, а на зміну його зараз мусить прийти другий. Цей другий колектив, приступаючи до життя, мусить дати шляхи, виявляти нові ферменти. Тому необхідно зробити об"єктивну оцінку ти обставини і того, що було зроблено Правительством для того, щоб новий Уряд міг розібратись і дійсно дати отчет в тому, які помилки, які позитивні наслідки його праці були зроблені і намітить собі цілком нові шляхи. Для того, щоб зрозуміти ту ситуацію, в якій приходилось провадити останньому Уряду свою працю, ми мусимо повернутись до іходньої точки, бо инакше це буде обломок цілої епохи, яка почалася з січня 1919 року і закінчилась тут.

Це той період, коли народне представництво, скликане в виді Трудового Конгресу і виявляючи сконсолідовану силу всеї Соборної України, мусимо під натиском зовнішних обставин большовицького нападу одійти і передати владу одинокому індівідуму. Цим індівідумом була репрезентація верховної влади, той Уряд, який на той момент був сформован Директорією. Начався момент боротьби проти большевиків яка протікала в досить нерівних умовах. З одної сторони недостача великої народньої свідомости, не давала народу стати на грунт національний й занехаяти де які соціальні моменти, які б дали можливість стати одверто й непохітно проти большевиків.

Соціальні моменти тоді перемагали і наш народ добровольно одцурався від свого Правительства, від того центру, якому він перед тим в особі представників Трудового Конгресу. виражав довіря.

Але під час нерівної тяжкої боротьби наше Правительство мало

ріальні сили, території, військо й всі матеріяльні цінности, з якими роспочало свою боротьбу.

В період цих утрат почав помічатися розклад. Коли з [illegible] ми [illegible] більш-менш сконсолідовано, то в дальнішому ми поволі се стратили. Ті моменти які роз"єднали наш урядовий центр від нашого народу, які поставили між ними мури, ті моменти стали між одинокими групами, які активно провадили боротьбу проти большевицького режиму. Наша внутрішня позиція все більш і більш слабла.

В той момент коли весь український нарід боровся на етнографічних остатках, то в той момент назріли й інші моменти, які спричинились до того, що ці остатки пережили новий розвал. Як помічається з[illegible] підприємствах, коли намічаються крахи, то вони ведуть до дальніших крахів і в результаті фірма мусить ліквідуватись. До цього банкротства ми й дійшли через ряд урядів, який приємственно брав участь і довів державу до цього моменту. Для того щоб зрозуміти дальнішу постановку Уряду, необхідно кинути огляд на ті помилки, які робились для скріплення позиції нашої держави.

Всі розуміють що держава Українська є демократична і мусить спиратись на народ; о скільки нам удалось би звязати урядовий центр з народом, оскільки наша позиція мусіла би зміцнитись, оскільки великих нових сил ми черпали би в народі. Але на великий жаль те роз"єднання, яке лягло між поодинокими групами, не дало спромоги різним Правительствам довести до кінця свої початкові бажання відносно скликання хоч і сурогативного Передпарляменту.

Отже це один момент я мушу підкреслити, який спричинив до слабости нашу державну структуру і Правительство до катастрофи. Це був момент неясної державної структури, неясних відносин між головними урядовими чинниками.

Ми знаємо коли компетенції не розмежовані між вищими органами влади, то влада перемішується, функції блідніють і результаті получається ослаблення влади й їх [illegible] потенціальність. Отже в структурі виконавчого апарату і Верховної Влади було то, що ці апарати між собою не могли поділити функції.

Ми бачили втручання Верховної Влади в чисто виконавчий орган. Верховна Влада прод"являла права на політику Правительства; не знаю

що ослабляло позицію Правительства, не давало Правительству скрі-пити свої позиції й не давало можливости провадити цілком певну по-літику внутрішню й зовнішню. Обставини зовнішні були абсолютно не сприятливі. В той час коли 1918-й рік пройшов під знаком цілком пев-ної орієнтації, то, коли в силу обставин орієнтація поставила пев-ний фактор, нам прийшлось перестроювати свій зовнішній фронт.

Переговори на протязі безвиглядно: вона мусила зоставити в зов-нішній політиці зовсім пусте місце. Одно стратили, другого не мог-ли придбати [illegible] що пізніше [illegible] ще перед цілою половиною світа.

Будучи одірвані від моря, Український центр, останки У.Н.Р., ми примушені були черпати ресурси для боротьби лише в самім народі, з народніх сил, які були відірвані від нас, і ми не могли цього ро-бити ні народним представництвом, ні іншими економічними засобами. Після ставшогося на кінці 1919-го року фатального в нашій історії краху ми були викинуті з колії державного життя і оставались дуже важкі державні можливости. При такій ситуації уряду не при-йшлось довго вибірати. Він [illegible] можливости ма-теріальні, [illegible] не досить обгрунтовано, але на той час інших можливостей перед очима його не було і йому здавалось, що це був єдиний вихід. Після [illegible] Польщею [illegible] пішли [illegible] уступки Укр. народу що до справи чисто основних ідей і бажань української нації бути єдиною в своїх межах. Після тих тяжких уступок була заключена відповідна умова як полі-тичного характеру, так і військового. Передбачалась можливість по-ходу Польського війська на Україну.

Коли прийшлось підійти до реальної праці, то Правительство мусило організувати урядовий центр, державний апарат і це за короткий невеликий, абсолютно незначний момент спричинилось в дальнішому ходові до організації цілком певного урядового центру на чолі з паном Прокоповичом.

Кабінет пана Прокоповича формувався по принціпу правлення нових людей, які не брали участи в активній боротьбі й тим самим вияв-ляли великі бездну́ххх і слабість.

Як не бажано було покликання нових людей, але вони були не в обставинах активної боротьби, були з нами не звязані, й це дало

цією ряд небувалих тяжких [illegible]. Що до Правительства було поставлено в дуже тяжке становище. З одної сторони неділикатність недоговороспроможність де мислення відносин між нами і тими зовнішніми чинниками, які взялись підтримувати нашу справу активними матеріальними засобами крім того, що уряд п. Прокоповича не мав змоги почувати себе певним, не маючи в собі елементів оптимізму і на протязі півтора року він мусив певний час стратити на те, щоб орієнтуватись і набрати сил, оптимізму. Цей час пройшов на той період, коли ми цілком посувались й нещасливо опинились з меж нашої теріторії на межі Польщі, за кордон.

Отже в дальнійшому при таких обставинах зовнішніх і внутрішніх в жовтні місяці зорганізував ся послідній кабінет п. Лівицького.

Фактично кажучи, організації жадної не було бо вона була переведена в виключно персональний спосіб. Таким чином коли б ми нашу відповідь на справоздання п. Лівицького звертали б виключно до кабінету п. Лівицького, то це було б безпідставно.

Ми мусимо рахувати, що період покликання до утворення кабінету п. Прокоповича й кабінету п. Лівицького який закінчився вчора справозданням, це є цілий період, за нього відповідають обидва правительства, які ріжняться тільки персональними змінами й уявляють з себе одно. Після цього коротенького предісловія, після з"ясування цих тяжких об"єктивних умов, в яких знаходилось не тільки правительство пана Лівицького, а й всяке правительство, яке б було б в цей час, я мушу перейти до моїх [illegible] роботи, щоб дати оцінку з точки погляду нашої фракції і щоб шляхом цієї оцінки намітились нові шляхи для того правительства, якому Раді Республіки угодно буде дати своє довір'я.

Ми вчора вислухали справоздання п. Міністра Закордонних Справ і тому я вважаю, що оцінка всяких можливостей й використання їх правительством вище стоїть в сфері закордонної, міжнародньої політики, і було б доцільним кинути згляд на суть справоздання й на ті обставини, які творились для нас за кордоном.

Як я мав честь підкреслити справа наша міжнародня за кордоном мала дуже славний вигляд.

Не мужно було довгий час, щоб переконати Антанту в тім, що справа Українська не є штучний витвір, який був покликан до боротьби, а є вирішення цієї світової проблеми, справа вирішення результатів російської революції, яка визвала на світ поневолені народи,

справа справедливости, справа повернення до життя народу, якийй на протязі 250 -ти років був пригноблений і позбавлений можливости проявити свою індівідуальність.

В цьому напрямку мусіла провадитись політика закордонних представництв.

Я не відношу це до Міністрів п. Прокоповича і п. Лівицького, а на конто 1919-го року, на конто нашого розпаду, розіслання цілого ряду місій дипльоматичних, економічних і військових, які були без оцінки людей, без безпосереднього завдання, з великими коштами направлені за кордон.

Результати цього пройшли не безболєзненно й ліквідація їх провадилась аж до цього часу, як зазначив п. Міністр і лише подає надії, що це буде упорядковано.

Вчора п. Міністр підкреслював, що ці дипльоматичні представництва були більш партійні, ніж державні.

П. Міністр виражає соболізнування, що більш партійні справи й соціальний погляд перемагає над поглядом загально державним.
Це тяжка справа. Безумовно, в процесі державної боротьби одинокій частині елементів, що прийняла визов боротьби побіч з нами, може і прийшлося відплатити як заступникам лише відомих особистих світоглядів, одначе, я вважаю, що правительство п. Прокоповича й п. Лівицького в справі закордонної політики не все зробили, а могли більше зробити. Правда, можу підкреслити, що всі матеріальні засоби не були використані різними течіями політичними, з"окрема й видатними політиками східних справ на момент переходу на Україну.

Матеріальних можливостей - грошей не було, вони вже були розтрачені чужими. Але все ж таки в експозе п. Міністра не була отмічена особлива конкретна робота по упорядкуванню цих місій на протязі 9 місяців.

Я підкреслюю, що заходи до скорочення представництв приймались, але я не бачив того, що скажемо в наших установах повинно робитися. Бо коли ми уявляємо з себе, скажемо купців, які пропонують товари через комівояжерів лише, то ми не є держава, яка цілком визнана й в представництва провадить цілком організовану працю, а ми уявляємо з себе тих людей, які домагаються визнання цеї держави, з боку інших західних держав.

56

Отже, ні жадна фірма не пошле чоловіка з тим, щоб він пропонував товар без образців і ні жадна фірма не пошле вояжера, який сидів би у себе в кабінеті й ждав би поки до його з"являться купці. Мусила бути найбільш розвинута ініціатива.

Наші представники мусили бути достойними нашої нації й в такий же спосіб, гідний нашої нації мусили проклямувати, декларувати нас і проявляти активізм, а не проявляти тої певної пасивности, яку ми помічаємо в де яких закордонних наших представництвах. Наші представники, як підкреслив п. Безпалко, більш виглядають на Віце-королів, ніж на представників держави.

Будучи поставлені з самого початку в надзвичайно блискучі матеріяльні умови, наші представники стали великими барами й це барство положило печать ожирення на свою їх працю. Тому коли явився новий Уряд, коли цілком реальна група намічала собі шлях закордонної політики, то він мусив переглянути персональний склад представників, але цього ми не бачимо: тіж люде, тіж методи, тіж неудачі. Наша політика до самого для нас необхідного чинника, нашого сумежника, яка виявилась через Варшавську місію викликала справедливі рецпіки Соц-Дем. фракції, не вважаючи на те, що один з членів цієї місії, є партійним членом цієї фракції / п. Безпалко з місця: " Помиляєтесь. Вже давно не є"/. Мені дуже приємно. Можно зауважити, що коли ми не в змозі були обезпечити цю важну місію від того головного чинника, від якого залежала вся акція 1920 -го року, то це слабе місце в Діяльности Міністра Закордонних Справ яке може перекреслити всі позитивні сторони його праці.

Результат цього слабого заступництва, непляновної роботи цього заступництва в Варшаві, ми почали відчувати від моменту переходу нашої армії за Збруч. Це почування виявилось в де яких виступах п[...] ріжнородних фракцій в справі інтерпеляцій, воно виявилось в відповідній резолюції.

Я не знаю які причини, Міністр Закордонних Справ не з"ясував цього довели до того, що на протязі 9-и місяців він не міг дати туди відповідних людей, які б могли відповідно й відвічально вести политику в Варшаві. Я вважаю що коли до того моменту, поки останній Прем"єр Міністр Лівицький був Головою Варшавської Місії, може й були слабі сили, то з уходом його з цієї позиції мусили наступити зміни.

Наново — в діяльности Міністра

Панове, в діяльности Міністра Закордонних Справ ми бачимо багато позитивних моментів: були зроблені заходи за цей період об"єднання нас з країнами державами, що повстали на теренах бувшої Росії, зроблені заходи для того, щоб порозумітися з російськими кругами.

Правда, порозуміння з російськими кругами поставлено в дуже тяжкі умови й те, що було зроблено відносно Комітету Політичного в Варшаві може максімум того, що можна було зробити. Коли позбилася справа про ті об"єктивні обставини, до яких підходила Польська влада, висилаючи делегації до Мінська й до Риги, то як вам зазначив п. Міністр Закордонних Справ, був [illegible] наших думок, це ми могли підкреслити наше відношення до Російського питання. Ми б цілком не торкались би його, бо воно не представляє нічого приємного, як би не один пункт, який нас сильно вражає. Цей пункт голосить що "передбачались всякі уступки від Росії, економічні" й т.д.

Звичайно, ми не могли пожидувати Росії тих економічних зв'язків, але уступити не мусили йти задалеко.

Ми вважаємо уступки в тим, що в меморандумі підкреслено з боку України можливість застереження для Росії широкого транзиту до Чорного моря й спільного користування портів чорноморських. Я, як учасник широких переговорів 1918-го року, можу підкреслити, що це був кардинальний вопрос для большевиків, на який ми мусили дати негативну відповідь про транзит і про користування цими портами.

Я вважаю як представник партії Сам-Соц., що з боку нашого правительства, коли твердо стояти на грунті суверенности, уступки не могли бути такі. Бо, прошу, панове, коли транзит в широкому значінню слова буде цілком забезпечувати нас від федеративного зв'язку, то право володіння портами під одним прапором веде до умаління нашої суверенности й тим за тим до федерації.

Отже з цього боку цей пункт меморандума вражає нас і ми не могли обминути його без упоминання. Дальше, панове, я хочу повернутись до попереднього.

Справа в тім що наші відносини з союзниками [illegible] тим, що ми, даючи відповідні зобов"язання мали відповідні зобов"язання й

й з другої сторони. Використання цих зобовязків з боку союзників було повно. Ми чесно виконували ці зобовязання й обовязок нашої Місії був в тім, щоб можливо більше використати зобовязання з боку Польщі.

Це в повній мірі було зроблено. Намічається ще й одна слаба сторона діяльности Міністерства Закордонних Справ, але я не можу це віднести до цього міністра.

Це відсутність звязків з нашими колоніями й з тим населенням, яке могло б і дало б відповідну підтримку.

Коли ми бачемо, що Польща великі матеріяльні ресурси получила від емігрантів, які розсипались по всьому світу й получає до цього часу, то ми абсолютно не використали цих можливостей.

Можливо, що в силу віддалення, це не привело б до дуже конкретних наслідків, але воно може б полегшало працю в майбутньому й дало б великі реальні цінности. Правда п. Міністр Закордонних Справ [illegible], що для того щоб [illegible] звязки, треба великі матеріяльні кошти. Але я мушу сказати, що можна було вести відповідну підготовчу працю, [illegible] не [illegible] багато коштів. Про цю підготовчу працю, ми абсолютно не чули з уст Міністра Закордонних Справ. Мушу звернути увагу на одно прикре, хоча й дрібненьке обстоятельство, яке відноситься до всього представництва.

Справа матеріяльного забезпечення цих місій поставлена не в демократичний, а цілком в отаманський спосіб. В той час, коли де[illegible] місії по об"єктивним обставинам і по суб"єктивним симпатіям мають забезпечення свойого істнування на довгий час, то другі, як наприклад в Туреччині, перебувають в [illegible] умовах і не мають змоги працювати, хоча б перебування й праця їх там була б дуже корисна для нас.

Коли ж ми [illegible]мося об"активно до Румунської Місії то побачимо, що ця місія жадних недостатків не почувала й не [illegible] собі приписуючи. Може й є ще контрасти, але для цієї справи з принципового боку я вважаю освітлення достаточним. Переходжу дальше до справи Правительства що до внутрішньої ситуації.

Коли ми закінчили критичний огляд акцій відповідних закордонних чинників, то очевидно ми мусимо рахуватися з тим, що ми не-

саме великі, моральні втрати, і отже коли такі втрати стояли во всю ширину, от ми мусили взяти в допомогу другий чинник для потрібного осягнення горізонтів на [illegible] використання зовнішнього чинника. Тому слідуючим чинником в політиці Правительства, після політики закордонної, мусила бути політика внутрішня. Очевидно Правительство, віднесу це на конто Правительства п. Мазепи, на конто Правительства п. Прокоповича, на конто Правительство мусило мати відповідний план, як соціального так і чисто адміністративно-внутрішнього характеру, для опанування внутрішньої ситуації нашого краю. В сфері соціальних відносин Правительство свої думки не мало.

Правда існували якісь призраки, мрії, які висовувались Правительством у відповідь на вимоги населення, до якого мали з військовою акцією. Я розумію що Правительство було поставлено в дуже тяжке становище в соціальній політиці. Я розумію це, що справа, яка мішала Правительству була і в цьому, що територія весь час була під призраком військових дій, і ставши на грунті зреалізування вимог населення треба було приступити до реального зафіксовання здобутків революції.

В діяльности Правительства змагань до цього зафіксовання, хоч би переходових норм, я абсолютно не бачу. Не одно відомство таких документальних пам"ятників дії не дало Правительство, яке стане по цьому що усунуло, буде миритися з тим, що які білі пробіли і що треба починати ділом працю на тому полі з початку.

Я розумію, що Правительство було в дуже тяжкому становищі, що події, які назрівали з небуваною скорости, розвивались швидче, ніж Правительство могло їх опанувати в військових обставинах.
І розумію що Правительство в таких військових обставинах мусить мати військовий характер, а не кабінетний, що воно мусить проявити і мусить мати активізм, який би обстоював і опановував ситуацією, давав обгрунтовані начала співпраці населення з Урядом. Дальше, коли прийшлось опанувати ситуацією, оказалось, що Правительство не мало певного погляду і системи, на якій внутрішній організації воно остановиться.

І я в той бурхливий момент опинився, як Міністр Внутрішніх Справ

[illegible] корсткий час, [illegible] теоретично, бо тоді була підготовка і [illegible] місця [illegible] було.

Коли Правительство мусило вже рахуватися з можливостю переходу на свою терitoрію, - в той момент Правительство не мало певної системи, а [illegible] ту організацію, яка була раніш. Ми бачимо, що так [illegible] справа, як відношення до місцевих співорганізацій і співробітництва з місцевими колами громадянства, була вирішена наспіх і дуже [illegible] позитивних наслідків вона не дала.

[illegible] б перед нами одкрились більші горізонти, коли б ми мали Правобережну Україну, то Правительство пережило б дуже трагичне становище, бо мало б і на дальше пусту терiторію, не маючи за собою населення, яке творило собі більш менш нормальне внутрішне життя.

Щоб опанувати сітуацією, щоб притягти це населення яке помагло [illegible] власні сили, ми мусили перейти до цього населення не з пустими руками, а давать ініціативу запропонувати певну систему. Але цього я констатую, на превеликий жаль не було.

Перше, ми мусимо рахуватись з тими обставинами що наша будуча інтелігенція не [illegible] з себе многочисленої кляси, що давала б добрих працьовників.

І коли наш державний апарат повернув на Україну, то мусив в першу чергу притягнути до співпраці місцеві сили. Я констатую на великий жаль, що місцеві сили Правительство притягнути не зуміло.

Після цього я мушу перейти до справи нашої Армії.

Починаючи з 19 року, становище тих людей що бились під нашими прапорами, становище нашої Армії було дуже тяжке. І я констатую, що на протязі двух років армія боролася за наше істнування і що ні наша діпльоматія, ні наша закордонна праця, але армія сама [illegible] і добула нам державу: вона, [illegible] того [illegible] [illegible] внесла в неї центр, доказувала своєю довгою і впертою боротьбою, що [illegible] вповні заслуговує на повне національне довір'я.

Отже справа роботи Правительства в сфері реорганізації армії повинна [illegible] в двох принціпах. З одної сторони Правительство мусило піти на допомогу тої Армії в справі реорганізації [illegible] і з другої сторони дати тій армії, яка на протязі цих довгих років [illegible] груддю захищала ідею нашої Державности.

матеріяльне своє істнування.

На превеликий жаль я мушу сказати, що в 1919 році Армія була в самих ужасних умовах, і тільки в 1920 році допіро опинилась в дещо лучших обставинах з огляду на договори нашого Правительства з сусідами.

Ми вважаємо, що Правительство в сфері засмотрення Армії не пособило всього того, що було в матеріяльній можливости зробити.

Далі мушу констатувати на превеликий жаль одірваність Уряду од Армії. Цей факт дуже прикрий, що не було тріволого органичного звязку, а була лише тоненька ниточка, що лучила її з тим чи иншим представником Правительства. Будувать державу в цей спосіб було дуже тяжко. І тут виникало ще й це ненормальне явище, що керуючий орган війська, Військове Міністерство було часто зовсім одірване од Армії, коли Армія відірвана від свого керуючого центру була полишена сама собі, коли вона не змогла черпати підтримки для своїх сил від Уряду, тоді мусило нарождатись ще анормальне, негативне явище, яким був розрив між Урядом і Армією.

Тут мусимо ще сконстатувати, що на це тяжке становище спричинилась ще й наша отаманія в 1919 році. І коли та Армія в 1919 році була поставлена перед обличчя ріжних бешкетів, які не дали її змогу перейти на основи регулярної одиниці, так ще й сьогодні як [illegible] [illegible] тої отаманії що продовжує витрати над нашою Армією, як прояв цеї отаманії, цілий ряд контррозвідок, чрезвичайок. Ми бачимо, що без суда, без всяких законних підстав люде заарештовувались тими контррозвідками і що такі контррозвідки були і при Військовому Міністерстві. І я боровся щоби було упорядковане наше інформаційне бюро, щоби вони не хапали, як про це свідчать факти, людей зовсім безвинних і вимогали грошей. Правда, богатьох і випускали. Поволі ці негативні явища відбились і на постачанню Армії.

Коли Правительство не мало відповідної організації, відповідних ресурсів і коли армія була здана на свої власні сили, то, приймаючи на увагу ще й відсутність ідеальности в людському матеріялі, бачимо, на яку небезпеку було наражене само істнування Армії. Ми наблюдали це в часі періода одступу і наступу від Кам"янця до Пару.

А тепер я мушу перейти до нашого фінансового становища. Звичайно, від Уряду без торитоції, без регалій, без монополій не можна жадати добуття ріжних матеріяльних ресурсів для поповнення державних фінансів.

Звичайно, що при таких політичних обставинах ми мусили керуватись більше у нашій фінансовій політиці і по части станком парою головних матеріяльних наших чинників, цукром і хлібом. І коли станок був тим головним нервом і засобом, щоб налагодить великий адміністративний апарат і дав би тим самим можливість налагодити нормальний бік нашого життя.

Поверну ось ще до того менту, коли почалась на Україні польська офензива.

Тоді перше між підписувать умову 25 квітня треба було потурбуватися Міністерству Фінансів, щоби була припасена в скарбниці відповідна скількість грошових знаків. Це було обовязком Уряду, Тим більше, що при величезних і невідкладних потребах Армії, потрібна була відповідна скількість грошових знаків, тоді коли треба було наладнати і забезпечити яке таке прожиття величезній кількости державних працьовників.

Коли Вінницькі громадські кола вепіли: дайте 40 міліонів карбованців, бо инакше буде крах, я мусив на те їм лише відказати: "Почекайте, з Кам"янця привезуть".

І коли в Вінниці прийшлось звернутися до Міністра Фінансів з проханням видачі хоч 10 міліонів, то він відповів що з великою охотою але допегва через тиждень після заняття Києва, для Києва одержано 5 міліонів карбованців.

Ясне - яку працю можна було провести при таких ресурсах. Повертаємося знов до Збруча і тут маємо вже приготовані матеріяльні засоби.

Але хто винен тому що ділось в грошовій справі на Україні. Ми мусимо сконстатувати, що Правительством було проявлено дуже мало там потрібної в цих обставинах активности.

І тепер коли не маємо території, нам говорять, що маємо досить велику кількість грошей, що маємо запаси в карбованцях, гривнях і в другій валюті. Тут виникає питання: Чи не можна було не підрахувати грошових знаків за час урядування панів Прем"єрів Прокоповича і Лівицького.

Мушу зазначити одно в справі коштів. Дійсно, на деяких [illegible] пах, що маються за кордоном, положено руку і дуже тяжко через невідрадні обставини їх видобути.

Але ми досі не маємо, на жаль що точного звіту про стан їх і чи приверніємо засоби для їх видобуття. Але є ще й другі фонди. Скажемо - наші фонди в Австрії, які були передані спіціальним організаціям, але справа їх зовсім ще досі не упорядкована, ми пр. неммаємо за останніх девять місяців абсолютно ні одного звіту, а Правительство даже не знае з кого має ці звіти получити.

Хто тут винен, що справа цих фондів, ще досі не освітлена як пояснить, що справа ця ще досі не упорядкована тоді, коли ми маємо за кодоном Міністра Фінансів.

Я мушу ще й те підкреслити, що Посол, який є нашим представником за кордоном, мусить бути вище всяких матеріяльних і особистих інтересів в справі роблення заходів над добуттям цих фондів. Бо від"ємні результати цього бачимо хоч би при реалізації майна у Франції, що абсолютно вважаємо за гріх теперішнього Правительства.

Я підкреслюю це ненормальне становище, що на протязі 9 місяців, ми маємо в командіровці за кордоном Міністра Фінансів, але абсолютно ніяких реальних наслідків його роботи не має, але за те маємо заяву п. Міністра Закордонних Справ, що діяльність п. Барановського за кордоном дуже шкодить нашій політичній акції за кордоном. і шкодить навіть престіжові нашого Уряду. Ми чули тут від пана Прем"єр Міністра, що Міністр Фінансів викликається і що зложить справоздання із своєї діяльности за кордоном. Побачемо.

Мушу підкреслити попутно і те, що Правительство, переходячи на свій терен, дійсно уявило економичну сітуацію, яка була склалася. Воно відмовилося від регуліровки справи апровізацій, одказалось од того, що ж підходить під сили навіть німецького Правительства, навіть добре зорганізованої держави. І коли ми при попередніх Урядах стояли на грунті повного контролю державної торговлі, чи то хлібом, чи цукром - то це давало лиш негативні наслідки, бо наша валюта дуже падала. При вільному обороті торговельних підприятій цього не буде і лиш нормальна торговля піднесе нашу валюту.

Я на погляд своєї фракції , яка стояла на цьому й раніш, мушив прийняти це на увагу й констатувати, що це на нашу думку так. Але в сфері наших товарообмінів за кордоном і в сфері закупок ми стояли на старім шляху.

Ті закупки, та не досить здержана система в виборі тих предметів дали на цей час дуже й дуже негативні наслідки, як результат негативної реалізації того, що у нас осталось після попереднього краху.

Я мушу підкреслити дуже характерне і прикре для нас явище. На протязі двох років У.Н.Р. , не зуміли зорганізувати ні якого цивільного суду крім суду військового, діяльність якого була абсолютно не задовольняюча.

Не можна було миритися, що Держава, яка лише строїться на [illegible] вільности, на принципах, здобутих революцією, живе тільки з одним військовим судом.

Тут я мушу констатувати, що не тільки, скажемо заведення суду а й забезпечення вільности громадянства не було досягнено, а яка була вільність, я сам іспитав в 1919 році.

Але реальних кроків до цього мало було проявлено. З докладу п. Прем"єр міністра бачимо, що Міністерство Юстиції робить переклади [illegible]. Невже ж за півтора року не можна було зробити/ цих перекладів.

Коли я, як Міністр Внутрішніх Справ, казав Міністерству Юстиції що Адміністрація без суду ніщо, що вони будуть робити з злочинцями, коли тоже не будуть мати знаряддя в своїх руках, то Міністр Юстиції обіцяв, що Суд буде.

Але після цього справоздання п. Прем"єра видно, що може й Адміністрація й була, та суду не було , і не було підручників на/ їх підставі яких могли би відбуватися/ суди.

Військовий суд - це дуже й дуже жорстокий, хоч може й справедливий суд, але той суд, яким мусить роспоряжатись в нормально організованій Державі.

Я мушу підкреслити ненормальне становище, яке мішало Правительству як Уряду, працювати. Відсутність народнього представництва, яка має свою історію, не давала можливости Правительству працювати.

Знове , оскільки ненормальне з"єднання в одному урядовому

чинннику законодавчої й виконавчої влади, видно з того, що за
конодавство не має фундаментальних наслідків і Ради Республі
ки [illegible] законодавство з початку [illegible] з [illegible] за
конів, без яких ні одна Держава не може істнувати.

Яким же був цей капітал до розпорядження Української [illegible]
Цей капітал був, як справедливо сказати п. Безпалко, обломком
Російської Держави.

Ці обломки [illegible] до [illegible] Російське Правительство, не
могли [illegible] нашому Правительству. Я мушу звернути ува
гу на те, що коли пишу закон, то поваги до цих законів в мене
дуже мало, бо я написав і можу їх змінити.

По одному й тому же питанню Ви бачите ріжні кваліфікації, а
по одному й тому же питанню були закони, які на протязі корот
кого часу [illegible] другими й які з юридичного боку безсмисл
ні.

Це [illegible] законодавчу владу від виконавчої, це,
Панове, є результат відсутности народнього представництва.
Крім того, [illegible] не є [illegible], коли мені потрібно
в Міністерстві просидіти до вечора й коли я маю до 6 години тво
рити закон, то кожний знає, як я можу продуктивно працювати.

Це був домінуючий момент в законодавстві нашого Правительст
ва. Дальше, Панове, я мушу звернути увагу на два [illegible]: на
[illegible] організації самого Уряду, системи Уряду, в [illegible] входили
[illegible], чи слабість.

Дальше я мушу кинути декілька штрихів, як на протязі двох ро
ків [illegible] хоча і на чужій території, але [illegible] до цього, [illegible] не
совершенного народнього представництва. Очевидно коли Правитель
ство формувалося невідповідним Прем"єром, коли Прем"єр не ніс
відповідальности перед Директорією, то кожний Прем"єр почував се
бе цілком невідповідальним відносно Уряду. [illegible], цілком
слушно заявив пан Прем"єр, що фактично кабінет не його а Прокопо
вича, а коли й кабінет може й Прокоповича, то у всякому разі ка
бінет [illegible] не формувався й тому він не може прийняти на се
бе жадної відповідальности.

В часи Директорії Правительство організовалось шляхом консо
лідації громадських політичних сил. В дальнійшому соціальні ріж
ні моменти були відкинуті й відійшли в бік. В той момент ті [illegible]
партії, які стали на чолі правительства мали провідну [illegible], [illegible]

мали відповідних Міністрів. Коли наступив момент для партії, скажемо, соціялістів -революціонерів, що вона відкликала й займала місце з почуття відповідальности. Цього в кабінеті ні п. Прокоповича, ні п. Лівицького ми не можемо помічати. Кожний Міністр виявляв окремого командіра дивізії в нашій армії, а Прем"єр не нагадував командуючого Армією. В тим було його страшна становище, дезорганізація була страшна, бо кожний Міністр почував право вести на свою власну відповідальність політику.

Звичайно ми маємо урядовий апарат, функції якого страшно переплітаються.

Коли Військове Міністерство залежить від Міністерства Фінансів, Господарства й Здоровля, то ми бачимо тут дезорганізацію, неспайку, невідвічальність навіть перед Прем"єром, яка вела до того, що кожний діяв на свою власну руку, а вірніше нічого не діяв.

Дальше я мушу після цих коротких рис перейти до останнього моменту своєї промови відносно того, яким чином і яка участь Правительства в тому, що на прикінці в дуже тяжких для нашої Держави обставинах ми прийшли до народнього представництва, сподіваючись що це зьорнушко розів'ється в настояще дерево.

Справ в тім, що в 1919 - му році в силу поділу нашого громадянства на дві частини, в часі дуже тяжких обставин, які виникли на почві несходження між поодинокими державами, Українськими організаціями, Правительства Мартоса й п. Мазепи воздержалось від скликання народнього представництва, маючи на увазі суб"єктивні причини. Дальше справа представництва потеряла всяку актуальність, бо при не відповідальному уповноваженню владою, як можно було скликати представництво. Дальше коли появилась наша Державність, яка почала набирати активности й в Кам"янці після заключення договору 25 січня виринула справа з народнім представництвом, яким в той час занімалась Кам"янецька Національна Рада й вона казала, що справа ця буде поставлена ребром. Тоді я получив запевнення від п. Голови Директорії й п. Прем"єр Міністра, що ця справа буде полагоджена.

Я мусив звернутися до Національної Ради, яка цим питанням занімалась, і Національна Рада представила свій вироблений проект

констітуції й проект скликання Передпарляменту.

Цей проект я передав Правительству п. Прокоповича й дав дуже короткий й дуже обмежений термін. Я вважав, передаючи ці матеріяли своєму заступникові, що ця постанова, як постанова загально-державна, як обгрунтовання нашої Держави, мусить бути обов"язковою для послідуючого кабінету.

Я вважав, що одержавши відповідні данні від Національної Ради, Правительство не занехає цю справу.

Одначе той тижневий термін, перевратився в двох місячний і тільки через 2 місяці, коли треба було знайти в громадянстві підтримку, тоді Правительство спохватилось і ужило звернутись до забутої справи про констітуцію, - про народнє представництво. Тоді були організовані відповідні комісії, й ми, як представники народу зібрались тиждень в серпні тут. Я не сказав би, що це дуже швидкий темп. Очевидно коли Правительство сознає необхідність цього кардінального для Держави питання, то ми мусимо дивитись на цю справу широко.

Ми маємо постанову Ради Міністрів керуватись тим планом, який був складен раніш при других умовах і який нам давав далеко ширші права.

Звичайно при такій ситуації після того, як було заявлено що проект Національної Ради буде узгляднен, громадським представникам прийшлось одхилитись і сказати, що в тих узьких рамках вони не можуть приняти участь. Продовжується ця справа дальше, розробляються законопроекти. Під натиском громадянства справа приймає більш широкий обсяг, скликується більш широка Комісія. Ця комісія працює, розробляє проект і передає його Правительству.

Я не буду багато казати чи Правительство право, чи не право, а остановлюсь на цім огляду.

Я вважаю абсолютно з боку Правительства недопустимим, щоби, як скажемо на ряду з приняттям узьким не були приняті відповідні заходи, щоб зробити цю справу широкою.

Я вважаю що момент виправдуючий в промові п. Прем"єра був той, той, що ми весь час переїзжали. Але ми бачили темп роботи очевидно. Акції нашого громадянства на цю більш широку постанову в той час не було.

Можу зазначити, що в дальнішому при скликанню цього консолідовано-

го громадянського законодавчого тіла, я не вважав праци Правительства дуже поспішною. Правда п. Прем"єр каже, що Правительство робило всі заходи, допомогало консолідації і т.д. Може й по части це й справедливо, але я мушу сказати, що не зовсім, ми на наших партійних нарадах відчували що це є два табори.

В той час, коли Уряд наш був не Уряд У.Н.Р., а представник біженців, то ми мусили бути одною консолідованою силою, бо Уряд є частина нашого громадянства. Тому Правительство мусило порробити всі заходи, щоб це здійснити скоріше, бо „Промедленіе смерти подобно".

Дозвольте сказати, що коли б Рада Республіки була скликана ранійш, коли б переговори на [illegible] так тяжко, то ми б на місяць ранійш почали роботу може й переход наш сюди був би з результатами далеко більшими ніж тепер.

Два роки не давали сісти разом лівим і правим, бо для з"єднання потрібен відповідний момент. Я вважаю панове,- депутати, що ми після цих підкреслин, які відноситься не цілком на конто Правительства, бо багато було моментів, які не давали почувати правительству себе вільним в внутрішніх, - зовнішніх і инших обставинах, я вважаю, що Правительство багато зробити не могло. Тому й наша фракція, складаючи цю заяву, не мала на меті кинути докір Правительству, бо признавала тяжкий час, але мала на увазі при організації нового Уряду підкреслити, що ми мусимо прокласти нові шляхи й показати що ті функції, які Правительство мало, абсолютно не допустимі на далі, бо вони не забезпечують реальних можливостей. Коли ми прийдемо з такою організацією на Україну, то так же швидко одійдемо, як і прийдемо, як сказав п. Безпалко.

П. Г О Л О В А : Є ще один оратор, але внесена пропозиція відкласти засідання до завтрішнього дня. Ставлю на голосування: Хто за те, щоб засідання перенести на завтра - прошу встати. Більшість. Засідання переноситься на завтра. Од котрої години. Вношу пропозицію почати засідання о 4-й годині, щоб потім зробити перерву на годину. Від 4-і до 7-і та від 8-і й до 11-і. Хто за цю пропозіцію прошу встати. Таким робом завтра о 4-й годині. Плену Ради Республіки зачиняється.

ГОЛОВА РАДИ РЕСПУБЛІКИ

Перший Секретарь С. Вашинський.

XVI пленум.

[illegible] Збори Ради [illegible] [illegible].

[illegible]: [illegible] [illegible], [illegible] Голови [illegible] [illegible] [illegible].

Присутні [illegible]: 1/ [illegible], [illegible], [illegible]/[illegible], [illegible]/[illegible]чинськи[illegible], [illegible]/[illegible], [illegible]/[illegible], 7/Білопольський, [illegible]/Бублі[illegible], 9/[illegible], 10/ [illegible]енко, [illegible]/Ентеліс, [illegible]/ [illegible] 13/[illegible], 14/ [illegible], 15/[illegible], 16/ [illegible]ський, 17/ [illegible], 18/[illegible]ський, [illegible]/ [illegible], 20/[illegible], [illegible]/ [illegible]ський, 22/ [illegible], 23/ [illegible]ський, [illegible]/ Піковський, 25/Огородник, [illegible]/ [illegible], 27/ Пилипчук, 28/ Плесніцевич, [illegible]/ При[illegible], 30/ Прокопович, [illegible]/ Романи[illegible]енко, 32/ Савіцький, [illegible]/ Сапіга, 34/ Совачів, [illegible]/Тимошенко, [illegible]/ [illegible], 37/ [illegible]енко, 38/ [illegible]енко-Чопівський, 39/ [illegible], [illegible]/ [illegible]нів.

п. Г О [illegible] [illegible] А . 15-ті Збори Ради Республіки відкриваються. Пане Секретаре прошу зачитати порядок денний.

п. СЕКРЕТАРЬ [illegible]. Порядок денний: 1/Позачергова заява деп.Совачів, [illegible]/Обітчиця, [illegible]/ Внесений законопроект, 4/ Внесення Фінансово-[illegible] Комісії про асигнування в розпорядження Міністра Праці [illegible]0.000 грив. на видачу допомоги безробітним друкарям Подільської Народньої Губерніяльної Управи, які перебувають в м. Ченстохові. 5/ Внесення Військової Комісії про асигнування в розпорядження Голови Ради міністрів 10.000 мар. на видачу допомоги [illegible] [illegible]. 6/Доклад Мандатної Комісії.

п. Г О Л О В А . Що до порядку денного.

/Голос з [illegible] [illegible]: просимо додати точку :Доклад п.Керуючого Міністерством Фінансів Видибіди/.

п. Г О [illegible] О В А . Хто за затвердження порядку денного з додатком докладу п. Керуючого Міністерством Видибіди? Порядок денний ухвалюється одноголосно. Перша точка, пане Секретаре.

п. СЕКРЕТАРЬ [illegible]. Перша точка порядку денного: "Позачергова заява деп.Совачіва".

п. СОВАЧІВ. Висока Радо! З огляду на заяву Високоповажного Пана Голови Ради і [illegible] Заступника про бажання їх скласти високі

обє"єднаних угрупувань, які ввійшли до неї: Ради Республіки, [illegible] радикалів соціалістів-демократів, соціалістів-[illegible], соціалістів-революціонерів, селянських соціалістів, народних республіканців, спілки [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], і культурно-освітні організації та партії хліборобів-державників - в цілях полегшення цього питання вносить на розгляд Ради Республіки слідуючу резолюційну формулу: "Заслухавши заяву про демісію Голови Ради Республіки та [illegible] заступників [illegible] мотивів, що з ними на заяву було висловлено, Рада Республіки, висловлюючи свою довіру членам Президії в цілому [illegible] [illegible] відкликання Президії, звертається до Голови Ради Республіки та його заступників [illegible] [illegible] [illegible] високих обов"язків і [illegible] [illegible] [illegible]".

П. Г О Л О В А . [illegible], що мої заступники, на цей час не можуть зайняти своїх місць в Раді і тому я прошу [illegible] старшого віком пана депутата [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /п. [illegible]-[illegible] і п. [illegible] [illegible]/.

П. [illegible] . Прошу, я [illegible] формулу переходу. Хто за цю формулу переходу, поставлену паном депутатом [illegible]? Прошу встати. Прошу порахувати. Прошу сісти. Хто проти? Хто утримався? Нема /[illegible]/. Таким чином ця формула переходу прийнята всіма голосами і зник [illegible] причини, щоби члени Президії не займали своїх місць. /Численні голоси з місць: Просимо, дуже просимо; бучні оплески всіх депутатів/. Члени Президії займають свої [illegible] місця в Президії/.

П. Г О Л О В А . Пане Секретарю! Прошу зачитати другу точку.

П. СЕКРЕТАР. Друга точка порядку денного: [illegible] обітницю нові [illegible] члени [illegible] [illegible] і [illegible] її підписують, а опісля п. Голова звертається до них з привітанням/.

п. Г О Л О В А . [illegible] Української Національної Республіки, [illegible] [illegible] [illegible], прийнятим на себе, високих обов"язків депутатів, членів Ради Республіки. [illegible] [illegible] Рада Республіки уявляла себе орган консолідації національних сил,

є з сьогоднішнього дня Рада Республіки доповнена представниками дружнього єврейського народу стає вже органом волі нашої землі, ми особливо вітаємо цей день, коли представники єврейського народу вступають в нашу среду, щоб працювати на добро і славу Української Республіки. Вітаю Вас, панове депутати./Гучні оплески/.

П. [illegible] . [illegible] Пане Голово, [illegible] Республіки за таке сердечне відношення до нас, єврейських депутатів. [illegible], що це [illegible] Ради Республіки і цілого українського громадянства до єврейської нації. Спільна праця, [illegible] добро українського і єврейського народу. Сотні літ живуть [illegible] український і єврейський народи і то, що черта осілости намічена для єврейського населення ще за часів царизму, майже совпала з етнографічними межами України, це не являється випадковим явищем. Це є доказ спільности переживань обох націй, це доказ спільности економичних інтересів. Коли велика єврейська буржуазія, [illegible] в початку 1919 століття пішли на службу до російської реакції то єврейські народні працюючі маси міцно і тісно сиділи на Україні між українськими [illegible] народом [illegible] були [illegible] економічне [illegible] і [illegible] трудові маси, хоч там закинуті по містечкам і оселям, творили в купі з українським народом, своє саморідне життя, свою саморідну культуру. Як добрі сусіди допомагали друг другу нести тягар московського імперіялістичного режиму і [illegible] утиску. [illegible] українця, [illegible] офіціяльні круги і розглядали як людину [illegible], другого, єврея, як людину другого сорта, з якоюсь чудною тарабарською мовою. Оця спільність переживань, оцю спільність інтересів українського і єврейського народів ми добре розуміли і добре почували з перших днів російської революції ми підтримували змагання українських працюючих мас до волі, до кращої будуччини, ми перші підтримали четвертий Універсал Центральної Ради. 9 Січня 1918 року була проголошена самостійність Української Народньої Республіки, була проголошена національно - персональна автономія та національна [illegible] меншостей української землі, це було проголошене в один

[illegible] і тих інших [illegible]. В купі ми були там на Україні, разом вигнали ми ту чужину, разом з підмогою Української Армії з рідних територій [illegible]; також що [illegible] українців було [illegible] і те, що ми спільно тут в Раді Республіки [illegible] спільних інтересів і завдань. Ми певні в тому, що всі ті окраїнні [illegible] і українські і [illegible] будуть доповнювати друг друга і разом [illegible] будувати самостійну українську державу. Ми в купі [illegible] рідні сторони, щоби будувати вільну українську державу, яка буде спільною отчизною для всіх народів, що замешкують Україну. /Оплески/

п. Г О Л О В А . Слідуюча точка дня Секретарю.

п. [illegible] . Третя точка порядку денного "[illegible]". - Доповідача проєкт постанови про затвердження положення про тимчасові відміни та доповнення до закону про [illegible] Управління [illegible] листопаду 192[illegible] року. Проєкт Президії пропонує передати законопроєкт до Військової Комісії.

п. Г О Л О В А . Чи Пленуму угодно? /Просимо/ Законопроєкт передається до Військової Комісії. Слідуюча точка.

п. [illegible] . Четверта точка: "Внесення Фінансово-Бюджетової Комісії про асигнування в розпорядження Міністра Праці 25.000 гривень на видачу допомоги безробітним урядовцям Подільської Народньої Губерніальної Управи, які перебувають в м. Ченстохові" - Доповідач деп. [illegible].

п. [illegible] . Шановна Раді! Фінансово-Бюджетова Комісія Ради Республіки має честь внести на розгляд і затвердження проєкт постанови, внесеної Радою Народніх Міністрів для видачі допомоги безробітним урядовцям Подільської Народньої Губерніальної Управи, що перебувають в місті Ченстохові. Зазначений проєкт постанови розглядався в Фінансово-Бюджетовій Комісії і його ухвалено з деякими поправками. Дозволю собі внести до відома проєкт постанови Ради Народніх Міністрів, [illegible] слідуючий зміст:

„Ухвалена Радою Республіки Постанова про асигнування в розпорядження Міністра Праці двадцяти п"яти тисяч /25.000/ кар. пол. прирівняних ——

до 500.000 гривень на виплату допомоги восьми безробітним друкарям бувшої Подільської Губерніяльної Народньої Управи.

1. Асигнувати в розпорядження Міністра Праці з коштів Державної Скарбниці ДВАДЦЯТЬ П"ЯТЬ тисяч /25.000/ марок польськ. прирівняних до П'ЯТЬСОТ ~~тисяч~~ /500.000/ гривень на виплату допомоги вос"ми безробітним друкарям бувшої друкарні Подільської Народньої Управи, які перебувають в м. Ченстохові.

2/ Постанову цю до її оголошення ввести в чинність через [illegible]."

Отже коли цеє питання розглядалося в Фінансово-Економічній Комісії, то цілком зрозуміло, що перед [illegible] постало питання: хто є ці друкарі, котрим держава мусить прийти з певною допомогою. Розглядаючи той матеріал, а також користуючись тими інформаціями і відомостями які маємо у нас, виявилось що ці друкарі є тими непомітними героями спільної нашої боротьби за визволення нашої нації, які за протяг [illegible] років тої нашої визвольної боротьби [illegible] одно з нами і своїм практичним прикладом друкованим словом, завжди виявляли свою ідейність та національну свідомість. [illegible] що ці друкарі [illegible] в [illegible] роботі наших [illegible] і не [illegible] [illegible] [illegible] на [illegible], машини, папери та друкарських станів, що не давали можливости большовикам переводити мобілізацію, виступали на засіданнях робітничо професійних організацій проти большевиків, саботували і взагалі виявляли свою волю в напрямку будування рідного краю. Отже коли наша влада примушена була взяти зі свого терену то і вони мусіли також іти з Українською Владою на еміграцію, залишивши жінок і дітей абсолютно без ніяких грошей і ці свідомі робітники вірні своїй ідеї терплять голод, холод і цілком [illegible]. Цілком розуміючи побажання різних Міністерств а саме: Міністерства Оборони і [illegible] Міністерства Преси і Пропаганди, Міністерства Праці і [illegible], котрі [illegible] про необхідність допомогти їм в силу своїх [illegible] обов"язків, Фінансово-Економічна Комісія згодилась асигнувати просимі кошти і вносить на Р.Р. законопроект з такими додатками: /Читає/ "Ухвалено Радою Республіки Постанова про асигнування в розпорядження Міністра Праці ДВАДЦЯТЬ П"ЯТЬ тисяч марок польських прирівняних —

до 800.000 гривень на видачу допомоги восьми безробітним друкарям бувшої Подільської Губерніяльної народньої управи.

1. Асигнувати в розпорядження Міністра Праці з коштів державної скарбниці двадцять п"ять тисяч /25.000/ польських марок перечислених по п"ятсот тисяч /500.000/ гривень на видачу допомоги восьми безробітним друкарям бувшої Подільської Губерніяльної Народньої Управи, які перебувають в м. Ченстохові.

2. Постанову цю ввести в чинність з днем її затвердження або повторної ухвали Ради Республіки згідно ст. 14 закону про Раду Республіки від 9-го Січня 1921 року."

Крім цього фінансово-економічна Комісія висловила побажання, щоб Радою Республіки було запропоновано Міністерству Праці і Допомоги і Міністерству Преси в самім найближчім терміні представити відповідну працю вигнанцям друкарям, щоб вони могли добувати собі матеріяльне існування.

П. Г о л о в а. Це не постанова, а заклик.

П. Г о л о в а. Ставлю на голосування. Хто за? Хто проти? Хто утримався? Законопроєкт прийнято одноголосно. Слідуюча точка.

П. Р о ж и ц ь к и й. П"ята точка порядку денного: "Внесення фінансової Комісії про асигнування в розпорядження Голови Ради Міністрів 10.000 марок польських на видачу допомоги вдовиці Осиповій" - доповідач депутат Романченко.

П. Р о м а н ч е н к о. Проект постанови Ради Народніх Міністрів не знайшов в фінансовій Комісії жодних суперечок. Сам текст є слідуючий: "Ухвалений Радою Народніх Міністрів проект постанови про асигнування в розпорядження Голови Ради Народніх Міністрів 10.000 польських марок на видачу допомоги вдовиці Осиповій.

1. Асигнувати в розпорядження Голови Ради Народніх Міністрів з коштів Державної Скарбниці д е с я т ь т и с я ч /10.000/ польських марок на видачу допомоги вдовиці Осиповій.

2. Постанову цю до її оголошення ввести в чинність через посланців.". Але Комісія зупинилась на цілому обговоренні,

при цьому внесенню Ради Міністрів, якому. Що ж торкається асігнування допомоги, то згода Військової комісії є [illegible] [illegible]дно цього заслуговує громадянин У.Н.Р. який [illegible] місяців провів в тилу у ворога в тяжкій роботі організації повстань і результатом появилось повстання так званного Чорноморського кошу в районі Тирасполя, який прилучився до одної з наших бойових бригад і відразу вступив в нашу боєву армію. Але сама сістема нагороди повстанческих ватажних викликала обмін думок в комісії. Річ в тому, що є повстанці різних категорій: є повстанці, які командируються Військовою владою У.Н.Р., є повстанці, які підіймають повстання по своїй ініціативі і ведуть організаційну роботу, яку ведуть не для того щоби здобути [illegible] [illegible] для себе особисто, а для того щоб збільшити військовий рух, притягнути ту чи иншу кількість добровольно [illegible] озброєного українського народу; є повстанці [illegible] мусять розбиратися чи в [illegible] органу, а в [illegible]. От [illegible] нагороди цих повстанців і постачання їх грішми провадилось в таких способів, що де-кто з народніх героїв, які [illegible] і [illegible] боротьбу з ворогами У.Н.Р., не оплачувались ніяк, а другим приписали досить великі суми. Через то Військова комісія [illegible] проекту закону про асігнування 10.000 марок польських [illegible], має за честь [illegible] У.Н.Р. [illegible] що до організації в справі винагороди повстанців і [illegible] їх до [illegible] органу. [illegible] закону звучать так: [illegible] Ради Народних Міністрів звучить [illegible], а згідно ухвалі пленуму [illegible] комісії [illegible] /[illegible]/ .

"[illegible] Республіки закон про асігнування в [illegible] Голови Ради Народних Міністрів 10.000 пол. марок на видачу допомоги [illegible].

1. Асігнувати в [illegible] Голови Ради Народніх Міністрів [illegible] десять тисяч /10.000/ марок польських на видачу допомоги [illegible].

[illegible]. [illegible] з дня його затвердження [illegible] ухвали [illegible] згідно ст.14 закону про Раду Республіки від 9 січня 192[illegible] року".

[Ф]ормула переходу військової комісії слідуюча: /читає/
"Формула переходу до закону про асигнування в розпорядження Голови Ради Народніх Міністрів /10.000 / десять тисяч марок польських на видачу допомоги [illegible].

. [Щоб] всі справи про діяльність окремих повстанців в [illegible] з"[illegible] і [illegible], [illegible] за винагороду повстанців провадилися з відповідного авансу, вони повинні бути в розпорядженні [illegible] штабу.

. Щоб справа допомоги взагалі була унормована [illegible] законом і [illegible] Ради Народніх Міністрів остаточно розв"язувати своєю постановою питання про видачу допомоги та її розміру, про що доручити Голові Ради Народніх Міністрів подати до Ради Республіки відповідний законопроєкт в найближчому часі".

п. Г О Л О В А. Є законовнесок і формула переходу. До законовнеску фінансово-економічної комісії нічого не має. /Голос з місця: нічого/. Тоді ставлю на голосування. Хто проти законовнеску. Хто утримався. - Нема. Законовнесок принят одноголосно. Ставлю на голосування формулу переходу. Хто проти, хто утримався. - Нема. Формула переходу принята також одноголосно. Слідуюча точка.

п. [illegible]. [illegible] порядку [illegible]: "Доклад мандатної комісії", доповідач депутат [illegible].

п. К О Р Ч И Н С Ь К И Й. Мандатна комісія розглянула справу делегування від Центрального Комітету Народньої Єврейської Партії [illegible], визнала це делегування правильним, відповідаючим вимогам [illegible] мандатної комісії і пропонує його в [illegible] депутата Р.Р. затвердити.

п. Г О Л О В А. Хто за затвердження прошу підняти. Хто проти. Хто утримався. Затверджується одноголосно.

п. К О Р Ч И Н С Ь К И Й. Центральний Комітет який носить назву Секретаріята Соціалістичної робітничої демократичної партії делегував в члени Р.Р. п. [illegible]зенберга. Комісія визнала це делегування правильним, відповідаючим вимогам мандатної комісії і пропонує його затвердити депутатом Р.Р.

п. Г р и г о р і ї в . [illegible] Хто проти. Утрималися. [illegible]. Слово належить п.[illegible] Міністрові [illegible].

п. МІНІСТР [illegible] . [illegible] Огляду на характер [illegible] матеріялу, [illegible] мав бути оголошен, я [illegible] в державних інтересах, [illegible] Рада Міністрів звільнила б [illegible] дорожних, щоб [illegible] матеріяли, які мають бути оголошені п.[illegible], [illegible] в найближчому засіданню. Я уважаю, що остаточно [illegible] прийняти Р.Р. [illegible] питання [illegible] ...

п. [illegible] . Дозвольте запропонувати [illegible] в цій справі.

п. Г [illegible] . Згідно закону про Р.Р. [illegible] заступника Голови Ради Міністрів має бути ухвалена. Прошу ухвалити перерву на 10 хвилин для з'ясування цієї справи. Хто за перерву. Хто проти. Хто утримався. Перерва на 10 хвилин. [illegible] засідання буде закрите. /Після перерви./

п. Г [illegible] . Засідання продовжується.

п. Г [illegible] ТА [illegible] МІНІСТРІВ [illegible]. Пропоную раніш вислухати [illegible] доклад п.Міністра Закордонних Справ.

п. Г [illegible] . Хто за те, щоб змінити порядок денний. Прошу [illegible]. Більшість. Слово належить Пану Міністру Закордонних Справ [illegible].

М.Міністр Ніковський: - У мене не [illegible] наміру зробити [illegible] доклада, але через то, що тут [illegible] не зачеро-нуте, що односиться до установи, на чолі котрої і я стою, то [illegible] подати ще ці додаткові пояснення, [illegible] [illegible] матеріалу до того, що було [illegible] в [illegible] [illegible], і тому, що [illegible], що [illegible] Республіки та Міністерства Закордонних Справ повинні були [illegible] і [illegible] пенсіями.

І я, коли констатую [illegible] і [illegible] з [illegible] закордонної політики то [illegible] [illegible] відповідно [illegible] стану нашого політичного положення і стану нашого так фактичного як фінансового.

Тут, - що [illegible] торкаються того інсервію [illegible] членів Ради Республіки, що відносяться [illegible] скорочення апарату Міністерства, а також до скорочення числа представництв, і до їх складу.

[illegible] що тут треба бути дуже обережним і треба [illegible] підходити до тих [illegible] справ, як [illegible] частина нашого державного апарату.

Коли я обійняв [illegible] пост Міністра Закордонних Справ, тоді майже за всіма Місіями були цілі ряди боргів, які вимагали [illegible] готівки, котрої Уряд [illegible] не мав [illegible], саме [illegible] існування тої чи иншої Місії [illegible] більше самої її ліквідації і з"вязаних з нею необхідних витрат. До цього додам, що [illegible] наші закордонні представництва [illegible] надзвичайно [illegible] на [illegible] курсу валюти тієї держави де находиться дане представництво. [illegible] було б ліквідувати представництво в Гданську, бо гданська корона дуже дорога.

Цілий ряд наших закордонних представництв ліквідовано: [illegible] було ліквідовано Місії в Естонії, Латвії, Данії, Посольство в Болгарії, котре приходилось ліквідувати тим більше [illegible], що воно [illegible] визнано офіційно [illegible] Української Народньої Республіки. [illegible] було [illegible] Місію в

Греції, в [illegible], Консульство в [illegible], в [illegible] і Надзвичайну Дипломатичну Місію на Кавказі.

По всіх інших закордонних штатах до мінімуму і мають пере- [illegible] не більше як по двох урядовців. І так, напр. у Посольстві в Туреччині [illegible], в Німецькому Посольстві один, в [illegible], у [illegible] 2, у [illegible] [illegible], Англії 1, Італії 2, Швейцарії 3, в Болгарії , в Чехо-Словаччині 6, в Франції 1, в Грузії 8, в Угорщині 2.

Так [illegible] в цифрах [illegible] необхідного [illegible], [illegible] утримання наших закордонних представництв в теперішню хвилю.

Після [illegible] до мінімуму, котрого вимогав [illegible] при [illegible] урядовців.

І так Швейцарська Місія в 20.000 франків переведена на 1 1/2 тисячі. В Австрії в 917.000 на 700.000 корон. В Польщі при [illegible] переведено місію з 300.000 до 1.157.000 марок. В Італії з 30.000 лір на 4.000, в Болгарії з [illegible] тисячі, у Франції Українська Делегація на Мирову Конференцію скорочена до 27.000 франків.

Але є [illegible] цілий ряд місій, що продовжують своє [illegible] і [illegible] свою [illegible] роботу, [illegible] з такими [illegible], що ми [illegible] роботу [illegible], [illegible] сучасна [illegible] і [illegible] політичне положення. [illegible] представництва, котрі не мають ся зовсім в штатах.

[illegible] 5 [illegible] Посольств, 15 місій, 4 консульства, [illegible] - всі [illegible]

Другий момент [illegible] необхідним звернути увагу, [illegible] - це [illegible] роботи [illegible] місій і самого Міністерства Закордонних Справ.

Я міг би вас познайомити [illegible] з одним із [illegible], [illegible] в Італії, [illegible] переконання, [illegible] всі місії [illegible] з Міністерством і на [illegible] в чужоземних державах.

Тут зазначу мимоходом, що такі доклади одержує Міністерство Закордонних Справ правильно 2 рази в місяць, у яких подається докладне звідомлення і богатий матеріал про внутрішнє життя і міжнародне положення даної країни, як також відношення її Уряду в даний момент до української справи. В сьому черговому докладі нашого представника в Італії виснено [illegible] ре-[illegible]рів. [illegible] Чорного моря і т.д.

Документи - чергові доносення як опис що лежить пере-[illegible] [illegible] матеріял і [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] і [illegible] [illegible] з [illegible]номічними.

[illegible] основах вплоть до контр-розвідки.

Що до принціпіальних уваг, то одним з перших моментів, дуже важним, [illegible] Ради Республіки - це справа [illegible] до Росії [illegible] Росії [illegible] [illegible] і свободу [illegible] - [illegible] і порішене [illegible] Ради Республіки і нею санкціоновано.

За [illegible] діяльности Міністерства сими моїми словами [illegible] і на цьому можу закінчити моє експозе перед Радою Республіки.

- 1 -

Г О Л О В А. Слово п. Керуючого Міністерством Фінансів.

П. КЕРУЮЧИЙ МІНІСТЕРСТВОМ ФІНАНСІВ [illegible]. Коли [illegible] приступив до роботи і мені було доручено [illegible], у нас не було жодного матеріалу [illegible], жадних [illegible] для того, щоб хоч слухи - утримати той [illegible], хоч на один місяць, [illegible] У.Н.Р. /Голос з місця: "Це обов'язок Міністерства"/. В той момент була одина можливість реальна - це задовольнити біжучі потреби всіх [illegible] готівки, [illegible]. [illegible] до того [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] більше в 100 раз більше. На другий день, коли я приступив до роботи, одержав вимогу на потреби війська на суму один міліард 280 мільйонів гривень. Очевидно думки не можна було про те, щоб в такій мірі, [illegible] задовольнити потреби війська, бо готівки якої не могло бути. [illegible] [illegible] Міністерства Фінансів, [illegible], [illegible] до того часу [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] армії, і Уряду, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Разом з тим не маючи нічогісенько, маючи тільки трохи паперу, трохи фарби, трохи [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] справу ширше, аби задовольнити всі потреби Уряду і війська і [illegible]

[illegible] про [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible], що [illegible], [illegible] мо-
ментів, які були в [illegible] місяці [illegible] переході на Збруч [illegible]
[illegible] У.Н.Р. [illegible]
вах ми не можемо; тому повстає питання про те, [illegible] яким[illegible]сь чином [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible] [illegible]
кордоном, а саме [illegible] біля 600 мільйонів [illegible] [illegible]
/ [illegible]: " [illegible] / - [illegible] - і [illegible]
[illegible] мільйонів [illegible] Австро-Угорщині, [illegible] австро-угорськ[illegible]
[illegible] У.Н.Р., [illegible], а [illegible]
[illegible]. / [illegible]: " [illegible]"/
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] Української
Держави [illegible]
[illegible] в Австрії.
[illegible] революції [illegible] [illegible].
[illegible] Міністра [illegible]
[illegible], [illegible] Австро-Угорськ[illegible], [illegible].
[illegible] 1919 [illegible]
[illegible]: / [illegible]: " [illegible].
[illegible]: [illegible] Міністра. [illegible]:
[illegible] / [illegible], [illegible]
[illegible] і [illegible] і [illegible].
[illegible] 1919 австро-угорськ[illegible] і [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible],
хоч [illegible] в Австрії і [illegible], [illegible]
[illegible] Австрійськ[illegible] і [illegible]. [illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible] і [illegible]. [illegible] і [illegible]
[illegible], [illegible] 10 [illegible]
мільйонів, а в австрійськ[illegible] 17 мільйонів [illegible]. / [illegible]
[illegible]: " [illegible] /

Г. Г [illegible]. [illegible]
[illegible] /

- 4 -

и повправлялись кошти агентами у нас відомостей нема. Хоча [illegible] /
вові проводилась ревізія, вона скінчилась, ще остаточного висновку
нема. / І. Білопольський : " з минулого року ? / Була спеціяльна ревізійна
на комісія під головуванням Никонова/ Ревізія кінчилась передачею до
суду Супруна і більш нікого / І. Білопольський : " Він же 8 років коопе-
ратор ? / Він ніколи не був кооператором, рано депутатом. Кінчилась спра-
ва судом в долі нічим ; в тюрму ще не одали / І. [illegible] : " [illegible]
ко; дуже важко./ В всякому разі ні в 1920 році ні в 1921 році ніяких
сум з агентства ми не одержали. Один був раз , що той же ревізійною
комісією були відкриті сейфи, в них знайдено 7.000 корон, 18.000 рублів
думських і 100.000 гривень. Це поступило на [illegible] скар-
бів У.Н.Р. / І. Білопольський : А все інше ? /
Більше у нас було не золото, металеві гроші / і взагалі дорогоцінні пар-
пери. Зараз ми їх не маємо. Евакуація Уряду в листопаді 1919 року скінчи-
лась тим, що 9/10 майна , в тім числі майна Міністерства Фінансів за-
гинуло. В тім числі загинуло майже все діловодство і книжки Міністерства
/ І. Коваленко : " а хто був Міністром Фінансів ? ". Федєнко. Міністр /
Фінансів був тоді за границею / [illegible]. От з того моменту не маємо
грошей ні в [illegible], ні в скарбниці, [illegible]
, [illegible]
[illegible]
[illegible]. У всякому разі ні золота, ні срібла, ні золотих річей , нічого не зали-
шилось. [illegible]
10 [illegible]
[illegible] було проведених ревізій; [illegible]
точно , які суми були на кожного в [illegible], [illegible], що у нас все загинуло.
[illegible] в [illegible] і [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ні [illegible], [illegible] суми як він [illegible] 180,000
[illegible]
[illegible] місце й [illegible]. [illegible] до цього часу не [illegible],
[illegible] у нас відомостей нема. / І. [illegible] " [illegible]
нема"/ [illegible] / [illegible]. І. Білопольський:
" [illegible]"/ В 1918 році були [illegible]

тої [illegible] гривні. Частину гривень ми одержали в 1918 році, а частину в 1919 році [illegible] було ще в другій половині 1918 року. [illegible] [illegible] гривні [illegible] [illegible] на 7 мільярдів гривень, але [illegible] грошей, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] проводились видатки, ми самі [illegible], [illegible] [illegible] на [illegible] [illegible], [illegible], необхідно [illegible] їх під якусь норму. [illegible] цього моменту іменно з кінця 1920-го року почалась [illegible] [illegible] фінансової комісії, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] у нас [illegible] [illegible], [illegible]

[illegible] [illegible] 1920 року [illegible] [illegible] фінансовий, [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] і [illegible] [illegible] фінансового [illegible] [illegible]/ . / [illegible]: " А чого не визначена стаття про видачу [illegible] [illegible] на сьогоднішнє засідання [illegible] р. Гонова. Депутат [illegible] мусу[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] в [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] у [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] гроші, [illegible] він [illegible] [illegible]. Треба [illegible] [illegible], що [illegible]// [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] і [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ті [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] і [illegible] [illegible] [illegible] і територіяльний [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] апарат [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] у [illegible] того [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], що [illegible], [illegible] [illegible] на території [illegible] на [illegible] [illegible] [illegible] потрібно 15 мільярдів карбованців і [illegible] [illegible] для [illegible] [illegible] найпекучіших потреб, а іменно: для [illegible] [illegible] і [illegible] війська, для [illegible] де-яких [illegible] того [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] на Україні, а частину [illegible].

[illegible] треба [illegible], що [illegible] грошей нема. Треба [illegible] [illegible], [illegible] /// [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] для [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] у [illegible] [illegible] і [illegible] [illegible] не [illegible]. / [illegible] з місця : " [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] і / [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] у [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] грошей до [illegible] [illegible] [illegible] мільярдів карбованців, а [illegible] [illegible] одержано [illegible] [illegible] [illegible] ні [illegible] і не [illegible] [illegible] [illegible] чотири [illegible] [illegible] мільярдів, але [illegible] одержано ні [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]-

та, що друкуємо в приватних друкарнях, то повно [illegible], а що що друкується в Польських урядових друкарнях, то решті у на [illegible] суммі. Принаймні що до сьогоднішнього дня, то поляки всі [illegible] [illegible], щоби цих грошей не передержати. Хоча [illegible] [illegible] [illegible], переводиться сортовка і пробовка і [illegible] [illegible] [illegible] мільярда готівки, що находиться [illegible] в [illegible] [illegible] [illegible], але видавати поки що не хочуть. Я не [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] мільйонів на потреби [illegible] в експедиції і 40 [illegible] мільйонів [illegible] [illegible] друкованих в Варшаві наших грошей, а [illegible], що [illegible] можна дістати [illegible] [illegible] [illegible].

Таким чином ми одержали на потреби Уряду, [illegible] [illegible] [illegible] потреб [illegible] [illegible], 90 мільйонів і 40 мільйонів на друк грошей в експедиції – значить разом 130 мільйонів, а як ми мусимо [illegible] мільярд сорок мільйонів карбованців, як залог. [illegible] [illegible] що гроші [illegible] лишаються, як залог в розпорядженні польського Уряду і вони [illegible] ці наші гроші.

Безперечно, щоби більш-менш спокійно [illegible] в будуче, [illegible] повстало перед Р.Р. і перед Урядом це питання в зв'язку з нашим переходом на Україну, то наше грошове становище не можна [illegible] [illegible] назвати дуже відрадним. Ми пробували реалізувати [illegible] [illegible] російські папери на [illegible] [illegible] урядовцям, але вони не [illegible] [illegible] [illegible]. / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]/ [illegible] [illegible] виступати з реалізуванням тих паперів на ринках польських [illegible] [illegible], де занадто слабий грошовий ринок, щоби міг погодитись [illegible] суму 70 мільйонів. При тім ціна в Варшаві так низькі, а відомости з Стрийської біржі до сорока разів більші і [illegible] [illegible] просто гріхом [illegible] ці папери в Варшаві. Для того [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] паперів з Польщі, від імени Уряду [illegible] [illegible] не можливим не робити і особливо [illegible] [illegible] переговорі і тому ми рішили приватним способом [illegible] ці папери і [illegible] [illegible] [illegible] довезти / Голос з місця: "[illegible] способом ?"/ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] було [illegible] кооперацію і кооперація [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] в Варшаві [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

австро- угорські і німецький банки і [illegible] [illegible] суму [illegible]
в [illegible].000 корон. Тільки готівкою ні один кооперативний союз не одер-
жит. Тільки одержано не позики і переказани на Берлін і Відень
кооперативними союзами з України переважні суми в гривнях.(Голос
з місця:" Гривень теж дуже потрібних.") Коли [illegible]" кредит 1[illegible]0 мі-
ліонів розтрачено, то деякі союзи взяли гроші готівкою, деякі
взяли позики на Відень. При розпреділенні цих 1[illegible]0 мільйонів "
Українбанк" взяв 80 мільйонів, "Дніпросоюз" пустик якийсь, а пред-
ставник " Централу" поїхав до Берліну аби там сплатити [illegible]
[illegible] мільйонів за закуплений " Централом" завод " Гена". Якимсь чудо-
вим йому удалось добути право, що німецький банк признав цей [illegible]
[illegible] в точне порядку свого [illegible], але чи " Ген" [illegible]
гроші одержав- точних відомостей про це не маємо. Що до тих [illegible] мі-
ліонів, то представник" Українбанку" поїхав з ним до Берліну і
через рік получив цей аккредитив, а " Українбанк" не получив ні
одної марки, а якийсь пустик виплачено йому Супруну, як фінансо-
вий агент У.Ф.Г.

Отже бачите, скільки в цей момент кооперація винна Ук-
раїні. Вона винна 1[illegible]0 мільйонів гривнями та не 100 мільйонів креди-
ту одержаного на закордонну кооперацію(Г. [illegible] з місця:
" Це не мала сума- 300 мільйонів корон.") Не корон, а гривень.
І коли сьогодня поставлено питання, чи кооперація має зараз гроші,
і що Уряд зробив, коли кооперація потребує гроші, то я в цих [illegible]
[illegible] спокійний, тому що першому кредиту строк ще не вийшов і [illegible]
[illegible] претензії [illegible] [illegible] [illegible] ще не може.

Що до закордонної кооперації, то навіть частину [illegible]
одержано в українській валюті не можна сплатити, бо " Союзи" [illegible]
[illegible] на Україні і коли ми там будемо, то очевидно, що "Союзи"
будуть нам платити. А торгувати [illegible] в закордонній валюті, то [illegible]
[illegible] не маємо соприкосновення з "Дніпросоюзом", котрий [illegible]
[illegible], а за кордоном зараз тільки один член його Сербиненко, який
не має у свому [illegible] [illegible] уповноважень платити [illegible],
одержані за попереднього Уряду [illegible] і Мазепи і від тої [illegible]
[illegible] і [illegible] переводити торгово- фінансові операції,
а [illegible] [illegible] виконувати, [illegible] [illegible] [illegible]

ст[illegible]о Українського [illegible], які [illegible] справами [illegible] цього-
ом, а більш точної [illegible] про це дасть Міністр Фінансів [illegible]-
вський, який там мав спеціяльне уповноваження ліквідувати ті ін-
ституції фінансового характеру, які були заложені у [illegible].

Таким чином я особисто не бачу, щоби кооперація так тяжко бу-
ла [illegible] перед Урядом і [illegible], [illegible] Республіки, Українська громадянство, [illegible] і [illegible] [illegible] від кооперації в той момент, коли [illegible] і [illegible] з [illegible] " [illegible] " на Україні / [illegible] : " [illegible] того від кооперації на Україні тільки від людей [illegible], що [illegible] в своїх [illegible] і [illegible]. / Дальше не стоїть [illegible] - інакше справа [illegible] випуску грошей. До теперішнього часу видано грошей на суму 11 мільярдів гривень. Ця сума 11 мільярдів гривень відповідає [illegible] випущеній через Правительство Центральної Ради, Гетьмана і Правительство Директорії, а тепер, як я вже мав честь раніш доложити, складено план, що нам зараз на три чверті [illegible] потрібно більше, ніж за всі попередні три роки.

Я особисто готов думати, що коли були напасти, які стрічали всі попередні Уряди з [illegible] і Уряд Директорії, то безперечно в цьому // факт грошей відграв не останню ролю. І коли візьмемо на увагу, що у всіх Урядах не ставало грошей, то тим більше зараз стоїть так само [illegible] перед Радою [illegible] в зв'язку з сьогоднішніми потребами і планами на майбутнє. Стоїть важне питання скільки грошей у нас буде і скільки буде потрібно. Но для того, щоби здобути скільки грошей, треба зараз оживити все господарське життя нашої держави, треба щоби всі джерела державних доходів стали зараз правильно функціонувати. Того всього зараз зробити очевидно не має змоги і самі умови економічні є, на жаль, зараз такі, що треба [illegible], щоби це [illegible] і [illegible] частині тепер добути.

У всякому разі опит 1918 - 1919 - 1920 років показав, що в банки // перше почали вносити гроші, згодом всі банки стали припиняти свої фінансові обороти, а за тим і частині свою діяльність, а гроші почали тратити свою вартість.

Гроші у самого населення є і багато в старій валюті, та треба тільки уміти видобути їх і пустити в оборот. Є ще один спосіб піднесення нашої валюти, це випустити металеві гроші і це питання стоїть перед Міністерством Фінансів. У Міністерства Фінансів мається в плані випустити такі нові гроші, але їх треба чимсь забезпечити. Перед нами стоїть питання про організацію на Україні емісійного приватного банку, який не буде мати забезпечення золотом, а тільки майном. Для цього треба певну політичну економічну субсідію. У нашому разі наше становище грошове зараз не стільки важке, наскільки катастрофічне, що серйозно думати про якісь позички у кого б то ні було не доцільно, бо з точки погляду сьогоднішнього моменту наша позичка може бути тільки політична. Найдіть таких людей, які можуть зробити позичку і [illegible], всі [illegible], які провадились урядом, не довели ні до чого. Реальних підстав нема. Тільки по повороті на Україну гарантією служив би цукор, збіжжя, спиртус, а коли Українське Правительство мешкало не тут, на клаптику своєї території, то це була б достаточною гарантією тим, що ми не представляли для них реальної сили. Доказчиком цього являються ті організаційні, ті фактичні засідані роботи, які проведені були в Букарешті і ще в минулому році членом Місії в Варшаві. Ми повинні мати реальні підстави. Можемо їх шукати серйозно тільки тоді, коли міцно будемо стояти на своїй території. Я наразом мушу зазначити Р.Р. про те, що робить Міністр Фінансів за границею і чого він не їде. / Голос з місця: Пан Чобан: " Інтересно." П. Коваленський: " А він приїде?" Сміх./ Ще в минулому році, коли ми приїхали на територію Польщі перед нами стало питання ясно і ми визначили, що на території Польщі і взагалі на чужій території, коли у нас не має того, що потрібно для нашого життя, то Міністерство Фінансів, як таке, не буде потрібним і ми трималися тої думки, що Уряду У.Н.Р., цьому центру, потрібно не Міністерство Фінансів, а потрібна скарбниця, як скарбниця. Тре- тільки стежити чи гроші правильно розподіляються чи не має зловживань чи доцільно використовуються. Це було для нас ясно як день ясно як день було й те, що перебування тут Уряду в цілому справі тяжке. Коли ми припустимо, що можна щось зробити за кордоном, а

Уряд очевидно, як і думаю, тримаючи тої думки, то [illegible] [illegible] рено [illegible], який вернувся з-за кордону треба було відіслати [illegible] [illegible], хоч там за кордоном проводити роботу. Ця робота [illegible] і [illegible] фондів. / Голос з місця: " А [illegible]"/ [illegible] нічим. [illegible] не [illegible], [illegible] [illegible]. / Голос [illegible] " А чого він [illegible]"; / Він мав [illegible] [illegible] інституції, які за кордоном і [illegible] дуже [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], чи [illegible] [illegible] не [illegible] [illegible]. [illegible] дальше,- то [illegible] персонал [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] на [illegible] і ті договори, які підписав [illegible] [illegible] [illegible] різних товарів, [illegible] і т.п. / п. [illegible]: " І [illegible]"/ Говорить про те, що робота, [illegible] [illegible] [illegible]. У всякому разі для мене ясно, що [illegible] [illegible] [illegible] центр, чи [illegible] [illegible] центр, чи [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Голос з місця " [illegible] будете ?"/ то думаю, що ця робота не була [illegible].

/ [illegible]: " [illegible]"/ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], що є [illegible] [illegible] . / [illegible] " А що він там [illegible] ?" / "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] п. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] і продовжуючи до останнього часу [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], що [illegible] [illegible], що у нас [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], то [illegible], чи не [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] бік, як і частина [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] і з [illegible] [illegible] до [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

сталась така історія. В той час в Чорткові був я, товариш/ Міністра Ле-бедь - Брик і товариш Міністра Освіти п. [illegible]ротолко. В той час я/ одержую записку від Уряду кур"єром: положення катастрофічне, заберіть закордонну валюту і привезіть сюди. Для мене було ясно, що доручення/// треба було виконати. Але в цей момент, Польській Владі якось стало відома записка кур"єра і вони [illegible] опечатали мені вагони з грішми і / так, що я того не знав. Шукали мене, щоб в моєї присутности опечатати. Я уникав, [illegible], але в кінці опечатали без мене. В самий / останній момент було заявлено польським комендантом Чорткова, що як мене не буде то і в моїй відсутности опечатають вагони.
Мені це сказали але я не турбувався. В той час вночі, в супроводі товариша Лебедь-Брика, стали виносити з вагона готівку чужоземної валюти і виносили все що помістилось, з великим риском не тільки попасти, а може й [illegible]. Мені і зараз робиться лячно, коли я пригадаю, що несуть готівку і пакунки і не знаю і з хвилюванням, виносять і не рахую чи тут складають. Я бачив, що ніякого вибуху нема. Я весь час боячись, чи [illegible] відкриється все це по [illegible]. Коли все внесли, переховали, зробили акт і розписку дали Державному Банку, іменно я дав розписку Державному Банку, що одержав ці гроші і з Головою Фінансової Комісії Крамченком / повіз до Уряду частину в Фрідріхівку, а частину направив в Варшаву на заготовку експедиції. Виїхав до Фрідріхівки, а в Тарнополі довідавсь що Уряд уже виїхав. Частина грошей в російській валюті була передана Головному Начальнику Постачання, здається 75.000 рублів російських / [illegible]: З місця : " Скандал . Все здається ."/ 75.000 рублів точно, а решта була зразу передана Голові Фінансової Комісії, який значить тримав їх і держав у себе. Коли почалась велика потреба тут в готівці, то вся готівка, тому що вся розписка була передана моєму банку, вся готівка була передана до скарбниці в тій сумі, як визначив депутат Красовський, а 20.000 марок і 100.000 лей залишені в експедиції на той випадок коли не буде в Варшаві грошей, то реалізувати їх щоб / сплатити утримання урядовців, - я певен що подібні закиди, які я тільки що відповідав, ви [illegible] огорочениєм самих себе. А особисто [illegible] не ображаюсь, тим, хто користується такими/ аргументами. По моєму мені видається, що така постановка діла, користування такими фактами, котрі не є/ фактами, наносить ушерб цілій нашій справі. От властиво те, що я хотів сказати.

Г. Г О Л О В А . Слово депутата Красовського.

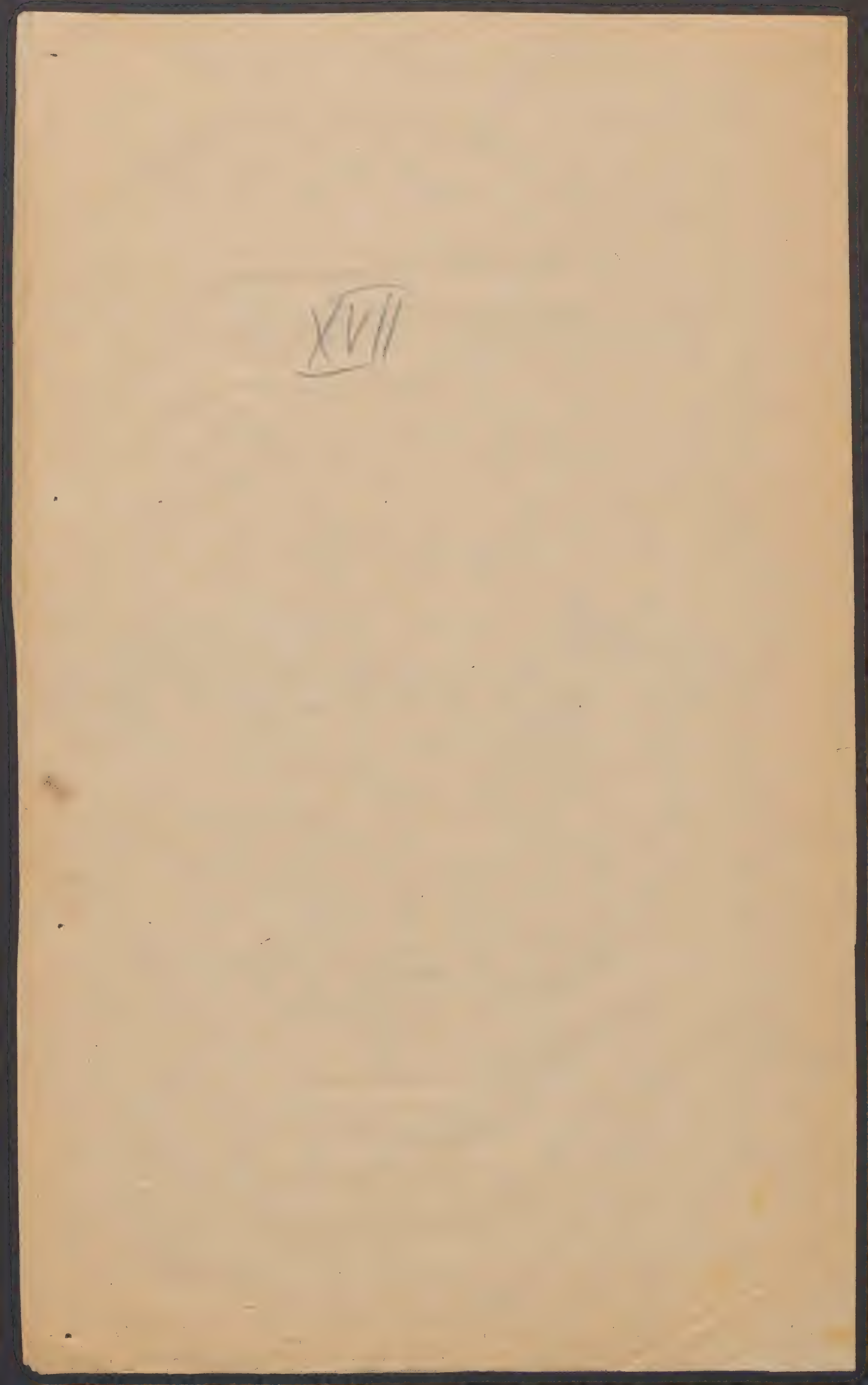
Г. К Р А С О В С Ь К И Й . Високі Збори. Не моя думка [illegible]
частину: не моя критика [illegible] структури [illegible] фінансів
[illegible] Міністерства фінансів, [illegible]
[illegible] доклад п. Керуючого Міністерством. [illegible]
[illegible] з всіх [illegible] своїх [illegible]
[illegible]
[illegible], що [illegible] п. Керуючому [illegible] гроші, то я [illegible]-
[illegible], що [illegible] недодержування грошей. [illegible]
[illegible] і не [illegible], що ці гроші [illegible] в [illegible]
[illegible]. Це факт. Але є другий факт, що [illegible]
[illegible] в січні. [illegible] того не є [illegible].
І тоді не казав і тепер не хочу казати, що не це свідчить [illegible]
[illegible], але це просто недодержання грошового діловодства. [illegible]
[illegible] під [illegible] 50.000. Це не суть [illegible], але [illegible]
[illegible] в скарбниці не можна [illegible]. Є такі правила. [illegible]
особистих [illegible], бо вони характеризують
[illegible] в першу голову [illegible]
було підтримувати, яких вимагає порядок діловодства.

[illegible] найбільш [illegible] стан Міністерством фінансів
[illegible] доклад [illegible] сказати лише одно, що Міністерство [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible], що фінансові [illegible] може полагодити лише в видачі грошей. [illegible]
склад [illegible] плану [illegible] і [illegible], [illegible] не [illegible]
[illegible] момент,- це подвійний. Годі говорити про те, що [illegible]
території, що ми не маємо [illegible]; [illegible] говорити, [illegible],
[illegible] на Україну, маємо [illegible] території. [illegible]
або меншій мірі [illegible] про те, що воно буде [illegible] на Україні, [illegible]
[illegible] своєї [illegible], [illegible] Міністерство [illegible] гро-
[illegible]
[illegible] справу. [illegible] Міністерства фінансів, [illegible]
[illegible] не було плану, [illegible], що до [illegible]
[illegible] в основу [illegible] російські [illegible]. Треба го-
ворити про те, що Міністерство фінансів [illegible] апарат, [illegible]

[illegible] Пригадайте про той [illegible] проєкт,
який Міністерство Фінансів утворило в Чорткові 1919 році [illegible]
ми тяжко. Як замітив депутат Білопольський, ми не бачили законо-
проєкта про видачу грошей, ні в одному законопроєкті не означен
о статті кошторисової і т.п. Тяжко не підкреслити [illegible].
З приладу пана Чорного Міністерством Фінансів видно, що справа
ва в кооперації стоїть так, що прибутки можуть використати мі-
сцеві інституції, а не будуть використати держави. Тоді держава
має прибуток, що не є торговельний. Значить знову сконстатую, що
вся праця Міністерства Фінансів виключно крутилась біля друку-
вання грошей, їх роздачі та роздобування друкарів. Але в цьо-
му відношенню був великий хаотичний момент перебування там, поки не
[illegible] вноски й [illegible], поки не [illegible] в [illegible] форму. Мі-
ністерство Фінансів знає, що державний банк більш 70% загубив
свого майна, минув цілий рік, коли не перевело ревізії.
[illegible] тепер в Чорткові така ревізія проводиться. Пригадай-
те, як я говорив відносно процентових паперів, пригадайте ту
в заяву, що [illegible] скаже [illegible] гроші, чи не можна [illegible]
давати. Я не знав тоді, що так само було, а сьогодні це Міні-
стр сказав. Тепер що до кооперації, то є у мене два документи:
один - протокол засідання фінансово-економічної комісії, який
підписаний головою Комісії. Там сказано, що першій [illegible] кооперат-
иві було асигновано [illegible] 100 мільйонів карбованців, а сьогодні пан Чор-
ний каже що [illegible]. / [illegible] /
тепер маю від Голови Директорії папер, з якого видно, що по
закону 4 лютого 1919 року 149 черги [illegible] бу-
ло асигновано [illegible] суму/ гривень. Тут виходить менше
від півтора мільйона. Цифри паном Міністром подаються абсолютно
не точно. Що до [illegible], то [illegible] організації [illegible] Уряд Укра-
їнський [illegible] до згоди, щоб вона перевела на себе [illegible]
майно. Відповідна постанова є. Як раз тоді на чолі стояли два ко-
оператори: пан. Сербиненко і пан Філіпович. Значить є два члени
[illegible] Дніпро-союзу. Зараз ми маємо відомості, що Філіпови-
ча послано від большевицької кооперації до Тарнополя з тим, щоб

на [illegible] в Совітську Україну. [illegible], що [illegible] боронь Боже, [illegible] ко-оперативна. Пан Міністр [illegible] в абсолютно [illegible] стано-вищі. Як не прийдемо на Україну, грошей не будемо мати, бо нікто [illegible]. Прийдемо на Україну, тоді грошей [illegible]. По-треб багато, а немає жодної можливості, [illegible] їх роздобу-ти гроші. [illegible] будемо [illegible]. Міністр Фінан-сів [illegible] грошей і [illegible], а між-тим [illegible] Уряду і [illegible] У.Р. грошей [illegible] – тоді можна здобути та і пан [illegible] Міністер-ством [illegible], що можна здобути гроші; [illegible] емісійного [illegible]. [illegible] гроші, [illegible] ії [illegible]. Я хотів би знати, чи Міністерство Фінансів про-бувало [illegible] емісійного бан-ку; що треба зробити для того, щоб емісійний банк [illegible] Міністра Фінансів [illegible]. Міністерство Фінансів [illegible] а пан Міністр Фінансів не зміг здобути за [illegible] 450.000 марок [illegible]; [illegible] пан Міністр [illegible] і т. д. [illegible] інтерпеляцій. / П. [illegible]: "На які гроші?" П. [illegible]: "[illegible]" / [illegible]. [illegible] кінчи-ти, [illegible] що я хотів сказати.

[illegible]. – [illegible] інтерпеляції. [illegible] Рада Респу[?]-бліка [illegible].

XVII

17-те засідання Ради Республіки [illegible] 1921р.

Голова - Президія - Голова І. Фещенко-Чопівський, заступник П. Пилипчук, секретар [illegible].

Присутні депутати: 1. [illegible], 2. [illegible], 3. [illegible], 4. [illegible], 5. [illegible], 6. [illegible], 7. [illegible], 8. [illegible], 9. [illegible], 10. [illegible], 11. [illegible], 12. [illegible], 13. [illegible], 14. [illegible], 15. [illegible], 16. [illegible], 17. [illegible], 18. [illegible], 19. [illegible], 20. [illegible], 21. [illegible], 22. [illegible], 23. [illegible], 24. Пилипчук, 25. [illegible], 26. [illegible], 27. [illegible], 28. [illegible], 29. [illegible], 30. [illegible], 31. [illegible], 32. [illegible], 33. [illegible], 34. [illegible], 35. [illegible], 36. [illegible].

Голова - 17-те засідання Ради Республіки [illegible] порядок денний.

[illegible]

Порядок денний

1. [illegible]
2. [illegible] комісій
3. [illegible] законопроекти
4. [illegible] комісії про асігнування в розпорядження Голови Ради Республіки [illegible] польських марок [illegible] Ради Республіки
5. [illegible] комісії про [illegible] Ради Республіки.
6. [illegible] комісії про [illegible] Ради Республіки
7. [illegible] комісії про [illegible] Ради Республіки [illegible]
8. [illegible] комісії про асігнування в розпорядження [illegible] польських марок [illegible] Українського [illegible] в м. Тарнові.
9. [illegible] комісії про асігнування в розпорядження [illegible] польських марок на [illegible]
10. [illegible]
[illegible]

П. Секретарь Бачинський - Третя точка порядку денного "Письмові законопроекти". Поступив проект постанови про затвердження тимчасових штатів Педагогічної Місії у Відні.

Голова - Проект Президії.

П. Секретарь Бачинський - Передати в Культурно-Освітню Комісію з тим, щоб був дан висновок Фінансово-Економичної Комісії.

Голова - Бажання пленума. / Просимо /. Передається в Культурно-Освітню Комісію з тим щоби був дан висновок Фінансово-Економичної Комісії.

П. Бачинський - Поступив проект постанови про асігнування в розпорядження Міністра Внутрішніх Справ 4000.000 гривень на таємні видатки.

Голова - Проект Президії.

П. Бачинський - Передати до Законодавчо-Адміністративної Комісії з тим, щоб був дан висновок Фінансово-Економичної Комісії.

Голова - Бажання пленума. / Просимо /. Передається в Законодавчо-Адміністративну Комісію, з тим, щоб дан був висновок Фінансово-Економичної Комісії. Слідуючий:

П. Бачинський - Поступив проект постанови про асігнування 11.000 польських марок на улаштування Служб Божих в м. Тарнові в м.м. березні і квітні 1921 р.

Голова - Проект Президії.

П. Бачинський Передати до Культурно-Освітної Комісії з тим, щоб був дан висновок Фінансово-Економичної Комісії.

Голова - Бажання пленума. / Просимо /. Передається в Культурно-Освітню Комісію з тим що би був дан висновок Фінансово-Економичної Комісії.

П. Бачинський - Поступив проект постанови про асігнування 1.000.000 гривенъ на видачу старшому юристконсульту Міністерства Юстиції Завадському Віктору одноразової допомоги на лікування.

Голова - Проект президії.

П. Бачинський - Передати до Законодавчо-Адміністративної Комісії, з тим, щоб був дан висновок Фінансово-Економичної Комісії.

П. [illegible] - Пропоную передати проект до Фінансово-економічної Комісії.

Голова - Є дві пропозиції. Ставлю на балотування. Хто за внесок Президії передати законопроект до [illegible] Комісії прошу встати. Хто за внесок депутата [illegible] прошу встати. Більшість. Законопроект передається в Фінансово-економічну Комісію.

П.Ничипорський - Поступив проект постанови про асигнування 400.000 гривень на [illegible] будинку [illegible] дороги.

Голова - Проект Президії.

П.Ничипорський - Передати до Фінансово-економічної Комісії.

Голова - Заперечень немає. / Тиша / Передається в Фінансово-економічну Комісію.

П.Ничипорський - Поступив проект постанови про асигнування 121.000 [illegible] на [illegible] і дитячого садка [illegible] в м. [illegible] і [illegible].

Голова - Проект Президії.

П.Ничипорський - Передати до Культурно-освітньої Комісії з тим, щоб Фінансово-економічна Комісія дала свій висновок.

Голова - Заперечень немає. / Тиша /. Законопроект передається в Культурно-освітню Комісію з тим, щоб був дан висновок Фінансово-економічної Комісії.

П.Ничипорський - Поступив проект [illegible] Президією Ради Республіки про штати Канцелярії Ради Республіки.

Голова - Проект Президії.

П.Ничипорський - Передати в Фінансово-економічну Комісію.

Голова - Заперечень немає. / Тиша /. Передається в Фінансово-економічну Комісію.

П.Ничипорський - Поступив проект закону [illegible] Президія Ради Республіки про [illegible] Республіки за лютий, березень і квітень місяці.

Голова - Проект Президії.

П.Ничипорський - Передати в Фінансово-економічну Комісію.

Голова - Заперечень немає. / Тиша /. Передається в

Фінансово-Економічну Комісію. Слідуюча точка.

П. Бачинський - четверта точка порядку денного: "Внесення Фінансово-Економічної Комісії про асигнування в розпорядження Голови Ради Республіки 500.000 польських марок на видатки звязані з працями Ради Республіки. Доповідчик депутат [illegible].

П. [illegible] - Фінансово-Економічна Комісія, розглянувши цей законопроект Президії Ради Республіки погоджується з деякими змінами. Закон був складений так: / читає /

Ухвалений Радою Республіки

З А К О Н

Про асигнування в розпорядження Голови Ради Республіки 500.000 марок польських на видатки звязані з працями Ради Республіки.

1. Асигнувати в розпорядження Голови Ради Республіки з коштів Державної Скарбниці одноразово П'ЯТЬСОТ ТИСЯЧ марок польських на видатки звязані з працями Ради Республіки.
2. Закон цей входить в чинність з дня його затвердження або повторної ухвали Ради Республіки згідно ст.14 Закону про Раду Республіки від 9-го Січня 1921 року.

Фінансово-Економічна Комісія вносить слідуючий проект закону: / читає /.

Ухвалений Радою Республіки

З А К О Н

про асигнування в розпорядження Голови Ради Республіки 500.000 польських марок на видатки звязані з працями Ради Республіки.

1. Асигнувати в розпорядження Голови Ради Республіки з коштів Державної Скарбниці П'ЯТЬСОТ ТИСЯЧ польських марок, а саме: по § 1 - Добові Членам Ради Республіки ....215.000 марок по § 2.- Утримання Персонального Складу Канцелярії Ради Республіки 31.050 марок польських, по § ст.2 - Винагорода за окремі умовні роботи - [illegible] марок польських і по § 3. Канцелярські та Господарські видатки - 175.000 марок.

2. Закон цей входить в чинність з дня його затвердження або повторної ухвали Ради Республіки згідно ст.14 Закону про Раду Республіки від 9-го Січня 1921 року.

В такій редакції [illegible] Комісія [illegible] відповідно вписувати [illegible] польських марок.

Голова - [illegible] Сойму [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Комісії [illegible] [illegible] [illegible].

Ц. [illegible] - Хотів би [illegible]: " Закон про [illegible] Комісії про встановлення [illegible] членам [illegible] Ради Республіки". Виголошує депутат П. [illegible]

П. [illegible] - [illegible] Комісія [illegible] проект [illegible] Ради Республіки, [illegible] в такій редакції: / читає /

[illegible] Ради Республіки

З А К О Н

Про встановлення [illegible] членам [illegible] Ради Республіки.

1. Встановити розмір грошового [illegible] для членів Ради Республіки в сумі [illegible] / 700/ марок польських на день.

2. Члени Ради Республіки, які [illegible] урядові посади [illegible] і [illegible] в разі, як що [illegible] утримання по своїх посадах з державних установ.

3. Закон цей набуває чинності з дня його затвердження, або повторної ухвали Ради Республіки згідно ст.14 Закону про Раду Республіки від [illegible] січня [illegible] року.

Фінансово-бюджетова Комісія пропонує § 2-ий прийняти в редакції [illegible] в другій редакції: / читає /

2. Члени Ради Республіки які [illegible] урядові посади [illegible] і [illegible] як що самі не дістають утримання по своїх посадах з державних установ.

3. Закон цей набуває чинності з дня його затвердження або повторної ухвали Ради Республіки згідно ст.14 Закону про Раду Республіки від [illegible] січня [illegible] року.

Голова – [illegible]. Слово депутатові [illegible].

[illegible] – До першого пункту законопроекту я скажу ось що, що наша фракція буде голосувати проти установлення дієти в сумі [illegible], ми ж бачимо, як [illegible], [illegible] тут організуватись, щоб [illegible] на [illegible], [illegible] діють, особливо в той час, коли інші [illegible] по [illegible]. [illegible] депутати не [illegible] стільки коштів, щоб [illegible] і півтора рази дієту.

[illegible] – Фракція [illegible] вважає, що зараз коли [illegible] грошей, [illegible] службові [illegible] більше місяця не одержують платні, таку велику ставку робити [illegible] не [illegible] і тому буде підтримувати пропозицію фракції Соц.-Рев.

Голова – [illegible] слово доповідачеві.

[illegible] – Фінансово-бюджетова комісія по [illegible] [illegible], тому що по цифрі буде [illegible] більшість с [illegible] [illegible] до [illegible] [illegible] Фінансова Бюджетова Комісія не [illegible].

Голова – Є дві пропозиції: фракції [illegible] і фракції Соц.-Федер. [illegible] на голосування в такому порядку. [illegible] по [illegible] від фракції Н.-Г. зробити перерву на 5 хвилин. [illegible] перерву. [illegible] більшість. Перерва на 5 хвилин.

/ Після перерви /

Голова – Засідання продовжується. Слово належить депутату [illegible].

[illegible] – Пропозиція [illegible] на [illegible], а до [illegible] [illegible] [illegible], отже я приєднуюсь до пропозиції Соц.-Дем. про [illegible] дієти депутатам. [illegible] по [illegible] до Ради Республіки є орган законодавчий, який [illegible] платню згідно [illegible] законодавчого органу, [illegible] до цього часу були Ради народних міністрів, я пропоную прирівняти платню депутатам до платні [illegible] з [illegible] доповненням. [illegible], [illegible] платні депутатів робити [illegible] платні усіх урядовців.

[illegible] – [illegible] фракції Н.-Г., Соц.-[illegible], Соц.-[illegible], [illegible] в зв'язку на те, що [illegible] спроба [illegible] [illegible] – [illegible] після того [illegible] буде на по-

[illegible] президії, пропоную законопроект цей з сьогоднішнього порядку денного зняти.

Голова - Є пропозиція зняти законопроект з сьогоднішнього порядку денного. Хто за - прошу встати. Хто проти. Хто утримавсь. Більшість за. Законопроект здіймається з порядку денного. Слідуюча точка.

П. Вачинський - Шоста точка порядку денного: " Внесення Фінансово-Економичної Комісії про потребу асігнування коштів на представництво Президії Ради Республіки". Докладчик П. Лижняк.

П. Лижняк - Фінансово-Економична Комісія з законом про асігнування коштів на представництво Президії Ради Республіки погоджується в тій самій формуліровці, яка була представлена Президією, а саме: / читає /

Ухвала Ради Республіки

З А К О Н

Про представництво Ради Республіки.

1. Отпускати помісячно в розпорядження Голови Ради Республіки на представництво 10.000 марок польських з дня обрання.
2. Отпускати помісячно в розпорядження Заступника Голови Ради Республіки і Першого Секретаря на представництво по 5.000 мар. польських кожному з дня обрання.
3. Закон цей ввести в чинність з днем його затвердження або повторної ухвали Ради Республіки згідно ст. I закону про Раду Республіки від [illegible]-го Січня 1921 року.

Прошу зауважити, що ці цифри були дані Фінансово-Економичній Комісії Сеньйорен-Конвентом.

Голова - Хто до законопроекту бере слово. Нема. Ставлю на голосування. Хто за законопроект - прошу встати. Хто проти. Хто утримавсь. - Законопроект приймається. Слідуюча точка.

П. Вачинський - Сьома точка: "Внесення Фінансово-Економичної Комісії про встановлення розміру сталих додатків до [illegible] на потреби [illegible] особі особ[illegible]". Докладчик Депутат Лижняк.

П. Лижняк - Фінансово-Економична Комісія погоджується з редакцією закона Президії, а саме: / читає /

- 6 -

[illegible] Ради Республіки

[illegible]

про [illegible] розміру платних депутатів до [illegible] членів Ради Республіки, що [illegible] обов'язки.

1. [illegible] Голові Ради Республіки, [illegible] Голови, [illegible] [illegible] і Секретарю Комісії і [illegible] відповідні [illegible].

2. Голові і Секретарі Комісії [illegible] додаток [illegible] по [illegible] в Комісії за [illegible].

3. [illegible] цей [illegible] в чинність з дня його затвердження [illegible] Ради Республіки [illegible] ст.16 Закону про Раду Республіки від 1-го Січня 192[illegible] року.

[illegible] - [illegible] Депутат [illegible].

[illegible] - [illegible] голос [illegible] [illegible] 1-ому і [illegible] цей [illegible] в чергу.

Голова - [illegible].

[illegible] - [illegible] Комісії може [illegible], що [illegible] були установлені [illegible] і тому цей [illegible] підтримую. [illegible] тому, що [illegible] Ради Республіки [illegible] від [illegible], на яких він може бути [illegible] і тому [illegible] фінансових [illegible], [illegible] в [illegible] Ради Республіки [illegible].

Голова - [illegible].

[illegible] - [illegible] [illegible] [illegible] Комісії [illegible] [illegible] [illegible].

3. Орал - [illegible]. [illegible] Рада [illegible] березня цього року з [illegible] Ради Народних Міністрів про обговорення [illegible] дальшими [illegible] гривень [illegible] по [illegible] української духовности, [illegible] Міністрам [illegible] березня цього року був [illegible] з'їзд в місті Чернові духовенства ві [illegible], на якому з'їзді був [illegible] і [illegible] такі пункти: / читає /.

1. [illegible] і [illegible].

а/ [illegible] і [illegible] Держави [illegible] рік.

б/ Українізація Церкви [illegible].

в/ Українська мова в Церкві і українська [illegible] слов'янського богослужбового [illegible].

2. [illegible]:

Українська Автокефальна Церква / [illegible]/ яку [illegible] в таборі для [illegible] /.

3. Інформації з таборів [illegible] про [illegible] життя [illegible] ків і про їхні духовні потреби.

4. [illegible] опіка над українськими [illegible] з таборів.

5. [illegible] на [illegible].

6. Потреба [illegible].

7. [illegible] Українську Автокефальну Церкву.

8. Привітання [illegible] Церкві і [illegible] Митрополиту [illegible].

9. [illegible]: [illegible] і [illegible].

10. [illegible] Української [illegible] Ради в [illegible], [illegible] два варіанти:

а/ [illegible].

б/ [illegible].

в/ [illegible].

г/ [illegible] Української [illegible] Ради до [illegible].

[illegible]. [illegible] з [illegible]. [illegible]. [illegible] про

асігнування [illegible] польських марок. Культурно-освітня Комісія Ради Республіки розглянувши цю справу, визнаючи необхідність того з'їзду, маючи на увазі, що видатки на кожен випадок розподіляються по такому розрахунку: було скликано б відсильних [illegible] і [illegible] з добу в Тарнові, видатки на подорож по 150 марок [illegible] і [illegible] марок на видатки по друку, всього 16.000 марок, Культурно-Освітня Комісія погоджується з тим внеском але з зміною в другому параграфі: Кабінет Ради Народніх Міністрів пропонував прийняти таку постанову: / читає /.

1. Асігнувати в розпорядження Міністра Ісповідань з коштів Державної Скарбниці шістнадцять тисяч / 16.000 / польських марок або двісті тисяч / 200.000 / гривень на видатки по скликанню перебуваючого за кордоном Українського Духовенства на з'їзд в м. Тарнові.

2. Постанову цю до її оголошення ввести в чинність через [illegible].

Культурно-освітня Комісія вносить слідуючий законопроект: / читає /

Ухвалений Радою Республіки

З а к о н

Про асігнування в розпорядження Міністра Ісповідань 16.000 польських марок, або 200.000 гривень на видатки по скликанню перебуваючого за кордоном Українського Духовенства на з'їзд в м. Тарнові.

1. Асігнувати в розпорядження Міністра Ісповідань з коштів Державної Скарбниці шістнадцять тисяч / 16.000 / польських марок або двісті тисяч / 200.000 / гривень на видатки по скликанню перебуваючого за кордоном Українського Духовенства на з'їзд в м. Тарнів.

2. Закон цей ввести в чинність з дня його затвердження або [illegible] ухвали Ради Республіки згідно ст. [illegible] закону про [illegible] Республіки від 9-го Січня 19[illegible] року.

Голова - [illegible] законопроекту.

[illegible] - Без дебат, що під час нашої [illegible] ста-

образ. Факт їх перебування, факт, що їх не заставили, показує, що козаки бажають їх. Ці точки в порядку денному з"їзду Пан-отців - про інформації Пан отців про духовне життя в таборах, лекцій Піднова, зразкова для оголошення в таборах і інші точки нам підкреслюють, що з"їзд той був не марно скликан. Тепер далі. Мене трохи дивує раптова переміна поглядів Соц.-Дем. Партії. На засіданню Культурно-освітньої Комісії, коли був заслуханий доклад Міністра Ісповідань про Церкву, коли були открыті дебати, коли визнано було Комісією що в даному разі відділення Церкви від держави не своєчасно, коли визнано було, що Церква, Церковні Братства допомогають відбудованню держави, то представник Соц.-Дем. навіть приєднався до цієї пропозиції. Тепер далі. Мене дивує непослідовність Соц.-Дем. фракції. Коли такий маленький видаток 10.000 на потреби вояків, які не можуть своїм коштом скликати з"їзд або послати Пан отців, коли такий маленький видаток має заперечення, то чому на протязі істнування Ради Республіки Соц.-Дем. фракція не внесла законопроекту про скасування Міністерства Ісповідань, яке далеко більше несе витрат. / Голос з місця " Це було "/. Поскільки я знаю цього не було. Все сказано мною підтверджує необхідність затвердити внесок Ради Народніх Міністрів з тими поправками Культурно-Освітньої Комісії, які були зачитані.

Голова - Ставиться на голосування цей законовнесок. Хто за прошу встати. Хто проти. - 4. Хто утримавсь. - 3. Законовнесок принят. Слідуюча точка, пане Секретарю.

Тачинський - девята точка : " Внесення Культурно-освітньої Комісії про асігнування в розпорядження Міністра Народньої освіти 10.000 польських марок на видачу допомоги Українському Письменнику Самійленко.

Голова - Докладчик депутат Орел.

П. Орел - Шановні Добродії. По Постанові Ради Республіки від 2 березня ц.р. передано до Культурно - освітньої Комісії законопроект Ради Народніх Міністрів про асігнування з коштів Державної Скарбниці 10.000 марок польських на допомогу поету

Самійленкові. В цій справі маю за мету довести до відома Ради Республіки слідуюче: 18 . того біжучого року погодженим з Міністерством Народньої освіти був складений такий проект законовнеску про асігнування заслуженому на літературному полі поету Самійленкові сталої пенсії / читає /.

1. Призначити з 1-го Січня 1920 р. письменникові Володимирові Самійленкові пенсію в розмірі 84.000 гр. на рік.
2. Приймаючи на увагу, що в Січні 1921 р. минає 35 років творчої діяльности Володимира Самійленка, як письменника, який в даний мент перебуває на терені Польщі, надати право Міністру Фінансів виплатити пенсію Володимирові Самійленкові за весь минулий рік в сумі 84.000 гр. в польській валюті, а саме [illegible] марок польських.
3. Чинність цього закону перевести в життя зараз по ухвалі цієї постанови.

До цього додана пояснююча записка такого змісту: /читає/

В Січні 1921 року скінчилось 35 років з того часу, як в Галицькім часописі "Зоря" з"явились перші твори українського письменника Володимира Самійленка.

За 35 років тяжкої праці служителя українського слова, він так багато зробив для розвитку нашої літературної мови і Національної культури, обов"язує У.Н.Р. вшанувати заслуги Володимира Самійленка і дати йому з того дожити вік свій в умовах рідних заслуженої ім слави.

Цей законопроект був внесений в Фінансово-Економичну Комісію, яка розглянувши його погодилася була, але лише на такий законопроект; спираючись на істнуючі закони про пенсії і допомоги Фінансово-Економична Комісія піддержує, але в такій редакції, яку вона приймає: / читає /

Беручи на увагу, що розміри пенсій, видаваємих Скарбом змінюються в залежности від умов фінансово-економичного життя держави і відповідно до цього регулюється державним законодавством, Фінансова Комісія знаходить необхідним при призначенні розміру пенсії п.Самійленку керуватись положенням та нормами закону 4 Серпня 19[illegible] р. про фінансові п[illegible]-

тила що до призначення пенсії та одноразових допомог. В зв'язку з цим Фінансова Комісія висловлюється за ухвалу поданого Міністром освіти проекту постанови " про асигнування з 1 січня 1921 р. пенсії письменнику Володимиру Самійленку ".

І так законопроект Міністерства освіти, Фінансово-Економічної і Культурно-освітньої Комісій був поданий на розгляд Ради Народніх Міністрів [illegible] лютого 1921 року, яка постановила: /читаю/:

1. Доручити Міністру освіти в порозумінню з Міністром Фінансів скласти відповідний законопроект в цій справі.

2. Асигнувати в розпорядження Міністра освіти з коштів Державної Скарбниці двадцять тисяч / 20.000 / польських марок для видачи одноразової допомоги Українському Письменникові Самійленкові.

Наслідком цього всього поступив законопроект, який був переданий в Культурно-освітню Комісію, вже не такий:

1. Асигнувати в розпорядження Міністра Народньої освіти з коштів Державної Скарбниці д в а д ц я т ь т и с я ч / 20.000 / польських марок на видачу Українському письменнику В о л о д и м и р у С а м і й л е н к о в і одноразової допомоги.

2. Постанову що до її оголошення ввести в чинність по телеграфу.

Культурно-освітня Комісія, розглянувши цю справу, на основі записки Міністра освіти, що треба обов'язково забезпечити матеріально так значного письменника, який вклав великі здобутки в нашу літературу. Все що до суми то сі [illegible].000 гривень, що робить [illegible] марок польських як значиться в проекті Міністерства Народньої освіти річно - а коли це місячно розділить на 12, дасть таку невелику суму, що Культурно-освітня Комісія не могла із цим погодитись. Фінансово-економічна Комісія Ради Республіки, маючи ці всі матеріали, також знайшла, що ця сума 20.000 марок польських остільки незначна, що на ней не можна навіть придбати убрання для одного, тим більше для чоловіка, [illegible] має жінку і хору дочку, що ця сума не вистачить.

[illegible], яке [illegible], і [illegible] сії [illegible] ських народів, з [illegible], що такий [illegible] по [illegible] [illegible] лання власного народа діяча, ухвалю[illegible] і в [illegible] на його минуле; [illegible] внести [illegible] Республіки закон про довічну пенсію В. Самійленкові.

[illegible] у нас [illegible] творів Володимира Самійленка, який віддав [illegible] років культурної праці і Україні своєму народові, який [illegible] не боявся таврувати ворогів свого народа і ворогів нашої культури; він то цей знаменитий письменник, [illegible] і тим самим заставляв йти по простому шляху ви-[illegible]ння рідного краю.

[illegible] засідання культурно-освітньої і фінансово-економичну Комісії [illegible] на Ваш розгляд вищезазначений законопроект і ми гадаємо, що він буде одноголосно затверджений [illegible] Республіки.

[illegible] на увагу те, що Володимир Самійленко їздить ра-[illegible] нами, терпить ті всі невигоди еміграції, які переносимо ми всі, що він має хвору сім"ю, беручи на увагу те, що з часу революції хиба зробилося тільки то для нашої культури, [illegible]"і письменників наших перетворилися в досить величезну сім"ю канцеляристів і [illegible] той самий Самійленко весь час мусів бути канцеляристом, - тому в свій час вийде Культурно-Освітня Комісія з відповідним внеском, щоб забезпечити [illegible]тнування наших заслужених письменників, які понесли [illegible] труд і тим самим заохотить тих, які мають охоту по-класти свої молоді сили на культурно - просвітню діяльність.

[illegible] всіх цим мотивам що були з"ясовані в культурно-освітній Комісії, я від її ім"ени вношу на ухвалу Ради Республіки такий законопроект: / читає /.

Ухвалений Радою Республіки

З А К О Н

про призначення письменникові Володимирові Самійленкові довічної пенсії з 1-го Січня 1921 року та ювілейного дару.

1. Призначити з 1-го Січня 1921 року письменникові Володими

[illegible] Самійленкові [illegible] почесну пенсію в розмірі [illegible] платні, яку отримують [illegible] отрим[illegible] дат[illegible] [illegible] кляси зі всіма додатками. Назначену пенсію асигнувати щорічно в кошторисному порядкові по кошторису Міністерства Народньої Освіти.

2. [illegible] вшанування ювілею [illegible] - річної літературної та громадської діяльности Володимира Самійленка призначити йому ювілейний дар від Української Народньої Республіки одноразово суму [illegible].000 польських марок.

3. - Закон цей входить в життя з дня його затвердження або з дня його повторної ухвали Радою Республіки згідно ст. [illegible] закону від 9-го Січня 1921 року про Раду Республіки.

Голова - до внесення законопроекту. Ніхто. Чено. На дві справи розділити, чи одразу голосувати. / З місця " разом"/. Хто за прийняття. Прошу встати. Хто проти. Хто утримався.

П. Трепет - Ми утримуємося зараз взагалі по формальним причинам, до затвердження инших мандатів.

Голова - Закон принят одноголосно, при чому фракції кооператорів не приймала участи в голосованню. Слідуюча точка.

П. [illegible]янський - Десята точка порядку денного: " Дебати по справозданням Прем"єра Міністра про діяльність Уряду і Міністра Закордонних Справ-про Міністерство Земельних Справ" Слово має депутат Орел.

П. Орел - Вношу слідуючу формулу переходу: " Вислухавши справоздання Прем"єр Міністра та додаткові до нього справоздання Міністра Закордонних Справ та Керуючого Міністерством Фінансів, Рада Республіки переходить до чергових справ."

П. [illegible]утенко - Від фракції Соц.-Дем. вношу таку формулу перехода:/ читає /

Рада Республіки вислухавши справоздання Голови Ради Міністрів та Представників окремих Міністерств відзначає відсутність загальної системи, пляну і погодженности в діяльности як цілого правительства так і окремих міністерств, бездіяльність, невідповідальність та недодержання законности де[illegible] кими, навіть відповідальними органами державного апарату і констатує, що:

1/ в справі військовій правительством не зроблено [illegible] [illegible] заходів для [illegible], [illegible] армії, [illegible] до [illegible] організації [illegible] та [illegible] організації [illegible] армії . . . .

2/ в справі загранічної політики не досить енергійно проводилася виключення із представництв У.Н.Р. за кордоном елементів, що дискредитують своїми вчинками весь український рух.

3/ В справі фінансовій панує безсистемність, безплановість, безвідповідальність за наслідки фінансових операцій, перевищення відповідальними органами і агентами Міністерства своїх уповноважень, що завершується дискредитацією Української справи за границею з боку вищого керівника фінансової політики Міністра [illegible].

4/ [illegible] панує в Міністерстві Внутрішніх справ, якого органи [illegible] на території України і [illegible], не виявлять відповідної організованости і підготовчої роботи, або була певність, що У.Н.Р. буде мати міцну і сильну організацію адміністрації при повороті на свою територію.

5/ В справі інформації Війська через інертність керуючого органу не зроблено нічого для своєчасного повідомлення війська про загально відомі події. Своєю бездіяльністю і нездатністю організація преси та пропаганди дала змогу різним невідповідальним особам сіяти шкодливі чутки і розкладові провокації серед Армії У.Н.Р..

6/ В справі юстиції Міністерством, яке поставлено на сторожі законности, не зроблено було належних заходів для охорони тої законности від замахів різних військових та адміністративних чинників, часто ні перед ким не відповідальних, що найбільше підривало авторитет Української власти серед населення.

З огляду на вказані дефекти діяльности правительства Рада Республіки висловлюється за сформування нового правительства політично відповідального перед нею і переходить до чергових справ.

[illegible] - [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] депутатам [illegible]. [illegible].

[illegible] - [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] депутованим.

[illegible] - [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] депутатам [illegible]. [illegible]. Прошу [illegible]. [illegible]. Хто утримався? Відносно формула переходу зачитана депутатом [illegible] [illegible] [illegible] - [illegible] [illegible]. Хто утримався? [illegible] формула переходу [illegible] одноголосно [illegible] [illegible] точки.

[illegible] - [illegible] точки порядку денного "[illegible] мандатної Комісії", складчик депутат Корчинський.

П. Корчинський - Згідно з [illegible] на одному з попередніх засідань Ради Республіки постанови що до виборів по культурно-освітній курії, а саме, щоби надати право вибору тим, які не могли до сьогодні здійснити своїх виборчих прав, таке право тепер вже здійснено. Тоді справа затвердження виборів була одтермінована, але сьогодні ми вже маємо [illegible] діловодство виборів по культурно-освітній курії.

Вибори проводилися в двох місцях: в Ченстохові і Тарнові. В Ченстохові взяло участь 167 виборців і там дістали більшість голосів такі кандидати: [illegible]. [illegible] - [illegible] голосів, [illegible], Островерхий - [illegible]. В виборах по [illegible] [illegible] взяло участь [illegible] з [illegible] виборців лише [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] голосів, [illegible] П. [illegible] - [illegible], а П. [illegible] - [illegible].

Мандатна Комісія Ради Республіки [illegible] [illegible] [illegible], що [illegible] курії, в Ченстохові, не [illegible] на підставі [illegible] виборів, [illegible] відносно [illegible] голосування, тоді як [illegible] [illegible] курії, [illegible] більшости всіх виборців даної курії, [illegible] -ої статті мандатної Комісії, [illegible] установлено [illegible] [illegible] [illegible] тут [illegible] статтю [illegible] мандатної Комісії, згідно [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] прав, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] Ченстохові взяло участь [illegible] виборців, в Тарнові [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] виборів [illegible]

треба мати мінімум 134 голоси. Тільки [illegible] Ради ви-
брав 270, та [illegible], рівно ж кандидатів [illegible]
їх буде [illegible] приналежно [illegible].

В відношенні цих [illegible] мандатна Комісія [illegible]
Ради [illegible] на сьогоднішньому засіданні вибори [illegible]
[illegible] по освітньо-культурній Комісії визнати [illegible]
ми. Що ж до [illegible] мандатів, то [illegible] їх ми не мо-
жемо [illegible], бо вони [illegible] згідно з [illegible]
датної Комісії в належний спосіб і [illegible]
не можна визнати. Будуть наступні [illegible] вибори [illegible]
[illegible] депутатів. [illegible] можна, що в [illegible]
курії [illegible]
[illegible] курій, [illegible] виборчої
ординації.

Голова - [illegible] мандатної Комісії ясно. Ставлю на
голосування. Хто за затвердження [illegible] депутатів
Ради Республіки. Хто проти. Хто утримався. [illegible]
[illegible] депутатів [illegible].

Д. [illegible] - [illegible] мандатів [illegible] до Ради Республі-
ки [illegible] курії
[illegible].

Голова - [illegible] Комісії. [illegible]
[illegible].

Д. [illegible] - [illegible] курії [illegible]
[illegible] Ради Республіки [illegible], що [illegible]
культурно-освітньої курії [illegible]
[illegible], що до виборів [illegible]
[illegible] курії [illegible]
[illegible] Комісії [illegible] Ради Республіки
[illegible] мандатна Комісія
по [illegible] депутатів
[illegible] до виборів по цій курії. Мандатна Комісія [illegible]
[illegible] до всіх тих, хто [illegible] вибори по цій курії і
[illegible]
[illegible], [illegible].
[illegible]

[illegible]ів по коопе[illegible]тивній курії. Я позволю собі саме тим де-[illegible]гатам, котрі приймали участь в міжпартійних нарадах, котрі явились фундаментом Високої Ради, згадати ту позицію, яку [illegible] Соц.-дем. [illegible] вирішенню питання про участь громадсько [illegible]тичних організацій в Раді Республіки. Представники Соц.-дем. [illegible] партії тоді опрéділвоно зазначали, що участь громадсько-політичних організацій для певної консолідації [illegible] наших живих творчих сил безперечно необхідна, але ми тоді ясно й опредільоно зазначали що при тих виборах, які [illegible] відбутись по громадсько-політичним організаціям, буде [illegible] багато ріжних непорозумінь тому, що росположення цих організацій на тиріторії Польщі в сучасний момент дають поч[illegible] - небудь групіровашням тих організацій монополізувати [illegible] виборців до Ради Республіки. Коли ми пригадаємо спра[illegible] виборів по курії земських самоврядувань, то можемо сказати [illegible] наші міркування здійснились. Коли наша фракція в Раді Республіки в той час коли затверджувались ці вибори зазначала, [illegible] ми можемо інтерпретувати закон в дусі демократичному, то ми виступали проти затвердження виборів саме тому, що по [illegible] міркуванням того все українського об"єднання міських [illegible]ських самоврядувань не було / голос з місця: " це не тому" [illegible] війшли в Раду Республіки лише представники одної Подільської губернії; було представництво майже 7 губерній, але ми [illegible] за дійсне представництво лише одної Подільської губернії / голос з місця: " то [illegible] діло С.-д-кії/ А тепер ми [illegible] справу культурно-освітніх організацій. Ми чули що вибори [illegible] культурно-освітній курії пройшли таким чином. З початку [illegible] відома Ради Республіки було представлено виборче діловодство по ченстоховській курії культурно-освітніх організацій. [illegible] мандатною Комісією стояло питання чи затвердити їх, чи ні [illegible] Республіки. Власне з початку мандатна комісія ста[illegible] [illegible] шлях [illegible], щоб дати можливість здійснити свої виборчі [illegible] культурно-просвітним організаціям, які не здійснили [illegible]. Отже вони і здійснили. Получилась картина: по культурно-освітнім організаціям в Ченстохові голосувало 147 чоловік, а прийшло З . Коли по Тарнову голосувало лише 60 чо-

3. [illegible] Кам'янецьк. Філії Подільськ. Союзбанку.

4. [illegible] Проскурівськ. філії Подільськ. Союзбанку.

5. Го[illegible] [illegible]

6. [illegible] Централ

7. [illegible] Проскурівський Спожисоюз

8. [illegible] [illegible]

9. [illegible] [illegible] Спожисоюз

10. Горонін [illegible] Централ

11. [illegible] Подільськ. філії Союзбанку.

12. Волжанський [illegible] [illegible] Спожисоюз

13. Переполиця [illegible] Білоцерківський Спожисоюз

14. Доброшевський [illegible] Тульчинський Спожисоюз

15. Яніїський [illegible] Централ

16. Литкович Ів. Дрібного Кредиту

17. [illegible] Кременчугський Спожисоюз

18. Тарасенко [illegible] Подільського Союзбанку.

19. [illegible] " "

20. [illegible] " "

21. [illegible] Кам'янецький Спожисоюз

22. [illegible] [illegible] Спожисоюз

23. [illegible] [illegible] Спожисоюз

24. Мартинюк Ів. " "

25. [illegible] Н. [illegible] Спожисоюз

26. [illegible] Могилівськ. Філії Подільськ. Союзбанку

Присутні [illegible], [illegible], [illegible] та Литвицький являються представниками - уповноваженими від [illegible] групи Кооператорів в кількості [illegible] осіб. / коп. протоколу групи від 10/III б.р./

Головою обібрано д. Горонія, заступником д. [illegible] та секретарями д. [illegible] і Переполиця.

Програм з'їзду ухвалено такий:

1. [illegible] кооперації до Ради Республіки.
2. [illegible] про [illegible] кооперації
3. Практичні завдання кооперації на [illegible]
4. [illegible] постачання

[illegible] Бюрми.

[illegible] внесу пропозицію, з"їзд [illegible]

[illegible] кооперативної фракції Ради Республі[illegible] [illegible] її фракції [illegible] Р.Р., [illegible] обговорюючи питання [illegible] відношення кооперативної курії до Ради Республіки з"їзд [illegible]: 1/ [illegible] кооперативної курії в Раді Республіки [illegible],

2/ визнати, як і [illegible], нашу участь в Раді Республіки принціпово необхідною при сучасних обставинах,

3/ [illegible] авторітетність Ради Республіки і її складових частин-фракцій -необхідною передумовою успішности її праці, признать невтручання в внутрішні справи кооперативної курії"

" [illegible] кооперацією участи в Раді Республіки, і

4/ протестуючи проти провокаційних виступів по адресі Української Кооперації де-яких членів Ради Республіки з трибуни Ради, доручити своїм представникам в Р.Р. розвіяти такі відомости.

[illegible] Пункту:

[illegible] приймаючи під увагу цілковите знищення і націоналізацію роботи [illegible]нської кооперації на Україні, з"їзд представників Української [illegible]их кооперативних установ визнае:

1/ єдиним представницьким органом правомочним репрезентувати і виявляти волю Української кооперації е заосноване на еміграції - Бюро Української Кооперації " "Бук ".

2/ Зжити заходів до об"єднання в Букові всіх кооперативних установ, заснованих в ріжніх державах правомочними представниками Української кооперації.

3/ Бук являється керуючим центром для Української кооперації до нав"язання тісного контакту з українськими закордонними установами.

4/ [illegible] виступати [illegible] імені Української [illegible] [illegible] [illegible] елементом в коопера

[illegible]і, з голосом яких ніхто не повинен рахуватись.

[illegible]

§ 8. Заява Голови Управи Проскурівського Споживсоюзу

д. Матвійчука.

[illegible] мого відома дійшло, що деякі документи, надіслані до Ради Республіки в справі виборів по кооперативній [illegible], підписані членом Правління Проскурівського Споживсоюзу п. [illegible]ленським від імені цього Союзу. Зважаючи на те, що ми, яко члени Правління Проскурівського Споживсоюзу, уповноважені нашою інституцією виступати лишень спільно і то в переведенню торговельних операцій, зважаючи також на те, що я, як Голова Управи Проскурівського Споживсоюзу, не давав уповноваження п. [illegible]ленському виступати від мого імені, - заявляю, що ми взагалі поміж торговельних справ не можемо виступати від імені установи і що вищенаведенний його виступ необхідно вважати як виступ приватньої особи-кооператора.

[illegible] 9. Вислухавши інформації Управи [illegible]ука і матеріяли освітлюючі діяльність [illegible], з"їзд, з огляду на компромітуючу його - [illegible] діяльність як кооператора й українського громадянина [illegible]: д. [illegible] не визнавати членом Української кооперативної сем"і.

[illegible] видно, що з"їзд не тільки [illegible] вибори, а він навіть не визнає за [illegible] Республіки право [illegible]чатись до цього. Тут не тільки є затвердження, а й [illegible] що ні я, ні Рада Республіки піти не може. / [illegible] з місця " А скільки членів було на з-їзді [illegible]ука." З місця: " [illegible] не з"їзд [illegible]ука"./ Це з"їзд кооператорів, які перебувають в Польщі. Знаю, що було 7 членів нових, які не брали участи в попередніх виборах. / п. [illegible]утенко з місця:" Стільки, скільки членів [illegible]ука"./ На цім кінчаю. Мандатна Комісія й ті члени, які голосували за, входять з тим матер"ялом, який є, й відмовляються від права тлумачити закон демократично, чи недемократично. Ось все, що я маю подати до Вашого відома. Ті, що не згоджуються, - можуть протестувати. У всякому разі вони можуть висновки робити, що [illegible] може [illegible] неправильні висновки, але підтасовки нема. Коли Рада Республіки буде чиста,

[illegible] ... [illegible] засідання [illegible]

[illegible], [illegible] ... [illegible] ... покрасти [illegible]

[illegible]

[illegible] ... [illegible] ... поляні

[illegible] ... [illegible], що вона, тим [illegible] Голо-

[illegible] ... [illegible]

[illegible], що [illegible] ... [illegible].

[illegible] ... [illegible]

[illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] рисол-

[illegible] ... [illegible].

[illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible], що [illegible]

[illegible] ... [illegible] виходять лише засту-

[illegible].

[illegible] мушу подати [illegible], що [illegible], які [illegible]-

[illegible], являються [illegible] ... [illegible],

[illegible], [illegible].

[illegible]-від [illegible] ... [illegible] Голов [illegible]

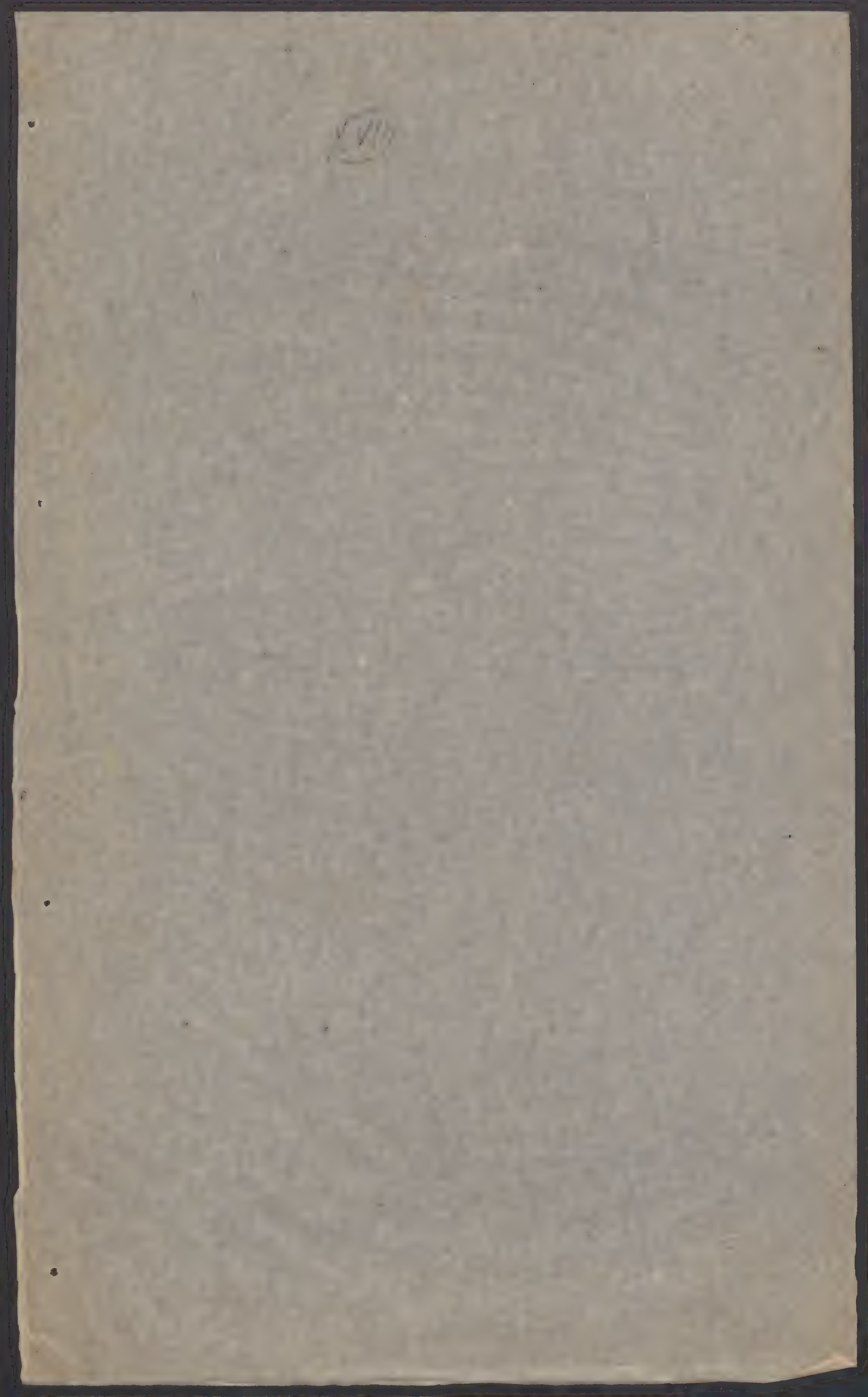
[illegible] ... [illegible] представників

[illegible]демократичної групи [illegible] ... [illegible]

[illegible].

[illegible]

[illegible]

XVIII

ХVІІІ Пленум Ради Республіки

26-го Березня 1921 року

Початок о год 6-35 вечером. За столом Президії Голова Ради Республіки деп. І. Фещенко-Чопівський та Перший Секретарь С. Бачинський. На місцях призначених для Правительства, новий кабінет з паном Прем"єром-Міністром Прокоповичем на чолі. Присутні депутати: Айзенберг, Багриновський, Бачинський, Біднов, Білопольський, Богдан, Бублій, Бутенко, Грищенко, Вителіс, Закрасенний, Зайців, Кобза, Ковалевський, Корчинський, Кравченко, Левицький, Липа, Лукашевич, Магалевський, Моршальський, Мошинський, Молодоженко, Огородник, Орел, Пилипчук, Плескацевич, Прихотько, Романченко, Савицький, Сапіга, Саванчів, Стаднюк, Тимошенко, Трепет, Феденко, Фещенко-Чопівський, Хижняк, Чайковський, Шаповал і Шовгенів.

П. Голова. 18-й Пленум Ради Республіки відчиняється. Пане Секретар, прошу відчитати порядок денний.

П. Секретар Бачинський. Порядок денний. 1| Обітниця, 2| Телеграма Президента Законодавчого Сейму Речі Посполитої Польської. 3| Привітання. 4| Доклад Мандатної Комісії. 5| Нота до Народніх Представництв Держав Світу. 6| Внесення Фінансово-Економичної Комісії про встановлення розміру сталих додатків до добових Членам Ради Республіки на котрих покладені особисті обовязки. 7| Внесення Фінансово-Економичної Комісії про встановлення розміру добових Членам Ради Республіки. 8|. Експозе п. Міністра Президента п. Прокоповича.

П. Голова. Хто з панів депутатів забере голос до порядку денного. Ніхто. Хто за приняття його. Хто проти. Хто утримався. Порядок денний принятий одноголосно. Прошу нових панів депутатів |До стола Президії підходять нові депутати Біднов, Моршинський і Стаднюк; після одчитання паном Секретарем Ради Республіки формули обітниці вони підписують її і займають свої місця|. Прошу пана Секретаря відчитати другу точку. П. Секретар Бачинський. Телеграма Президента Законодавчо-

го Сойму Речі Посполітоі Польськоі.

Президент Законодавчого Сойму Речі Посполітоі Польськоі до Високоі Президіі Ради Украінськоі Республіки в Тарнові. За переслані Соймові привітання з нагоди ухвалення конституціі Польськоі Держави складаю цією дорогою Високій Президіі Ради Украінськоі Республіки сердечну подяку.

Користую з нагоди, щоби висказати мое глибоке переконання що Украінський нарід уформуе свое майбутне державне життя на основі власноі і непримушеноі волі, і разом з тим заповнити, що Польща горячо бажае закріплення приятельських відносин з Вашим Народом. Трампчинський. Варшава 2I Березня I921 року. | Оплески |.

Ця телеграма була одержана на слідуючу телеграму вислану Президією Ради Республіки. Варшава. Президенту Сойму. Від імені Президіі Украінського Предпарляменту Ради Украінськоі Народньоі Республіки, яка нині під час лихоліття на своій Батьківщині знайшла гостинний захист на терені Польщі, вітаю Вашу Ексцеленцію, а в Вашій Особі-Польський Сойм, з ухвалою тексту Конституціі.

Най живе Річ Посполита Польська. Най міцніють дружні і сприятливі взаімні відносини між братніми народами Польським і Украінським.

Презес Ради Украінськоі Республіки Федченко-Чопівський. | Гучні оплески |.

П. Голова. Прошу відчитати слідуючу точку.

П. Бачинський. Третя точка: Одержана телеграма від Головноі Управи Організаціі Украінського Товариства Червоного Хреста на теренах Польщі слідуючого змісту: "З"ізд представників Украінських Червонохресних установ вітае наш Представницький Державний Орган-Високу Раду Республіки, бажае ій успіху і продуктивности в іі тяжкій і відповідальній праці.

Від Культурно-Освітноі Комісіі Ради Республіки делягується депутат від Культурно-Освітних Організацій Біднов, який свою згоду дав.

П. Голова. Депутат Біднов делягується до Культурно-Освіт-

ної Комісії.Хто проти.Хто утримався.Одноголосно.

П.Чайківський.Культурно-Освітня Комісія сама ухвалила просить Пана депутата Біднова принять членство Культурно-Освітної Комісії Р.Р.

П.Секретар С.Бачинський.Доклад Мандатної Комісії

Докладчик деп.Орел.

Голова.Слово має пан деп.Орел.

П.Орел.Отсим маю честь довести до відома панів Членів Високої Ради Республіки,що члени фракції соціялістів-федералістів панове Прокопович і Ніковський одмовились від високого звання Членів Ради Республіки.

На засіданні партії соц-фед-ів дня 24 Березня ц.р.було порішено відкликати їх з Ради Республіки а на їх місце були обрані новими представниками партії в Раду панове Моршинський Аполінарій і Стаднюк Гнат.

Мандатна Комісія Ради Республіки розглянувши справу з формального і фактичного боку справу цих нових Членів Ради,визнала їх мандати чинними і просить Високий Пленум Ради Республіки їх важність затвердити.

П.Голова.Хто за затвердження мандату деп.Моршинського.Всі. Перейшло одноголосно.Хто за затвердження мандату депутата Стаднюка.Рівнож одноголосно.

Пане Секретар,прошу слідуючу точку.

П.Секретар Бачинський.Точка пята.Нота до Народних Представництв Держав Світу.

Голова.Слово деп.Бачинському.

Деп.Бачинський.|Читає Ноту до Народних Представництв Держав Світу|.Український народ заселив від віків полудень Сходу Европи.Вже на першому світанку історії він показав себе,як нарід державно-творчий і з великим нахилом до поступу і культури серед инших диких народів Сходу Европи.Він утворив Велику Київську Державу княжих часів та Галицько-Волинську Державу і створив велику духовну та матеріяльну культуру.Нарід Український,який вічно і завсігди прямував до

миру на своїй землі, піддавав постійним ударам і [illegible] сусідів [illegible], Швеція і Польщу; а безнастанно борючись з [illegible] ворогами Сходу, боронив вже тоді [illegible] від навали диких Східних племен.
То перемагаючи в цій неустанній боротьбі своїх ворогів та піддаючись їм, змушений був український народ в наслідок [illegible] миру і [illegible] пошукати [illegible] в Московщині [illegible] 1654-го для спільної оборони інтересів обох суверенних [illegible], і [illegible] в цей історичний момент. Союз Московсько-Український [illegible] Українському Народові [illegible] во імя яких цей договір було зроблено. Московська ж Росія [illegible], знищивши суверенність Українського Народу, почала [illegible] його окремішність, його права та його вольности, а далі в імперіалістичних своїх стремліннях намагалась Росія [illegible] знищити [illegible] саме імя і душу Українського Народу: його мову, звичаї та культуру.
І від того часу почав боротись Український народ [illegible] страшним [illegible] Московщини. Висоти народнього гніву [illegible]. Гетьман України Виговський [illegible] проти Московсько-Українського союзу; і користуючись тодішньою ситуацією виступали в 17 і 18 віках збройно проти Москви, Українські Гетьмани Дорошенко і Мазепа. Але не підтриманий сусідніми державами в своїй боротьбі [illegible] права і вольности мусів скорити свою голову Український народ.
Від тоді московський шовінізм почав ширитись по всій Україні, а все українське переслідувалось і нищилось.
І коли вищі верстви українського громадянства переймали [illegible] ознаки московської культури, [illegible] друковане слово українське, [illegible] українських [illegible] і [illegible].
[illegible] від історії [illegible] бік.
Бо не міг загинути великий, [illegible] сільний і [illegible] Український народ. [illegible] Український народ [illegible] світу [illegible] і [illegible] часу, об

повстати проти своїх одвічних грабителів.

І коли під ударами Російської революції впала Російська Імперія, Український Народ нарший з народів бувшої Російської держави підняв боротьбу во імя своєї державної незалежности в особі свого першого революційного парламенту, Української Центральної Ради, він проголосив на весь світ свою волю відродити Українську Незалежну Державу і визнав суверенною ні від кого незалежною Українську Народню Республіку.

Стародавні забарні та централістичні тенденції Московського імперіялізму тепер найшли свій вираз в постаті московського комунізму, котрий також не визнавав, не визнає і не хоче визнавати права Українського Народу на вільне і незалежне державне життя, і з озброєною рукою повів війну проти молодої Української Демократичної Держави.

І вже минуло три роки, як іде боротьба Українського Народу проти московських большовиків комуністів, проти їх червоних армій. Український Народ, запізнавши після трьох віків тяжкої неволі радісні часи самостійного і незалежного життя непереставно бореться, доки не осягне конечної мети бути господарем на своїй землі, своїй незалежній Українській Народній Республіці.

І хоч формально Російські большовицькі війська і займили Україну, але ніколи не були і не будуть визнані Українським Народом.

[illegible] насильствами, терором, [illegible] утримують окупаційну владу над Українським народом.

Тяжка і уперта боротьба Українського народу його Правительства та Армії з російськими большовиками-комуністами 1919 році ускладнилась боротьбою з російською реакційною Армією генерала Деникіна, котрий також як і комуністи Російські йшов зі зброєю проти вільних змагань Українського народу, до незалежного державного життя.

Український народ, що повстав проти большовиків протягом 1919 року повстав і проти чорних Армій Деникина во ім"я Самостійної України і тим рішив їх долю на Україні. Наступний же 1920 рік як і попередній 1919 р. пройшов у кривавій

боротьбі українського народу і армії його проти червоної московської окупації.

Розуміючи значіння національної свідомости Українського народу і бачучи безнадійність своїх змагань проти національних стремлінь Українського народу, російські комуністи визнали декларативно незалежність України під назвою Українська совітська соціялістична Республіка з її урядом, на чолі якого поставили свого агента, чужинця Раковського.

Але ж фактично, жадної самостійности України не допускали і не допускають. Рада Республіки-орган зверхної влади У.Н.Р. яко представницький орган Українського народу голосно заявляє отцим перед цілим світом, що так званий Український Совітський Уряд є урядом окупаційним і чужим і ніякого совітського уряду український народ не вибирав і не визнає; і тому не може український народ вважати своїм призначені Москвою т.зв. Всеукраїнські Революційні Комітети, чи совіт народних комісарів.

Користуючись з хвилевої своєї перемоги над змаганням Українського народу до державної незалежности, які переводились Правительством та Армією У.Н.Р., московські большовики почали при переговорах в Ризі і в других містах заключати договори від імени Українського народу через підставних своїх агентів. Рада Республіки урочисто заявляє в імени цілого Українського Народа, що всі договори так званого Українського Совітського Уряду з другими Державами, як заключені московською насильницькою окупаційною і чужою Українському народу, владою не обов"язкові для українського народу для всієї української демократії і її незалежного Правительства.

Окупаційна влада московська створила з колись прекрасної багатої України-велику руїну. Частина землі Української-Донецький басейн в так званій совітській Україні офіційно іменується серцем червоної Росії.

Тисячі хуторів і села Українські попорожніються одвічних своїх мешканців, що їх масово виселяє окупаційна влада за межі України, а на їх землі насиляє чуже Московське населення.

Задаючись метою знищити національні змагання Українського

народу так звання совітська влада московськи комуністи - винищуе цвіт і думку Українського народу,його національну інтелегенцію,селянство і робітництво.Сотні,тисячі інтелегентів-українських,та робітників-фаховців примусово висилані на Мурман і Туркестан рівно як і висилаеться масово українське робітництво з землі української Донецького басейну,місце яких колонізуе совітськии український Уряд москвинами.

Червона армія на Україні не е українською,а е окупаційною московською армією,яка жорстокостью і терором підтримуе на Україні ненависний Українському народові Совітський режім.

Рада Республіки,стоючи на сторожі прав і вольностей Українського народу,протестуе перед усім світом проти насильної колонізації Української землі чуженецькими московським елементом.

Московська окупаційна влада не тільки винищуе духовну культуру Українського народу,але щоб закріпити свое становище на Україні винищуе достатки і добробут його.

Завдяки грабіжницькому хозяйнуванню на Україні большовиків зруйновано промисловість краю,замерла торговля,стае транспорт,зруйновані міста і великі центри,винищуються такі природні багатства України як ліси.

А недостатки матеріяльні кидають населення України на холод і голод і пошести.Великий і здібний і сильний Український народ винищуеться злиднями,а його достатки йдуть на задоволення хижацьких потреб завойовників.

І як колись в давні часи так і тепер повстав Український народ проти ненависної йому московської влади совітів.

Вогненою хвилею пішли повстання українського народу по всій Україні і цим він ясно говорить цілому світу,що він не скориться чужій окупації і ненависній йому владі.

Часами перемагаючи,а часами знемогаючись в тяжкій боротьбі з Московськими червоними арміями,шле український народ до Західно-Европейських Держав свою делегацію,яка благае світ о поміч для нещасної зруйнованої України,яка

прагнеть своєї національної влади, Правительство У.Н.Р. та його Армія, що героїчно боролись протягом трьох літ за волю і незалежність Українського народу, не підтримані Державами світу в своїй боротьбі з насильниками окупантами, вимушені були залишити і свій рідний край і перейти на чужу територію ждучи слушного часу, коли вдарить 12-та година нової боротьби за визволення з чужого ярма українського народу.

Український народ протягом ряда століть доказав свою любов до миру і спокійної культурної праці, бо він не хоче поневолення других народів, а хоче вільного і незалежного життя на своїй землі. І не покладе зброї повстанчий український народ, доки на його землі буде панувати чужинець.

Рада Республіки заявляє, що в стосунках міжнародних вона яко представницький орган Українського народу, стремітиме до налагодження як найприязніших стосунків з сусідніми державами: Польською Річчю Посполітою та Румунією.

Щодо Російської держави з насильною окупаційною владою з якою Український нарід боровся і бореться, Рада Республіки ствержує, що український нарід і далі буде боротися за своє право на незалежне державне життя і що з російським народом український нарід знайде спільну мову якої вихідною мусить бути визнання незалежности як українського так і російського народів.

Р.Р. яко виразник волі українського народу /громадянства/ підносячи протести проти насильств, учинених над Українським народом, проти признання так званого Совітського уряду України проти зобов"язань зроблених цим урядом від імені українського народу, урочисто заявляє перед усім світом, що лише тоді настане лад і спокій на колись багатій а нині зруйнованій і знищеній Україні, коли червоні окупаційні війська совітської Росії з їх урядом залишать територію України, а правний Уряд її в особі Ради Республіки та Правительства зможе скликати українські установчі збори, чим буде положено непорушна основа державного існування незалежної Української Республіки.

п. Г О Л О В А. Хто за прийняття тої ноти в цілому прошу встати. Прошу сісти. Нота до народів і представництв всього світу прий-

нята одноголосно. Голос має пан депутат Феденко.

п. ФЕДЕНКО. Наша фракція голосувала за прийняттям цієї ноти в цілому, але вважаю за відповідне зауважити, що шановній Президії прийдеться поробити у ній необхідні поправки, бо машиністка при переписуванні її поробила всякі помилки, погано надрукувала і через те текст не може остати в такому виді, в якому він є зараз.

п. ГОЛОВА. Приймаємо на увагу. Слідуюча точка, пане Секретарь.

п. БАЧИНСЬКИЙ. Шоста точка порядку денного:

Внесення Президії Ради Республіки про встановлення розміру сталих додатків до добових Членам Р.Р., на котрих покладені особі обов"язки.

п. ГОЛОВА. Слово депутату Бачинському.

п. БАЧИНСЬКИЙ. Президія в порозумінню з сеньором-конвентом пропонує прийняти слідуючий закон:

" про встановлення розміру сталих додатків до платні Членам Ради Республіки, на котрих покладені особі обов"язки.

I. Встановити розмір сталих додатків щомісячно до платні Членам Ради Республіки в слідуючому розмірі: Голові Ради Республіки, Заступникам Голови, Першому Секретарьові, Секретарям Р.Р Головам і Секретарям Комісій і сталих підкомісій по 5.000 марок польських кожному з дня обрання.

2. Голови і Секретарі Комісій одержують сталий додаток лише по одній з Комісій чи Підкомісій.

3. Закон цей ввести в чинність з днем його затвердження або повторній ухвалі Ради Республіки згідно ст. I4 закону про Раду Республіки від 9-го Січня 1921 року".

Додаток " Приймаємо під увагу" |підпис| I. Чопівський.

п. ГОЛОВА. До законовнеску, хто забере голос. Ніхто. Хто за прийняттям. Хто проти. Хто утримався. Закон прийнят одноголосно. Слідуюча точка пане Секретарь.

п. Секретарь БАЧИНСЬКИЙ. Сьома точка порядку денного: внесення Президії про встановлення грошового задоволення Членам Р.Р.

п. ГОЛОВА. Слово належить депутату п. Бачинському.

п. БАЧИНСЬКИЙ. В порозумінню із Сеньор-Конвентом, Президія Ради Республіки вносе на ухвалу Ради Республіки слідуючий

Закон:

"Про встановлення розміру утримання членам Ради Республіки

1. Встановити розмір грошевого [illegible] для членів Ради Республіки по посаді 5-ої класи без додатків з дня реєстрації.

2. Члени Ради Республіки, які обіймають урядові посади одержують [illegible] в І І [illegible] в разі, як по ним не дістануть утримання по своїх посадах в Державних Установах.

3. Закон цей вводить в чинність з днем його затвердження, або [illegible] ухвалі Ради Республіки згідно ст.14 закону про Раду Республіки від 9-го Січня 1921 року."

п. ГОЛОВА. Хто до [illegible] хоче забрати голос. Справа ясна. Хто за прийняттям законопроекту, прошу встати. Прошу перечислити голоса. Хто проти. Прошу сісти. Хто утримався. [illegible]

п. [illegible]СЬКИЙ. За прийняттям було 37, проти - 12.

п. ГОЛОВА. Закон прийнятий. Слідуюча точка.

п. [illegible]СЬКИЙ. Експозе п. Міністра Президента п. Прокоповича.

п. ГОЛОВА. До цього має голос п. Державний Секретар [illegible]ський.

Держ. Секр. п. [illegible]СЬКИЙ. Маю честь оголосити наказ Директорії У.Н.Р. про іменування Голови Ради Народніх Міністрів і про іменування кабінету Народніх Міністрів у слідуючому складі:

1. ПРОКОПОВИЧ Вячеслав - Голова Ради Міністрів.
2. ЛЕВИЦЬКИЙ Андрій - Заст. Голови і Міністр Юстиції
3. НІКОВСЬКИЙ Андрій - Заст. Голови і М-р Зак. Справ
4. [illegible] - Міністр Внутрішніх Справ
5. ОМЕЛЬЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО - Міністр Військових Справ
6. КОВАЛЕВСЬКИЙ Олекс. - Міністр Земельних Справ
7. ПИЛИПЧУК Пилип - Міністр Народнього Господарства
8. ТИМОШЕНКО Сергій - Міністр Шляхів
9. ЛИПА Іван - Міністр Народ. Здор. й Опікування.
10. ЛЕБІДЬ-ЮРЧИК Харитон - Кер. Міністер. Фінансів
11. КРАСНИЙ Пінхус - Міністр Єврейських Справ
12. СТЕМПОВСЬКИЙ Станіслав - Міністр без теки
13. ХОЛОДНИЙ Петро - Кер. Міністр. Освіти

14. ОГІЄНКО Іван - Кер.Мін.Ісповідань
15. САДОВСЬКИЙ Валентин - Міністр Праці
16. КАБАЧКІВ Іван - Державний Контрольор
17. НАГРИ[illegible]ОВСЬКИЙ Микола - Державний Секретарь.

п.ГОЛОВА. Слово має Голова Ради Міністрів Прокопович.

п.ГОЛОВА РАДИ МІНІСТРІВ. Світла Рада. Правительство У.Н.Р. промовляти нині [illegible] іменем якого висока честь і велика одповідальність припала мені, перед тим, як приступити до реальної роботи, вважаю за свій обов"язок подати під високу розвагу світлої Ради Республіки свої міркування що до загального напрямку і характеру його діяльности.

Правительство твердо стоїть на тих принціпах, які скрісталізувалися в складному процесі відбудовання нашої державности і за наріжний камінь своєї діяльности визнає вище зазначені основи: Самостійність У.Н.Р., парламентарний лад, та демократичний устрій, рівноправність всіх національностей, що живуть на Україні, на підставі існуючих законів; забезпечення основних інтересів робітничих і селянських мас; ту засаду що земля має належати трудовому селянству і той принцип, що єдиним державним центром У.Н.Р. являється центр, в державній сістемі якого мають своє місце Рада Республіки, як зверхній орган народньої влади і Симон ПЕТЛЮРА, як Голова Держави в данний мент.

Виходячи з цих основних засад, Правительство не подаватеме зараз детального програму своєї діяльности, вважаючи, що деталі часто дуже важні й точно сформульовані кожним Міністром з обсягу своєї діяльности, знайдуть собі місце і розвязання в процесі роботи в тісному контакті з Радою Республіки. Парламентарно діловий принціп складення кабінету дає певність, що Правительство і Рада Республіки знайдуть завжди спільну мову.

Маючи на увазі правильний і безперервний розвиток державної роботи на нашій території і справдження тих надій які звязує з нашим переходом на рідні терени все населення України без різниці класів і національностей, Правительство вважає за необхідну умову успіху його роботи в найтіснійшому контакті з

Радою Республіки-дісціплінованість цієї роботи і планомірність.
Зоставляючи на боці все дрібне, ми маємо в першу голову вирішити негайно і послідовно основні кардинальні питання нашого державного життя. Отже, відносячи вияснення деталів до самого процесу спільної роботи, потрібні для успішности якої умови, які я зазначив вище, Правительство подає лиш самі лише загальні віхи в двох сферах життя нашого державного організму-внутрішній і зовнішній.

В першій сфері життя-внутрішній ми маємо перед собою два комплекси завдань: 1) Організаційного характеру завдання тут на чужині, 2) заходи зв'язані з переведенням нашого повороту на рідну територію і з підготовленням відповідного грунту для цього, а разом з тим, і для не менш важкого налагодження нормального життя на Україні, що знаходиться нині під ворожою окупацією.

В першій половині цього завдання організаційні заходи тут,- ми вважаємо за свій обов"язок перш за все додати всіх сил, все зробити для нашої героїчної Армії для того, щоб задовольнити її потреби, як матеріальні, так і духовні, і зміцнити її, як аполітичне, але свідоме в своїх національно державних обов язків, дісціпліноване, регулярне на взірець Европейських війська.
Близько до серця приймаючи інтереси і долю вояків наших, Правительство вживає заходів, щоб забезпечити відповідним способом інвалідів, поранених і хорих і щоб встановленням відповідних нагород одзначити героїв і задовольнити всіх козаків, хто взяв участь в визвольній боротьбі в першу чергу землею.
Трудна це річ, надто в тих умовах, в яких ми перебуваємо, але Правительство в полегшенні її нормального розв'язання бачить в тому, що зараз існує Вища Військова Рада, цей мозок Армії, орган її сконсолідованої думки і в тому, що в складі своїм правительство має Військового Міністра, який відповідає за всю військову справу і який поєднує в своїй особі обов"язки Військового Міністра з урядом Командуючого Армією (Сальского).
У цьому в порозумінні цих чинників, гарантія і правильного ходу, теоретичного розроблення всіх проблем військових і своєчасного поставлення на чергу для всіх потреб практичних.

Далі велику вагу прикладає Правительство до нашого централь-
ного урядового апарату, в великій мірі випробуваного на тяж-
кій роботі [illegible] почасти на густе сито всього того, що
доводилось йому пережити.
Збереження цього апарату, його удосконалення, його пристосо-
вання до вимог даного моменту, підготовлення до [illegible]
відповідним способом на нашій території, а поки що створення
певних нормальних умов життя і праці - все це творитиме со-
бою предмет постійного піклування Правительства.
Що торкається до другої половини завдання - роботи на теренах
окупованих ворожою силою, серед нашого народу, що в тяжкій
неволі большевицькій не тратить свого духу, виступаючими з
життєвими протестами, і всі надії свої в час [illegible], на нас
сподівається, що збирається робити серед і для широких мас
джерела нашої сили, і - [illegible], що тут Правительство на най-
перший свій обов'язок вважатиме: встановлення найтісніших
зв'язків з Україною, надання їм, під знаком регулярного ха-
рактеру; далі підготування відповідного ґрунту серед насе-
лення для нашого повороту і [illegible] і не найголовніше - ряд
заходів і мір тісно зв'язаних з попередньою діяльністю в
цім напрямку краю, які мають урегулювати вирування народ-
німи рухами і ввести їх в певні береги і направляти і далі
ці могутні течії на потоки нової державності, щоб ні одна
краплина крові народньої не пролилася марно.
Ми повернемось до дому і утвердимось там же [illegible] тільки
тоді, коли прийдемо з готовим апаратом і розпочнемо роботу
по відбудуванню нормального життя України по певному плану.
Тому Правительство разом з вище зазначеними роботами і по-
руч з теоретичним розробленням питань нашої державності, ва-
[illegible] уже зараз цілу низку підготовчих мір.
Констатуючи факт перетворення етнографічної маси в свідому
націю, що являється найціннішим результатом цієї теперішньої
тяжкої і багатої на жертви, - серед них і в даний момент
іменем Правительства схиляє чоло, - багатої на жертви бороть-
би за нашу державність, правительство великої ваги надає са-
мій основі її, тієї державності - українській культурі.

Тут Міністерство Освіти, продовжуючи далі свою роботу пред-
ложить Раді Республіки конкретні законопроекти, які мають
відбити на принципах демократичних ідеї відродження духові
Республіки, витворюючи певні форми виховання й освіти по-
колінь свідомих громадян У.Н.Р., орієнтуючи одночасно на грун-
товні [illegible] культурному розвитку всіх націо-
нальних меншостей України.

В сфері життя церковного, яке за часі набуває все більш і
більш значіння, ставлячи на перше місце потребу віри, в цій
сфері Правительство непохитно стоїть на принципі автокефа-
лії церкви української і стане далі на її [illegible].

Міністерство Справ Внутрішніх як і все Правительство висо-
ко ставлячи ініціятиву й самодіяльність всіх державно на-
строєних елементів населення, бажаючи притягти до активної
державної роботи всі елементи без різниці класів й націо-
нальностей, міністерство це вестиме свою роботу в напрямку
притягнення до одбудування державного життя населення на
місцях починаючи з самого низу й виховуючи його, що населення
активним, безумовно потрібним, корисним чинником в одбудован-
ні держави. Найбільшим своїм завданням ставлячи забезпечен-
ня миру і спокою, створення гарантій правно-державного устрою,
Правительство вживе всіх заходів, використавши досвід
минулого, щоб створити організований твердий апарат народ-
нього безпечанства.

В обсязі діяльности Міністерства Народнього Господарства
перед яким стоїть велика робота по, так мовити, матеріалі-
зації попередніх заходів наших економичного характеру Мі-
ністерства Закордонних Справ і иних на чужині, заходів, про
які ми говоритемо в звязку з другою сферою нашого життя
державно-зовнішнього, от в обсязі Міністерства Народнього
Господарства Правительство вживе підготовчі міри, які твер-
до спиратимуться на принципах вироблених самим життям, а
саме: Правительство як і попереду так і нинішне твердо
стоятиме на переведенні в дійсність основ вільного торгу.
Далі воно вживе відповідних заходів для урегулювання спра-
ви торгу зовнішнього і проводячи далі раз намічену ще дав-

нійме політику економичну, дбатиме про те, щоб підтримати сільсько-господарську промисловість в першу чергу цукрову. В своїй діяльности Міністерство Народнього Господарства визначне місце проводить приватній і громадській ініціативі й засобом до відбудови зруйнованої промисловости дрібної й великої, а також підтримає ремісничу працю, щоб вона могла розвиватись органично при найбільш сприятних умовах.

Вважаючи кооперацію визначним національним і економичним чинником на житті якого негативно відбулися умови окупації з одної сторони й еміграції з другої Правительство отводить йому відповідне місце в процесі налагодження життя нашого на підвалинах, що сходять з засадами нашої державности.

І тому, йтиме до того, щоб переревізувати, тоб то переглянути, дотеперечне наше становище шляхом урегулювання відносин між державою й цим важним чинником економичного й національного життя.

Налагодження Народнього Господарства не можливо без відбудови транспорту де перед Правительством стоїть великої ваги тягар й не меншої трудности завдання.

В даний момент скажу коротко: вважаючи транспорт за основу відновлення нашого державного економичного життя, Правительство вестиме далі підготовчу роботу Міністерства Шляхів в напрямку реальному, який розпочато попереднім кабінетом і з якими зазнайомлені Члени Високої Ради Республіки. Всі ці заходи тісно зв'язані з нашим становищем фінансовим і мірами до його поліпшення й урегулювання.

Тут знаючи собі справу незмірних труднощів, які стоять перед ними, Міністерство Фінансів дбатиме про реформу сістеми оподаткування прямого і посереднього якої вимагається зміна всієї економичної кон"юнктури, про встановлення де яких монополій не порушуючи принціпів вільного торгу, про урегулювання емісії і заключення зовнішних позичок.

Але Правительство вживаючи всіх тих заходів, глибоко переконано, що доти не можна буде оздоровити зовсім нашого фінансово-економичного життя і покласти певні підвалини розвитку народнього добробуту, доки не вийде знову в обіг

та маса мільярдова грошових знаків, яка лежить сховала у людност[illegible]

Тому на Міністерство Фінансів разом з [illegible] зацікавленими відомствами возлагається в першу чергу, звести [illegible]

[illegible] ожевити наше економічне життя пустити в обіг [illegible] ці зберевання народні.

Але це все, всі ці міри по одновленню господарського життя [illegible]раїни і сотвореню [illegible] умов його развитку [illegible]

[illegible]

[illegible] зовнішної політики. Наша закордонна політика основана на бажанню нашому жити в згоді з сусідами й включити Україну в систему господарського життя Европи має тепер прямувати до заінтересовання [illegible]

[illegible]тарної допомоги її.

[illegible] господарського України [illegible]ложения в справу ві[illegible] [illegible]ового великих капіталі[illegible]

[illegible]

[illegible] Держав і організацій Европи.

В звязку з цією роботою Правительство вважає за конче доцільне в окремому законодатному акті зазначити що Держава наша прийме на себе відповідальність за борги бувшого Російського уряду, в частині яка припадає на нас і буде визначена тим актом.

Україна [illegible] своїх [illegible]

[illegible]

[illegible] її в світу політик[illegible]

[illegible]

винами що утворились і будуть утворені нашою органичною роботою та співзвучним народним рухом могутнім на Україні. (Оплески)

Разом з тим рахуючи на [illegible] Европа, в формі допомоги фінансової і технічної та інструкторської [illegible] та реалізуючи в відповідний мент, Правительство не може одначе стати на шлях запросин чужої збройної сили [illegible]. (оплески)

[illegible] України та такої ніла тні за допомогу, яка [illegible] принціп державної незалежности У.Н.Р.

Гарантією самостійної української політики являється на думку правительства об"єднання активно-демократичних проти большовицьких і політичних організацій які власними силами підважують велику спільну акцію військову на теренах бувшої Росії та політичну в Європі і підо[illegible] в цій спільній боротьбі основи майбутніх своїх відносин для гарантії мира й вільного розвитку продукційних сил та культурної творчости на сході Європи.

Тому робота Правительства в міжнародній політиці піде шляхом [illegible] пропаганди ідеї необхідно—сти рішення проблеми Сходу Європи, способом закріплення державної незалежности новоповсталих держав, їх визнання з боку керуючих чинників світової політики, їх спільної акції шляхом вияснення і підготовки майбутніх відносин і визначної ролі України як головного чинника відродження сходу Європи.

Члени Світлої Ради Республіки Правительство виразно уявляє собі ті великі трудноши які стоять перед ним ту неясність перспектив в звязку з загально політичною коньюктурою при якій воно мусить роспочати свою діяльність

Правительство почуває що завдання може перевищує його сили. Але не вважаючи на це все воно не могло одмовиться от того щоб взятися до вирішення вищезазначених завдань.

Його спонукало до цього почуття обов"язку перед Республікою яке не дозволяло проволікати з часом доки на наше місце прийдуть і достойніші і здатніщі

Далі привело нас сюди до взяття на себе тяжкого обов"язку Першого Парляментарного Правительства України привела нас до цього віра, віра не зломна в конечну перемогу нашої державности, віра що опирається на об"єктивних переможних данних. Форми життя які накидаються окупаційною владою Українському народові абсолютно цим народом не приємливі з мотивів як політичних так могутніх економичних і культурно-національних. Ці форми падають і впадуть [illegible] Одновлення нормального народнього життя на всьому Сході Європи не можливі без нас і тільки з нами в нас і через нас порятунок.

Наше завдання тільки знайти ті шляхи [illegible] можно

прискорити цей процес визволення,ообудовання У.Н.Р.привернення ладу на Сході Європи,оживлення там культурно-економичного життя а разом з ним і унормування всього життя Європи.

От,панове,це почуття обов'язку це віра в визволення,дозволили нам взяти на свої плечі цей тягар важкий,цю відповідальність велику і перед Вами і перед мільйонами населення України.

Ми зважилися на це і тому,що серед цієї темної ночі зазоріли нам ясні зорі провідні.Це консолідація всіх живих творчих сил нашого народнього організму коло єдиного законного центру Української Держави,за яким стоїть приємственность влади і традиції У.Н.Р.на чолі з Головою Директорії Симоном ПЕТЛЮРОЮ,ця консолідація являється гарантією успіху для досягнення основної мети рідної,незалежної Держави Української.Це те,що ця консолідація прийняла конкретні форми:ми маємо Раду Республіки,якої з авторитетними вказівками в своїй законодавчій роботі мусить керуватись Правительство.

Закінчуючи виклад основної лінії діяльности Правительства,в самих загальних рисах,під високу розвагу Світлої Ради Республіки,я маю за честь іменем Правительства заявити,що тільки в тісному контакті з Радою Республіки і тільки маючи за собою довіря Ради Республіки,матиме змогу Правительство негайно приступити до реалізації зазначених завдань на благо всієї Отчизни Нашої (Гучні оплески)

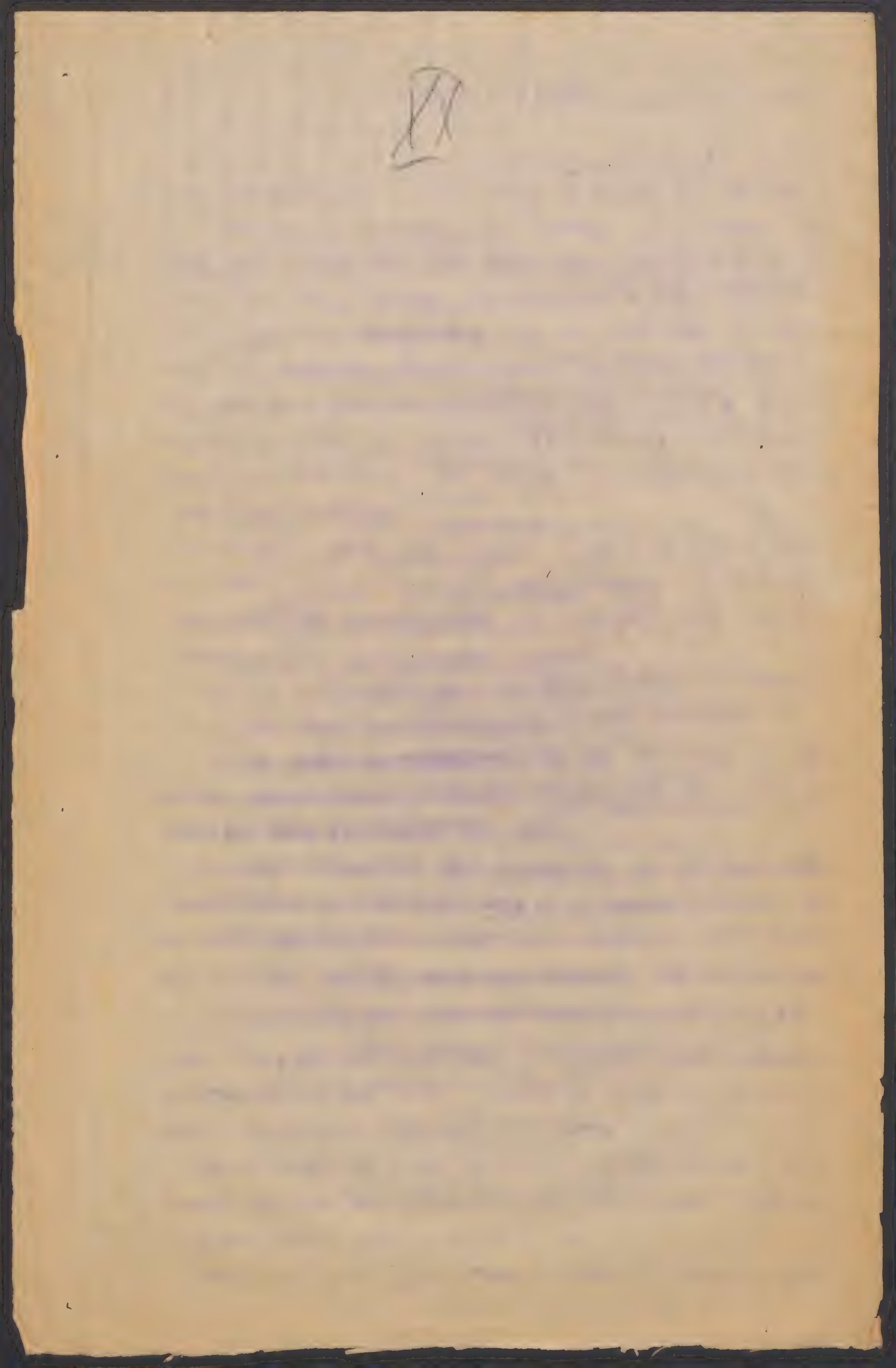
П.КОРЧИНСЬКИЙ.маю запропонувати,щоб дебати в справі декларації Правительства,а також резолюція та,яка визначить відношення Ради Республіки до заслуханої декларації,відкласти на чергове засідання.

П.ГОЛОВА.Є конкретна пропозиція,ставлю на голосування.Хто за цю пропозицію-прошу встати.Хто проти.Хто утримавсь.Нема. Пропозиція прийнята одноголосно.Слідуюче засідання в понеділок.За вичерпанням програму порядку денного засідання закривається.

Голова Р.Р. [illegible]

Перший Секретар Р.Р. Бачинський

Звіряла [illegible]

[illegible] ПЛЕНУМ РАДИ РЕСПУБЛІКИ

29 Вересня 1921 року.

ПРЕЗИДІЯ: Голова І. Фещенко-Чопівський.

ПРИСУТНІ ДЕПУТАТИ: 1/. Альтенберг, 2/. [illegible]ський 3/. Біднов, 4/. Білінський, 5/. Білопольський, 6/. Богдан, 7/. [illegible]енко, 8/. Гелушко, 9/. Греченко, 10/. Гриневич, 11/. [illegible], 12/. [illegible]ців, 13/. [illegible], 14/. [illegible], 15/. Ковалевський, 16/ Кор[illegible]ський, 17/. [illegible]енко, 18/. Красовський, 19/. [illegible], 20/. Ка[illegible]ський, 21/. Марчинський, 22/. [illegible]енко, 23/. [illegible]ський, 24/. Нечипайло 25/. Огородник, 26/. Орел, 27/. [illegible]ич 28/. [illegible]енко, 29/. Романченко, 30/. Савіцький, 31/ Саніга, 32/. Созонтів, 33/. [illegible], 34/. Тимошенко, 35/. [illegible], 36/. [illegible]-Чопівський 37/. [illegible], 38/. Чайковський, 39/. Шаповал, 40/. Шовгенів.

ГОЛОВА. Кворум є. Пана депутата Саніга прошу заняти місце секретаря. Прошу заняти місця, пани депутати. 20-й пленум Ради Республіки відкривається. Пане Секретарю прошу порядок денний.

СЕКРЕТАР порядок денний 1. Продовження дебатів по експозе п. Голови Ради Народніх Міністрів. 2/. Формула переходу.

ГОЛОВА. Ставлю на голосовання. Хто за? Хто проти. Хто утримався. Порядок денний ухвалюється одноголосно. Слово належить депутату Орлу, від фракції соц. сам.

п. ОРЕЛ. Продовжуючи свою промову від фракції Соціалістів Самостійників мушу сконстатувати, що ті засади і лозунги, які це перше парляментарне Правительство виставило в своїй програмі, для нашої фракції цілком задовольняючі. Мушу констатувати, що докладної програми Правительством не було предложено під увагу Р.Р., але було зазначено, що своєчасно кожний Міністр викристалізує всі свої пляни і подасть на розгляд відповідних комісій Р.Р. та буде переводити їх в життя.

Ми покладаємо надії на переведення реальних шляхів і сподіваємось на наслідки, беручи під увагу цей відрадний факт, що це Правительство вийшло з осередку Р.Р.

Вважую необхідним підкреслити, що перше парляментарне Прави-

тельство зустріне на своєму шляху ті перепони, які спричинилися відносно нашої державности і ті хиби, які були зроблені попередніми невідповідальними і невідповідними українськими Правительствами.

З цієї трибуни було висловлено, що теперішнє Правительство є властиво те саме, що було. На це я смію сказати, що Правительство є нове і тому нове, що воно вийшло з Ради Республіки, воно є лише виконавчою Владою і це Правительство буде відповідальне перед Р.Р. і тим самим перед усім українським народом. Тут було закинуто, що це нове Правительство є дуже поматане; можливо, що це й так, але не те повергає нас в сум, а те, що латки однокольорові.

Деякі групи нашого предпарляменту одмовились рішуче взяти участь в цьому Правительстві, деякі фракції не дали своїх членів, і тим самим уникають відповідальної роботи в самому Правительстві, чим відхиляються в допомозі Р.Р. у тій політиці, яка моглаби дати ті чи инші світліші перспективи на майбутне.

Думаю, що дуже легко стануть на грунті невтральности, чи взяти на себе місію виключно критики. /п. Шутенко з місця: "Напрасно Ви так думаєте"/ Дуже легко. Свідомо це кажу.

Коли складалася це Р.Р., то ширші верстви українського громадянства висунули гасло широї консолідації всіх народніх работотворчих сил, приступили до консолідування державної думки і нарешті коли почалась реальна робота, - то деякі політичні чинники свідомо ухилялися від активної роботи в Правительстві.

Підходячи до програму роботи Правительства, мушу зупинитись на побажанні нашому новому Правительству, щоб під увагу ним було взято як наш Державний Центр, так і наші рідні українські терени і наша закордонна політика.

Що до нашого державного центра і нашого державного урядового апарату, то наша фракція домагається, щоб відповідними державними організаціями складені були пляни до найшвидчого їх переведення в життя.

Відносно нашого далекого терену, де наш український нарід, наше населення без втоми так довго і уперто бореться за свою

самостійність, не лише за соціальне, але і національне становище, ми мусимо вжити всіх заходів, щоби Правительство взяло під своє впливове і уміле керування повстанцями, відповідним чином нав'язало з ними зносини і тоді, коли наші регулярні війська вступлять на рідну територію, то щоб були вжиті рішучі заходи, щоб ні одна капля української крові не була пролита даремно, щоб даремно не було витрачено коштів і жертв на рахунок нашого народа.

Що до фінансово-економічної політики, то Фракція вважає необхідним, щоб коли Правительством буде притягнутий до співпраці у відбудові нашого фінансово-економічного життя закордонний капітал, то щоб було використано і наш український капітал.

Що до нашої закордонної політики, то в першу чергу Правительство мусить переглянути всі наші політичні цінности за кордоном всі наші дипльоматичні представництва і нарешті ясно з"ясувати собі як ставляться до нас головні політичні чинники Европи, що вони мають на увазі одержати від нас і наша Фракція жадає від нового цього парляментарного Правительства, щоб були вжиті рішучі заходи до притягнення до державної роботи всіх розпорошених за кордоном, по ріжних містах Европи, а всі українські сили, щоб все це відповідним чином було зроблено і ті необхідні на всіх полях для відбудови нашої державности фахові сили були негайно покликані до творчої роботи.

Правительство наше мусить високо підняти прапор, на якому кровію народа, пролитою за свою волю, було згори написано: "Вільна Українська Держава суверенна в її етнографічних межах, Народній Парлямент, як вищий державний чинник, вища державна Влада, забезпечення вольности всім народностям, що проживають на Україні, земля українському трудовому селянству за викуп", - і лише з високо піднявши такий прапор, щоб могли його бачити і це все відчитати як по всій Україні, так і по всій Европі.

Коли Правительство піде реальними шляхами, буде висовувати, берегти і переводити в життя ці гасла, то воно завжде матиме нашу повну підтримку, наше повне довір'я, яке ми зараз йому з гори висловлюємо, але залишаємо за собою право його відібрати,

коли воно буде порушувати ті принціпи і гасла, відберем тоді, коли будемо вважати це відповідним.

ГОЛОВА. Слово належить деп М О Ш И Н С Ь К О М У від фракції селянсько-соціялістичної партії.

П. М О Ш И Н С Ь К И Й. З великим задоволенням вислухали ми експозе шановного пана Премієра Міністра. Нам приємно констатувати, що виголошені в експозе лозунги є разом з тим і нашими лозунгами. Правительство не подало детального програму переведення в життя цих лозунгів в тій надії, що деталі знайдуть своє місце в співпраці з Р.Р. і в тій певности, що Правительство знайде спільну з нами мову. Охоче їдемо до співпраці і підемо на зустріч бажанню спільної мови. Але, щоб дійти до тієї спільної мови, ми вважаємо за необхідне зараз сказати який зміст ми вкладаємо в ті лозунги. От по перше: ідея самостійности і незалежности України не може ставитись ні при яких комбінаціях, як проблематичне питання, як це іноді траплялося до цього часу. Ловляв, ми домагаємося незалежности і самостійности України, але це не мають вирішити Установчі Збори. Наша основна мета - боротьба за ідею незалежности і самостійности України і не наше завдання подавати комусь надію, що Установчі Збори можуть вирішити це питання инакше. Од нині ми повинні говорити і доводити ділом, що ідея суверенности України не має жадних "але", що ми маємо численні доводи того, що народ наш не мислить инакше цього питання і пролив в боротьбі за це дуже багато крови. Ця пролита кров зобов"язує нас не бути мало вірними. / З цієї катедри вже запитували як саме має належати земля трудовому селянству. Ми не ставимо цього питання Правительству, бо змінити засади земельного законодавства ми не можемо до скликання правомочного Парляменту на батьківщині. Але можемо запевнити цікавих,- що це буде так, як захоче саме селянство, а не так, як хотіли би хлібороби з гетманом, або з трудовим монархом. За останні три роки землеволодіння і сільська господарка набрали певних форм і зміна їх буде залежати від волі самого селянства, бо бо воно буде діктувати нам свою волю, а не ми йому. Правда, у декого є надія на зовнішню силу і ми маємо приклад в минулому, що німецькі багнети продіктували земельну реформу.

було колись, та не вернеться. Після Лімдів ніхто не захоче попробувати селянських дрючків, тим більш що ми твердо рішили не закликати чужої збройної сили. Одноду шно з нами Правительство уважає першим і найголовнішим своїм завданням зміцнити нашу геройську армію, як аполітичне і регулярне військо. Уже на протязі року ми про це говорили, але перетворити слово в діло ще й досі не спромоглися і зараз ставимо це питання на порядок денний, як нове, яке щойно повстало. Озброїти і вимуштрувати армію на європейський зразок - цього ще не вистарчає, щоб воно було регулярним військом. Головною ознакою регулярного війська є те, що воно управляється нормами права, а не тільки волею ватажка-отамана. Ми вважаємо, що в умовах еміграції легше всього було взятись за видання цих норм права, щоб зробити перший крок до сотворення регулярної армії. Ми хотіли б тут почути чи скоро будуть виготовлені закони, які б унормували життя армії та визначили права і обовязки військові на кожної статті, щоб ми уже не чули відгомону отаманії, щоб уже не було тих випадків недалекого минулого, коли генерал заявляв:" я відвічаю лише перед Богом і перед Українським народом" і нехтував розпорядженнями і вимогами законної влади, робив своє на власну руку, бо був певний, що прокуратура не знайде адреси ні до Бога, ні до Українського народу. Разом з цим ми вважаємо, що треба звернути найпильнішу увагу на створення кадра національно - свідомого і демократично вихованого старшинства, одначе так, щоб захоплюючись принципами регулярщини, не створити офіцерської касти, відокремленої від козацтва. Крім того завданням нашим на сучасний мент є оздоровлення військового організму і очищення змученого тіла армії від чиряків, що розкладають і знесилюють його. Правительство хоче, щоб армія була аполітична. Будемо вітати заходи до цього. Але коли Правительство вирушило в похід до аполітичности, то чи не уявляє воно собі, що йому уже перетяли шляхи ті 82 члени одної партії, які недавно з Каліша прислали нам привітання і в тексті цього привітання зазначили, що вони свідомо несучи тягар таборового життя, провадять здорову політичну думку серед вояків. А що, як кожна, з тут сущих партій захоче сіяти свої здорові політичні думки серед вояків, та серед них вербувати собі членів. и здаємо ми собі справу, що таке

аполітична армія. Правительство подало нам на увагу ряд підготовчих мір до того, щоб вернутись до дому з готовим апаратом. Підготовити тут на еміграції апарати по всім галузям державного життя ми не зможемо, але маємо повну змогу виготувати певну і доцільну сістему цих апаратув, щоб зараз з повротом на рідний терен заповнити їх живою силою. Ми тут не маємо змоги сформувати суди бодай на один повіт, хоч вважаємо конче потрібним, щоб слідом за армією йшли і обсаджувались на місцях адміністрація та суди. Але ми повинні прийти з готовою системою судівництва, з готовими законами. Ми не чули, чи вважає себе Правительство в силі поновити зараз же з повротом на рідний терен ті апарати, які можна порівняти з тяжкою береговою артилерією, що під неї треба тільки одну бетонну установку будувати протягом років.- Чи може Правительство виготувати якусь иншу легку рухому систему судів.

Серед підготовчих мір ми хотіли б також скоро побачити статути Міністерств, унормовані взаємовідносинами з місцевими установами, щоб уже прийшов кінець і цивільній отаманії. Також вважаємо, що настала вже пора кодифікувати закони, до яких що тижня ми додавали зміни та доповнення і нема генія, щоб в них розібрався. Правительство обіцяє вести роботу в напрямі притягнення до одбудови державного життя населення на місцях, починаючи з самого низу, себ то: з села. Коли я так зрозумів, то це добре. Але ми сказали б би инакше. Хто дасть живу силу в армії по мобілізації. - Село. Хто дасть підводи, щоб возити оту свободу, яку воно возило на протязі трьох років підчас оффензиви і дефензиви.- Теж село. Коли це так, то воно є головний чинник нашої сили, нашої державности. Ми сказали би инакше: буде притягнено до одбудови Держави все населення, починаючи з Голови нашої державности - з села, не через те, що Правительство вважає його корисним та безумовно потрібним, а через те, що це є основна наша сила. Й без нього ми нічого не зробимо. Тут треба було б сказати й про форми участи населення у відбудові Держави, а саме: ми вважаємо за негайну потребу організувати місцеве самоврядування в державно-політичних функціями. Нам обіцяють гарантії правнодержавного устрою й твердо організований апарат народнього безпеченства. Але ми хотіли почути який

саме правно-державний устрій, який саме апарат народнього безпеченства. Ми бажаємо демократичного правно-державного устрою, опертого на народоправстві, ми бажаємо апарату народнього безпеченства, складеного не лише з жандармів, а з взаємно-доповнюючих чинників так державних, як і органів місцевого самоврядування. Ми бажаємо скасування тих законів, що знищили недоторканість особи та були джерелом безправних арештів і зловживань контр-розвідки.

Кінчаючи свою промову, я повинен зазначити, що ми в недалекому минулому прийшли на поміч Центрові Р.Р., який довго не міг сконсолідуватись і тільки під напором затяжної крізи кабінету дійшов до думки зблькуватись. Ми ввійшли в бльок центру, допомогли закінчити кризу і пересадити Міністрів з місця на місце. Ми підемо й далі щоб поставити Правительство на ноги. Ми дамо йому вотум довірря і не приймаючи участи в Кабінеті, будемо підтримувати його. Але коли Правительство не перетворить виголошених лозунгів в діло і захитається, то ми допоможемо йому впасти.

ГОЛОВА. Слово належить від фракції соціалістів-федералістів деп КОРЧИНСЬКОМУ

п. К О Р Ч И Н С Ь К И Й. Шановні Депутати. До дня 25 березня 1921 року, цього дня, коли була проголошена декларація нового Правительства, в деякій частині европейської преси вживалася термінольогія про наш державний центр, як про Уряд Головного Отамана СИМОНА ВАСИЛЬОВИЧА ПЕТЛЮРИ.

З дня 26 березня 1921 року ця терминольогія не буде більше мати місця. Відтепер говоритимуть : Уряд Р.Р. І не за горами той час, коли будуть говорити:Уряд У.Н.Р.

Фракція однозвучно з Правительством відчуває цю обставину, що всі надії нашого національного центру вся ~~[illegible]~~ певність його полягає в живих і нерозривних звязках з нашою територією, з нашою Україною.

І коли Правительство піде цим шляхом у своїй роботі, то воно може сподіватися, що виведе нас на рідну територію. Правительство розуміє, що нашу політику можна провадити тільки на природних звязках з Україною.

І тільки тоді ми можемо говорити про поширення повноважень до-
говорів з різними державами та про корективи до тих договорів,
які досі Українська Народня Республіка склала з деякими держава-
ми.

Тільки ті звязки переконають цілий світ, що тут, цим Правитель-
ством в Радою Республіки твориться єдиний центр Української
політики, державний центр У.Н.Р. і що тільки ідучи з цим центром
можна розвивати велику проблему Сходу Европи.

До теперішнього часу коливання нашої внутрішньої політики
не давали спромоги тим хто на нас дивився зі сторони скласти
собі вірний образ дійсного положення і виявити дійсне обличчя
нашого державного центру. І думаю, що декларація Правительства
цю справу пояснила і говорить хто ми.

Уряд не партійний. Держава не клясова. Це Уряд, який своєю
програмою розраховує на співчуття всіх кляс і всіх націй до на-
шої Держави, Уряд, який ставить своїм завданням притягти всі си-
ли до праці над відродженьям нашої державности.

Кажу - ця декларація в нашому Уряді перший раз прозвучала так
виразно і це - велика засада того, що ми створили тут надклясову
надпартійну Державу.

Так само декларація Правительства в своїй частині фінансово-
економічній дає нам по раз перший певно визначену програм певне
лице, зрозуміле і співзвучне цілому культурному світові.

Ця програма - фінансово-економічна, яка проголошена Правитель-
ством очевидно дуже далека від тих експериментів, які бували у
нашому дотеперішньому житті, експериментів, які не давали просто
права серіозно підійти і говорити про те чи инше розвязання на-
ших фінансово-економічних проблем.

В декларації може мало розвинена дуже болюча і пекуча для
нас справа нашого адміністраційного управління, особливо місцево-
го.

Але й та загальна риса, як притягнення до відбудови нашої
державности усіх верств нашого населення, дає нам повну гаранцію
що робота Правительства, яка відчуває вагу хвилі, піде спів звуч-
но з всіми побажаннями цього нашого населення.

Мало сказано і про суд. Фракція не має сумніву, що Правительство рахуючись з духом потреб населення і прогреса утворить суд незалежний, автономний і доступний населенню в більшій мірі, як тоді коли ще функціонували нормально пошта і телеграф. До заведення такого суду повинно Правительство доложити всіх своїх рук.

Приємно було фракції с онстатувати, що Правительство, розуміючи, що один з головних актів нашого існування це нерозривний звязок з Україною. Другим важним актом для нас являється справа нашої Армії.

І тут фракція щаслива, що заслужений в українському громадянстві провідник в боротьбі за українську державність наш народній герой Омельянович-Павленко, наш командарм на цей час зосереджує в своїх руках такі відповідальні обовязки Командарма і Військового Міністра.

Наша фракція вважає це дуже щасливим збігом, що в ранкі часи нашої підготовчої роботи, буде врешті решт засипано те провалля, яке досі було між тилом і фронтом, що тиловий апаратзапілля буде уладжений і пристосований до потреб і вимог нашої боротьби і буде зорганізований в той спосіб, що не буде відставати від фронту.

Так само участь нашого високо//////////шанованого Командарма в працях Правительства гарантує нам при повороті на рідний терен, що так досі болюча справа прифронтової адміністрації буде понагоджена в відповідний спосіб добрий.

Вірить фракція, що з осередженням в одних певних руках функції керування Військовим Міністерством і Командування нашою армією піде доцільніще підготовка нашої армії до розверстки в тих маштабах, які відповідають величині тих світлих завдань, що цим ця справа найде для себе скоре, щасливе і успішне розвязання.

А має на оці підготовку свідомого національного кадру українських старшин і підстаршин, так потрібних для нашої армії у визвольній боротьбі за наше істнування.

Наша фракція щаслива була почути слова декларації про церкву живу. Думає, що Правительство буде рахуватися в духом часу і потребою живих форм і що наша церква позбавиться старих накинених її чужинецькими традиціями канцелярійних шаблонів.

Що до роботи освітньої, фракція цілком спокійна, бо ця справа попала в руки чоловіка, який 3 роки майже неперервно, стоїть на стороні цієї справи і для фракції це являється гарантією, що справа піде і далі в належний спосіб.

Фракція соц.-фед. не ставить в докір Правительству, що воно не згадало зовсім, що воно собі не уявляє перерви в існуванню народнього представництва. Не ставить в докір, бо цілком розуміє, що Правительство, яке вийшло з нетрів Р.Р., не зможе не поспішити вийти з законопроектом про те, щоби Р.Р. могла припинити свою чинність тільки тоді, коли на її місце прийде инше народне представництво, поки що Р.Р. на своєму терені начне поповнювати свій склад представниками всього українського населення.

Ось ті загальні уваги, які мені фракція доручила висловити.

Правительство, що буде стояти на цих принципах, Правительство, яке має в своїх рядах представників тої партії, від імени якої я маю честь говорити, завжди може рахувати на підпертя і довір'я з боку цієї фракції.

ГОЛОВА. Слово належить п. ЕЙТЕЛІСУ члену партії "Ідиш Фольиспартай"

п. Е Й Т Е Л І С. Висока Рада. Декларація Правительства, котра була прочитана п. Головою Ради Народніх Міністрів 25 ц.м. в засіданні Р.Р., наша фракція Ідише Фольиспартай рахує в основних її рисах задовольняючою. Нам хотілось би тільки підкреслити де які моменти в декларації на наш погляд найбільш важні, показати як ми розуміємо їх і як треба розуміти для того, щоби в взаємовідносинах українського і єврейського народу не залишалось нічого неясного, недомовленого. Які ж ті моменти, котрі нам хотілось би підкреслити. Перш усього це те місце в декларації, де говориться про рівноправність всіх народностей, що живуть на Україні. Тільки рівноправність всіх націй, повне задоволення всіх національно-культурних потреб може сприяти створенню могутньої Народньої Республіки. Єдина форма лише може здійснити в життю рівноправність національних меншостей, що населяють Україну, це є національно-персональна автономія, котру український нарід в історичний день свойого визволення 19 січня 1918 ро-

ку поклав в основу свойого співжиття з иншими націями, що живуть
на Україні, поклав як невідкліние право. Другий момент, котрий ми ре
рахуємо необхідним підкреслити, це той, де говориться про підтриме
мання ремісничої класи. І дійсно, ремісник український потребує
самого серіозного відношення до нього з боку Держави. Змучений,
забитий ще за часи царизму, коли йому приходилось працювати в са-
мих страшних умовах самими примітивними знаряддями, він в сучас-
ний мент позбавлений і цього. Погромлений, пограбований, він му-
сів/ оставити своє ремесло і або залишитись там на Україні без
всяких засобів до життя, або примушений був мандрувати по чужих
краях. Ось, значчи яке величезне значіння має і буде мати реміс-
нича праця в нашій Республіці ми рахуємо, що наша Державна влада
повинна прикласти всі свої зусилля, щоб полегшити повернення на
батьківщину всім тим, котрі примушені були залишити свої рідні мі
місця, сприяти там на Україні скорішому відбудуванню зруйнованих
ремісничих господарств, снадбити їх на тих або инших умовах необ-
хідними знаряддям, допомогти об"єднатись в кооперативи і взагалі
провадити в відношенню до них правильну економичну політику, котр
дала б можливість ремісникові скоро оправитись і зайняти відповідне
місце в господарчому життю нашої республіки. Далі, не менше важни
моментом являється також зазначений в декларації принцип вільного
торгу. Знищення большевиками вільного торгу довело нашу Україну
до повної господарчої руїни, як і численне наше населення, необхід
не для добробуту нашої республіки. Також цю надзвичайно важну в г
господарчому життю Держави частину населення Правительство повинн
активно піддирати всіма засобами, бо це єдиний, певний шлях вивес
сти нашу країну з тої тяжкої руїни, в котру втягнула її безглузда
сістема большевицької господарки. Але щоб мати можливість переве
сти в життя всі ці завдання, необхідно раніше всього здійснити од
но надзвичайної ваги завдання: це звільнити нашу землю від руйнуючо
го її господарства московських большевиків. Отже приклади з істо
рії показують нам, що звільнити рідну землю від ворога, скинути з
геї ярмо може легше і скоріше сам нарід. Дійсно, український нарі
ізнивавши під тягарем большевицького ярма, не виносячи далі його
тяжести, старається власними руками скинути з себе його. Вжиля

повстань швидко поширяється по всій Україні і загрожує знести ярмо московських большевиків. Але кожна повстань є сила стихійна і як така, залишена сама по собі, може знести не тільки ворога. Отже, коли наше Правительство заявляє в декларації заявляє в декларації, що буде дбати про перевести з стихійного руху народніх повстань в організоване русло, щоб ні одна крапля крові народньої не пролилася марно, то ми певні, що Правительство буде дбати і п про те, щоб народній рух не був направлен ворожою рукою на невинних. Ми певні також, що Правительство окажеться на висоті своїх завдань, зуміє керувати повставшим народом так, щоби дійсно не було марно пролито ні одної краплі народньої крові взагалі і нашої єврейської зокрема. Тоді український нарід буде і далі мати в єврейському народі найбільш вірного друга, щирого співробітника в відбудуванню нашої республіки, в визволенні якої єврейський нарід зацікавлен не менше, як нарід Український. Всі большевицькі експеріменти в галузі економічній в першу чергу руйнують міста та містечка з їх єврейським населенням. Яскравим доказом того може сл служити те, що з большевицьким наплином на терени України єврейське населення залишило і продовжує залишати рідний терен в великих своі своїх масах. Міста та містечка Польщі, Румунії та инших країн нагаковують сотні тисяч єврейв////-біженців з України. Все це головним чином робітники, дрібні торговці, трудова інтелігенція, робітники, одним словом справжня працююча маса єврейська. Ця маса єврейських біженців, залишивши свій рідний терен під натиском большевицьких експеріментів і перебуваючи в надзвичайно тяжких умовах життя на чужині, продовжує мріяти про повернення на батьківщину. Серед инших країн, скрізь вже розповсюджують думку про необхідність повернення Української держави і зміцнення її на рідній території /оплески/. Правительство дбаючи про збереження державного апарату, повинно в той же час не менше дбати про збереження для нашої Республіки цієї маси єврейських біженців, щоб вони не загинули марно на чужині і допомогти їй разом з нами повернути організовано на батьківщину вільну, як од царського, так і большевицького господства. Такою батьківщиною буде тільки незалежна, дійсно демократична Українська Народня Республіка, в котрій найдуть собі мирне і вільне співжиття

всі нації, що населяють широкі простори України. /оплески/.

ГОЛОВА. Слово деп. МОЛОДОРОНЕНКА, від фракції залізничників.

п. М О Л О Д О Р О Н Е Н К О. Фракція залізничників належить до професійних угруповань, а тому я не буду торкатися політичних питань. Тому, щоби було зрозуміло, коли я буду торкатися других сторін нашого життя, як робітничого, я мушу на деякий час взять вашу увагу, щоби раніше вказати на історію нашої організації, на історію союза залізничників.

Це в 1905 році, в часи першої російської революції, коли залізничники своєю роботою підривали трон російського самодержавного царя, і коли появилась хоч маленька змога українському робітництву подумати про те, що вони Українці, то з цього моменту почалося на залізницях організуватися українські залізничі союзи і з цього ж самого моменту почались і безперервні переслідування, які проводились між залізничниками російською жандармерією, але ми працювали тим більше горяче, бо ми завжди мріяли про відродження своєї нації.

Зараз є свідки, які в 1905-6 році ще терпіли за приналежність до таких організацій.

Остання російська революція, у якій ми приймали найактивнішу участь, дала нам змогу стати на справжній організаційний шлях і створити з часом великий Всеукраїнський Залізничий Союз.

Я мушу зазначити, що попередня праця Союза проходила в дуже тяжких обставинах для нас, українських залізничників.

Союз складався майже виключно з простих залізнодорожних, бо на залізницях України, як вам впрочім це і відомо, всі вищі посади були заповнені не нашими людьми: адміністрація вся була не наша і можна представити собі, як трудно приходилось нам з нею боротися.

В той час, коли робітництво українське так нищих як і середніх слоїв піднімало боротьбу за незалежну і самостійну Україну, то в той час адміністрація знущалася над ними. І коли ми звертались за допомогою до свідомого українського громадянства, до української інтелігенції, то не завше мали зі сторони її потрібну піддержку. І коли, наноже, професійним союзам хто небудь

заєме, що в часи відродження, в часи великої революції ми стоптали може не одну невинну квітку, яка росла на нашім визвольнім шляху, то цих закидів робити нам не можна.

В першу чергу Всеукраїнський залізнодорожний союз дбав про свою освіту, про культурність, заводив школи, одкривав бібліотеки, читальні і це все переводилось за ці копійки, які складали одну до одної мозолисті руки залізнодорожного робітника.

Мушу сказати, що в ті часи неспокійного нашого життя, ми все таки мали змогу вже тоді одкрити на залізницях українські гімназії, середні технічні школи, які утримувалися на ті мінімальні складки, ці невеличкі гроші, добувані від наших членів.

Дальше, в ті часи великого неспокою, коли нашому Урядові Центральної Ради прийшлось залишити наш золотоверхий Київ, то ми не чекали почину з других сфер, але самочинно зорганізували своїх два залізничних полки.

Я чув тут закиди де-кого з членів [illegible], що і залізничники організували собі своє незалежне окреме військо, а тому я хочу тут [illegible] ствердити, що це військо наше організувалось не для наших отаманів і тих окремих членів з нашої сем"ї, які добули собі хвилевий вплив на це військо, бо організоване нами військо цілком приєднувалось до війська нашого народнього визволення і оддавали його в той час під керування ГОЛОВНОГО ОТАМАНА СИМОНА ВАСИЛЬОВИЧА ПЕТЛЮРИ, якому ми вірили.

Я вже сказав, в яких тяжких обставинах залізничники організували свій союз і я мушу зазначити, що всі наші тодішні організації не мали з боку тогочасних Урядів ніякої підтримки. Ми не мали ніяких урядових вказівок, по яким би йшов цей організований союз і ми не мали тих рамок, в яких би могли наші люде планово працювати і на превеликий жаль, ми і до цього часу не маємо закону про існування професіональних союзів; ніяких вказівок, по яким шаблонам ми могли би організуватись, ми не маємо.

Я свідок того, що мені прийшлось цілих два місяці клопотать за затвердження статуту нашої організації, коли ми звернулись до суду в справі регістрації, то нам там виписали 19 § старих російських законів і сказали, що наш статут не одповідає вимогам цих статей.

І тому я тут обов'язаний підкреслити, що не ми винуваті були в тому, коли робітництво хиталося як хвилі у морі і кидалось то на правий то на лівий бік.

Не можу замовчати і про те, що і в житті нашого Правительства і нашого Міністерства зокрема не завжди протікало нормальне життя.

Ми до цього часу не маємо ні регуламенту, ні чогось взагалі конкретного у цій справі.

Правда, ведеться підготовча робота, але вона поки що не закінчена.

Я хотів звернути увагу і на те, що залізничники мають свою кооперацію. Робітництво залізниче стремиться до кооперації і думаю, що кооперативні організації на Україні разом з нашою організацією будуть мати в дальшій нашій організаційній державній роботі своє велике значіння.

Беручи на увагу, що склад залізничників, який уявляв з себе по відомостям 1919 року кількість службовців в 328.000 душ, з яких - 217.000 було місцевих жителів, які звязані своїм власним місцевим життям і потребами свого селянського господарства і на працю на залізницях дивляться як на побічний заробіток, бо більше всього дбають про свої хазяйства на селі і тим мушу сказати, що ці робітники не безучасно віднесуться до земельної реформи.

В своїй промові пан Премієр ПРОКОПОВИЧ зазначив, що будуть забезпечені основні принціпи робітництва і ми віримо, що принціпи ці будуть дійсно вповні забезпечені.

Я тут хотів би ще звернути увагу п. Прем"єра на промову пана Головного Отамана, у якій він яскраво підкреслив становище робітництва, де він каже: "що для нас є пекучим завданням стати на шлях здорового соціального забезпечення широких мас трудового робітництва і допомогти вмісті з селянством унормувати внутрішнє державне життя." і я гадаю, що праця нашого теперішнього Міністерства буде провадитись на тих засадах, які накреслив у своїй промові Пан Головний Отаман.

Фракція залізничників належить до тих робітничих угруповань, які не збираються кадити фіміам тому чи иншому урядовцеві, але й не буде закривать очей на добрі чи злі сторони в його праці. Ми

будемо іти простим і чесним шляхом. Ми ніколи не будемо погоджуватися з лозунгами, що держава мусить бути стоєна над клясами і над партіями, бо основа нашої держави,- це селянство і робітництво і з цього нашого засадничого погляду будемо черпати підмогу до дальшої праці для будування нашого державного життя.

Ми гадаємо що ми дійсно зібралися тут, щоб створити однодушну громаду, як казав наш великий Кобзар Тарас Шевченко:" Сталить обух громадою" і тому ми повинні ошліфувати цей обух і настали так, щоб він не тріснув і витримав до посліднього нашого удару і тоді, гадаю, що збудуємо вільну незалежну Українську Народню Республіку.

ГОЛОВА. Слово має деп ВІДНОВ, від культурно-освітніх організацій.

п. В І Д Н О В. Високі збори. Од імени Української інтелігенції на еміграції, що згрупувалась і об"єдналась в так звані культурно-просвітні організації, вітаю Передпарлямент Української Народньої Республіки, Раду Республіки, як зерно нашого українського Парляменту, ту її форму урядування на Україні, про яку мріяв давно український наш народ, за яку стояли давно наші старіші політичні партії. Громадянство українське вітає Р.Р. У.Н.Р. через те, що воно бачить тут об"єднання, консолідацію, згоду, те явище, якого ми, на великий жаль не помічаємо, бо політичні сварки окремих невеликих груп, що об"єднались в так звані політичні партії, в останні дні, вчора гальмували нашу справу, руйнували нашу національну роботу. Тепер ми надіємось, що ця незгода зникне й запанує єдність. Бажаємо тільки, щоб як мога швидче цей випадково складений Предпарлямент перетворився на цілком законних підставах, на щиро демократичних підвалинах, в Парлямент У.Н.Р. Це громадянство вітає й Головного Отамана СИМОНА ПЕТЛЮРУ, як того чоловіка, який протягом 4-х років веде невпинну боротьбу за нашу державну справу і який ніс весь тягар нашого життя. Яке б воно тяжке й гірке не було. Громадянство це не допускає й думки яких небудь виступів проти СИМОНА ПЕТЛЮРИ, бо виходило би, що виступають ті люде, які живуть завдяки йому. Таким чином виявляють невдячність тому сину України, який працює невпинно, віддаючи всі свої сили, який шукає

-.

підтримки в тому самому громадянстві, в тих політичних партіях заклікаючи їх до згоди, до спільної праці, до спільного єднання. Вітає громадянство і кабінет, складений п. ПРОКОПОВИЧЕМ . Імя Вячеслава ПРОКОПОВИЧА давно відомо Українському громадянству. Це старий український діяч, задовго до революції працював він на цьому грунті і виявив себе активним, корисним діячом на чолі не народньої освіти, коли був Міністром Освіти за Центральну Раду. Цей факт, що іменно йому доручено скласти цей кабінет, задовольняє в деякій мірі наше громадянство. Вітає громадянство і ту декларацію, яку він прочитав, бо бачить, що все таки Уряд стає рішучий шлях творчої роботи. В декларації не можна всього зазначити, що треба робити. І не в тому діло. Декларація одно, а пра праця-життя зовсім друге /голос з місця "правильно"/ Через те ми б бажаємо кабінету праці і праці. /голос з місця "правильно"/ Іменно для нашого громадянства то, що на чолі Військового Міністерства стає наш національний герой Михайло Ільїч ОМЕЛЬЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО, який доказав своєю діяльністю, що він може зробити для нашої армії. Громадянство сподівається, що цей Військовий Міністр знищить те лихо, яке хоронилось в руках Військового Міністра, руйнувало нашу справу, армію в критичний смомент життя У.Н.Р. В даний момент громадянство українське вважає найголовнішим моментом часу іменно роботу над утворенням армії. Та на жаль ми цього погляду не додержували. Ми мусимо погодитись з тим, що в наші дні великі державні питання вирішуються не промовами і голосуваннями, а залізом і кровію. Наша армія - це перша умова очищення України від тих ворогів, які її руйнують, які нищать найкращих синів нашого народу. Поруч з армією громадянство надає величезне значіння народньої освіті, бо ця освіта розкриває очі українському народу, веде його на правдивий путь указує на той ідеал, за який треба боротись. В цьому напрямку громадянство бажає бачити найрішучу активну роботу з боку Міністерства Освіти. Пора залишити ту мертвеччину, той застой, що є в цьому Міністерстві. Чи ж бачимо ми організовані українські школи.-Ні. Чи забезпечені вони підручниками.- Ні Чи забезпе-

чено українське учительство. - 11. Куди не подивись, куди не подивимось, нічого не зроблено, не розпахано поле. Всі галузі в даний момент надзвичайно важні, бо це чисте поле, неоране, засмічене, де нічого ніхто не зробив. Але поруч з цими головними завданнями я хочу підкреслити, що важне значіння має Міністерство Внутрішніх Справ, яке нічого не дбало, яке набіралось з ворогів української державности і піддержувало їх, як бувало підчас останнього перебування нашого ~~[illegible]~~ в Камянці. Надаю величезне значіння церковній справі в ширшому розумінню цього слова. Візьмемо православну, чи католицьку чи іудейську, чи яку релігію,- всі ці релігії не очищені від русифікації, яка прищеплена цим релігійним установам. Правда, релігія є діло совісти, кожний має право вірити, як хоче. Та мудрий політик не відрізнює релігії від життя, направлену на користь нашої держави, особливо у нас на Україні, де церква не одкинута од життя і Міністерство Ісповідань мусить дбати однаково про всі віри, всі однаково служити своїм завданням. Про инші галузі громадського життя говорити не приходиться. Вони однаково важні, але на думку нашого громадянства в даний текучий момент не однаково гострий мають характер. Через те, громадянство бажає, щоб Уряд приклав [illegible] більше сил для підготовчої роботи у всіх рівно галузях нашого державного і громадського життя. Але не можна думати, що Уряд все зробить, бо це не є чудотворець, який може гори перевертати. Тоді Уряд буде мати силу, коли буде підпертий громадянством, коли у нього буде підтримка Р.Р. На обовязку присутних членів Р.Р. лежить підтримувати цей Уряд. Він по своєму внутрішньому складу являється представником якраз тої консолідації, що створилась тут. Цеї консолідації були учасниками партії, а не Міністри, треба, щоб не притискувати Уряду, а навпаки помагати йому, тоді він буде робити те, що бажає саме громадянство. Ми можемо сказати Уряду - роби, а коли ви будете робити, будемо критикувати та лаяти. Життя громадське і державне залежить від мас, від загалу, а не від поодиноких осіб. Це істина, але поодинокі особи можуть сприяти розвитку цього життя, чи гальмувати його. Коли подивитись на склад кабінету, то мусимо сказати, що наше громадянство українське на еміграції,

що тут є особи, люди, яким можна цілком довіряти, але є такі осо-
особи, які мають за собою минуле і те минуле не дає, на жаль,
підстави сподіватись, що вони виявлять себе в тому виді, який би
бажано зріти. Подивимось на склад кабінету; спинюсь на деяких
особах, які нам добре відомі, бо формулярний список їх лежить
перед нами, ми бачимо їх і бачили ще вчора. /голос з місця: "
" про яких людей кажете"/. Я перш за все спинюсь на Міністрі
Хліборобських Справ п. Ковалевському, який являється лідером пар-
тії народньої-республіканської, який добре зарисував себе і свою
партію на лекції в Ченстохові. Пан Ковалевський виступаючи в Чен-
стохові, як лідер партії Н.Р. /викрик з місця "яке це має відно-
шення"/ Зараз побачите, що це має безпосереднє відношення. Висту-
паючи від своєї партії, він заявив, що ця партія активно стоїть
на грунті парламентаризму. Це істина, яка показує, що ця партія,
хто його знає чим відрізняється від інших партій, бо на грунті
парламентаризму стоять всі старі партії, як соц-фед, соц.дем і т.
Нового тут не сказано, але нове є те, що вони Н.Р. не Петлюровці
і борються з петлюрівщиною. Це нове і чудне. Дуже мені нагадало
те, що ми чули про большевиків, від одного галицького студента
на запитання про те, що там робиться у Кам'янці. Чи переслідують
Українців. Ні большевики поводяться з ними коректно. А от Петлю-
ровців, тих вишукують. Це ми чули від Міністра Преси, який [illegible]
ширити пропоганду серед війська і тут він нам показав, що він ши-
рив її там. Представник цієї партії вчора виступав з обвинуваченням,
що нема ні бібліотек, ні читалень. А Міністерством Преси
завідував сам представник цієї партії. Ми бачимо, що це таке за
людина і якої можна сподіватись од нього діяльности. Гадаю, що
під впливом Високої Р.Р., а разом і під впливом нового товариства
ця і новий Міністр стане на більш правдивий шлях. Боюсь, щоб він
не був другим Ковалевським в Міністерстві Хліборобських Справ.

Далі йду. Є ще другий Міністр Пилипчук. Це відома людина за
часів Директорії, але не видатна. Є повні підстави гадати, що цей
Міністр буде активним робітником Міністерства Народнього Господар-
ства. Треба пригадати тут меморандум залізничників, який було по-
дано Директорії в 1919 році.

Далі є міністрі нам знайомі, про які варт згадати. Що Мі-
ністр [illegible] п. Липа, він добре відомий нам, як сумний коми-
сар [illegible] Міністр Культів. Діяльність п. Міністра Культів останнім
часом [illegible], що нічогісінько не змінилось в його
Міністерстві. [illegible], він буде в Міністерстві і [illegible]
[illegible], на своєму місці і [illegible], щоби він [illegible] нам
[illegible].

Це є Міністр Внутрішніх Справ п. [illegible]інський. Представник того
Міністерства, яке було за тури[?] [illegible] і яке ніколи не
[illegible], [illegible]. [illegible], ми Міністр кара-
[illegible] Міністерства морського і [illegible], як Міністр Внутрішніх
Справ перед [illegible] на Україну. При ньому [illegible] на то-
му, що [illegible] на [illegible] українські[?] Уряді, [illegible]
[illegible], що [illegible] робити [illegible]. Думаю, що відповідаль-
ність [illegible] на Міністра Внутрішніх Справ /[illegible]:
"[illegible]/. А [illegible] таки був. Така група "[illegible]"
Міністрів. [illegible], що [illegible] Кабінет [illegible] таким
[illegible], [illegible] тих надій, які в нього громадянст-
во покладає. [illegible], громадянство дивиться, що треба відмовитись
від принципу [illegible] і стати на ґрунт парламентарно-д[illegible].
Коли так, то [illegible] на [illegible], [illegible] роблять деякі
[illegible] партії і [illegible] на [illegible] посади в Міністерствах і
в [illegible] Р.Р., [illegible] українській [illegible], в чому ми
вчора переконались /[illegible]/. Так дивиться [illegible] на новий
Кабінет. Воно [illegible] Кабінету п. Прокоповичу, воно
[illegible] Міністрам і в той час саме, щоб цей Кабінет від-
[illegible], [illegible] ті Міністри, які [illegible] енергії, [illegible]
[illegible] до своїх обов'язків. [illegible] Українців не в
тому, що ми не маємо [illegible] до тих чи інших [illegible], а в
тому, що ми не [illegible] до державного життя і через те ста-
вите [illegible] в тому, що він не уміє виконати сво-
їх обов'язків /[illegible] Міністра, - не можна. Але коли він недбало відн
відноситься до своїх обов'язків, то треба нагадати йому, що він
відповідає перед громадянством, а не перед партією. Коли утво-
риться [illegible] преса, [illegible] думка, то ті люди [illegible]

відмежуються, покажуть свою здібність, рівно покажуть, бо ко-
ли не мають відповідальности і знають, що вільну відповідальність
не несуть, то [illegible] руки і роблять те, що хотять.
Отже, громадянство, перетягнувши серед нашого Кабінету і пові-
давши там де яких [illegible] осіб, цілком [illegible] і висловлює думку,
що ті, які в минулому ділили своє з тяжкими втратами, з [illegible]
ні нашого громадянства, при допомозі Г.Р. і нового Правительства
енергійно візьмуться за працю і відгородять наші позиції для на-
ступу на Україну, щоб не являтись з готовим апаратом, а не з таким
чужим апаратом, як було, як тоді деякі українські товариства хоті-
ли зорганізуватись в окружному суді, то через те, що ці українсь-
кі товариства не стояли на ґрунті соціялізму, то до "закону" їх не
не допускалось у реєстрації. Не було часу змінити ті закони,
які шкодили Україні, тепер ми не будемо більше бачити такого яви-
ща, як це було в кінці 1920 року, коли маса [illegible] стояла,
що вони мали право працювати по доручення українських губерній.
Уряд відтягнувся, [illegible] на енергії ну праці, зробить те, чого
очікує український народ. Як ми утворимо владу на Україні, там без
нас вони упевняться, що найкращі сили залишаться там і гинуть в
боротьбі з большевиками та від голоду, а друга частина втекла з
[illegible] за кордон, деморалізувалась там і на їх [illegible]
за кордон. Тут [illegible] величезна купка людей, які не бажають ні
[illegible], ні уміння, але можуть багато зробити, коли захочуть.
Хто захоче, то зробить все, а ті хто не знає української мови,
вивчить її швидко. Отже з іменем громадянства вітаю новий Кабінет
і бажаю йому успіху в праці на користь українському народу в повно-
му єднанні з Радою У.Н.Р. /Гучні оплески/

ГОЛОВА. Панове гості. До вас я маю слово. Як що ви будете мені
заважати, то я вам забороню присутствувати на зборах Г.Р. Пане
возний. Прошу уважати.

Слово належить депутату ОГОРОДНИКУ від фракції самоврядувань.

п. О Г О Р О Д Н И К. Фракція депутатів од Самоврядувань на декла-
рацію Правительства має за честь скласти слідуючу заяву:

Ті принципи, що покладає Правительство в основу своєї діяль-
ности, принципи, які говорять про забезпечення основних інтересів

селянських та робітничих мас, про рівноправність всіх національностей в демократичній парляментарній Самостійній Республиці вповні відповідають бажанням [illegible] її Самоврядувань. Ті принціпи являються нашими принціпами і діяльність Правительства не буде приходити з цих принціпів, [illegible] повну підтримку [illegible] Самоврядувань, а також [illegible] Самоврядувань України, в [illegible] до заявити.

Переходючи до окремих практичних кроків, що намічаються Правительством у сфері внутрішнього життя У. Н. Р., принціп Самоврядувань згідно намірів Правительства [illegible] та реорганізувати нашу [illegible] в міру [illegible] західньо-європейських і [illegible], що задоволення національних та матеріальних потреб нашого героїчного козацтва являється одною з першорядних завдань Уряду. [illegible] тім, що [illegible] парляментське Правительство зараз не приступало до конкретних заходів по відтворенні [illegible] нашого козацтва [illegible] і лише зараз же Міністерство Земельних Справ спільно з військовим почало виробляти належний плян.

Удосконалення урядового апарату, що намічається Правительством, [illegible] ухвали в формі відповідної реконструкції, як центральних, так і місцевих установ і в формі підготовки відповідних кадрів робітників, [illegible] утворення для них курсів, [illegible] тощо.

[illegible] Правительства [illegible] повстанським рухом на Україні [illegible] віру, що [illegible] тот рух буде [illegible] і він створить міцний ґрунт для Української Народньої Республики.

Заява Правительства, що воно проти інтервенції чужоземного війська, дає нам [illegible] в тім, що наш державний центр твердо стоїть на [illegible] орієнтації на власні сили нашого народу, бо тільки з ним і тільки через нього може бути створена міцна, [illegible] ні від кого незалежна Республика.

Намір Уряду притягти до [illegible] державного життя населення на місцях, принціп Самоврядування [illegible] рішучий поворот у методах нашого державного будівництва.

Починаючи від розгону Центральної Ради, до цього часу місцеві самоврядування були свідками того, як плянами централістичної системи пропускали нищення й горя населення [illegible] Уряду. Будуть ті, що це робили, сподіваючись одгадать волю народу. Одначе досвід показав, що ця система наступання однієї з сил місцевих людей привела до трагічного поділу Уряду й організованої думки громадянства на два табори, і старе російське "ми" й "вони" найшло собі місце, на наше нещастя, в житті нашої молодої Республіки. Це заставляло громадські сили на місцях бути в опозиції до всіх минулих Урядів, бо всі ці Уряди сходились в одному: творити республіку бюрократичним апаратом. Фракція визначає, що Українська Народня Республіка будуватиметься селами й хуторами України і ці села та хутори в [illegible] мусять бути притягнуті до найближчої роботи і повинні бути наділені [illegible] правами до сеї роботи. Фракція сподівається, що [illegible] методу [illegible] край, і [illegible] Уряду будувати Державу, орієнтуючись на місцеві сили, дає нам певність, що од нині органи самоврядування, виявляючи волю місцевого населення, підуть разом із Правительством, а Правительство, зафіксувавши тут розрив з бюрократичними методами управління, стане на шлях широкої децентралізації, в системі якої органи самоврядування мають зайняти першорядне місце, бо самодіяльність населення - це підвалина кожної дійсно демократичної держави. Вільний труд, як одна з основ у народньому господарстві, яке має регулювати Правительство, зустрічає наше співчуття. Ми будемо вітати те Правительство, яке дасть населенню більшу ініціятиву в цьому відношенні. Разом із тим зазначаємо, що без притягнення чужоземного капіталу неможливе швидке відбудування народнього господарства і в цім напрямку Правительство повинно виробити певні закони, щоб чужоземний капітал, вливаючись в економічне життя України, сприяв піднесенню того, не загрожуючи в той же час вільному розвиткові національного капіталу. Вважаючи, що соціально-економічне життя України може набрати сталих, здорових форм лише тоді, коли буде в гармонії з західньо-европейським життям, ми одкидаємо думку про соціалістичні експерименти і ві-

рино, що Правительство вимагає чуйного відношення нашого народу до своєї власности.

Торкаючись майбутньої діяльности Міністерства Фінансів, Фракція Самоврядувань зазначає, що саме в сей час буде дивитись на се Міністерство, як на найвідповідальніший відділ державного життя, а не дзеркало діяльности всіх державних апаратів Республіки. Тому Фракція бажає бачити в цім Міністерстві повний розрив з рутиною, а натомісць свіжі розмах, творчу діяльність, широку ініціативу, авторітетність діючих сил. Заходи Правительства до реформи системи оподаткування мусять бути переведені при найширшій участи організованого громадянства, з забезпеченням Державної Скарбниці грошима звідкиль конечно відбувались не лише силами другорядного стану, а й притягненням грошей з народньої кешені.

Також Правительство повинно подбати про створення легкої й рухливої системи фінансування всього державного апарату, з тим, щоб в цій системі попередній контроль не загальмував живого темпу роботи.

Торкаючись взаємовідносин між Державою і кооперацією, Фракція Самоврядувань зовсім не мислить української кооперації, як в ролі одного з найголовніших економічних чинників в відродженні нашого господарчо-економічного життя.

Правительство, подавши вище загальні віхи своєї діяльности в сфері нашого внутрішнього життя, не спинилось на своїх планах по забезпеченню народнього здоровля, думаючи важливо торкнутись цього в процесі своєї роботи. Ми, представники органів Самоврядувань, знаючи на місцях жахливий стан народнього здоровля, знаючи зі своєї земської статистики, що на Україні діло іде до вимирання населення, вважаємо, за свій обовязок піднести цю справу сьогодні. Міністерство Народнього Здоровля повинно прийняти всі міри, щоб ми повернулись на Україну з медично-санітарним майном, а також пляном належної допомоги і відповідним апаратом, щоб здержати і одвернути од України ту перевагу смерти над життям, що з мала місце в минулому році на Поділлі. Міністерство Народнього Здоровля мусить звернутись до Міжнародного Червоного Хреста, щоб той прийшов на допомогу населенню України, бо здоровля Европи буде загро-

ливо, коли не буде взято належних мір на Україні.

Звертаючись до завдань Правительства в сфері закордонної політики, ми вітаємо постановку її на реальні шлях економічного оздоровлення Европи.

Питання частини боргів бувшої Російської імперії ми уважаємо питанням чести нашого народу. Взаємне співділання нашого Правительства з иншими неукраїнськими антибольшевицькими силами вважаємо відповідаючим потребам моменту, але воно мусить ні на одну хвилину не ставити під знак запитання нашу суверенність. Воля нашого народу до самостійного життя скристалізувалась ясно, і навіть обіцянку перевірити її в майбутньому на Установчих Зборах ми вважали б за недопустимі докази маловірства. Поділяючи бажання Правительства до мирного співжиття з иншими народами Світу в тім числі з Росіянами, ми, що обрані до місцевих самоврядувань на основі всенародного голосування, заявляємо, що цей народ вже не положить зброї, доки не побачить своєї самостійности. Тому політики Заходу, котрі хочуть бачити мир на Сході Европи і політичну рівновагу - мусять протерти свої заспані очі і ближче подивитись в наше життя, яке немилосердно батогом своїм доказує, що без незалежної України, без нас, без нашого державного центру, не буде рішена проблема Сходу Европи.

Бажаючи успіху Правительству в його діяльности, фракція Самоврядувань, будучи певною, що Уряд візьме під розвагу висловлені тут побажання, обіцяє Правительству підперти його в майбутній відповідальній роботі, доки воно буде додержуватись висловлених тут бажань.

ГОЛОВА. Слово належить пану ТРЕНЕТУ від Кооперативної фракції.

п. Т Р Е Н Е Т. Після довгої перерви У.Н.Р. має перед собою знов парляментарне Правительство. Кооперативна фракція Р.У. вбачаючи в цьому перемогу тих демократичних ідеалів, котрі вона покладає в основу всієї своєї діяльности, висловлює своє задоволення.

В новому кабінеті, ми бачимо другий важний принцип - принцип коаліційности.

Ми вважаємо, що для остаточної перемоги української національ-

ної державної ідеї, цей принцип повинен був запанувати одразу ще на початках боротьби за нашу державність і тоді вона очевидно не прийшла б до Тарнова.

Ми хотіли тут підкреслити важливість принципу коаліційности, бо тільки в коаліції всіх національних сил бачимо всю потенцію українського народу. На жаль, цей принцип сьогодня іще не всюди додержаний. На жаль, цей сьогодня до реальної роботи шляхом участи в коаліційному правительстві не приступили де які групи Ради Республіки /Голоси: і кооперація/, не увійшли крила її. І хоч крила існують взагалі для того, щоб літати, а ми не хотіли б, щоб то Правительство скоро летіло - одначе не взяття ними участи в формуванні Правительства, дуже підсікло коаліційність.

Нас цікавить, чому ці власне крила Р.Р. не увійшли в склад Правительства. Я не знаю чому, не ввійшло праве крило. Може тому, що не має благословення Павла Петровича, а може тому що генеральна засада Правительства, опертя Ради Республіки виключення офіційної чужоземної інтервенції в українській справі не дозволяє їм сподіватись на перехід влади до їх рук,.бо тільки на чужоземних багнетах вони можуть сісти на шию українському народові.

Чому не ввійшло ліве крило. Тому ті, котрі протягом двох років вважали справу державного будівництва своєю монополією, котрі гадали, що вони "помазанники благодаттю Господа", котрі своєю поведінкою, своєю системою розгону всіх сил спричинилися в значній мірі, до доведення нашої державности до Тарнова, умивають руки від участи в Правительстві.

Ви хочете заховати свою чистоту? Перед ким? /Голос з місця: У вас нема чистоти./ Коли перед українським народом, очевидно помилились, бо коли б він знав, що ви сей момент умиваєте руки - він би проклинав вас. Може перед Союзом та московським інтернаціональним пролетаріатом. Марна річ. Все рівно не повірять. Маєте Вінниченка. Єдино ми сподіваємося, що ті дефекти консолідації національних сил, які зараз помічаються - вияснюються тоді, коли з еміграції вернемось на Україну, коли ми не будем одірвані від життя. Всі пункти декларації Правительства в принципі/ ми поділяєм, крім пункту, де Правительство заявляє вирішення економічного відроджен-

ня-

на Україні. Тут ми мусіли б спинитись і зробити декілька уваг.

В справі відродження економічного життя України Правительство виразно декларує обіцянки чужоземному капіталу, сподіваючись, що він допоможе справитись з цією трудною задачею. /п. Фінкельський з місця: Тому треба вирвати Міністерство Фінансів з рук кооперації/. Ми застерігаємо Правительство, що для чужоземних капіталістів має одиноку гарантію, що він не піде на Україну доти, доки не запанує там лад і спокій і що для відродження економічного життя там ми повинні притягнути свої сили, звернутись до тих чинників, котрі є на Україні /п. Прасовський з місця: „Дати їм монополію кооперації"/. В цій своїй частині Правительство гарантує чужоземному капіталові всі права при відбудові економічного життя України нічого не сказано про гарантію вільного розвитку українських економічних організацій.

В тім же місці декларації згадується про кооперацію, взаємовідносини з котрою Правительство збирається урегулювати. Поки що ходить о кооперативне законодавство, то ніяких заперечень у нас не виникає. Ми самі прагнемо регламентування становища кооперації на Україні, бо жадного свого кооперативного закону не маємо. В декларації сказано, що окупація та евакуація дуже шкідливо відбились на кооперації. Що окупація відбилась шкідливо на кооперації - це так, але що до впливу евакуації, такий не мав місця, бо кооперація залишалась на Україні. Евакуація тяжко відбилась на всіх колах і навіть на тих, котрі зараз складають Правительство, бо в минулій декларації Правительства в відношенні до кооперації вбачаємо рішучі зміни, певний регрес. Декларація першого кабінету того ж Прокоповича ясно і надзвичайно підкреслювала спертя в відбудові економічного життя України на кооперацію, а сьогоднішня каже про неї в дуже туманних виразах, за те ясно говориться про гарантії чужоземному капіталу /п. Прасовський з місця: „Державний контроль интересів"/ Цього не було раніше /п. Бутенко з місця: „Бо там не тяжка була кооперація"/.

Ми були б щасливі, коли б Правительство в своїй роботі виявило ясність взаємовідносин з кооперацією і розвіяло туманність, що зазначена в його декларації.

Кооперативна фракція не бере участи в складанні сього Правительства і не несе за його відповідальности. Однако застерігаємо за собою право по змозі уперто, по всіми можливими способами боронити позиції, які належать кооперації і взагалі всього економічного життя України.

Кооперативна фракція буде допомагати Правительству в його творчій роботі на благо українського народу. /п. Руденко з місця: "А може держава обійдеться без кооперації/"

ГОЛОВА Слово належить деп КРАВЧЕНКО

п. К Р А В Ч Е Н К О. В декларації Правительства, в частині, котра торкається фінансово-економічного питання дуже неясно сказано, що Правительство зробить в цьому напрямкові і в яких питаннях фінансово-економічного плану воно має співробітничати з Радою Республіки.

Фракція соц. сам. доручила мені висунути ті принціпи, на які, на її думку повинно стати Правительство в справі фінансово-економічної політики. На думку фракції сам. соц сталий научно обґрунтований, відповідний життьовим потребам і можливостям даного краю фінансово-економічний план має бути збудований лише на певних принціпах тої чи иншої соціальної політики. В залежности від принціпів цієї політики буде мінятись і план фінансово-економічний. Отже ясно, що перше чим виготовляти основи фінансово-економічного плану, треба намітити і усталити принціпи нової соціальної політики, які залежать від міжнародньої конъюнктури і внутрішнього положення нашої країни. Тільки після встановлення цих принціпів можна виготовити такий план, котрий забезпечуючи соціальні потреби нашого народу, відповідатиме також вимогам міжнародньої конъюнктури. Для того, щоб не опинитись відрізаними від держав Европи, так як опинились радянські соціалістичні республіки, для того, тим більше, щоби не залишитись в нинішньому безпорадньому становищу, коли з нами не хотіли говорити, треба ясно і недвозначно визначити наші принціпи, що до соціальної політики. Народи Европи лише тоді будуть говорити з нами і дадуть нам допомогу, коли ми відкриємо свою політичну фізіономію. Фракція сам. соц. гадає необхідним ясно і недвозначно виголосити принціпи власности. Вам відомо, що

для Европи принціпи власности, на котрих ми досі ясно і одверто не стояли, являються кондиціями не ясано . Европа не піде нам на допомогу, доти, доки ми не станемо на ці принціпи. Як що ми обминемо соціялізацію, удержавлення промисловости то ні свойок іс-ний - чужоземний капітал, як і капіталісти українські, котрі також зацікавлені в відбудові торговельно-промислового життя України не підуть і не можуть піти нам на допомогу. Ясно, значить, що для того, щоб скористуватись допомогою капіталу европейських держав, щоб співробітничав з нами і український капітал, щоб ми могли на нього покладатись, треба проголосити принціп власности і недоторканости їх навіть в земельній справі, маючи на увазі передачу землі у власність селянству.

Ми розуміємо, що справу аграрної реформи можна вирішити не тут, а там на нашій рідній землі як того вимагає наш нарід, наш парлямент. Але мусимо тепер сказати, на яких ми стоїмо принціпах. При сучасному стані річей, при сучасних поглядах соціяльних нашого селянства і робітництва, нарешті при сучасній міжнародній ситуації ми думаємо, що лише фінансово-економічна політика, яка буде опірана на принціпах власности, зможе відродити наше господарство і тільки з цими принціпами зможемо відбудувати нашу державу. Чисто економічна політика мусить бути об'єктивна: нормальні для даного моменту форми соціяльного внутрішнього життя страни, її міжнародне положення, ресурси природи і аналіз наукової господарки страни,- осе ті підвалини, на підставі яких економіка вимагає того чи иншого плану фінансово-економічного. Виходячи з цих принціпів, я постараюсь можливо коротше намітити ті основні віхи, ті основні принціпи на котрих, на нашу думку, мусів би стояти Уряд при розробці фінансово-економічного плану і переведенні його в життя. Я розумію, чому Уряд в своїй деклярації не дав нам фінансово-економічного плану. Досі ми стояли на таких хитливих принціпах, що всі попередні Уряди, як і останній парляментський не могли нічого в цій справі зробити і коли прийшла Р.Р. і запитала Уряд, який його фінансово-економічний план, то ми ніякої відповіді од нього не отримали. Кожний Міністр, кожне Міністерство робило на свою влас-

му руку і Уряд не міг дать одноманітного фінансово-економічного плану. Головним чинником відбудови нашої Держави, в той час, коли ми тільки починаємо повертатись в рідний край являється транспорт. Без відбудови транспорту, без його налагодження немислимі ні тілько стання ні відбудова нашого краю. Справа відбудови транспорту має два моменти: перший момент при поверненні на рідні терени, другий момент дальніща відбудова. Перший момент: ми не можемо нігде шукати допомоги, як тільки у своїх сусідів Польщі та Румунії і тільки вони можуть нам дати на цей час рухомий склад, матеріали, паливо, машини і інше, що буде потрібне для налагодження транспорту.

Правительство тепер же негайно почине вжити самих рішучих заходів, щоби ми получили цю допомогу на той момент, коли можливо, а не буде скоро, повернутись на свої рідні терени. Коли не буде налагодження цієї справи, то ми опинимось перед такими трудностями, які поставлять наше військо в становище неможливе для боротьби з ворогом.

Другий момент дальшої відбудови як залізничного, так і водного транспортів, котрий може протягнутись на протязі кількох років. Для її відбудовання ми повинні звернутись до Держав Світу, більш сильних економічно, до Держав Европи і Америки. Ці Держави могли б допомогти нам налагодити наш зруйнований транспорт, але, само собою розуміється, нам не допоможуть ні урядові чинники, ні капіталістичні промислові кола без відповідних компетенцій і гарантій з нашого боку. Слід зазначить, щоб наш Уряд став на шлях переговорів з тими Державами із свого боку визначав би те, що можемо ми дати, але дуже обережно, щоб себе не закабалити. При переговорах про позички і допомоги на відбудову транспорта і господарки ми мусимо подбати, щоб не віддати транспорт в чужі руки. Закінці цієї справи, Міністерство Шляхів і фінансово-економічна комісія прийшли до висновку, що при всіх можливостях потрібно триматись того, аби експлоатація наших головних шляхів як залізничних так і водних не попала в чужі руки. Для відбудови транспорту велике значіння має відбудова ремонтних майстерень. В цій справі ми нічого не зможемо зробити самі

і прийдеться нам звернутись до закордонного капіталу, та до капіталу, який являється осілим у нас на Україні. Тут бажано було аби Уряд поставив відбудову цих майстерень на акціонерних началах, маючи на увазі, що самі майстерні уявляють велику цінність. /голос з місця: "Так говорив Лукашевич"/. Це є головні думки у справі відбудови транспорту, які опанували фінансово-економічну Комісію після доповіду Міністерства Шляхів і фахівців цеї справи. Далі іде промисловість.

Правительство наше мусить подбати про відродження нашої промисловости. Промисловість треба поділяти на промисловість, котра у нас раніш істнувала і на промисловість, котрої у нас не було і котру нужно насадити, особливо промисловість обробляючу. Правительство мусить виробити собі певний плян відбудови нашої промисловости; воно мусить зазначити чергу цієї відбудови і законодавчим шляхом, шляхом допомоги відроджати одну галузь промисловости в першу чергу, а иншу в другу в залежности від важливости тої чи иншої галузі для господарки краю. В цій справі повинен бути проведений якийсь плян. Ми гадаємо, що в першу чергу Правительство повинно подбати про ту промисловість, яка має значіння для оборони і фіскальних інтересів Держави, та про ту, що має значіння для піднятя нашої валюти і господарки.

В першу чергу Правительство мусить поставити відродження промисловости цукрової, горілчаної, тютюнової, далі промисловости добувної /камяновугольної, залізорудної/ та металургічної. Що до металургічної промисловости, то Правительство мусить не розкидатись. Воно мусить відновляти цю промисловість в міру потреб, щоб заводи мали наявність тих елементів, котрі дали б можливість їм працювати, як вугіль, руда і инше. Краще мати один-два заводів з максімумом виробництва, ніж много, котрі будуть мало виробляти, котрі будуть забирати лише допомоги у Держави. В тій черзі треба поставити заводи до виготовлення військового знаряддя. В тій черзі треба поставити підприємства, заводи до вироблення сільсько-господарчих машин, бо це є основа нашої господарки і треба подбати, аби господарство селянське мало машини, знаряддя

що до відбудови сіл - господарської промисловости. Маючи на увазі зазначений порядок відродження промисловости Уряд повинен подбати про підготовлення відповідних розроблених планів, законопроектів, пільгов, засобів державної допомоги і впливу держави на розвиток промисловости в потрібному напрямкові.

Не можна в одні і тіж умови поставити ріжні роди промисловости і в цьому напрямкові Уряд повинен розробити відповідні плани.

Дуже важно, аби Уряд подбав про упорядкування промисловости в той переходовий момент, коли ми повернемось на Україну. Нам потрібно буде від порядків большевицьких перейти до порядків на підставі законів У.Н.Р.. В цей момент підприємства останутьcя без власників, без тих чинників, які керують ними під час большевизму. Правительство мусить подбати, аби всі підприємства продовжували працювати і дали те, що вони мусіли дати для відродження промисловости. В цій справі не можна чого небудь певного рекомендувати; можуть бути комітети, можуть бути нові тимчасові державні підприємства, але во всякому разі треба, щоби Правительство подумало про цей момент, які мало ті чи инші вплив. Розвиток промисловости в великій мірі залежить від положення інтересів робітництва. Правительство мусить подбати про справу робітничого характеру, розробити це питання відповідно значінню його у всіх деталях, аби робітництво було забезпечено при всіх умовах і договорах при притягненню до відбудови, як нашого капітала на Україні так і закордонного.

Ясно, що капітал, допомагаючи нам, буде мати і свій вплив на робітниче питання. Ми повинні тепер подумати як і на яких умовах прийде той капітал, як будуть забезпечені інтереси робітництва. Декларацією Правительства проголошено вільний торг. Це можна лише привітати. Але, Уряд має подумати про ці умови, в які буде поставлений внутрішній і зовнішній торг. Для поставлення відповідних умов необхідно розроблення митної політики. В центрі цієї політики мусить стояти розвиток промисловости з одного боку і обложення ріжних предметів в цілях фіскальних з другого боку. Пошліни при імпорті мусять бути виведені дуже обережно. Заведення пошлін

може бути лише доти, лише в розмірі дійсних потреб для розвитку своєї промисловости і не більш. Поплини фіскального характеру можуть і повинні бути остільки високі, оскільки вони не обертаються в заборонні і то лише головно на предмети роскоші. Ще більшу увагу повинно звернути Правительство на регуляцію експорта. Від регуляції експорта, головним чином сирівців, залежить піднесення власної обробляючої промисловости, регуляція імпорта і навіть стан нашої валюти. Закордонний капітал, бувший російський і всякий инший, німецький, положимо, він завжде стремітся до того, аби вивозити сирівці, та не дати на Україні розвинутись обробляючої промисловости. Головні заводи були, або в центрі Росії, або в центрах Германії і тому від нас вивозили сирівці: руду, вовну і т.п. для того, щоби там обробляти. В цій справі Правительство мусить подумати про таку регуляцію експорта, аби скористуватись цими сирівцями/ заставити закордонні капітали дати на відповідних умовах свої капітали для розвинення нашої обробляючої промисловости. Візьмемо наприклад хліб. Закордонним державам вигідно вивозити зараз зерно, а нам вигідно, щоби у нас дома оброблявсято сирівець який так потрібен за кордоном. Через те, що він так потрібен, ми можемо впливати на експорт його і можемо так чи инакше добиватись того, чого ми хочемо.

Український Уряд повинен подбати про раціональну митову політику. Тут всі сили повинні бути направлені на задоволення державних потреб.

В цій справі необхідно оцінити потребу відповідної кордонної охорони. Що у нас у всякому разі такої кордонної охорони досі не було /Голос з місця: "Її було більш ніж треба, а до того складалася з самих нацапів"/.

Далі ідуть податки. Не дивлячись на те, що ми мусимо в демократичній державі стреміти до того, щоби податки були безпосередні, приходиться сказати, що в сучасний мент ми не можемо обійтись без податків посередніх. Але щоб дбати про інтереси держави, Правительство мусить мати на увазі безпосередні податки.

Слідуюча галузь являється монополія /Голос з місця: "А як страхова справа"/ Справа з монополією незвичайно важка, особливо на

Україні справа з монополією вивозу сировини. Отже в першу чергу хочу одмітити, аби Правительство дбало і виробило певні плани, які в силу опиту необхідні, то назву хочби: горільчаний, цукровий і тютюновий. На перший раз, поки у нас не буде власних продуктів, необхідно подумати про розпреділення таких продуктів, як сіль, нафта, чай і т.д.

Я вже одмітив що головний чинником нашої господарки являється сільське господарство. Правительство мусить подбати про планове обудовання сільського господарства. В цій справі необхідні будуть такі величезні кошти, що не тільки власні кошти, не тільки кошти нашої Держави будуть за малі, але що тут і яка небудь позика закордонного капіталу теж мало зробить. І ми гадаємо, що тут допоможе матеріально населення, то тут знову головним чином виноситься ідея кооперації. /Чех ТУТЕНКО з місця: до конспекту пропустили відношення". П. ТОЛПА дзвонить: "Прошу серйозно відноситься до справи./

Для того, щоб відбудова сільського господарства своєчасно була осягнена, необхідно подбати про кредит в селянство. Гроші головним чином находяться у самого населення, але вони не мають обігу. Дуже відрадно почути, що Правительство звертає увагу на те, щоб гроші, які находяться у населення пустити в обіг. В цій справі могла б теж допомогти кооперація при заснованні меліораційного банку.

Але і тут Правительство мусить подбати, щоб кредит, котрий населенню потрібний би був через такі банковські операції був населенню видаваний. Не був видаваний так, як це було в старій Росії, щоб не тільки тим особам, які би були близькі до банків, але щоб цей кредит приближений був до самих широких мас населення.

Тепер я переходжу до справи притягнення закордонного капіталу. Яким чином мусить бути притягнений закордонний капітал до нас, щоби сучасний момент нам допомогти. Ці капітали мусять бути притягнені, коли ми даємо різні концесії, аренди, але в цій справі однак треба бути дуже обережними.

Ми думаємо, що для того, щоб страна не була закабалена капіталістами, необхідно, щоби Урад подбав про розроблення відно-

відних умов, які б дали можливість користуватьтся ним в головних галузях господарства і тримати його в своїх руках. Ми можемо давати такі концесії, які не будуть впливати на нашу господарку, так сільську як і міську, як наприклад справу електрифікації, трамвайного руху, водопроводів і т.и. Але ми мусимо ще й подбати про те, аби доход в продуктивности підприємств регулювався Державою, аби вивоз того не був без нагляду і впливу Держави. Що торкається аренди, то треба одмітити, аби і аренди довгосрочні і підприємства і всякі инші галузі народнього господарства можна було в свій час Державою викупити.

Торкаючись державних боргів, треба одмітити, що ми мусимо прийти до того висновку, що частину боргів б. Росії ми мусимо перейняти на себе.

Але, що торкається до шкоди з большевицької сторони, то ми не можемо взяти на себе одповідальности за них, бо на це ніяких сил ні средств не хватить.

Отже для відбудови нашого транспорту, нам треба звертатись до капіталістів, що заціказлені тут і осіли на Україні, нам прийдеться робити позички але ми повинні подбати п о те, аби не була закабалена наша господарка. Крім того треба одмітити, що мусимо подбати аби позички, котрі Уряд буде робити, йшли по своєму призначенню. Для того, щоб господарка наша не була закабалена, нам необхідно подбати, аби гарантії для цих позичок були такі, котрі не впливали б на розвиток нашої Держави. Ці гарантії мали б з заходів з акциза податків і т.д.

Але Правительство мусить стояти на тому грунті, що коли треба буде скористуватись закордонним капіталом, то воно мусить пошільно для себе відтоншати і мусить вже подумати про розроблення цих умов.

Ми много чули тут про емісійний Банк, але досі всі попередні Правительства нічого не зробили і ми будемо чекати, що новий ~~Уряд~~ Уряд зробить в цьому напрямку більше.

Що торкається нашої валюти, то тут необхідно сказати, щоби Уряд мав на увазі, щоб для цінности і її піднятя, має величезне значіння регуляція валюти.

Тоже коли ми бачимо, що друкуються нові гроші і коли не має означеного точно плану, як вони будуть випускатися, то ми боїмось що валюта наша впаде зовсім низько. Уряд мусить подбати, щоб мати точно означений план для випуску на ринок. Бажаним було б, щоб ті принципи, які були тут висловлені, були прийняті Урядом до відома і щоби Уряд в самий найкоротший час міг розробити всі ці питання при допомозі Ради Республіки.

Ми думаємо, що тільки з певним планом можемо повертатись на Україну і що лиш з ним можемо відбудувати Україну, наш край, так знищений війною.

І віримо, що Уряд зможе разом з Р.Р. не тільки намітити плани, але що й візьметься до творчої роботи над відбудовою нашої Державности. /Голоси: "Пора. Пора"/.

ГОЛОВА. Слово деп. БОБРЕНІВА від фракції залізничників.

деп. Б О Б Р Е Н І В. Члени Ради Республіки. До тих побажань, які були висловлені представником залізничної фракції я хочу додати де-кілька слів і звернутись до Міністра Шляхів.

Тут ми вже чули, що треба відбудувати транспорт на шляхах; я думаю, що крім матеріяльних засобів, необхідно підготовити робітників в змислі технічнім, в змислі освітнім.

В тому новому законові, що випрацьовується в Комісії Р.Р. про загальну школу, про основні школи, нема вказівок на те, як треба перевести технічну освіту в нищих, вищих і середніх школах і на це треба звернути увагу Міністерства Освіти і Міністерства Шляхів. До краю технічні школи не були досить добре поставлені. Відомо, що інженерів не вистачало на залізницях України від хвилі існування нашої державности, бо були тільки проекти, але нічого не було переведено в життя.

Щоб ми не прийшли на Україну з голими руками, треба підготовити матеріяли, щоб поставити добре школи і щоб мати опісля вишколених добрих робітників. У нас все, коли ми повертались на Україну не було ніколи це ясного плану, ясного відношення різних Міністерств до справи шляхів. Тут треба ясно розграничити сферу діяльности, щоб не було взаїмного втручання, щоб кожний знав точно що лежить на обовязку діяльности того, чи иншого Міністерства.

Далі ще необхідно розграничити де-які галузі народнього господарства між окремими Міністерствами і зробити це треба тепер же коли ми тут маємо час. Я маю на увазі: водяні шляхи і порти. Раніше ці справи лежали в Росії цілком штучно в Міністерстві Торгу і Промисловости і в наслідок чого і у нас перейшло до Міністерства Народнього Господарства. Цю справу треба зараз зясувати і передати, на мою думку, зазначеної галузі до Міністерства Шляхів.

Очевидно треба дбати, щоб всі водяні шляхи були поглиблені і щоб ця справа була підготовлена відповідним законом..

Останнє наше бажання, щоб був поставлений більш живий контроль а не паперовий і щоб цей контроль був ближче до діла, щоб наше громадянство ясно знало на що саме витрачаються великі гроші, тим більше що великі евакуації з"їдають багато грошей./п.ГОЛОВА: Тут державний контроль не входить/. Отсе всі ті побажання, які я маю честь висказати високій Раді Республіки.

ГОЛОВА. Слово деп ГАЛУНКА.

п. Г А Л У Н К О. Я хотів дати фактичну поправку. Професором Відновим було кинуто по адресі Міністра КОВАЛЕВСЬКОГО, що він в своїй лекції, прочитаній в Ченстохові, буцім то сказав, що:"партія Н.Р. не належе до Петлюровців" і що "вона бореться з петлюрівщиною" Я сам був на цій лекції і заявляю, що цього Олександром КОВАЛЕВСЬКИМ не було сказано /голос з місця"неправда"/, так не було сказано.

Друге: тепер я кажу професору ВІДНОВУ і йому повинно бути відомо, що ні читальні, ні їдальні в компетенцію Міністерства Преси і Пропоганди не входять. Пан КОВАЛЕВСЬКИЙ працював в українському руху ще з 1907 року. Коли ми імени професора ВІДНОВА не чули, то ім"я КОВАЛЕВСЬКОГО як публіциста ми давно чули. /голос з місця:"бо ми не слухали"/.

В свій час п. КОВАЛЕВСЬКИЙ виступав з зброєю в руках, коли це треба було. В тому, що зараз ви тут маєте змогу присутствувати в Р.Р. /голос з місця:"обязані п. Ковалевському"/. в тому є робота п. Ковалевського й велика. Я це хочу підкреслити, що цим була кинута партії Н.Р. рукавичка і ми її приймаємо.

ГОЛОВА. Слово деп. ВІДНОВА.

п. [illegible]. Я не один слухав в Ченстохові лекцію Ковалевського, а її слухала повне заля. Треба звернутись до Ченстоховців і вони скажуть, чи я кажу правду чи ні /голос з місця:"віримо"/. Професор мусить казати правду, я завжди говорив правду ні з чим не рахуючись, ні на що не дивлячись. Говорив і большевикам правду й за це сидів в тюрмі. Тепер що до діяльности громадської, то дійсно, про діяльність п. Ковалевського я не знаю, а про те, чи я робив що небудь, чи ні, то це знають ті люди, з якими я працював. /Голос з місця:"знаємо"/

Твори Василя [illegible] зустрічались це в 19[illegible] році./"правильно" оплески/.

ГОЛОВА. Слово деп БІЛОПОЛЬСЬКОГО.

п. Б І Л О П О Л Ь С Ь К И Й. Я взяв слово в особистій справі, щоб обговорити той інцідент, котрий був на вчорашньому засіданню.

Перед розв'язанням політичної сторони, я хочу залагодити особисті моменти, які причинились до цього. Ми депутати Р.Г., є насмілимся вступати в суперечки з паном Головою. Не могло бути мови від п. Голови приймати це на свій особистий рахунок. Я висловлюю свій щирий жаль і прошу вибачення. Найбільш неприємно було о то, коли о це використано маю особисте відношення і повагу. Констатую, що пан Голова своїм відношенням виступав в повній згоді з більшостю Р.Г. і що сказано й зроблено п. Головою було б повторено кожним членом цієї більшости зокрема. Коли ми входили в Р.Р., то нам наперед ясно було, що взагалі чи будемо ми голосувати чи ні, ми не можемо не тільки впливати на розрішення певних питань, а навіть не зможемо добитись якої постановки на голосування, оскільки ми являємось зникаючою меншостю. Єдиною нашою зброєю було й є тільки наше слово. Тепер виходить в цій Установі ми свобідного слова і його обсягу не маємо. Уряд і депутати більшости можуть висловлювати свої думки в приводу Верховної Влади, а негативна оцінка меншости не допускається. Це зараз не розглядається як діяльність проти осіб, не зважаючи на те, що в відповіді на промову депутата Ковалевського я виразно зазначив, що я говорю не про осіб і не зважаючи на те, що слова [illegible]

було

було згадано нами в перший раз вчора і то тому, що не було під-
креслено п. Прем'єром в експозе. Коли так, то виникає питання,
чи Р.Р. потрібна для України, чи для певної групи, яка послуго-
вується Радою Республіки фіговим листочком парляментаризму, щоб
прикривати старі форми нашого життя. Час визначив, що Р.Р. була
скликана тоді, коли з нашою Державою, зорганізованою по старим
принципам перестали числитись і говорити.

Потім виникає також друге питання: який авторітет матиме Р.Р.
серед чужинного загалу в Польщі і також на Україні, коли не все мо-
гли бути сказано тут. Рада Республіки для збереження певної інсти-
туції, певної державної системи, йде на такі кроки, які можуть пі-
дірвати авторітет самої особи. Тоді роля нашої фракції зводилась
би до того, що буде шнурівком в тому листочкові, що прикриває не-
відповідальність нікого не перед ким, відсутність правильного
звязку, затхлість нашої державної атмосфери. Така участь в Р.Р.
з нашого боку була б занадто великою жертвою і то жертвою не для
українського народу, а для Тарнівського державного центру. Коли
ми йшли в Р.Р., то ми хотіли бачити Р.Р., а не Раду окремих чле-
нів осіб. Я хотів би щоб на мої слова відповідали аргументами, а
не затуляли мені рота. Що там на чужій території і те, що тут не-
допущено там може бути висловлено через пресу і тоді треба буде
на аргументи відповідати аргументами. Оскільки я говорю о особи-
стій справі, я хочу подякувати п. [illegible], що він разом з СТАХІ-
ВИМ ПЕТЛЮРОЮ колись спасли мені життя. Можливо, що це було так
підчас отаманщини, котра в 1918-1919 році недоторканість особи
не гарантувала /[illegible] з місця: " я про вас не говорив/.

Наша фракція тепер не має змоги висловити своє відношення до
одного пункту в експозе п. Прем'єра Міністра, того, де сказано,
що Р.Р. відводе відповідні границі такому активному чиннику, як
кооперація. /п. [illegible]: Рада Міністрів"/ Так Рада Міністрів, про-
шу вибачення. Поскільки в цім намірені буде підрозумівватись повне
розграничення і увільнення Міністерства Фінансів від гегемонії
цього чинника, повне самовизначення цього Міністерства, то в цьо-
му пункті ми будемо допомагати Уряді, як також і наше соціал-
демократи.

ГОЛОВА. Слово належить пану Голові Ради Народніх Міністрів.

п. ГОЛОВА РАДИ НАРОДНІХ МІНІСТРІВ. В. ПРОКОПОВИЧ. Світла Рада Ми з глибокою увагою прислухувались до тих думок і зауважень, які були тут з цієї катедри подані нами представниками ріжних фракцій Р.Р.

Згідно з планом нашої роботи бути завжди в тісному контакті з Р.Р., з планом, який я в своїх загальних рисах мав честь подати під високу розвагу Раду, панове, 25 Березня цього року, згідно з цим планом, Правительство виступаючи, як єдиний парляментарний кабінет, виступаючи, як єдине ціле, одповідь на запитання, подані тут, може дати тільки в процесі органичному в процесі праці. І тому я одмовляюся од слова. /Голос з місця:"правильно" /оплески/

п. КОРЧИНСЬКИЙ. Вношу перерву на пять хвилин.

ГОЛОВА. Перерва пять хвилин.

/по перерві/ ГОЛОВА. Прошу уваги . Слово депутату [illegible].

П. [illegible]. Від імени фракції соц-фед., соціалістів самостійників, селянських соціалістів, народніх республіканців, місцевого самоврядування, культурно-освітніх організацій маю за честь запропонувати високій Раді Республіки слідуючу формулу перехода по експозе пана Прем'єра Міністра:"Заслухавши декларацію Правительства з дня 25-го березня 1921 року і поділяючи основні засади наміченої в декларації політики,-Рада Республіки обіцяє Правительству своє підпертя в справі переведення в життя зазначених вище засад, і висловлюючи Правительству своє довіррря,- переходить до чергових справ.

Від імени фракції соц фед., соц.сам, нар. респ, місцевого самоврядування і культурно-освітніх організацій пропонуємо резолюцію по фінансово-економічному докладу представника фракції сам. соц прийняти на слідуючому засіданню.

ГОЛОВА. Що є внесок.?

п. РОМАНЧЕНКО. Од імени фракції ес-деків і поалеї ціон маю честь заявити слідуюче: фракції ці в формуванню минішнього кабінета участі не брали, представників своїх не дали і відповідальности нести не будуть і участь в голосуванні над формулою

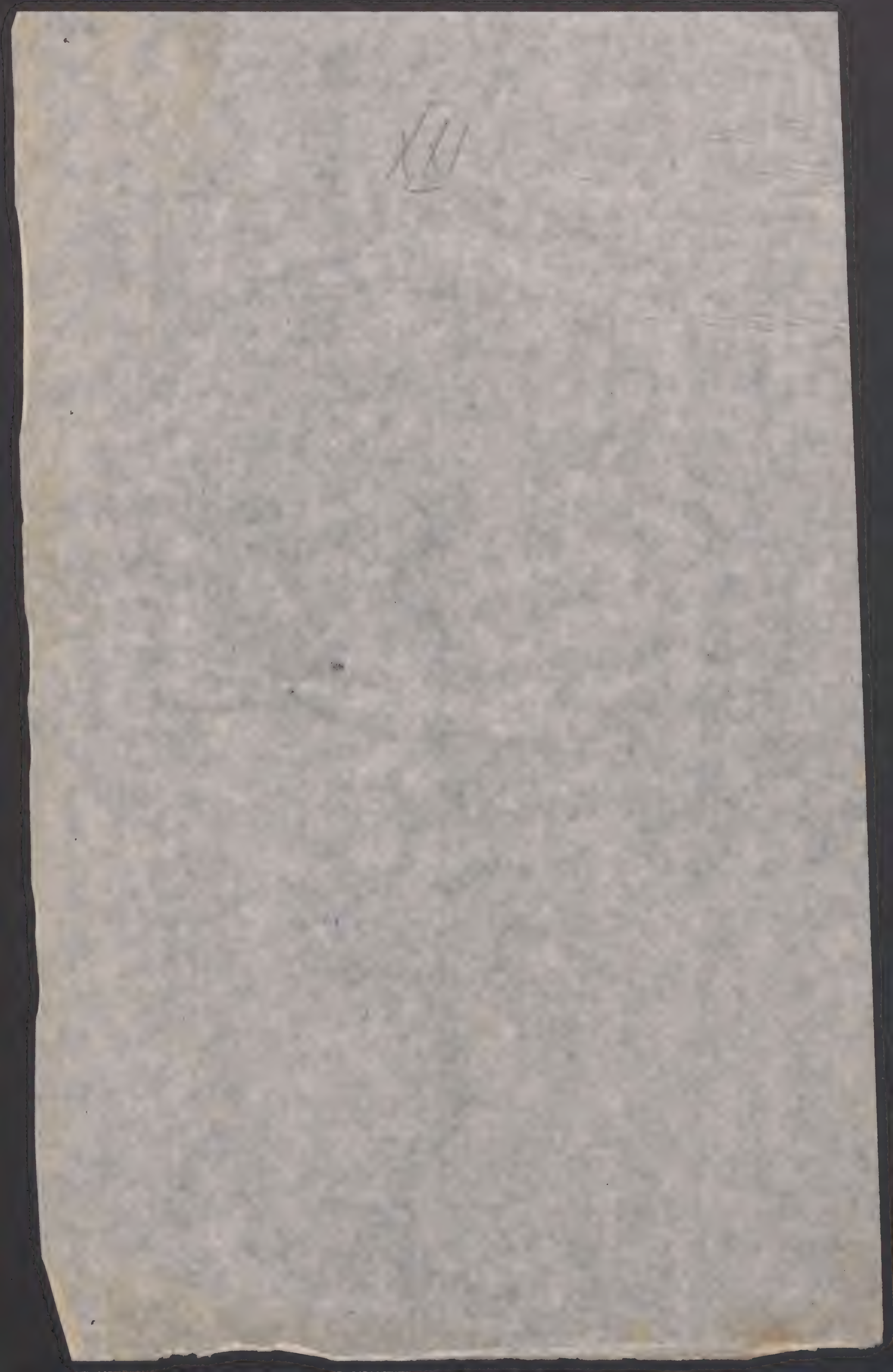
реходу брати не будуть.

п. ГОЛОВА: Єсть одна формула переходу. Ставлю на голосування. Хто за? 35. Хто проти? Хто утримався? 3 і 5 не брало участи в голосуванні.

Пленум Ради Республіки закривається. Слідуюче завтра о годині 6 вечором.-

Голова Ради Республіки

Перший Секретар

ХХІ ПЛЕНУМ РАДИ РЕСПУБЛІКИ

30 березня 1921 року.

Президія: Голова депутат І. Феденко-Чопівський, Секретар деп. САПІГА.

Присутні депутати: 1/Айзенберг, 2/Барановський, 3/Бідзов, 4/Білінський, 5/Білопольський, 6/Богдан, 7/Бутенко, 8/Галушка, 9/Говорун, 10/Греценко, 11/Гриневич, 12/Ентеліс, 13/Закрасняний, 14/Зайцев, 15/Кобзе, 16/Корчинський, 17/Кравченко, 18/Красовський, 19/Липа, 20/Маржинський, 21/Молодожоненко, 22/Мошинський, 23/Нечитайло, 24/Огородник, 25/Орел, 26/Плескалевич, 27/Приходько, 28/Романченко, 29/Савіцький, 30/Сапіга, 31/Савачів, 32/Стадник, 33/Тимошенко, 34/Трепет, 35/Феденко-Чопівський, 36/Жилюк, 37/Чайківський, 38/Шаповал, 39/Шовгенів.

П. Голова. 21. засідання Ради Республіки відчиняється. Пане Секретарь порядок денний.

П. Секретарь. читае порядок денний.

1. Обітниця.

2. Відпуск.

3. Зміна в складі Комісії Ради Республіки.

4. Доклад Мандатної Комісії.

5. Законовнески Культурно-Освітньої Комісії.

6. Запитання фр. У.С.Д.Р.П. та Поалей-Ціона до Уряду У.Н.Р. в справі допомоги "Рідному Краю"

7. Законовнесок Регуляміновоі Комісії: регулямін Р.Р.

П. Голова. До порядку денного? Нема. Хто проти? Хто утримався? Порядок денний затверджується одноголосно. Перша точка.

П. Секретарь. "Обітниця".

П. Голова. Пан депутат Говорун. /п. Секретарь читае урочисту обітницю. Говорун підписує обітницю./

П. Голова. Друга точка. п. Секретарь.

П. Секретарь. Друга точка: Відпуски депутатам. 1/На прохання фракції х.д. прохае дати депутату Д. Савачів відпуску на 8 день з дня 31 березня по 7 квітня для поїздки по таборам в цілях з'ясування на місцях санітарного стану нашого козацтва.

Президія задовольнила це прохання і доводить до відома Ради Республіки.

2/Фракція Самоврядуван прохае дати депутату Могилевському відпуску на 4 дні для поїзки до Ченстохова по фракційним справам з дня 30 березня по 2 квітня.

Президія задовольнила це прохання і доводить до відома Ради Республіки.

П. Секретарь. Третя точка: "Зміна в складі Комісії Ради Республіки" Фракція Н.Р. делегує до Закордонної Комісії замість п. Пилипчука депу-

тата Сапігу.

П. Г о л о в а . Хто проти ? Хто утримався?- Депутат Сапіга замість п. Пилипчука делегується до Закордонної Комісії одноголосно.

П. С е к р е т а р ь. Фракція Н.Р. делегує до Культурно-Просвітньої Комісії Ради Республіки замість п. Сапіги і до Мандатної Комісії Г.Р. замість п. Багриновського - депутата Гриневича.

П. Г о л о в а. Хто проти ? Хто утримався ? - Нема .Депутат Гриневич делегується до Культурно-Освітньої Комісії й до Мандатної Комісії. одноголосно.

П. С е к р е т а р ь. Фракція делегує до Військової Комісії замість п. Ковалевського депутата Галушко.

П. Г о л о в а.Хто проти? Хто утримався ? - Нема. До Військової Комісії делегується депутат Галушка одноголосно.

П. С е к р е т а р ь. Партія Селянсько-Соціялістичної партії делегує до Військової Комісії депутата Савіцького замість деп. Мошинського.

П. Г о л о в а. Хто проти ? Хто утримався ? - Нема . Депутат Савіцький делегується замість Мошинського до Військової Комісії одноголосно.

П. С е к р е т а р ь . Фракція Селянсько-Соціялистичної партії делегує до Закордонної Комісії депутата Г. Мошинського замість п. С. Бачинського.

П. Г о л о в а. Хто проти ? Хто утримався ?. - Нема Депутат Мошинський делегується замість Бачинського до Закордонної Комісії одноголосно.

П. С е к р е т а р ь. Фракція С.С.П. делегує до Культурно-Освітньої Комісії Ю. Говоруна замість п. Савіцького.

П. Г о л о в а.Хто проти ? Хто утримався ?. Нема . Депутат Говорун замість Савіцького делегується до Культурно-Освітньої Комісії одноголосно.Слідуюча точка.

П. С е к р е т а р ь. Фракція С.С. делегує до Законодавчо-Адміністративної Комісії депутата Кравченка замість п. Білінського .

П. Г о л о в а . Хто проти ? Хто утримався ? - Нема Депутат Кравченко замість Білінського делегується до Законодавчо-Адміністративної Комісії.

П. С е к р е т а р ь. Фракція С.С. делегує до Закордонної Комісії депутата Орла замість п. Липи.

П. Г о л о в а. Депутат Орел замість Липи в Закордонну Комісії Хто проти ? Хто утримався ? Прийнято. Слідуюча точка.

П. С е к р е т а р ь. Четверта точка порядку денного. Доклад Мандатної Комісі

П. Г о л о в а. Слово належить деп Орлу.

П. О р е л. Замість вибувшого депутата С. Бачинського від партії Селянсько-Соціалістичної загальними зборами партії 27 Березня було обрано в депутати

Ради Республіки Юрка Говоруна. Мандат видалий Головн... Мандатна Комісія визнала правильним і прохає Високі Збори затвердити депутата Юрка Говоруна в званню Члена Ради Республіки.

П. Голова. Хто проти ? прошу встати. Хто утримався ? Хто проти? Депутат Юрко Говорун затверджується одноголосно. Слідуюча точка.

П. Секретарь. П'ята точка порядку денного. Внесений Законопроект про асігнування на видачу[illegible] допомоги на лікування. Проект Президії передати до Військової Комісії з тим, щоб був дан висновок Фінансово-Економічної Комісії.

П. Голова. Пленуму угодно./Просимо/ Законопроект передається до Військової Комісії з тим, щоб був дан висновок Фінансово-Економічної Комісії. Слідуюча точка.

П. Секретарь. Внесення Культурно-Освітньої Комісії про удержання гімназії в м. Ченстохові й Тарнові, а також дитячого садка в м. Ченстохові за Січень-Квітень 1921 року.

П. Голова. Слово належить депутату Приходькові.

П. Приходько. Од імени Культурно-Освітньої Комісії Ради Республіки маю за честь внести ухвалений Радою Народніх Міністрів проект постанови про асігнування 1...000 польських марок на утримання гімназії в Ченстохові й Тарнові й дитячого саду в Ченстохові. Потреба в гімназіях діктується тим, що як відомо в м. Ченстохові, так і тут є діти урядовців, які суть в шкільному віці й потрібують навчання. Гімназія в Ченстохові організувалась і функціонує ще з Грудня місяця, а в Тарнові організувалась в Лютому місяці. В Ченстохові в гімназії й дитячому саду мається зверх 30 дітей, а в Тарнові коло 15. Гімназія перебуває в дуже поганому матеріяльному стані й учительство там нічого не одержувало. Для нормальної праці й задоволення необхідних потреб потрібні видатки, ці вираховані 4-і місяці для Ченстоховської гімназії й дитячого саду й на 2 місяці з Лютого по Травень для Тарнова. Для Ченстоховської гімназії вимагається 78.500 польських марок. Сюди входить платня утримання учительському персоналу, опал, світло й т.и. На утримання дитячого саду в Ченстохові вираховано по 7.500 польських марок на місяць. Всього 30.000 польських марок. На утримання гімназії в Тарнові по 20.000 польських марок на місяць, всього 60.000. Що до Тарновської Гімназії, то батьківський комітет вийшов до Міністерства Освіти з проханням про збільшення коштів бо раніш було асігновано менш, бо асігновано по 9.000 марок. Тут учителів нема які б ексофіціо мусили викладати лекції в гімназії, а які мають ще й другі обовязки, то з цей підвищеною спеціальною платнею виходить 20.000 на

місяць. Через це асігнування збільшили з 121.000 польських марок на 168.500 польських марок. Культурно Освітня Комісія розглянула всі матеріяли і висловлюється за асігнування суми в 168.500 марок польських на всі школи. Фінансово Економічна Комісія парляментська погоджується на це асігнування, приєднується до постанови Культурно-Освітньої Комісії при чім фінансово-економічна висловлює побажання Міністерству Освіти щоб на далі законопроекти фінансові представлялись з вказівками тих § § по яким робити асігнування. Таким чином закон звучить так.:/читає/

" Ухвалений Радою Республіки закон про асігнування 168.500 польських марок на вдержання гімназії і дитячого садка біженців українців в Ченстохові й Тарнові.

1. Асігнувати в розпорядження Міністра Народньої Освіти з коштів Державної Скарбниці 168.500 марок польських на вдержання в м. Ченстохові і Тарнові, а також дитячого садка в м. Ченстохові і Тарнові в березні й Квітень 1921 року

2. Закон цей ввести в чинність з днем затвердження, або повторної ухвали Ради Республіки згідно ст. 14 закону 9 січня 1921 року про Раду Республіки.

П. Г о л о в а. Хто до законовнеску? Ясно. Ставлю на голосування законовнесок про видачу 168.500 польських марок на утримання гімназій в Ченстохові й в Тарнову й дитячого садку в Ченстохові. Хто проти ? Хто утримався ?. Нема Закон затверджується одноголосно. Слідуюча точка.

П. С е к р е т а р ь. Сьома точка. Внесення Культурно-Освітньої Комісії про асігнування 11.000 польських марок на улаштовання Служб Божих в м. Тарнові в м.м. Квітня і Травні 1921 року. Докладчик депутат Приходько.

П. П р и х о д ь к о. Культурно-Освітня Комісія має за честь внести на розгляд Ради Республіки ухвалений Радою Народніх Міністрів проєкт постанови про асігнування 11.000 польських марок на улаштування Служб Божих в м. Тарнові в Березні й Квітні. В законопроекті, в тажему вигляді представленому Радою Міністрів малось на увазі улаштувати в Березні й Квітні місяці Служби Божих в Тарнові, на жадання громадян перебуваючих в Тарнові, заявивши про це Міністерству Ісповідань. Витрати малться на увазі такі: рахується, що буде в місяці не меньш 5 служб Божих, і тому треба на подорож п. Отця з Калушта й на утримання йому тут по 1.000 марок польських і 500 марок на ріжні потреби по Службі Божій, як свічки і т.и. так що в місяць потрібно 5.500 польських марок а за два 11.000 польських марок. Комісія внесла тут поправку, власне, так як

Березень пройшов і Служб в цей місяць не буде, то цю асігновану суму за два місяці Березень Квітень, можно перенести на Квітень і Травень. Таким чином цей закон в редакції Комісії має звучати так, що асігнування переноситься на Квітень і на Травень. Фінансово-Економічна Комісія з асігнуванням по цьому проекту погодилась з застереженням щоби на далі Міністерство указувало § §, по яким просить асігнувати гроші. Закон має звучати так: /читає/

"Ухвалений Радою Республіки Закон про асігнування 11.000 польських марк на улаштовання служб Божих в м. Тарнові в м.м. Квітні і Травні 1921 р.

I. Асігнувати в розпорядження Міністра Ісповідань з коштів Державної Скарбниці о д и н а д ц я т ь т и с я ч /11.000,/ польських марок, або д в і с т я д в а д ц я/я т ь /220.000/ гривень на улаштування в м. Тарнові Служб Божих в м.м. Квітні й Травні на ріжні витрати зв"язані з цим.

2. Закон цей внести в чинність з днем затвердження, або повторної ухвали Ради Республіки згідно ст. 14 Закону 9-го Січня 1921 року про Раду Республіки."

П. Г о л о в а. До Законопроекту? Слово депутата Мошинського.

П. М о ш и н с ь к и й. Ці пан-отці, що командіруються до того чи иншого місця для відправи Служб Божих, перебувають на службі при війську і коли така особа командірується, то їй видається командіровочні гроші й ніяких перешкод не зустрічається. Коли вносити для кожного такого випадку закон, то це обтяжує роботу Ради Республіки і одбирає багато часу. Завтра треба скажемо послати з Ченстохова до Каліша слідчого, то тоді також треба внести законопроект про асігнування йому грошей на подорож. Коли це просто робиться, бо він має аванс командіровочний. Трапляються поки не видали гроші пан отцям на подорож, але так само може бути і з слідчими. Є така інструкція, яка пеклуєтся пан-отцями яка видає їм утримання, як мусить також видавати ко" мандіровочні гроші. /Голос з місця: "а на свічки"/ Мусить бути аванс і на свічки. Свічки це не державна потреба, а приватна. Кожний громадянин може сам принести свічки.

П. Г о л о в а . Слово належить депутату Орлу.

П. О р е л . Я можу висловити жаль, що такі дрібні законопроекти одбірають час, власне через те, що такі аргументи, які ми почули від представника Селянсько-Соціалістичної Партії, ми мали почути в Фінансово-Економічної й Культурно Освітніх Комісіях де приймають й іхні представники. Тим часом дійсно одбірає ввся час. Що до тої справи, то можно сказати, що священники нахадяться на службі в війську й нема рації військової частині витрачивати свої

гроші для того,щоб Службу Божу правили тут в Тарнові.Ця справа цілком самих мірян_.Я з цим погоджуюсь.Це питання виникло й в фінансово-економичній комісії, але коли громодяне самі не одержують платні,то й не можуть в складчину допомогти улаштуванню Служби Божої й тому пропонується цей закон ухвалити.

П. Голова. Слово п. Огородника.

П. Огородник ..Таку постанову питання,яку зробив депутат Мошинський, вважаю неправильною.Священики,які находяться при війську не зобов"язані й не можуть в силу своеі служби приїздити сюди щоб відправляти службу Божу для мірян бо Військове Відомство не може нести витратів своїх грошей для цієї цілі. Зауваження п. Мошинського вважаю неправильним.Підтримую внесення з тих мотивів, які тут висловив депутат Орел.

П. Голова. Слово належить депутату Мошинському.

П. Мошинський. Я не знаю такого випадку,що коли одно відомство просить друге командірувати по службових справах урядовця,то щоб йому відмовили.Коли Міністерство Ісповідань хоче,щоб були Служби Божі,то воно зноситься з Військовим Відомством щоб воно командіровало священика.Все одно з одної кишені витрати робляться.

П. Галушка. Пропоную припинення балачок.

П. Голова. Слово належить депутату Біднову.

П. Біднов.Я наведу приклад того,що священики не можуть являтись.Готовились до святкування Шевченковських днів.Бажано щоб була відправлена панахіда.Було послано запрошення до одного з священиків в Ланцут.Він відповів,що у нього нема грошей на дорогу,його не пускають,а потім місцеві справи його затримують.От бачите такий приклад.Далі./Голос з місця:"Це не справа Ради Республіки-це Адміністративна справа"/Факт був.Тепер так.Коли Міністерство Ісповідань підніме це питання,то воно мало на меті,що ця справа не упорядкована.Через те Комісії,які розглядали цю справу,як Культурно-Освітня,так і Фінансово-Економична визнали можливим затвердити таку невелику суму.Тут мається на увазі Великдень.Різдво обійшлось без Служби Божої,а як і Великодень буде без служби,то будуть нарікання.Комісії гадали,що не буде великої перешкоди асігнувати таку невилику порівнюючи,суму й із за цього не варт піднімати таких складних дебатів.

П. Голова.Останне слово належить докладчику.

П. Приходько. З приводу цього можу лише сказати,що такі доклади й подібні дебати будуть до тої пори,поки не буде регуляміна,що має вирішити Рада Міністрів,і які закони мусять розглядатись Радою Республіки./п. Романченко з місця: " І в регуляміні цього не має"/ .До тої пори,поки не буде інструкції до регуляміну,доти все буде йти механично,такою чергою,що ми будемо мати законопроекти й про 500 марок. Вважаю справу ясною.

П. Г о л о в а. Ставлю на голосування.До голосування слово депутата Романченка.

П. Р о м а н ч е н к о. Фракція С.Д. вважаю справу релігії ділом приватним і в голосуванні участи не буде брати.

П. Г о л о в а. Ставлю на голосування внесок Культурно-Освітньої Комісії про асігнування на Служби Божії 11.000 марок. Хто за затвердження? Прошу встати-24 Хто проти ? - 3 Хто утримався?- 3. Приймається/П. Мошинський: "п. Голово пропоную формулу переходу."/Прошу.

П. М о ш и н с ь к и й. В імени фракції Селянсько-Соціалістичної Партії пропоную до цього закона таку формулу переходу:"Рада Республіки Ухвалює закон про асігнування певної суми зазначеної в законі й висловлює побажання щоб Міністерство Ісповідань подбало про те,щоб у нього був постійний аванс на релігійні потреби й таких законопроектів не вносило".

П. Г о л о в а. Хто за формулу переходу внесену депутатом Мошинським-?. Прошу встати.- 3 Хто проти? Більшість,_.Формула переходу відпадає.Слідуюча точка.

П. С е к р е т а р ь. Восьма точка:"Запитання фракції С.Д. і Поалей-Ціон до Уряду У.Н.Р_ в справі допомоги " Рідному Краю" Докладчик депутат Чайківський.

П. Чайківський. .Я маю за честь внести слідуюче запитання од імени фракції Соціял-Демократів і фракції Поалей - Ціон до Уряду в справі мнимого субвенціювання газети " Рідний Край"/читає/.

Запитання фракцій У.С.Д.Р.П. і Поалей Ціон до Уряду У.Н.Р.

З Ч52 львівського "Укр їнського Вістника" від 29 Иго березня 1921р. поміщена така нотатка:

"Підмога "Рідному Краю". Як нам доносять з Тарнова з добре поінформованих кол Міністерство Преси і Пропаганди тарнівського центра видає - "Рідному Краю"щомісячно 250.000 польських марок."

Фракція У.С.Д.Р.П. і Поалей Ціон запитують отсим Пана Міністра Преси і Пропаганди: 1/Чи відповідає зміст повище наведеної нотатки. 2/Коли ні то чи Пан Міністр Преси й Пропаганди визнає доцільним вислати негайно до редакції"Українського Вістника"спростування неправдивої вістки. Тарнів 30 березня 1921року.З.о. Голови фракції У.С.Д.Р.П. Романченко.Члени:Кр совський Чайківський Поалей-Ціон З.Айзенберг.Голова фракції Х.Д. Кобза.

П. Г о л о в а. Внесок ясний.Ставиться на голосування внесення фракцій Соціал-Демократів і Поалей-Ціон з запитанням до Уряду в справі допомоги

"Рідному Краю",причому фракція Хлеборобів-Демократів приєднуеться.Хто за принятя цього запитання ? Хто проти ? Хто утримався ? Принято одноголосно.Слідуюча точка,пане Секретаре.

П. С е к р е т а р ь. Дев"ята точка.Внесення Регуляміновоі Комісії про Регулямін Ради Республіки.

П. Г о л о в а. Слово Депутата Корчинського.

П. К о р ч и н с ь к и й. Обібрана на другому засіданні Ради Республіки Регуляміноoва Комісія уконстатувавшись запросила до свого складу фаховців в кількости 4, і приступила до вироблення регуляміну,який мае регулювати працею Ради Республіки.Історія законопроекту,який я буду мати за честь подати до відома Ради Республіки,така,що в основу первісного проекту був положен зразок німецького законодавства.Коли цей проект розглядався в Регуляміновій Комісії то Комісія внесла радикальні зміни,керуючись при цьому найвійшими разками,а саме - регуляміном швейцарським затвердженим і оголошеним лише в Січні 1921року.Самий регулямін мае виглядати в такий спосіб./читае

РЕГУЛЯМІН РАДИ РЕСПУБЛІКИ

I.Скликання відкриття Ради Республіки.

§ 1.

День відкриття першоі сесіі наступноі легіслятиви визначае сама Рада Республіки згідно ст. 8 закону від 9 січня 1921року.Перше засідання скликае Президія Ради Республіки попередньоі легіслятиви.

§ 2.

Президія попередньоі легіслятиви Ради Республіки,в порозумінні з Головою Ради Народніх Міністрів,встановлюе докладний порядок відкриття першого засідання новоі легіслятиви.Перше засідання нового складу Ради Республіки відкривае Голова попереднього складу Ради Республіки,та разом з цілою Президією того складу порядкуе на засіданнях до вибору новоі Президіі

II. О Б І Т Н И Ц Я.

§ 3.

Після відкриття сесіі та прочитання закону про Раду Республіки депутати складають урочисту обітницю.Голова попереднього складу Ради Республіки,складае обітницю на руки Голови Ради Народніх Міністрів,а всі депутати на руки Голови Ради Республіки. Формулу обітниці прочитуе Голова Ради Республіки,а депутат стояче каже:"Обіцяю".Після цього підписуеться кожний на окремому листі.

§ 4

§ 4.

Формула осітниці звучить: Урочисто обіцяю сумлінно виконувати обовязки Члена Ради Республіки і цілі сили свої віддати на службу Українському Народові, заховувати вірність моій Батьківщині, мужно боронити незалежність Української Народньої Республіки й охороняти національну, релігійну та горожанську волю всіх громадян України"

III. ПЕРЕВІРКА МАНДАТІВ

§ 5

Перевірка важности мандатів доручається Мандатній Комісії, що її обірає Рада Республіки на першому засіданню нової легіслятиви. Мандатна Комісія приступає до перевірки важности мандатів депутатів. Усі внесені протести що до важности мандатів, як також сумніви, що виникають у самій Мандатній Комісії, передаються з її висновком на остаточне вирішення Ради Республіки.

§ 6.

Протести що до важности мандату Ради Республіки подаються до Мандатної Комісії на протязі 10 днів по зложенню ним депутатом урочистої осітниці.

§ 7.

Висновки Мандатної Комісії що до важности мандатів подаються Раді Республіки, при чому в першу чергу йдуть мандати, які не викликали ніяких сумнівів чи заходів.

До часу остаточного розвязання Радою Республіки питання що до важности мандата депутат має право брати участь у засіданях Ради Республіки й голосуванню.

Депутати, мандати яких узяті під сумнів або опротестовані можуть давати всякі пояснення що до свого випадку.

§ 8.

Постанови § § 3. 7 регуляміну відносяться також і до тих депутатів, що на протязі легіслятиви входять в склад Ради Республіки.

IV. ПРЕЗИДІЯ РАДИ РЕСПУБЛІКИ.

§ 9.

Голова Ради Республіки, його заступники й секретарі число яких назначує сама Рада Республіки, творять Президію Ради Республіки. Президію обірається на початку кожної легіслятиви.

§ 10.

Членів Президії обірається кожного окремим голосуванням абсолютною більшістю голосів присутніх на засіданню депутатів. Коли в двох голосуваннях жадний кандідат не вбірає абсолютної більшости голосів, тоді на трете голо-

сування ставляться два кандидати, за яких подано в другому голосуванні найбільшу кількість голосів. На випадок рівности голосів при голосуванню рішає жереб, що його витягає Голова.

§ 11.

Кожний депутат має право не мотивуючи взяти з голосування свою кандидатуру на члена Президії.

§ 12

Рада Республіки може вирішити про переобрання Президії або її окремих членів.

§ 13

Президія дає напрямок справам, що надходять до Ради Республіки, вирішує всі принципіальні питання що до порядку дня та керування засіданнями Ради Республіки, розпріділює працю між поодинокими членами Президії, та іменує урядовців канцелярії Ради Республіки.

§ 14

Голова Ради Республіки відкриває, порядкує і закриває засідання Ради Республіки. Він стежить за порядком у салі під час засідань і може на випадок порушення порядку перервати, або навіть закрити засідання, - видалити осіб що порушають порядок або й наказати публіці опустити салю засідань. Голова репрезентує Раду Республіки і разом із Першим Секретарем підписує всі закони ухвалені Радою Республіки, і взагалі всі акти, що від неї виходять.

Голова Ради Республіки має право брати участь в засіданнях всіх комісій Ради Республіки з правом дорадчого голосу.

§15

Голову Ради Республіки заступає на випадок перешкоди один із заступників Голови і то в такому порядкові, як їх обрала Рада Республіки.

§ 16

Одного з секретарів Рада Республіки вибирає як першого; всі инші звуться секретарями. Перший секретар має головний нагляд над урядовими протоколами та канцелярією Ради Республіки і з [illegible] підписує разом з Головою всі акти, які виходять від Ради Республіки.

§ 17.

Перший Секретар і секретарі творять секретаріят Ради Республіки. Секретаріят слідкує за всіма справами, що до входить до Ради Республіки та стежить за урядовими протоколами й стенографічними справозданнями засідань Ради. Секретаріят обчислює вислідки голосування та допомагає Го-

[illegible]

ню канцелярії. Секретаріят служить посередником між Президією й Комісіями та Президією й поодинокими депутатами.

§ 18.

При Раді Республіки є канцелярія штати якої зазначить окремий законом

§ 19.

На початку кожної сесії а під час сесії - в міру потреби, Голова Ради Республіки з власного почину, або по постанові Президії скликає Голів фракцій Ради Республіки на нараду для з'ясування загального напрямку робіт Ради Республіки, так і окремих питань, що виникають в процесі парляментарського життя.

V. ПРАВА ТА ОБОВЯЗКИ ДЕПУТАТІВ.

§ 20.

Депутати зобовязані брати участь у всіх засіданнях Ради Республіки і в працях Комісій, до яких їх обрано.

§ 21.

Депутат, має право відмовитися від участи більше як в трьох комісіях. Не має депутат обовязку бути Головою чи Секретарем двох Комісій.

§ 22.

Відсутність депутата на засіданнях Ради Республіки або Комісій за винятком відпустки, хвороби, або родинних перешкод не буде лічити оправдана, хиба що Рада Республіки визнає пояснення його важним.

§ 23

Відпуски депутатам на час до 8 день уділює Президія, на довший час Рада Республіки.

VI. СПРАВИ НАРАД РАДИ РЕСПУБЛІКИ

§ 24

Справами нарад Ради Республіки є:

а/Пропозиції Уряду:

б/Внесення Комісій Ради Республіки,

в/Внесення депутатів Р.Р.,

г/Запитання та інтерпеляції

д/ Петиції.

§ 25

Пропозиції Уряду, на внесення Президії, передаються до одної Комісії Ради Республіки, без окремого ухвалювання з боку Уряду.

§ 26

Уряд може свої пропозиції змінити або цілком зняти з порядку дня.

в цьому останньому випадку кожен депутат має право їх підтримати як самостійне внесення, і тоді не можна їх зняти з порядку дня.

§ 27.

Кожний депутат має право ставити свої самостійні внесення. Їх мусить бути подано Голові Ради Республіки в листовній формі за підписом що найменше 4-х депутатів. Після внесення Президією на порядок дня, внескодавець отримає перше слово для умотивування внесення.

§ 28.

Кожне внесення внескодавець може зняти з порядку дня, а навіть взяти його цілком назад. В цьому останньому випадкові кожний депутат може його підтримати й тоді внесення не потрібує дальшого підперття.

§ 29.

Кожне внесення, що відповідає вимогам цього регуляміну має бути надруковане й роздане всім депутатам.

VIII. К О М І С І Ї.

§ 30.

Рада Республіки обірає на ввесь час легіслятиви такі постійні Комісії.

1/Мандатну Комісію
2/Регуляміновy Комісію
3/Фінансово-Економичну Комісію
4/Бюджетову Комісію
5/Військову Комісію
6/Законодавчо-Адміністраційну Комісію
7/ Комісію Закордонних Справ
8/Культурно-Освітню Комісію

В міру потреби Рада Республіки може обірати й инші Комісії. Кожній фракції забезпечується участь у Комісіях пропорціонально до кількости членів фракції в Раді Республіки.

§ 31.

Кожна Комісія обірає з поміж своїх членів Голову/а в разі потреби і його заступника/та Секретаря. Про засідання Комісії ведуться протоколи, в яких зазначується крім того всього, що в протоколах із засідань Ради Республіки /§46/ще й зміст загальної дискусії.

§ 32.

Представники Уряду можуть являтись на засідання Комісій для пояснен[ь]. Кожна Комісія має право запрошувати на свої засідання представників Уряду або сторонніх осіб-знавців для пояснення ріжних справ. Так само Комісія м[ає]

може запрошувати для свідідання сторонніх людей - знавців.

§ 33

Постанови Комісії є правосильні, коли бере участь в засіданню половина членів Комісії. Після скінчення нарад над справою комісія обірає споміж своїх членів докладчика для доповіді справи пленуму Р.Р. Доклад Комісії може бути листовний або на словах. У нарадах комісії може брати участь і з дорадчим голосом внескодавець навіть тоді, коли він не є членом Комісії.

§ 34

Коли меньшість Комісії залишиться при окремій думці, вона має право довести її до відома Р.Р. В тому випадкові вона робить окремий листовний доклад, повідомляє про це своєчасно Голову Ради Республіки й обірає свого докладчика.

VIII. НАРАДИ В ПЛЕНУМІ РАДИ РЕСПУБЛІКИ.

§ 35.

При нарадах у пленумі Ради Республіки поперше переводиться загальну дискусію, а потім, як буде про те постанова Р.Р. переводиться дискусія докладна, по розділам або поодиноким статтям.

§ 36

Кожному депутатові вільно під час дискусії ставити внесення та зміни додатки або відмінення пропозиції докладчика.

Внесення ці мусить бути подані Голові Ради Республіки листовно.

§ 37

Після закінчення нарад над розділами або статтями вільно кожному депутатові поставити пропозицію, звернувшись до якогось із попередніх розділів або статтей, вже ухвалених. Пропозиція й контр умотивовується в Раді Республіки вирікує цю справу без дискусії. Як що пропозиція ухвалюється Радою Республіки, то згаданий розділ чи стаття підлягається дискусії й рішенню наново.

§ 38

Після закінчення всієї наради Рада Республіки може повернути внесення в Комісію для переглянення, виправлення й остаточної редакції тексту. Повернення таке обов"язкове, коли цього зажадає докладчик або 4 депутатові.

§ 39

Після закінчення нарад загальне голосування над внесенням, а після справлення всіх вимчинь і виправлення тексту остаточне голосування.

IX. ЗАСІДАННЯ РАДИ РЕСПУБЛІКИ

§ 40.

Голова Р.Р. ствердивши присутність кворуму, відкриває засідання Ради Республіки і доводить до відому Р.Р. про пропозиції Уряду, внесення Комісій, фракцій чи депутатів та інше, оголошує імена депутатів, що їм Президія Р.Р. уділила відпуски, а також ставить на розрішення Р.Р. відпусток на строк довший 8 день.

§ 41

Коли під час нарад виявиться, що не має в залі потрібного кворуму депутатів, Голова закриває засідання і в порозумінні з Президією повідомляє про день наступного засідання. Під час засідання Голова Ради Республіки стверджує кількість присутніх на засіданню депутатів на бажання хоча б тільки одного члена.

§ 42

Дні засідань Ради Республіки визначає сама Р.Р. При кінці кожного засідання Голова оголошує день наступного засідання. Коли цьому спротивиться хтось із депутатів, Р.Р. вирішує це питання без дискусії.

§ 43.

Засідання Ради Республіки є прилюдні, хиба що Р.Р. ухвалить, що засідання є закрите на жадання Президії, Уряду або 4 депутатів. Під час закритого засідання Рада Республіки може постановити що дальше наради являються прилюдними. Депутати зобов"язані хоронити тайну нарад що мали місце на закритому засіданню.

§ 44

Депутати вписуються перед кожним засіданням власноручно в лист присутніх депутатів. Депутат, ім"я якого не вписано на листі, тратить право на отримання платні за той день, як що не виправдає своєї неприсутности.

§ 45

Коли депутат на протязі 14 днів без виправдання не бере участи в засіданнях Ради Республіки, Голова Ради Республіки ставить внесення вважати, що цей депутат склав свій мандат.

§ 46

Протоколи із засідань Ради Республіки містять в собі:

а/ствердження Головою Ради Республіки потрібного кворуму,

б/внесення що поступило до Р.Р.

в/порядок дня,

г/внесення постановлені під час засідання.

д/питання, що їх поставлено на голосування.

е/наслід голосування

ж/постанови Ради Республіки

До протоколу долучаються всі матеріяли які находять у листовній формі на засідання Р.Р.

Після провірення першим Секретарем, протоколи лежать на протязі 24-х годин у Канцелярії Р.Р. для перегляду депутатами. Всякі зауваження що до протоколів депутат доводить до відому Першому Секретареві. Як що він їх визнає слушним, то відповідні виправлення протоколів. На випадок відмови депутат може на найближчому засіданні Р.Р. поставити внесення на прочитання і виправлення того місця протоколу.

§ 47

Про кожне засідання ведуться стенографічні протоколи в яких записується слово в слово, все що говориться й діється під час засідання Ради Республіки. До стенографічних протоколів долучається тексти всіх внесених на засідання пропозицій і інтерпеляцій і т.и.

Кожний промовець може вносити в стенограму стилістичні поправки, для того дається йому до перегляду стенограма в означений час. Як що промовець в означений час не скористає зі свого права, то він від нього відмовляється. Через зазначені поправки не можна затримувати друковання бюлетенів.

§ 48.

Хто з депутатів бажає промовляти в справі, що стоїть на порядку дня, може прохати устно або письменно слова в Голови Ради Республіки і то вже перед початком засідання з зазначенням чи говоритиме " за" чи " проти" внесення. Голова укладає список таких промовців пере відкриттям нарад в той спосіб, щоб по можливости чергувалися промовці "за" чи " проти " і і в тім порядку відчитує їх імена по відкриттю нарад. Кожний із промовців що йму уділено слово, може заміняти свою чергу з тим, що пізніше зголосився, а навіть цілком відступити своє право на слово другому депутатові як що цей депутат іще двічі не промовляв по цій самій справі.

Як що депутата нема в залі в цей момент, коли припадає на нього черга, тоді він тратить право на голос. Коли вичерпається список промовців, укладених на початку нарад, Голова уділює голосу всім депутатаму у такому порядкові як вони будуть зголошуватися.

§ 49.

Як що список промовців вичерпано, Голова оголошує дискусію закінченою. Після закінчення дискусії жадний депутат не може дістати

слова.

§ 50

Слово до порядку дня не може тривати довше як 5 хвилин. Заяви в особистій справі допускаються по скінченню дебатів або на випадок відкладення при кінці засідання.

§ 51.

Коли Голова Ради Республіки, хоче промовляти як депутат, тоді передає на час своєї промови голосування заступникові і записується в чергу промовців звичайним темпом.

§ 52

Читання промов по записках забороняється.

§ 53

Докладчики комісій як і представники Уряду мають право відчитувати свої листовні доповіді.

Докладчики Комісій мають перше і останнє слово в дискусії. В нарадах над внесенням перше слово дістає депутат що перший підписав внесення.

§ 54

За виїмком Представників Уряду та докладчиків в тій самій справі може промовляти депутат більше як двічі тільки на підставі ухвали Ради Республіки.

§ 55

Як до промовець у своїй промові відходить від предмету наради Голова взиває його „щоби говорив " до речі". Після другого завиву такого Голова може позбавити його слова, однак Р.Р. може вирішити, що бажає промовця слухати дальше.

§ 56

Як до промовець вживає образливих слів або поводиться негідно, Голова взиває промовця до порядку, а взиваючи тричі його до порядку позбавляє – слова.

Так само депутата Голова взиває до порядку, коли добачить під час засідання негідне поведення депутата.

§ 57

Депутат не обов"язаний голосувати. При голосуваннях більшість вираховується з числа тих депутатів, які фактично голосували. Право голосування виконує кожний депутат особисто.

§ 58

Голосування над ріжними внесеннями треба так упорядкувати,щоби виявилось правдива думка більшости Ради Республіки,при чому складні питання при голосуванні розбиваються на простіші.

Поправки до головного внесення ставляться на голосування перед самими внесеннями,а внесення далеко ідучи перед близчими.Голова може поставити на голосування наперед принціпове питання,на скільки це виявляється простійшим і легшим для голосування.

§ 59.

Після закінчення нарад Голова об"являє порядок,у якому буде голосувати До порядку голосування може кожний депутат подавати свій проект остаточний порядок і форму голосування вирішує Р.Р.

§ 60.

Голосування відбувається через підношення рук,вставання з місць або й якимсь иншим способом який зарядить голова.

§ 61.

По іменне голосування відбувається на жадання Голови або четвертини присутніх на засіданні депутатів.При такому голосуванню імена поодиноких депутатів записують одночасно Голова і Секретарі.

§ 62

Рада Республіки може установити також таємне голосування.

§ 63

При рівности голосів,внесення вважається відхиленим.

2. З А П И Т А Н Н Я І Н Т Е Р П Е Л Я Ц І Ї Т А П Е Т И Ц І Ї

§ 64

Кожний депутат має право ставити запитання та інтерпеляції до Уряду

§ 65

Запитання стосуються до фактичного з"ясування якоїсь справи і подаються в листовній формі.

Голова на бажання дає слово депутатові ,що вніс запитання для відчитання тексту запитання.Уряд може відповісти на запитання листовно або на словах.Дискусії по запитаннях не пустимі.

§ 66

Інтерпеляції вносяться за підписом що найменше 4 депутатів.Вони можуть бути коротко мотивовані - листовно або на словах.Голова відсилає інтерпеляцію до відповідного представника Уряду і ставить її на порядок наступного засідання Р.Р.

Уряд може на інтерпеляцію дати відповідь негайно,чи повідомити про

день для відповіді. Рада Республіки відкриває дискусії над відповіддю або заявою Уряду, і в ній перше слово дається депутатові що підписав інтерпеляцію.

§ 67

Інтерпеляції розв'язуються постановою Р.Р., чи відповідь Уряду Р.Р. визнається задоволяючою чи ні.

§ 68

Петиції, внесені до Р.Р. Президія передає до відповідної Комісії для докладу на пленумі Ради Республіки.

XI. П е р е х о д о в а   п о с т а н о в а.

§ 69

Отсей регулямін входить у силу негайно, за виїмком § 19 а також другого уступу § 36 що днів вводження в чинність яких має бути окрема постанова Ради Республіки.

П. Г о л о в а. Приступаємо отже до постатейного читання.

Читає § 1: "День відкриття першої сесії наступної сесії легіслятури назначає сама Рада Республіки згідно зі ст. 5 закону від 9 січня 19[illegible] року. Перше засідання скликає Президія Ради Республіки попередньої легіслятури.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 1. Хто проти, хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 2: "Президія попередньої легіслятури Ради Республіки в порозумінні з Головою Ради Народніх Міністрів встановлює докладний порядок відкриття першого засідання нової легіслятури.

Перше засідання нового складу Р.Р. відкриває Голова попереднього складу Р.Р. та разом з цілою Президією того складу провадить засідання до вибору нової Президії.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 2. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 3: "Після відкриття сесії та прочитання закону про Раду Республіки, депутати складають урочисту обітницю. Голова попереднього складу Ради Республіки, складає обітницю на руки Голови Ради Народніх Міністрів, а всі депутати на руки Голови Ради Республіки, а депутат стоячи каже: "Обіцяю". Після цього підписується кожний депутат на окремому листі.

П. Г о л о в а. Ставлю на голосування § 3. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читає § 4:" Формула обітниці звучить:урочисто обіцяю совісно виконувати свої обов'язки Члена Ради Республіки і всі сили свої віддати на службу українському народові,заховувати вірність своїй Батьківщині,дужно боронити незалежність Української Народньої Республіки й охороняти її національну релігійну та горожанську волю всіх горожан України.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 4. Хто утримався? Хто проти?
Прийнято одноголосно.

Читається § 3 "Перевірка важности мандатів доручається Комісії що її обірає Рада Республіки на першому засіданню нової легіслятури.Мандатова Комісія приступає негайно до перевірки важности мандатів депутатів.Усі внесені протести що до важности мандатів,як також сумніви,що виникають у самій Мандатній Комісії,передаються з її висновками на остаточне вирішення Ради Республіки.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 5. Хто проти ? Хто утримався
Прийнято одноголосно. Читається § 6

"Протести що до важности мандатів депутатів Ради Республіки подаються до Мандатної Комісії на протязі 10 днів по зложенню тим депутатом урочистої обітниці.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування §6.Хто проти ? Хто утримався ?
Прийнято одноголосно.

Читається § 7 "Висновки Мандатної Комісії що до важности мандатів п подаються Раді Республіки при чому в першу чергу йдуть мандати,які не викликали ніяких сумнівів чи закидів.

До часу остаточного розвязання Р.Р. питання що до важности мандат, депутат має право брати участь в засіданнях Ради Республіки й голосуваннях.

Депутати,мандати яких взяті під сумнів або опротестовані можуть давати всякі пояснення що до свого вибору.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 7. Хто проти ? Хто утримався
Прийнято одноголосно.

Читається § 8. "Постанови § 3 і § 6 регуляміну відносяться також і до тих депутатів,що на протязі легіслятури входять в склад Ради Республ.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 8. Хто проти ? Хто утримався ?. Прийнято одноголосно. Читається § 9.

" Голова Ради Республіки,його заступники й Секретарі,число яких вка-

начує саме Рада Республіки, творять Президію Ради Республіки. Президія обирається на початку кожної легіслятури.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 9. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 10. "Членів Президії обирається кожного окремим голосуванням абсолютною більшістю голосів присутніх на засіданні депутатів. Коли в двох голосуваннях жадний кандидат не збере абсолютної більшости голосів, тоді на трете голосування ставляться два кандидати, на яких подано в другому голосуванню найбільшу кількість голосів. На випадок рівности голосів рішає жереб, що його витягає Голова.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 10. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 11" Кожний депутат має право не мотивуючи зняти з голосування свою кандидатуру на Члена Президії".

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 11. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 12. "Рада Республіки може зарядити нове переобрання Президії або її окремих членів.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 12. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 13. "Президія дає напрямок справам, що надходять до Ради Республіки, вирішує всі принціпи питання що до порядку днів та керуванням засіданнями Ради Республіки, розпреділює праці поміж поодинокими Членами Президії, та іменем її урядовцями Канцелярії Ради Республіки.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 13. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 14" Голова Ради Республіки відкриває і замикає засідання Ради Республіки. Він стежить за порядком у салі під час засідань і може на випадок порушення порядку перервати, або навіть замкнути засідання, видалити осіб що порушують порядок або й наказати публіці опустити салю засідань. Голова репрезентує Раду Республіки і разом із Генеральним Секретарем підписує всі закони, ухвалені Радою Республіки.

Голова Ради республіки має право брати участь в засіданнях всіх Комісій Р.Р. з правом дорадчого голосу.

П. Г о л о в а. Ставлю на голосування § 14: Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читает ся § 15 " Голову Ради Республіки заступає на випадок перешкоди один із заступників Голови, і то в такому порядкові, як їх обрала Рада Республіки.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 15. Хто проти ? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 16. "Одного із Секретарів Ради Республіки вибірає за Першого всі инші звуться Секретарями. Перший Секретар має головний нагляд над [illegible] протоколами, та Канцелярією Ради Республіки і з правила підписує разом з Головою всі [illegible], акті які виходять від Ради Республіки.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 16. Хто проти ? Хто утримався? Прийнято більшістю. Проти 2-х

Читається " § 17 "Перший Секретар і секретарі творять Секретаріят. Слідкує за всіма справами, що входять до Ради Республіки та стежить за урядовими протоколами й стенографічними справоздання засідань Ради. Секретаріят обчислює вислідки голосування та допомагає Голові й його заступникам в виконанні їхніх чинностей, а особливо у веденню Канцелярії ". Секретарі служать посередником між Президією й Комісіями та Президією й поодинокими депутатами.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 17. Хто проти ? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 18. При Раді Республіки є канцелярія, штати якої визначить окремий закон.

П. Г о л о в а Ставлю на голосування § 18. Хто проти ? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 19 " На початку кожної засіди / в під час сесії – в міру потреби Голова Ради Республіки з власного почину, або рішенням Президії скликає Голів фракцій Ради Республіки на нараду для з'ясування загального напрямку робіт Ради Республіки, так і окремих питань, що виникають в процесі парляментського життя.

П. Г о л о в а. Ставлю на голосування § 19. Хто проти ? Хто утримався ? Прийнято одноголосно

Читається § 20. "Депутати зобовязані брати участь у всіх засіданнях Ради Республіки і в працях Комісій до яких їх обрано.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 20. Хто проти ? Хто утримався ? Прийнято одноголосно.

Читається § 21. "Депутат має право відмовитись від участи більше в трьох

комісіях. Кожне депутат обов'язку бути Головою чи Секретарем двох Комісій.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 21. Хто проти і Хто утримався?
Прийнято одноголосно.

Читається § 22. " Відсутність депутата на засіданню Ради Республіки або Комісії за винятком відпустки, хворости або визначних перешкод не буде лічитись оправданою, хиба що Р.Р. визнає пояснення його важними.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 22. Хто проти і Хто утримався ?
Прийнято одноголосно.

Читається § 23. " Відпуски депутатам на час до 8 день уділ є Президія, а на довший час Рада Республіки".

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 23. Хто проти ? Хто утримався?
Прийнято одноголосно.

Читається § 24. "Справочний нарядк Ради Республіки є: а/ Пропозиції Уряду б/ внесення Комісії Р.Р., в/ внесення депутатів Р.Р. /г/ запитання на інтерпеляції/ д/ Почини."

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 24 Хто проти ? Хто утримався ?
Прийнято одноголосно.

Читається § 25 " Пропозиції Уряду, на внесення Президії, передається до одної Комісії Р.Р. без окремого умотивовання з боку Уряду"

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування §25. Хто проти? Хто утримався ?
Прийнято одноголосно.

Читається § 26. "Уряд може свої пропозиції змінити або цілком зняти з порядку дня. В цьому останьому випадку кожний депутат має право їх підтримати як самостійне внесення, і тоді не можна їх зняти з порядку дня.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 26. Хто проти ? Хто утримався ?
Прийнято одноголосно.

Читається § 27. "Кожний депутат має право ставити свої самостійні внесення. І їх мусить бути подано Голові Ради Республіки в листовній формі за підписом що найменш 4 депутатів." Після внесення Президією на порядок дня внескодавець отримає перше слово для умотивування внесення."

П. Г о л о в а. Ставлю на голосування § 27. Хто проти ? Хто утримався ?
Прийнято одноголосно.

Читається § 28. " Кожне внесення внескодавець може зняти з порядку дня а навіть взяти його цілком назад. В останьому випадкові кожний иний депутат може його підтримати і тоді внесення не потрібує дальшого підперття".

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 28. Хто проти ? Хто утримався

Прийнято одноголосно.

Читається § 29." Кожне внесення, що відповідає вимогам цього регуляміну має бути надруковане й роздане всім депутатам".

П. Голова. Ставиться на голосування § 29 Хто проти ? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 30." Рада Республіки обірає на весь легіслятивний такі постійні комісії 1/Мандатну Комісію, 2/Регулямінову Комісію, 3/Фінансово-Економічну Комісію, 4/Бюджетову Комісію, 5/Військову Комісію, 6/Законодавчо-Адміністраційну Комісію, 7/Комісію Закордонних Справ, 8/Культурно-Освітню Комісію.

В міру потреби Р.Р. може обірати й інші Комісії. Кожній фракції забезпечується участь у Комісіях пропорціонально до кількости членів фракції в Раді Республіки."

П. Голова. Ставиться на голосування § 30 Хто проти ? Хто утримався? Прийнято більшістю проти 2-х у

Читається § 31. " Кожна комісія обірає з поміж своїх членів Голову/в разі потреби його заступника/та секретаря. Про засідання Комісії ведуться протоколи, ва яких зазначується крім того всього, що в протоколах із засідань Р.Р. /§46/ ще й замість загальної дискусії.

П. Голова. Ставиться на голосування §31. Хто проти ? Хто утримався ? Прийнято одноголосно.

Читається § 32. " Представники Уряду можуть являтися на засідання Комісій для пояснень. Кожна Комісія має право запрошувати на свої засідання представників Уряду або сторонніх осіб - знавців для пояснення ріжних справ Так само Комісія може запрошувати для співділання сторонніх і дей знавців."

П. Голова. Ставиться на голосування § 32 Хто проти ? Хто утримався ? Прийнято одноголосно.

Читається § 33.

"Постанови Комісії є правосильні, коли бере участь в засіданні половина членів Комісії. Після скінчення нарад над справами Комісія обірає з поміж своїх членів докладчика для доповіді справи Пленуму Р.Р. Доклад Комісії може бути листовний або на словах. У нарадах Комісії може брати участь і з дорадчим голосом внескодавець навіть тоді, коли він не є член Комісії".

П. Голова. Ставиться на голосування § 33 Хто проти ? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 34. Коли меншість Комісії залишиться при окремій думці, вона має право довести її до відома Р.Р. В тому випадкові вона робить окремий листовний доклад, повідомляє про це своєчасно Голову Ради Республіки й обірає свого докладчика."

П. Голова. Ставиться на голосування § 34. Хто проти? Хто утримався?

Прийнято одноголосно.

Читається § 35. "При нарадах у Пленумі Р.Р. попереду переводиться в загальній дискусії, а потім, як буде се, то постанова Р.Р., переводиться дискусія [illegible], по розділах або поодиноким статтям."

П. Голова. Ставиться на голосування § 35. Хто проти і хто утримався?

Прийнято одноголосно.

Читається § 36. "Кожному депутатові вільно під час дискусії ставити внесення, [illegible] та зміну доповнення або відкинення пропозиції докладчика. Внесення ці мусять бути подане Голові Ради Республіки листовно".

П. Голова. Слово п. Мошинському.

П. Мошинський. Можуть бути внесення, які не випрацюють докладчику, але в дискусії часто виникають такі, що нема часу писати і подавати заяви після докладчика, або щоб докладчик міг почекати на її написання, тому я гадаю, що не тільки не можливо, щоб подавати виключно листовні заяви, бо може заходити потреба скористуватися часом і словесними поправками.

П. Борщинський. Практика всіх парламентів така, що кожна поправка мусить бути подана в такому вигляді, щоби відтак не можна було оказати що я того не сказав. При тім може бути і канцелярія не безгрішна, як взагалі все є не безгрішні, тому кожне внесення, як внесення до законодавчого акту мусить бути подане у писаній такій формі, бо хоч ми не [illegible] на те місця, [illegible] часу та все до депутат на стільки [illegible] одного і другого щоб бод[illegible] поодиноких внесків не вислухати і родити. Найбільше, на щоб можна було погодитися, то на те, щоб все два дні [illegible] оскласти, поки, [illegible] ми не одругуємо всіх внесків, які можна би ввести в чинність по кращій постанові Ради Республіки.

П. Голова. /до деп. Мошинського/. Ви приймаєте. На умовно. § 36 подається в редакції Комісії з тим, щоби введення в чинність відкласти до погодження. З тою поправкою на голосування вноситься § 36. Хто проти § 36? Приймається одноголосно.

Читається § 37. " Після закінчення нарад над розділами або статтями вільно депутатові поставити пропозицію, звернутися до якогось із попередніх

роздiлiв або статтей, уже ухвалених. Пропозиція коротко умотивовується, а Р.Р. вирішує ще раз без дискусії. Як що пропозиція ухвалюється Р.Р., то згаданий розділ чи стаття віддається дискусії й рішенню на ново.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 27. Хто проти ? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 28." Після закінчення всієї наради Р.Р. може повернути внесення в Комісію для перегляду, виправлення й остаточної редакції тексту. Повернення таке обов'язкове, коли цього зажадає доповідач або 4-х депутатів.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 28. Хто проти ? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 29." Після закінчення наради наступає загальне голосування над внесенням, а після справлення всіх рішень і виправлення тексту остаточне голосування.

П. Г о л о в а. Слово належить депутату Мошинському.

П. М о ш и н с ь к и й. Хотів би звернути увагу, що тут неясний порядок проходження законів. Чи ж [illegible] кожного разу треба проходити голосування по статтях, але бувають закони до 1000 ст., і [illegible] звичайно не твориться у німецькому парламенті, де великі закони в великому об'ємі можуть переходити без читання, і можуть бути прийняті, можна прийняти без постатейного читання, бо це і так було розібрано по розділам і статтям вже у законодавчій Комісії, а робити це саме другий раз, потрібно багато часу і тому найліпше було б прийняти до [illegible], як це практикується в Європейських парламентах.

Чи тут не можна би додати, що ці закони можуть бути прийняті і иншим порядком.

П. К о р ч и н с ь к и й. [illegible] у нас чим скоріше появились і поступили на ухвалення закони в 100 і більше §§, але як такі і поступлять то хоч вони по передебатованні в Комісіях не будуть викликати сумнівів, то все ж таки доведеться присвятити одно або два засідання, щоби розглянути не раз уважно по постатейному читанню. Як для кожного законодавства хоча б було й 600-800 статтей, то варто було б щоб Р.Р. присвятила одно або два засідання. Думаю, що краще лишити той порядок, тим більш, що часто буває, що при постатейному читанню можуть виринути деякі такі позначення, чи положення, які можуть бути корисні для законодавства.

П. Г о л о в а. Ставлю на голосування внесок депутата Мошинського, що до обсягу окремих законів.

П. М о ш и н с ь к и й. Не так кажу. Моє звучить "При ухвалі й при розгл:

законів величких розмірів Рада Республіки установити, коли зайде цього потреба, инший порядок".

П. Голова. Хто за цим додатком депутата Кошицького? 8. Хто проти? - 15 додаток падає.

Читається § 40.:"Голова Ради Республіки стверджуючи присутність кворуму відкриває засідання Р.Р. і доводить до відому Р.Р. про пропозиції Уряду внесення Комісій, фракцій чи депутатів та инше, оголошує імена депутатів, що їм Президія Р.Р. уділила відпуски, а також ставить на розрішення Р.Р. відпусок сторк як довший 8 день"

П. Голова. Ставиться на голосування § 40. Хто проти і хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 41."Коли під час нарад виявиться, що не має в залі потрібного кворуму депутатів, Голова перериває засідання й у порозумінні з Президією повідомляє про день наступного засідання.

Під час засідання Голова Р.Р. стверджує кількість присутніх на засіданню депутатів на бажання хочби тільки одного члена".

П. Голова. Ставиться на голосування §41. Хто проти і хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається :§ 42."Дні засідань Р.Р. визначає сама Р.Р. При кінці кожного засідання Голова оголошує день наступного засідання. Коли цьому спротивиться хтось із депутатів, Р.Р. вирішує це питання без дискусії.

П. Голова. Ставиться на голосування § 42. Хто проти і хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 43."Засідання Р.Р. є публичні, хиба що Р.Р. ухвалить, що засідання є закритті на жадання Президії, Уряду, або 10-ти депутатів. Під час закритого засідання Р.Р. може постановити, що дальші наради вважаються публичними. Депутати зобов'язані хоронити тайну нарад, що мали місце на закритому засіданню.

П. Голова. Ставиться на голосування § 43. Хто проти і хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 44"Депутати вписуються перед кожним засіданням власноручно в лист присутніх депутатів. Депутат, ім'я якого не вписано на листі, тратить право на отримання платні за той день, аж до вияснення своєї неприсутности."

П. Голова. Ставиться на голосування § 44. Хто проти і хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається §45. "Коли депутат на протязі 14 днів без виправдання не бере участи в засіданнях Р.Р. Голова Р.Р. ставить внесення визнати,що цей депутат склав свій мандат."

П. Г о л о в а . Ставиться на голосування § 45.Хто проти? Хто утримався?

Прийнято одноголосно.

Читається § 46.:Протоколи із засідань Р.Р. містять в собі:.
а/ствердження Головою Р.Р. попереднього протоколу,б/внесення,що поступили до Ради Республіки,в/порядок дня,г/внесення поставлені під час засідання, д/питання що їх поставлено на голосування,е/вислід голосування/постанови Р.Р.

До протоколу долучаються всі матеріали,які входять в листовній формі на засідання Р.Р.

Після провірення першим Секретарем,протоколи лежать на протязі 24 годин в Канцелярії Р.Р. для перегляду депутатам.Свої завваження що до протоколів депутат подає до відому Першому Секретареві.Як же він їх визнає слушними,то відповідно виправляє протокол.По противному випадку- депутат може на найближчому засіданні Р.Р. поставити внесення на прочитання і затвердження того місця протоколу.

П. Г о л о в а . Ставиться на голосування § [illegible].Хто проти? Хто утримався?

Прийнято одноголосно.

Читається § 47."Про кожне засідання ведуться стенографічні протоколи,в яких записується слово в слово все, що говориться й діється під час засідання Р.Р. До стенографічних протоколів долучаються тексти всіх внесених на засідання пропозицій,інтерпеляцій і т.п. Кожний промовець може вносити в стенограму стилістичні поправки,для чого стенограму йому до перегляду ставиться в означений час.Як що промовець в означений час не звертає її свого імени,вважається що він від свого [illegible] права,[illegible] зазначені поправки не можна затримувати друкування бюлетенів."

П. Г о л о в а . Ставиться на голосування § 47.Хто проти? Хто утримався?

Прийнято одноголосно.

Читається § 48.:Хто з депутатів бажає промовляти в справі, що стоїть на порядку дня,мусить просити усно або письменно слова у Голови Ради Республіки, і то або перед початком засідання з зазначенням чи говоритиме " за " чи "
тємих
проти" внесення.Голова укладає список промовців перед відкриттям нарад й тим способом,щоб по можливости,чергувались промовці " за " чи " проти " і в тім порядку відчитує їх імена по відкриттю нарад.Кожний із промовців, що йому уділене слово,може замінити свою чергу з тим,що пізніше зголошений

а навіть цілком відступити своє право на слово другому депутатові, [illegible] що той депутат іще двічі не промовляв по цій самій справі. Як що депутата не має в залі в той фактичний момент, коли припаде на нього черга, тоді він тратить право на голос. Коли вичерпається список промовців, укладений на початку дебат, Голова уділяє голосу всім депутатам у такому порядкові, як вони будуть зголошуватися.

Г. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 48. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 49. "Як що список промовців вичерпано, Голова оголошує дискусію закінченою. Після закінчення дискусії жадний депутат не може дістати слова."

Г. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 49. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 50. "Слово, по порядку дня не може тривати довше як 5 хвилин. Заява в особистій справі допускається по скінченню дебатів або на випадок відкладення [illegible] засідання."

Г. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 50. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 51. "Коли Голова Ради Республіки, хоче промовляти як депутат, тоді передає на час промови головування заступникові і записується в чергу промовців звичайним темпом."

Г. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 51. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 52. "[illegible] по черговим [illegible]."

Г. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 52. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 53. "[illegible] Комісії [illegible] представники [illegible] мають право відчитування своєї [illegible] доповіді. Референти Комісії мають перше й останнє слово. В [illegible] слово дістає депутат, що перший підписав внесення."

Г. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 53. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 54. "До [illegible] круг та [illegible] в тій самій справі може промовляти депутат тільки [illegible] тільки на [illegible] ухвалі Ради Республіки."

Г. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 54. Хто проти? Хто утримався? Прийнято одноголосно.

Читається § 55: "Як що промовець у своїй промові відходить від предмету наради, Голова взиває його, щоби говорив до речі. Після другого такого взиву Голова може позбавити його слова, однак Р.Р. може вирішити, що бажає промовця слухати дальше".

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 55. Хто проти ? Хто утримався ? Прийнято одноголосно.

Читається § 56. "Як що промовець вживає образливих слів або поводиться негідно Голова взиває промовця до порядку, а визвавши тричі його до порядку, – позбавляє слова.

Так само взиває депутата Голова до порядку, коли добачить під час засідання негідне поведення депутата."

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 56. Хто утримався? Хто проти ? Прийнято одноголосно.

Читається § 57. "Депутат не зобов'язаний голосувати. При голосуваннях більшість вираховується з числа тих депутатів, які фактично голосували. Право голосування виконує кожний депутат особисто.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 57 Хто проти ? Хто утримався ? Прийнято одноголосно.

Читається § 58. "Голосування над різними внесеннями треба так упорядкувати щоби виявилась правдива думка більшости Р.Р., при чому складні питання при голосуванню розбираються на простіші.

Поправки до головного внесення ставляться на голосування перед самими внесеннями, а внесення дальше йдучі перед близчими. Голова може поставити на голосування наперед принціпове питання наскільки не вважається простійшими і яснійшими голосування."

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 58. Хто проти ? Хто утримався ? Прийнято одноголосно.

Читається § 59." Після закінчення наради Голова об'являє порядок, у якому буде голосувати. До порядку голосування може кожний депутат подавати свій проект. Остаточний порядок і форму голосування вирішує Р.Р.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 59. Хто проти ? Хто утримався ? Прийнято одноголосно.

Читається § 60. " Голосування відбувається через піднесення рук, вставання з місць або й якимсь иншим способом, який зарадить Голова".

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 60. Хто проти ? Хто утримався ? Прийнято одноголосно.

Читається § 61." Поіменне голосування відбувається на жадання Голови або четвертини присутніх на засіданні депутатів. При такому голосуванню заяви поодиноких депутатів записують одночасно Голова і Секретарь.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 61. Хто проти ? Хто утримався ?

Прийнято одноголосно.

Читається § 62. " Р.Р. може постановити також таємне голосування."

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 62. Хто проти ? Хто утримався ?

Прийнято одноголосно.

Читається § 63. "При рівности голосів, внесення вважається відкиненим".

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування §63. Хто проти ? Хто утримався?

Прийнято одноголосно.

Читається § 64."Кожний депутат має право ставити запитання та інтерпеляції до Уряду ".

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування §64. Хто проти ? Хто утримався?

Прийнято одноголосно.

Читається § 65." Запитання стосується до фактичного з"ясування якоїсь справи і подається в листовній формі"Голова на пленумі дає слово депутатові, що вніс запитання для відчитання тексту запитання. Уряд може відповісти на запитання листовно або на словах. Дискусії по запитаннях не допустимі.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 65. Хто проти ? Хто утримався?

Прийнято одноголосно.

Читається § 66."Інтерпеляції вносяться за підписом не найменш 4-х депутатів. Вони мусять бути коротко мотивовані - листовно або на словах. Голова відсилає інтерпеляцію до відповідного представника Уряду і ставить її на порядок дня наступного засідання Р.Р. Уряд може на інтерпеляцію дати відповідь негайно, чи повідомити про день для відповіді, або в мотивованій заяві відмовитися дати відповідь. Р.Р. відкриває дискусію над відповіддю або заявою Уряду, і в ній перше слово дається депутатові що підписав інтерпеляцію.".

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 66 Хто проти ? Хто утримався ?

Прийнято одноголосно.

Читається § 67."Інтерпеляції розв'язуються постановою Р.Р. чи відповідь Уряду Р.Р. визнається задовольняючою ,чи ні."

П. Г о л о в а . Ставиться на голосування § 67. Хто проти ? Хто утримався

Прийнято одноголосно.

Читаеться § 68: ". Петиції, внесені до Р.Р. Президія передає до відповідної Комісії для докладу на пленумі Р.Р.".

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування § 68. Хто проти ? Хто утримався?
Прийнято одноголосно.

Читаеться §69. "Отсей регулямін входить в силу негайно, за винятком §[illegible]9 а також другого випуску §36, що до введення в чинність яких має бути окрема постанова. Р.Р.

П. Г о л о в а. Ставиться на голосування §69. Хто проти ? Хто утримався?
Прийнято одноголосно.

П. Б а р а н о в с ь к и й. В проекті було порушено, що депутат, який входить в склад Уряду, [illegible] мандат члена Р.Р., але чомусь зараз цього не видно.

П. К о р ч и н с ь к и й. Того в проекті не було. Один тільки з членів Комісії вніс був резолюцію до справи "Міністра і Товариша Міністра та звання депутата не можуть бути сполучені одночасно, але Комісія не вважала себе за компетентну запропонувати те, чи інше внесення в тій справі. Зрочім ця справа поставлена на Сеньорен"-Конвенті і чи там вона мала рішення, чи не мала – мені не відомо.

П. Г о л о в а. Ставлю на голосування регулямін Ради Республіки в цілому. Хто за ? прошу встати. Прошу сісти. Хто проти ? Хто утримався ?
Закон про регулямін Ради Республіки приймається одноголосно. Я поздоровляю п.п. депутатів з нинішнім прийняттям регуляміну, бо з цього менту Р.Р. вступає в фазу регулярної активної роботи.

Засідання закриваеться.

ГОЛОВА РАДИ РЕСПУБЛІКИ Т. [illegible]

ПЕРШИЙ СЕКРЕТАР СЕРГІЙ [illegible]

[illegible]

[illegible]

II

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

XXII Пленум Ради Республіки 4 - го квітня 1921 року.
Початок о 7 годині вечора.

П р е з і д і я : Голова Ради Республіки деп. І. Фещенко-Чопівський
П р и с у т н і депутати: 1/ Айзенберг, 2/ Барановський, 3/ Біднов, 4/ Білопольський, 5/ Богдан, 6 / Бутенко, 7/ Бiблій, 8/ Галушко, 9/ Говорун, 10/ Грещенко, 11/ Гриневич, 12/ Ентеліс, 13/ Закрасняний, 14/ Зайців, 15/ Кобза, 16/ Корчинський, 17/ Кравченко, 18/ Красовський, 19/ Липа, 20/ Магаловський, 21/ Марлинський, 22/ Молодожоненко, 23/ Мошинський, 24/ Мурський, 25/ Нечитайло, 26/ Огородник, 27/ Орел, 28/ Плескацевич, 29/ Приходько , 30/ Романченко, 31/ Савицький, 32/ Сапіга, 33/ Стадник, 34/ Тимошенко, 35/ Трепет, 36/ Феденко, 37/Фещенко-Чопівський, 38/ Хижняк, 39/ Чайківський, 40/ Шаповал, 41/ Шовгенів.

П. Г о л о в а . 22 Пленум Р.Р. одчиняється. Пане депутате Орел прошу заняти місце секретаря. Прошу зачитати порядок денний.

П. С е к р е т а р ь. Читає порядок денний. 1/ Обітниця, 2/ відпуск депутату Лукашевичу, 3/ зміна в комісіях Ради Республіки, 4/ обрання бюджетової комісії, 5/ внесений законопроект, 6/ внесення фінансово-економичної комісії про асігнування 300.000 гривень на видачу вдові бувшого Начальника Служби Телеграфа ГОНЧАРЕНКО одноразової допомоги, 7/ внесення культурно -освітн. комісії про тимчасові штати Педагогічної Місії у Відні, 8/ запитання фракції с-д. до Уряду в справі внесення Р.Р. про скорочення кількости Міністрів.

П. Г о л о в а . До порядку денного угодно? Ставлю на голосування. Хто проти. Хто утримався. Порядок денний затверджується одноголосно. Перша точка.

П. С е к р е т а р ь Перша точка. " Обітниця."

П. Г о л о в а . Пан депутат Мурський прошу. / секретарь читає обітницю п. Мурський підписує обітницю/. Слідуюча точка.

П. С е к р е т а р ь . Відпуск депутатам. Фракція залізничників прохає дати відпуск деп. Лукашевичу на 1 місяць з 31 березня по 30 квітня.

П. Г о л о в а . На відпуск в місяць вимагається ухвала Ради Республіки. Хто проти? Хто утримався? Відпуск ухвалюється деп. Лукашевичу на 1 місяць. Далі повідомляю Р.Р., що президія дала відпус-

на 5 днів депутату партії Соц.Дем. Красовському. Слідуюча точка.

П. Секретарь. Третя точка. Зміна в комісіях Ради Республіки. Предложения фракції залізничників делегувати до фінансово-економичної комісії на час відсутности деп. Лукашевича деп. Шовгеніва.

П. Голова. Хто проти? Хто утримався? Депутат Шовгенів делегується до фінансово-економичної комісії на час відсутности Лукашевича

П. Секретарь. Повідомлення фракції с-с. про відкликання з Закордонної Комісії деп. Липи і делегування замісцьйого деп. Мурського.

П. Голова. Хто проти? Хто утримався? Депутат Мурський делегується до Закордонної Комісії заміст депутата Липи.

П. Секретарь. Повідомлення фракції сел.-соц. про делегування до Законодавчо-Адміністративної Комісії деп. Ю. Говоруна.

П. Голова. Хто проти? Хто утримався? Депутат Говорун делегується до Законодавчо-Адміністративної Комісії. Слідуюча точка.

П. Секретарь. 4-та точка Обрання Бюджетової Комісії.

П. Голова. По регуляміну до життя покликується бюджетова коміс Прошу фракції назвати своїх кандидатів.

/ фракції називають: від хліб-дем. деп. Білопольський, від соц-дем. депутат Бутенко, від залізничників Закраснянний, від нар-респ. Сапіга, від поштов. Грещенко, від сел. соц. Барановський, від самовр. Огородник, від соц-сам. Орел, від соц-фед. Шаршинський, від меншостей Ентеліс, від кооперат. Трепет./

Таким разом склад Бюджетової Комісії має виглядати так: Білопольський, Бутенко, Закраснянний, Сапіга, Грещенко, Барановський, Огородник, Орел, Шаршинський, Ентеліс, і Трепет. Ставлю на голосування Хто проти. Хто утримався. Бюджетова Комісія в такому складі затверджується. Слідуюча точка.

П. Секретарь. 5-та точка. Внесення законопроекта про встановлення норми платні Членам Юридичної Ради і Термінольогічної Комісії Державної Канцелярії.

П. Голова. Проект Президії.

П. Секретарь. Передати до Фінансово-економичної Комісії / голос з місця до бюджетової /.

П. Голова. До Бюджетової з тим, аби було вислухано заключення Законодавчо-Адміністративної Комісії. Голосую. Хто проти. Хто утри-

мався. Законопроект передається до Бюджетової Комісії з тим, аби був до заслухано заключення Законодавчо-Адміністративної Комісії. Слідуюча точка.

П. С е к р е т а р ь. 6 - та точка. Внесення Фінансово-Економичної Комісії про асігнування 300.000 гривень на видачу вдові бувшого Начальника Служби Телеграфа ГОНЧАРЕНКО одноразової допомоги.

П. Г о л о в а. Слово належить деп. Шовгеневу.

П. Ш о в г е н і в. Рада Республіки доручила Фінансово-Економичній Комісії розглянути справу про ухвалений Радою Народніх Міністрів проект постанови про асігнування 300.000 гривень на видачу вдові бувшого Начальника Служби телеграфа ГОНЧАРЕНКО одноразової допомоги. Справа ця була розглянута в Фінансово-Економичній Комісії и тепер докладується Раді Республіки в такому вигляді. Небіжчик Гончаренко Ларіон в кінці 1919 року умер в Здолбунові при повороті з Польщі. Гончаренко на протязі більш 10 років служив на Правобережній залізниці. Він з самого початку українського руху працював серед залізничників в перших рядах як енергійний і переконаний патріот. Він був рівночасно членом Українського революційного Комітету Шляхів України, членом об"еднаної Ради Шляхів, членом Головної Ради Правобережної залізниці, Головою телеграфної секції тієї ж залізниці, районим комісаром Управи Правобережної залізниці, членом Всеукраїнських залізничних з"їздів і як фахова людина був помішником начальника служби Телеграфа й Виконуючим обовязки Начальника Служби Телеграфа. В листопаді 1919 року під натиском Денікінських війсьн небіжчик Гончаренко разом з Урядом перейшов Збруч, тут дуже тяжкі умови життя вплинули на його здоровля. Був хворий на тиф і при повороті на Україну вмер залишивши жінку й хлопця 6 років. Міністр Шляхів вийшов з доповіддю до Ради Народніх Міністрів, аби було асігновано допомогу.

Доповідь була розглянута Фінансовою урядовою Комісією яка згодилась на асігнування з тим, щоб ця допомога була відрахована з пенсії, яка буде видана вдові. Рада Народніх Міністрів розглянула цю справу, згодилась з думкою Фінансово-Економичної Комісії й ухвалила асігнувати 300.000 гривень на видачу вдові бувшого Начальника Сл: Телеграфа Гончаренко Марії Гончаренко одноразової допомоги. Фінансово-Економична Комісія розглянувши справу, з свого боку находить необхідним асігнувати зазначену допомогу вдові Гончаренко і на ухвалу Р.Р. подає законопроект в такому вигляді.

" Ухвалений Радою Республіки закон про асігнування 300.000 гривень, на видачу вдові бувшого Начальника Служби Телеграфу ГОНЧАРЕНКО одноразової допомоги.

I. Асігнувати в розпорядження Міністра Шляхів з коштів Державної Скарбниці по § 15 ст. 3 кошторису Департаменту Державної Скарбниці ТРИСТА ТИСЯЧ / 300.000 / гривень на видачу вдові бувшого Начальника Служби Телеграфу Чорноборенної Залізниці Гончаренко Марії Гончаренко одноразової допомоги з тим, щоби згадана допомога була зарахована в пенсію яка буде їй призначена.

2. Закон цей ввести в чинність з днем затвердження або повторної ухвали Ради Республіки згідно ст. 14 закону 9-го січня 1921 року про Раду Республіки".

П. Голова. До законопроекту хто має взяти слово? Ставиться на голосування. Хто за затвердження законопроекту прошу встати. Хто проти? Хто утримався? Закон ухвалюється одноголосно. Слідуюча точка.

П. Секретарь. Сьома точка. Внесення Культурно-Освітньої Комісії про тимчасові штати Педагогічної Місії у Відні.

П. Голова. Слово належить депутату Прихольному.

П. Прихолько. Від імені Культурно-Освітньої Комісії Р.Р. маю за честь внести проект постанови тимчасових штатів Педагогічної Місії у Відні.

Справа повстала в слідуючому. В травні місяці 1919 року була основана Міністром Освіти Педагогічна Місія на котру покладається обовязок друкування укр. шкільних підручників. Головою тієї Комісії було призначено пана Крушельницького і він поїхав до Відня. Гроші які йому належалось дістати, добути не міг і Місія на початку своєї діяльности не мала потрібних засобів, не мала звязку з Україною і через те, не мала відповідних коштів. В стремлінні, прийти до ладу Крушельницький звернувся до Членів Директорії Швеця і Макаренка і 29 червня 1920 року була затверджена Педагогічна Місія в складі трьох чоловік і було їм призначено утримання. Місія працювала дальше ненормально, головне через брак грошей і відсутність звязку з Україною.

Далі там була переведена ревізія в результаті якої являється цей законопроект.

Сама Місія складалася з 3-х осіб: Одержували Голова Місії - 13.000 гривень, Члени місії 7.000 гривень крім цього одержували на

помешкання. При чому ці гривні переводилися по курсі 1 1/2 корони за 1 гривню.

Тепер Міністерство Освіти вважає "Місію" цеї Місії покінченою і надає їй функції Ліквідаційної. Для закінчення роботи тієї Місії вважає залишити 2-х людей Голову і Секретаря і вважає при цьому за необхідність зменшити ставки платні: Голові 7.200 гривень що буде переводити 12000 авст. корон, а редактору 7.000 грив., що робить 10.000 авст. корон. Культурно-Освітня Комісія, розглянувши цю справу, зацікавилась її роботою і постановила відділити осібну Комісію, якій доручила зробити по цьому доклад Комісії. По дорозі повідомлено, що Крушельницькому удалося дістати 15 міліонів на видавничі справи із конто Австро-Угорського Банку. Ця сума цікава ще й тому, що не було нічого сказано в тому смислі, як буде переводитися робота.

Міністерство Освіти повідомило що має внесений законопроєкт до Р.Р. щоб покінчити з тією справою, я це говорю, щоб попередити всякі можливі розмови. А зараз справа полягає в тому, щоб Р.Р. ухвалила ці штати: щоби Місія складалася з 2 осіб, щоби Голова Місії одержував 12.000 австр. корон, а редактор 10.000 авс. корон, і щоб чинність цих штатів тягнулася до 1 червня 1921 року, на що й погодилась Культурно-Освітня Комісія і на що рівнож погодилась і Фінансово-Економічна Комісія. Проєкт звучить:/читає/

" Ухвалений Радою Республіки закон про встановлення тимчасових штатів Педагогічної Місії у Відні.

1. Встановити з 1-го січня 1921 року тимчасові штати Педагогічної Місії у Відні в складі Голови Місії з платнею дванадцять тисяч / 12.000/ авст. корон і редактору з платнею десять тисяч / 10.000/ корон австрійських місячно.

2. Чинність тимчасових штатів Педагогічної Місії припиняється не пізніше 1 - го червня 1921 року

3. Закон цей ввести в чинність з днем затвердження або повторної ухвали Ради Республіки згідно ст. 14 закону ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ 9-го січня 1921 року про Раду Республіки.

П. Голова. Що до законопроекту. Ставлю на голосування. Хто є за? Хто проти? Хто утримався?-Один. Закон ухвалюється одноголосно при одному утримавшомуся. Слідуюча точка.

П. Секретарь. Восьма точка: Запитання фракції С.Д. до Уряду в справі внесення Радою Республіки про скорочення штатів

кількости Міністрів. Докладчик деп. Феденко.

П. Ф е д е н к о . " Запитання фракції Соц-Дем. і фракції залізничників до Уряду У.Н.Р. Фракція С-Д. і залізничників запитують Уряд що зроблено ним в справі переведення в життя пропозиції Ради Республіки від 9 - го березня б.р. на 9-му пленуму про скорочення кількости Міністерських постів. Запитання це прохається Раду Республіки визнати негайним." Підписано: Романченко, Молодожоненко, Феденко, Закрасняцкий, Бутенко і Шевранів. Нам тільки дивно що фракція яка подавала проект про скорочення Міністерств, сама причинилась до побільшення числа Міністерських постів, у цьому Правительстві, де бачемо склад його до - 20 чоловік.

П. Г о л о в а . Запитання буде надіслано до Уряду а регуляміном Р.Р. не передбачається негайности справи.

П. Б і л о п і л ь с ь к и й . Я власно не розумію проблемо внесення, чи від Р.Р. чи проходить через Президію.

П. К о р ч и н с ь к и й . Регулямін Р.Р. став на тому демократичному принціпу, що кожна фракція Р.Р. має право звернутися до Уряду з запитанням і хочби більшість Р.Р. була проти такого запитання, то все таки ця більшість не може замкнути рота тій меншости. І тому нема прийняття чи неприйняття запитання чи інтепеляції, бо коли раз внесено запитання і його підписало чотирьох депутатів, то воно з юридичного боку вже фактично є запитанням, на яке Уряд обовязаний дати одповідь.

П. Р о м а н ч е н к о . Коли ми просили призначити квапність нашого запитання то виходили з того, що це запитання торкається не якогось випадку, який стоїть не за Радою Республіки, а з приводу внеску Р.Р. в свій час до Ради Міністрів. Отже, не маючи відповіді до сих пір, а маючи непримемний факт, що представники тоі фракції, які цю інтерпеляцію внесли і які за таким скороченням виступали, самі зараз пішли однак на таке збільшення кількости членів Ради Міністрів - ми тому просимо це внесення вважати спішним і зазначити, чи тій справі буде даний спішний хід.

П. Г о л о в а . Справа ясна. Поважи регулямін був затверджений, я позволю собі прочитати ще раз 65 § / читає /:" Запитання єсть стосуються до фактичного з"ясування якоісь справи і подаються в листовній формі. Голова на пленумі дає слово депутатові, що вніс запитання для відчитання тексту запитання. Уряд може відповісти на запи-

тання. Уряд може відповідати на запитання листовно або на словах. Дискусії по запитанням не допустимі."

Порядок денний вичерпаний. Засідання закривається. Слідуюче засідання в середу.

ГОЛОВА РАДИ РЕСПУБЛІКИ І. Фещенко-Чопівський.

ПЕРШИЙ СЕКРЕТАР Сергій Бачинський

ПРОТОКОЛ

засідання СЕНЬОРЕН-КОНВЕНТУ 10-го червня 1921 року.

Засідання відкриваєтся в 12.20 год. при присутности Президії Р.Р.: Голова Р.Р. І.Феденко-Чопівський Заступник Голови Е.Мошинський і Перший Секретарь Ф.Хилиняк.

Присутні депутати: Коршинський /фр.с.ф./ Ковалевський /фр.н.р./ Кобза /фр.х.д./ Кравченко /фр.с.с./ Огородник /фр.м.сам./ Бублій /фр.пошт./ і Ентнліс /фр.евр.менш./.

Затверджуеться порядок денний:

1/. запитання до Уряду

2/. незатверджені закони

3/. загально політичні справи /настрої перенесення політичного центру нарада з Радою Міністрів/

І. п. СЕКРЕТАРЬ зачитуе запитання: 1/фракції н.р.в справі видачі допомоги часопису "Воля" і 2/фракції н.р.в справі допомоги полк. Безиловичу який не може вийти з лікарні нервово-хворих хоч вже здоровий.

ІІ. СЕКРЕТАРЬ докладуе незатверджений закон про тимчасові штати Канцелярії Р.Р./ зачитуе лист Голови Директорії про мотиви незатвердження і пояснення Директора Канцелярії з мотивами проти незатвердження.

Поставлений на провізоричне голосовання голов фракцій законопроект ухвалюеться повторно.

ІІІ. п. ГОЛОВА Р.Р. дає інформації: Міністерство Фінансів розміняло закордонну валюту за 1.700.000 марок. Заступник Міністра Фінансів деп. Марцинський виїхав у Варшаву в справі продажі 7% паперів.

На попередньому засіданню Сеньорен"конвенту вирішено що нарада Міністрів і членів Р.Р. має відбутися по приїзді делегації з Варшави коли не поступить вимога хоча одного члена сеньрен-конвенту про негайне скликання.Така вимога поступила від фр.с.с. На нараді зі мною Прем"ер прохав відкласти нараду на завтра вечір бо до приїзду Міністра Ніковського не має інформацій.

Президія Р.Р. вжила всіх заходів щоб зібрати кворум на сьогодня але кворума всеж не має. Викликаний 5-ий член фракції х.д. замісць виїхавшого деп. Марцинського я просив фракцію с.ф. дати заступника замісць відсутнього деп. Шаповала фр.с.с. обіцяла дати заступника на понеділок з Варшави викликаний деп. Лукашевич.

В понеділок відбудеться пленум а завтра нарада з Радою Міністрів.
На останньому черговому докладі у Головного Отамана він зазначав що Рада Міністрів не тримає з ним звязку і що взагалі він знов підходить до думки подати до демісії.

п.КОРЧИНСЬКИЙ указав на тяжку атмосферу що утворилася серед еміграційних урядових кол зазначає що Р.Р.через свої фракції мусить заспокоювати вносити довірря до Правительства і центру взагалі щоб не дійти до остаточного роскладу.Треба прийняти коротку відозву що Р.Р. стоїть на стороні не допустити несправедливости і просить не хвилюватися,потерпіти ще.

п.КРАВЧЕНКО.Положення тяжке треба шукати конкретних виходів.Громадянство заспокоїться,коли побачить конкретні заходи в колах Р.Р.

Факт є що не можемо надіятись на допомогу від поляків.Ми вважаємо тому необхідним відкликати негайно делегацію з Варшави.Честь вимагає щоб ми більше не жебрачили.Треба шукати інших заходів – опиратися на власні кошти. Для правильної реалізації і витратів коштів треба виділити з Р.Р.окрему Комісію яка й контр асігнувала б всі видатки.Це внесло б заспокоїння.

Наша перша пропозиція утворення Контрольно-парляментського Органу. Необхідно Міністерство Фінансів доручити більш енергійному чоловіку.

Справа великої політичної ваги – справа перенесення політичного центру. Такий центр міг би складатися:з Пленума Р.Р. 5-7 Міністрів і чоловік 10-12 урядовців які б складали Канцелярію Політичного центру.При перенесенню політичного центру тут мусить залишитися апарат і Рада Міністрів які б провадили роботу.Що до утримання цього центру то можно затримати для цього %% паперів потрібно не більше 25 міліонів щоб центр продержався 1/2 року за кордоном.

Найліпшими місцями для перенесення центру є Румунія або Болгарія як близькі до України країни де можуть з"єднатися як праві так і ліві групи.Вважаємо це питання надзвичайно спішним.

п.КОВАЛЕВСЬКИЙ.Наше положення в Раді Міністрів остільки тяжке що може повстати питання/що робота нашої партії в Раді Міністрів не потрібна.Ми пішли туди з переконанням що наша задача утворити якусь середню політичну лінію яка б дала можливість дочекати кращих подій.Це було б,коли б Р.Р.була цілим спаяним тілом а Кабінет Міністрів був би чисто парляментарний.

Зараз повстає питання чи є консолідація в імя якої утворювалася Р.Р. чи є сама Р.Р. як той центральний орган який дає напрямок Державному Центру. Рада Республіки має зверхню владу на ній же лежить відповідальність а вона в такому стані що розпадається бо депутати тікають:одні через якусь реак-

дійшу політику на яку вони могли б впливати сидячи в Р.Р. другі просто через невдалу редакцію статуту "Бук.".А враження зі сторони таке що виходить з Р.Р.фракція по якимсь важним політичним мотивам.

Рада Республіки має певні корні на Україні її імя відоме,тому ми не можемо бути заінтересовані щоб вона роспалася сама по собі а не якимсь законним порядком.Треба підвести підсумки моменту:чи Рада Республіки в силі усунути з себе всі роскладові чинники щоб подібний момент не повторявся.Це положення тим більш трагичне, що ми в момент роскладу самовмірання ми виграємо справу.Ніколи не було такого тяжкого стану нашого але в той же час большевицька система вмірає.Не має власти большевиків бо три роки вони істнують а все ж Семенів Антонов і наші численні повстанці проводять роботу.В цей момент ми мусимо встояти і в першу чергу Рада Республіки як орган законодавства.Коли ж роскладові чинники не переможні то ліквідувати це в правний спосіб і дати можливість другому органу працювати.Ми не стоїмо на виході але коли одіум гріхів приймаємо на себе то щоб хоч ми знали, що остается щось чисте.Ми не можемо сидіти до остатнього моменту до роспаду.Ми не виходимо але вимагаємо сказати:або хтось має право зривати Р.Р. або цього не буде. Це мусять знати і члени Р.Р.і члени Правительства від партії н.р.

Що до конкретного питання - нашої справи в Варшаві я не погоджуюсь що треба тікати відтіля.Все йде до логічного кінця.Маємо данні що там ведеться біржева політична гра.В цей час не можно відкликати представників бо тоді програємо.Там у них самих ваколот,який треба пережити.

Що до перестройки й перенесення центру то це справа не легка й не потрібна бо поки армія з нами не роспущена то хто ж з членів Правительства захоче виїхати.То було б дезертирство.

Ми зробили помилку що всю свою увагу звернули на Варшаву і про все забули.Закордонна політика і взагалі політика не ведеться вже два місяці. Коли б вона провадилась то це полегшило б працю делегації:виступати з конкретними данними як напр.згоду хоча б Угорщини на переїзд туди центру мало б значіння.

Є один конкретний плян-якось пережити цьому Державному Центру і не дати самим роспастися.Коли є Рада Республіки Правительсво Головний Отаман і військо то це вже все.Знаємо що урядовий апарат є великий тягарь і все ж залишаємо 50%,хоч знаємо що вони нас з'їдять але не має твердої волі зробити ампутацію.

Поповнення Р.Р.чуть не до 200 чоловік - то все пляни не реальні.

Я оптиміст і вірю що може як не ми то все ж справа національна виграє. Чи Рада Республіки може устояти чи є консолідація хоч для моменту якій мусимо перейти ,чи не буде ганебного моменту коли ми -ліпші люде еміграції-сами себе втопимо,-це основні питання.Коли це не загрожує то цього вже досить.

п.ОГОРОДНИК.Наш обовязок внести заспокоїння в маси тут а для того мусимо сами з"ясувати справу фінансову і побачити Міністра Закордонних Справ.

Що до перенесення політичного центру на нашу теріторію.В Польщі вигляди наші не великі.На черзі дня повстає Галицьке питання і наш центр мусить мати вільну руку.Треба взяти конкретних заходів що до переїзду.Вірю що правительство щось робить в цьому напрямку.Настане момент коли ми мусимо виїхати щоб справа українська попала в ширшу орбіту а не лише польсько-українську.

Що до фінансів то треба з"ясувати що маємо і як роспреділити витрати.

Без розрішення питання яке підняв п.Ковалевський не можно зробити нічого. Я гадаю/ що потенціальні сили є.Застой в роботі Р.Р.стався перед Святами,коли вона проявила велику напруженість сил.Тепер же Р.Р.мало діяльна.Відвічальність за ситуацію несемо ми.Здати позиції утікати -не можливо бо це значить оганбити себе в історії і пошкодити українській справі.

п.КРАВЧЕНКО.Питання підняте фр.Н.Р.саме серйозне питання.Лише при консолідації сил можемо вести роботу виступати не боячись що якась фракція завтра вийде і перерве роботу Р.Р.Головна причина що ми не переконані один в другому причина яку виставляли і С.Д.-це бездіяльність Р.Р. центру.Треба взяти рішучих кроків,щоб Рада Республіки щось робила.

Розуміючи основне питання Н.Р. не розумію їх пропозиції - сидіти і чекати що вийде з політичної гри у Варшаві.Можно її провадити далі але треба шукати й іншого виходу.Треба виїхати за кордон щоб ~~хххх~~/там робити не лише те що дозволяють.

п.ГОЛОВА Р.Р. Я одмітив два моменти для наради:1/ дискусія над перенесенням нашого центру і 2/інтенсіфікація роботи Державного Центру.

Я прохав би Комісії підготовити все щоб засідання Р.Р.могли відбутися декілька разів під ряд.Треба ускорити закон про поповнення складу Р.Р. випустити відозву до Українського Народу.

Рада Міністрів подала думку чи не було б доцільним послати в Варшаву делегацію від Р.Р.Подаю це під розвагу.

Сьогодня поступили дві заяви про вихід з Р.Р.:деп.Баранівського і Савіцького.п.Савіцький обіцяв брати участь в роботі поки не буде заступника.

Що до фінансів то це є головний фактор.В разі коли заходи по добуванню гро-

...ії будуть негативні то для продовження нашого іствування або муситимо сісти за дроти коли це можливо або зробити вакації до нової сесії.

п.ОГОРОДНИК запитує чи нарада з Правительством відбудеться і без Міністра Закордонних Справ.

При голосуванню 6 голосами проти 2 нарада без Міністра Закордонних Справ визнається не доцільною.

Висловлюється побажання послати телеграму Міністру Ніковському про негайний приїзд хоч на один день.

Чотирма голосами проти двох постановлено запросити на нараду Головного Отамана.

Ставиться на обговорення питання про Контрольно-парляментський Орган.

п.ОРЕЛ як секретар Бюджетової Комісії інформує що в Бюджетовій Комісії піднімалося питання взяти на себе адміністративні функції по контролю реалізації цінностей і видатків але Комісія найшла це не можливим і було постановлено звернути увагу Уряду що ліквідація цінностей провадиться не нормально і просити Раду Міністрів керувати нею безпосередньо бо тепер всю справу провадить Міністр Фінансів один який може стати жертвою афери бо є відомости що урядовці які ведуть цю справу фінансуються нашими контр агентами.

п.Хилляк находить рішення Бюджетової Комісії слушним і задовольняючим.

Засідання закривається в 2 10 год.дня.

ПЕРШИЙ СЕКРЕТАРЬ Р.Р.

"ПРОМОВА ЧЛЕНА РАДИ РЕСПУБЛІКИ гр. КОВАЛЕВСЬКОГО ВИГОЛОШЕНА НА ЗАСІДАННІ РАДИ РЕСПУБЛІКИ 6-го ЛЮТОГО 1921 р."

М. Ковалевський: Панове депутати. Коли ми оглядаємось на пережиті нами, наших трьох років боротьби за визволення української держави, то ми мусимо підкреслити два основні моменти: перший момент це є зріст ідеї української державности в середині держави, другий момент — це зріст ідеї української державности в-зовні, за кордоном. І те й друге є безперечною заслугою української демократії, я сказав би, виключно української національної революції. Коли ми пригадаємо, панове, перший момент боротьби за українську державу, коли ми пригадаємо ті люди не володіли апаратом(?) [illegible] державний центр на [illegible] нашої боротьби за визволення українського народу, ми побачимо, що на всьому його була стихія, що пробуджена та стихія, що [illegible] ідею української державности по стільки, по скільки вона була зв'язана з ідеєю соціяльної революції. Сама по собі ідея українського визволення, ідея, що характеризує певні психологічні риси народних мас, не була ще виявлена(?). Коли повернутися до цього ж самого моменту, то можна побачити, що була горстка, мала горстка безумців, яка виходила з надр малої по численности української інтелігенції, яка взяла національну ідею за свою основу, яка написала її на своєму прапорі і яка цілком на протязі трьох років. Ми, народні республіканці, не думаємо зараз підкреслювати темні моменти нашої боротьби, ми радіємо і знаємо(?), що ці темні моменти повинні були бути о стільки, оскільки була боротьба за українську державу, бо це є певний процес, в якому виступають певні сили, в якому ці сили кристалізуються на різні політичні табори. Тому я з особливою приємністю(?) підкреслюю той факт, що українська інтелігенція на всі табори не була поділена, коли ці ідеї проносились часто і скрізь(?) на протязі трьох останніх років. Правда, ця інтелігенція розбилася по своїм ідеям на різні політичні табори і можна багато закинути останнім що до їхнього методу державного будівництва, але ми не можемо закинути їм в основному, що всім [illegible] тим ідеям національного визволення в цілому [illegible] і розуміють. На протязі трьох років боротьби за визволення України наші народні маси національно зросли

ті народні маси, які раніше тільки несвідомо підходили до гасла української державности, тільки шукали його, зараз ті народні маси прийняли це гасло в повній мірі і шукають його в історії української [illegible], утворювали тих [illegible], які є зараз на Україні, які проходять широкою лінією від Збруча до Білгороду. Це перше завоювання української національної революції, перше завоювання українського народу, яке ми рахуємо своїм обов'язком тут підкреслити.

/Входить до залі п. Головний Отаман-Симон Петлюра. в супроводі п. Голови Ради Міністрів./

Але, Панове, коли ми перейдемо до другого моменту, до зросту свідомости про Україну у західних народів, то ми мусимо сказати, що там, де було порожнє місце в свідомости європейських народів, де саме слово "Україна" зустрічалось в газетах [illegible], де ігнорувалося саме існування українського народу та боротьба його за свою державність, - Панове, мушу сказати, що зараз ці народи, які, може, до нас не прийшли ще з реальною допомогою, але які йдуть до нас [illegible], бо ці народи рахуються з Україною, як з силою, рахуються з нами, як з [illegible] народним [illegible], ми підкреслюємо цей момент тому, що це колосальний факт в нашій державности, бо та Україна, що протягом кількох століть спала мертвим сном під опікою московських царів, яка загубила решту своїх [illegible], яка не мала права жити на культурно-національний розвиток, - стала для держави [illegible] міжнародним [illegible], об'єктом визнання, чи хочуть не визнання. Коли ми пригадаємо Берестейський договір, / я хочу зазначити, що не належу до тої фракції, яка тепер хоче його зневажати/ то я признаю, що цей договір спричинився до того, що цілий ряд держав європейських визнав Україну, що в тодішніх умовах життя, в яких перебували ми під час боротьби за визволення України, іншого виходу і [illegible] не було. Проте нас визнають не тільки центральні держави, які стояли на вершині свого торжества, але й цілий ряд держав, які повстали на терені бувшої російської імперії і разом провадили боротьбу за своє визволення. Вони зараз опинилися в кращому становищі: всі країни [illegible] не тільки де-факто, але і де-юре, як представники [illegible] народу, який претендує на визнання по праву і вже давно виборов собі це право, можемо тільки вітати цей факт і висловити одну тільки [illegible], що У.Н.Р. займе серед всіх цих народів не останнє, а перше місце. Це так давно був третій акт великого міжнародного значіння, і також великого значіння для майбутніх

[illegible] нашої державности, [illegible] визнавав Тимчасову Українсь-
ської Народньої Республіки. [illegible]
Ця [illegible]
українським [illegible]
[illegible]
[illegible]
що, [illegible] бути [illegible] для народу [illegible]
[illegible]
[illegible] української держави, [illegible]
тому, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] трудової інтелігенції. [illegible]
буржуазно- [illegible]
[illegible]
українська [illegible]
[illegible] буржуазії [illegible] до того
[illegible]
бути для [illegible]
[illegible] буржуазної демократії, [illegible]
українського народу, [illegible] в
будуванні української держави. [illegible] демократії,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
народом. [illegible] державним центром. [illegible]
[illegible]
[illegible] народу, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] українського народу [illegible]
[illegible]
[illegible] Республіки. [illegible]
[illegible] у всіх [illegible]

у всіх сказаних. В основній лінії, яка проводилась державним центром, є колосальні зусилля і витрати ума і нервів нашого Голови Республіки, Головного Отамана Симона Васильовича Петлюри. — [illegible] більш того, панове, коли б не було цієї лінії, [illegible] ування і віри в народ, то ми сиділи б в тому ж становищі, в якому находяться російські представники в Парижі. До тих, до [illegible] лінія хитається. Ми весь час шукаємо методів і шляхів для боротьби за визволення своєї країни, так не може бути ні провідної лінії, ні повного успіху. Гідними зусиллями в роботі Пана Головного Отамана Симона Васильовича Петлюри на протязі трьох років за українську державу є те, що він лишився вірним гаслу української народньої Республіки, гаслу української демократії. Може ми, як представники буржуазної демократії, коли не будь в минулому не сходились з ним в своїй провідній думці, в методах державного будівництва, але ми повинні підкреслити те, що в імені інтересів української демократії, конечного успіху в боротьбі за українську Республіку і ради тих жертв, треба саме таку лінію заступати Голові Республіки. На цьому ґрунті і в ціх майбутніх діяльности на користь українського народа, ми обіцяємо Голові Республіки, на ґрунті проголошеного їм вступного слова, найповнішої співпраці. Заявляючи на-прикінці своє відношення до Ради Республіки, ми гадаємо що Р.Р. буде дійсно органом національним. Ми заступаємо ту думку, що зараз, коли ми перебуваємо поза межами своєї теріторії, треба берегти те, що ми маємо, цінити ту лінію, яку ми вибрали. Всі нові експерименти треба залишити до другого кращого моменту, коли ніщо не буде нам загрожувати, коли ми будемо на своїй теріторії, коли ми станемо перед фактами минулого, коли треба буде будувати державу, тоді розуміється, ми скажемо, що кожному треба свої метода державного будівництва. Але поза межами своєї теріторії ми повинні мати один [illegible], одно мірило, тільки тоді ми вийдемо з того трагічного становища, в якому опинились. В Раді Республіки ми повинні виробити закони, перетворити всі галузі державного життя — це наша основна думка; не для того ми боролись, не для того несли жертви, щоб тепер переживати другу більшовію. Ми гадаємо, що ті

жертви, перед якими ми схилили сьогодня голови, вимагають в першу чергу більшого розуміння інтересів державности. Ми дивимось в майбутнє без зайвого оптимізму, але в нас нема й песимізму. Ми розуміємо, що при таких політичних, економічних та соціальних обставинах, які були на Україні, більшого успіху не можна було досягнути, в тих умовах нашого життя, в яких Країна проіснувала три роки революції, якої не зазнали ще народи, в таких умовах іншого [illegible] не могло бути. Ми гадаємо, що ці обставини були ще на стільки тяжкі, що тільки загальним зусиллям ми можемо дочекатись реальних наслідків, але ми все таки не можемо вимагати того, чого ніхто не може виконати на підставі того світового процесу, на шляху якого ми стоїмо. Ми маємо право сказати, що зусилля всіх політичних груп від правих до лівих і всього українського громадянства, дадуть свої позитивні результати. Все, що ми здобули, будемо берегти ми далі, а тепер не можемо [illegible] рахунками. [illegible] [illegible] життя [illegible], а коли [illegible], тоді кожен дасть собі раду.

"П Р О М О В А" члена Ради Республіки Ол.Ковалевського виголошена на засіданні Ради Республіки в 3-го лютого 1921 р."

Ол.Ковалевський:"Шановні депутати.Коли ми оглядаємось на пережитий шлях,шлях трьох років боротьби за визволення української держави,то ми мусимо підкреслити два основні моменти:перший момент це є зріст ідеї української державности в середині держави,другий момент-це зріст ідеї української державности з-зовні,за кордоном.І те й друге є безперечно наслідками української демократії,я сказав би,наслідками української національної революції.Коли ми пригадаємо,Шановні,перший момент боротьби за українську державу,коли ми пригадаємо з яким не-важливим апаратом виходив державний центр на тернистий шлях боротьби за визволення українського народу,ми побачимо,що на шляху його була стихія,не пробуджена навіть стихія,що сприймала гасло української державности по стільки,по скільки воно було зв'язане з гаслом соціальної революції.Сама по собі ідея українського визволення,ідея,що характеризує певні психольогічні риси народніх мас,не була ще ним засвоєна.Коли повернутися до цього самого моменту,то можна побачити,що була горстка,мала горстка безумців,яка виходила з лав малої по численности української інтелегенції,яка взяла національну ідею за свою основу,яка виносила її на своєму хребті і несла чесно на протязі трьох років.Ми,народні республіканці,не думаємо зараз підкреслювати темні моменти нашої боротьби,ми бачимо і навіть,що ті темні моменти повинні були бути о скільки була боротьба за українську державу,бо це є певний процес,в якому виступають певні сили,в якому ці сили кристалізуються на рідні політичні табори.І хочу з особливою приємністю підкреслити той факт,що українська інтелегенція на які табори не була поділена,вона ці ідеї проносила чесно і свято на протязі трьох останніх років.Правда,ця інтелегенція розкололася по своїм ідеям на рідні політичні табори і можна багато закинути останнім що до їхнього методу державного будівництва,але ми не можемо закинути їм в основному,що вони несли таки ідею національного визволення,в цілому признають і розуміють.На протязі трьох років боротьби за визволення України наші народні маси національно зросли

ті народні маси які раніш тільки несвідомо підходили до гасла української державности, тільки сумнили того, зараз ті народні маси приймають це гасло в повній мірі і пишуть його в історію України своєю кровью, утворенням та... повстанням, які зараз на Україні, які проходять широкою лавою від Збруча до Білгороду. Це перше заволодіння
(української національної революції перше завоювання)
українського народу, яке ми рахуємо своїм обовязком тут підкреслити.

/Входить до залі п. Головний Отаман Симон Петлюра, в супроводі п. Голови Ради Міністрів./

Але, панове, коли ми підійдемо до другого моменту, до зросту свідомости про Україну у західних народів, то ми можемо сказати, що там, де було порожнє місце в свідомости европейських народів, де саме слово "Україна" зустрічалось з повним недовірям, де ігнорувалося саме існування українського народу та боротьба його за свою державність, - Панове, можемо сказати, що зараз ці народи, які, може до нас не прийшли ще з реальною допомогою, але які йдуть до нас сьогодні, що ці народи рахуються з Україною, як чинником, рахуються з нашими народними масами, ми підкреслюємо цей момент тому, що це колосальний факт в нашій державности, бо та Україна, що протягом кількох століть спала мертвим сном під опікою московських царів, яка загубила решту своїх законів, яка не мала права навіть на культурно-національний розвиток, - стала для держав Европи міжнародним об'єктом, хоча визнаним, чи хочіть не визнаним. Коли ми пригадаємо Берестейський договір, / я хочу зазначити, що не належу до тої фракції яка може його зараз захищати/ то я признаю, що цей договір спричинився до того, що цілий ряд держав европейських визнав Україну, що в тодішніх умовах життя, в яких перебували ми під час боротьби за визволення України, іншого шляху і виходу не було. Проте нас визнали не тільки центральні держави, які стояли на вершині свого торжества, але і цілий ряд держав, які повстали на терені бувшої Російської імперії і також провадили боротьбу за своє визволення. Зараз ми опинилися в кращому становищі: всі країни західної Европи не тільки де-факто, але і де-юре. Ми представники сорока-мільйонового народу, який претендує на визнання по праву і який давно завоював собі це право, можемо тільки вітати цей факт і висловити одно тільки глибоке переконання, що У.Н.Р. займе серед всіх цих народів не останнє, а перше місце. Що так давно
(і також не великого значіння)
був третій акт великого міжнародного значіння для майбутніх

Бюлетень

Української пресової агенції /Українпрес/

№ 65 [illegible] № 65.

[illegible] року

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА.

[illegible] Церковна Рада, на чолі якої стоять [illegible] і прот. Ліпківський, большевицька влада [illegible] переслідування її.

Головною причиною того являється те, що Церковна Рада [illegible] не подобається большевикам.

[illegible] в тому парламенті. [illegible] слово,

[illegible] большевицької влади, Церковна Рада [illegible] українізацію парафій [illegible]

[illegible]

[illegible] українських церков, в Одесі – 2, по селах менших містах [illegible] церкви українські.

[illegible] /Українпрес/.

СТАН УРОЖАЮ.

[illegible] урожаю на Україні і [illegible] в "Російській федерації" [illegible] під заголовком:

"[illegible]" [illegible]

І. У к р а ї н а	а/ Лівобережжя	– 2,5
	б/ Правобережжя	– 3,2
	в/ Південь	– 1,9
	Пересічно	– 2,6
ІІ. Р.С.Ф.С.Р.		– 1,8
Пересічно в радянській федерації		– 2,2

[illegible]

[illegible] пронюрну всієї Совде-
[illegible] /Украінпрес/

183

[illegible]

ЛЬВІВ.30 серпня. [illegible] на 1 листопада.

Крім того [illegible]
податку – [illegible]

Селяни це вже знають і готуються до опору, кажуть, [illegible]

[illegible]

K O M U N I K A T

U K R A I Ń S K I E G O B I U R A P R A S O W E G O

Nr.83 [illegible] sierpnia 1921 r. Str. [illegible]

S P R O S T O W A N I E .

Niniejszem prosimy o powiadomienie, że wiadomości o [illegible] Głównego Atamana S.Petlury i o usunięciu przezeń rządu [illegible], umieszczone w prasie bolszewickiej i w części prasy zagranicznej są zupełnym wymysłem.

Te prowokacyjne wieści są jedynie ponownem świadectwem bezsilności władzy bolszewickiej, która pod wpływem ukraińskiego nacjonalnego ruchu [illegible], prowadzonego na Ukrainie pod sztandarem Ukraińskiej Republiki Ludowej, jakiej wybitnym wyrazicielem jest S.Petlura, chce zamętem i prowokacją zdyskredytować faktyczną reprezentację władzy Ukraińskiego Narodu w oczach świata i tem uratować swe niepewne stanowisko.

Ani Główny Ataman, ani Rząd U.N.R. nie zamierzają prowadzić żadnych pertraktacyj z bolszewikami, którzy krwią i żelazem osiągnęli bezprawnie panowanie na Ukrainie.

Ukraińskie Biuro Prasowe

235

Z I R K U L A R

D E S U K R A I N I S C H E N P R E S S B U E R E A U

N.83 25 August 1921 j. N.83

R I C H T I G S T E L L U N G

Wir werden gebeten,mitzuteilen,dass die Nachrichten ueber die Kapitulation des Oberatamanes Petliura und darueber,dass er die Sowjetregierung anerkannt hatte,welche durch die bolschewistischen und einen Teil der auslaendischen Presse verbreitet wurden,ganz aus der Luft gegriffen sind.

Diese Provokationsnachrichten bilden wiederum ein Zeigniss der Ohnmacht der Sowjetregierung,welche unter dem Drucke der Ukrainischen nationalen unter den Losungen der Ukrainischen Volksrepublik,deren Hauptrepresentant S.Petliura ist,gefuehrten Aufstandbewegung die wirkliche Vertretung der Ukrainischen Regierung in den Augen der Welt verdaechtig zu machen und dadurch ihre erschuetterte Stellung zu erhalten sucht.

Weder der Oberataman Petliura noch die Regierung der Ukrainischen Volksrepublik haben im Sinne keine Verhandlungen mit den Bolschewiken zu fuehren,welche mit Blut und Eisen die Herrschaft in der Ukraina erlangt haben.

Ukrainisches Pressbureau.

перечення нашої державности, що тут визнало Польсько-Українсь-
кої Народньої Республіки. [illegible] міняється, [illegible] хочуть [illegible].
Ці факти визнання України нічим не можуть стертися зі сторінок
української історії. Я, як член партії Н.Р.., заявляю, що я пов-
ний в тому, що [illegible], які нас звели з Польщею, [illegible], що якимсь
утвора попередня цілком стерта, що з'явиться і на ділі. Ми рахуєм-
мо, що в дальнішому може бути час, коли ці два народи виступ-
лять знову в обороні своєї вольности. Ми не можемо, констатуючи
ці два величезні здобутки української держави, не зупинитись на
тому, чиїми зусиллями це все здобуто. Ми повинні сказати, що ці
величезні завоювання, які лягають в основу нашої майбутньої віль-
ности здобуті зусиллями народу українського-селянства, робітниц-
тва, та трудової інтелігенції. Може мені, як представнику партії
буржуазно-демократичної, і не личило промовляти ці слова / але
це є той факт, з яким ми повинні рахуватись. На жаль міщанство
українське не виявило тої сили, яку воно повинно було виявити;
але я мушу підкреслити, що ця дрібна буржуазія прийшла до того
глибокого переконання, що поза державою українською не може
бути для неї життя. З тим більшим правом засвідчуємо ми, народні
республіканці, ідеологи буржуазної демократії, розвиток нашого
українського народу, який в недалекий час займе значне місце в
будуванню української держави. Нарід український, демократія,
та трудові маси його дійсно витратили колосальні зусилля і при-
несли більше, ніж могли принести: кров свою, своє зруйноване
господарство; але ці зусілля були керовані тими, хто й по нині керує
народом. Це є те, що називається державним центром. Ми повинні
сказати, тепер, що виступаємо тут, не як [illegible], а як [illegible]-
ні заступники свого народу, з яким не згубили ми зв'язку, через
те, що наш державний центр, на протязі трьох років вмів вести
одну основну лінію. Вона полягає в тому, що не віхилялась ні
в право, ні в ліво, що не сходила з раз визначеного шляху борот-
би. І ця боротьба може припинитися тільки тоді, коли свобода
українського народу буде цілком забезпечена. Мені в імени фрак-
ції Н.Р., приємно констатувати те, що ми не розходимось з тим
що було сказано у вступному слові Голови Республіки. Я з тим біль-
шою приємністю визнаю і підкреслюю то, що у всіх визволених

і всіх змагання, в основній лінії, яка проводилась державним центром, є колосальні зусилля і витрати ума і серця нашого Голови Республіки, Головного Отамана Симона Васильовича Петлюри. Я скажу більш того, Панове, коли б не було цієї лінії, цього глибокого переконання і віри в нарід, то ми сиділиб в тому ж положенні, в якому находяться російські представники в Парижі. Бо там, де основна лінія хитається, де весь час шукають методів і шляхів для боротьби за визволення своєї країни, там не може бути ні провідної лінії, ні повного успіху. Спільними зусиллями й роботі Пана Головного Отамана Симона Васильовича Петлюри на протязі трьох років за укра(їнську) державу є то, що він лишався вірним гаслу Української Народньої Республіки, гаслу української демократії. Хоча ми, як представники буржуазної демократії, коли не будь в минулому не сходилися з ним в своїй провідній думці, в методах державного будівництва, але ми повинні підкреслити то, що в імені інтересів української демократії, конечного успіху в боротьбі за українську Республіку і ради тих жертв, треба саме таку лінію заступати Голові Республіки. На цьому грунті-і в ції майбутній діяльности на користь українського народа, ми обіцяємо Голові Республіки, на грунті проголошеного ім вступного слова, найповніше співділання. Зазначивши на-прикінці своє відношення до Ради Республіки, ми гадаємо що Р.Р. буде дійсно орган національний. Ми заступаємо ту думку, що зараз, коли ми перебуваємо поза межами своєї теріторії, треба зберегти те, що ми маємо, цінити ту лінію, яку ми вибрали. Всі нові експерименти треба залишити до другого кращого моменту, коли нічо не буде нам загрожувати, коли ми будемо на своїй теріторії, коли ми станемо перед фактами минулого, коли тре буде будувати державу, тоді розуміється, ми скажемо, що кожному треба свої методи державного будівництва. Але поза межами своєї теріторії ми повинні мати [illegible] (один), одно мірило, тільки тоді ми вийдемо з того трагічного становища, в якому опинилися. В Раді Республіки ми повинні виробити закони, перетворити всі галузі державного життя — це наша основна лінія; не для того ми боролися, не для того несли жертви, щоб тепер переживати [illegible]. Ми гадаємо, що ті

жертви, перед якими ми схиляємо сьогодні голови, вимагають в першу чергу більшого розуміння інтересів державности. Ми дивимось в майбутнє без зайвого оптимізму, але в нас нема й песимізму. Ми розуміємо, що при таких політичних, економічних та соціяльних обставинах, які були на Україні, більшого успіху не можна було досягнути. В тих умовах нашого життя, в яких Україна [illegible] три роки революції, яких не зазнали ще народи, в таких умовах іншого шляху не могло бути. Ми радіємо, що ці обставини були ще не стільки тяжкі, що тільки загальним зусиллям не можна [illegible] [illegible] наслідків, але ми все таки не повинні вимагати того, чого ніхто не може виконати на підставі того світового процесу, на шляху якого ми стоїмо. Ми маємо право сказати, що зусілля всіх політичних груп від правих до лівих і всього українського громадянства дадуть свої позитивні результати. Все, що ми здобули, будемо берегти ми далі, що тепер не маємо потреб займатися рахунками. Разом ми повинні йти бити ворога, а коли поб'ємо, тоді кожен дасть собі раду.

"П р о м о в а члена Ради Республіки [illegible] Ковалевського виголошена на засіданні Ради Республіки в [illegible] 1921 р."

п.Ковалевський"(Шановні добродії. Коли ми оглядаємось на пере-житий шлях, наш трьох років боротьби за визволення української держави, то ми мусимо підкреслити два основні моменти: перший момент це є зріст ідеї української державности в середині держави, другий момент-це зріст ідеї української державности з-зовні, за кордоном. І то й друге є безперечною заслугою української демократії, а [illegible] ви, [illegible] української національної революції. Коли ми пригадаємо, панове, перший момент боротьби за українську державу, коли ми пригадаємо з вами [illegible] державний центр за [illegible] сили боротьби за визволення українського народу, ми [illegible], що ця ідея [illegible] була слабою, не пробуджена [illegible] стільки, що [illegible] української державности не стільки, що [illegible] во-но було [illegible] національної революції. Сама по собі ідея українського [illegible], ідея, що [illegible] психологічні риси народу не була ще [illegible]. Коли [illegible] до цього ж самого моменту, то можна зазначити, що були [illegible], коли [illegible] революцій, яка [illegible] української інтелігенції, яка взяла національну ідею за свою основу, яка написала її на с-воєму прапорі і [illegible] на протязі трьох років. Ми, народні ре-[illegible], [illegible] підкреслити [illegible] моменти [illegible] боротьби, [illegible] і, що [illegible] були [illegible] боротьби за українську державу, бо це є [illegible] про-цес, і в [illegible] виступають [illegible] сили, в [illegible] ці сили [illegible]-ються на різні політичні табори. І [illegible] підкреслити той факт, що українська інтелігенція на [illegible] не була [illegible], [illegible] ідеї [illegible] на протязі трьох останніх років. [illegible] інтелігенція розходилася по своїх ідеях на різні політичні табори і [illegible] багато [illegible] останні що до [illegible] методу державного будівництва, але ми не можемо за-кинути їм в [illegible], що вони [illegible] ідею національного виз-волення, в цілому приймають і розуміють. На протязі трьох років боро-тьби за визволення України наші народні маси національно зросли;

240

ті народні маси які раніш тільки несвідомо відносились до гасла української державности, тільки чували його, вже ті народні маси цінять це гасло в новій мірі і пишуть його в історію України своєю кров'ю, утверджують [illegible], які є зараз на Україні, які приходять народною хвилею від [illegible] до Білгороду. Це перше завоювання української національної революції, перше завоювання українського народу, яке ми рахуємо своїм [illegible] тут підкреслити.

/Входить до залі П. Головний Отаман Симон Петлюра в супроводі п. голови Ради Міністрів./

Але, панове, коли ми підійдем до другого моменту, до зросту свідомости про Україну у західних народів, ми не можемо сказати, що там, де була [illegible] в свідомости європейських народів, де саме слово "Україна" зустрічалось в книжках [illegible], де [illegible] саме поняття українського народу та боротьби його за свою державність. - Панове, можемо сказати, що [illegible] ці народи, які, може до нас не прийшли ще в реальних розмовах, але які йдуть до нас сьогодня, що ці народи рахуються з Україною, як фактом, рахуються з [illegible] народним життям, ми підкреслюємо цей момент тому, що це момент визнання факту нашої державности, бо та Україна, що протягом століть стоїть [illegible] від [illegible] монгольських орд, [illegible] на культуру [illegible] національної революції, - стала для держав Європи міжнародним об'єктом, [illegible], чи хотіли не хотіли. Коли ми пригадаємо Версальський договір, / я хочу зазначити, що на увагу до всі фракції [illegible] / то я пригадаю, що цей договір [illegible] до того, що цілий ряд держав європейських визнав Україну, [illegible] під час боротьби за визволення України, [illegible] і ніколи не було. Проте нас [illegible] не тільки центральні держави, які стояли на [illegible] свого [illegible], але й цілий ряд держав, які [illegible] на терені бувшої російської імперії і також провадили боротьбу за своє визволення. [illegible] визнали державою не тільки де-факто, але і де-юре. Ми представники [illegible]-мільйонового народу, який претендує на визнання по праву і нам давно [illegible] це право, [illegible] і [illegible], що У.Н.Р. займе серед [illegible] народів не останнє, а перше місце. Це так давно був третій акт великого міжнародного значіння (і також великого значіння) для майбутніх

[illegible] нашої державности, це акт визнання Польщею Українсь-
кої Народньої Республіки. [illegible]
Ці [illegible]
[illegible] Н.Р.., [illegible]
вон в тому, що шляхи, які нас зводили з Польщею, шляхи, по яких
[illegible]
мо, що в дальнійшому може бути час, коли ці два народи виступ-
лять [illegible]
ці два [illegible] української держави, не [illegible]
тому, [illegible]
[illegible] майбутньої [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] до того
[illegible]
[illegible] народні
республіканці, [illegible] буржуазної демократії, розвиток [illegible]
українського народу, [illegible] час займе певне місце в
будуванні української держави. [illegible] демократія,
та трудові маси [illegible]
[illegible]
господарство; [illegible] ці зусилля [illegible]
народом. [illegible]
[illegible] тут, [illegible]
[illegible]
то, що [illegible]
одну [illegible]
[illegible]
[illegible] тоді, [illegible]
[illegible]
ції Н.Р., [illegible] тим,
що [illegible] Республіки. [illegible]
[illegible] те, що [illegible]

у всіх змаганнях, в основній лінії, яка проводилась державним центром, в непохитній постаті і енергії ума і серця нашого Голови Республіки, Головного Отамана Симона Васильовича Петлюри. І скажу більш того, Панове, колиб не було цієї лінії, цього глибокого переконання і віри в народ, то ми сиділиб в тому ж положенні, в якому находяться російські представники в Парижі. Бо там, де основна лінія хитається, де раз-у-раз міняють методи і засоби для боротьби за визволення своєї країни, там не може бути ні провідної лінії, ні жадного успіху. Прямим наслідком в роботі Пана Головного Отамана Симона Васильовича Петлюри за протягом трьох років за українську державу є те, що він підняв прапор Української Народньої Республіки, прапор української демократії. Хоч ми, як представники буржуазної демократії, коли що будь в минулому не сходилися з ним в своїх провідних думках, в методах державного будівництва, але ми повинні підкреслити те, що в лінії інтересів української демократії, конечного успіху в боротьбі за українську Республіку і ради тих жертв, треба нам тую лінію підтримувати Голові Республіки. На цьому ґрунті і в цій майбутній діяльности на користь українського народу, ми обіцяємо Голові Республіки, на ґрунті проголошеного із вступного слова, найповніше співділання. Залишаючи ще ґрунтовніше своє відношення до Ради Республіки, ми гадаємо, що Р.Р. буде дійсно органом національним. Ми заступаємо ту думку, що зараз, коли ми перебуваємо поза межами своєї теріторії, треба берегти те, що ми маємо, цінити ту лінію, яку ми вибрали. Всі нові експерименти треба залишити до другого кращого моменту, коли ніщо не буде нам загрожувати, коли ми будемо на своїй теріторії, коли ми станемо перед фактами минулого, коли тре буде будувати державу, тоді розуміється, ми скажемо, по якому треба свої методи державного будівництва. Але поки немаємо своєї теріторії ми повинні мати один мірило, тільки тоді ми вийдемо з того трагічного становища, в якому опинилися. В Раді Республіки ми повинні виробити закони, перетворити всі галузі державного життя — це наша основна думка; не длятого ми боролися, не длятого неслис жертви, щоб тепер перемивати брудну білизну. Ми гадаємо, що ті

мортим, перед якими ми ставимо сьогодня [illegible], вимагають в першу чергу більшого розуміння інтересів державности. Ми дивимось в майбутнє без зайвого оптимізму, але в нас нема песимізму. Ми розуміємо, що при таких політичних, економічних та соціальних обставинах, які були на Україні, більшого успіху не можна було досягнути. В тих умовах нашого життя, в яких Україна проіснувала три роки революції, якої не знавали ще народи, в таких умовах іншого ходу не могло бути. Ми гадаємо, що ці обставини були і є не на стільки тяжкі, що тільки загальним зусіллям ми можемо дочекатися реальних наслідків, але ми все таки не можемо вимагати того, чого ніхто не може виконати на підставі того світового процесу, на межі якого ми стоїмо. Ми маємо право сказати, що зусілля всіх політичних груп від правих до лівих і всього українського громадянства, дадуть свої позитивні результати. Все, що ми здобули, будемо берегти на далі, бо тепер не маємо потреб займатися рахунками. Разом ми повинні бити сили ворога, а коли поб'ємо, тоді кожен дасть собі раду.

Копія

[illegible] до [illegible] і [illegible]

[illegible] від 9 Січня [illegible]

[illegible]

[illegible] Треба [illegible]

[illegible] Ради.

[illegible] то [illegible] Крім того треба звернути увагу і на [illegible]

[illegible]

Далі йде [illegible] питання про [illegible]

[illegible] Правительства.

Треба звернути увагу на [illegible]

[illegible]

[illegible] торговельно-промислових кол [illegible]

в ремістні с.

а з окрема з народом приязної нам Польщі

оземського

і

Петлюра. /р.в./

Голова Директорії Головний Отаман Військ У.Н.Р.

3 лютого 1921 р.

З оригіналом згідно.

М. Миронович

Керуючий Справами Директорії

Селянство, цей головніший своєю численністю чинник України, повинно притягти особливу увагу Ради Республіки, яка заопікується не тільки піднесенням його культурного рівня та організації, але очевидно підготовить і ряд мір державного маштабу в обсягу земельної політики, які спрямують в майбутньому переведення земельної реформи. Зазначені міри мають переслідувати економічний добробут і забезпечення політичного впливу на державні справи селянства, як найголовнішої частини нашого населення.

248

Українська Народня Республіка.

УНІВЕРСАЛ

РАДИ РЕСПУБЛІКИ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

Віками мучився Український народ під властю чужоземців. Ці чужоземці захопили родючу землю українську й заставили наш народ на них робити.

Після того як було скинуто російського царя, український народ не схотів більше терпіти господарювання чужинців-росіян в своїй хаті, він сам рішив стати хазяїном на своїй землі—Україні. Український народ створив свою самостійну Народню Республіку.

Та не так думали наслідники царського правительства, московські большевики-комуністи. Вони зруйнували свій край—Росію і схотіли поживитися тим хлібом, який український народ потом і кров'ю приробив на своїй землі. Большевики з своїм грабіжницьким військом напали на Україну й вивозять з нашого краю не тільки харчові запаси (хліб, сіль і т. п.), а все, що їм попадеться на очі: машини, інструменти, залізо, вугіль, вагони, підриваючи таким чином основи життя й праці українського селянства й робітництва.

Були між нашим народом такі довірчиві люде, які ждали, що прийдуть росіяне-комуністи на Україну і встановлять для нас добрі порядки.

І не тільки російські большевики-комуністи зазіхають на добро українського народу. Російські пани та ґенерали Денікін і Врангель свій головний напад робили на Україну, щоб заволодіти її багацтвами й панувати, як раніще, над нашим народом.

ТЕПЕР, ПІСЛЯ ДОВГИХ МУК І ЗНУЩАННЯ РОСІЙСЬКИХ БОЛЬШЕВИКІВ, ПІСЛЯ РОЗСТРІЛІВ І КАТУВАННЯ РОЗІБРАЛИ УКРАЇНСЬКІ ЛЮДЕ, ДЕ ПРАВДА І ХТО НАШОМУ НАРОДОВІ ДРУГ, А ХТО ВОРОГ.

І большевики і денікінці (чи врангелівці) це все люде московські, що дивились і дивляться на українців не як на рівноправний і повноправний народ, а як на робочу худобу, яка повинна слухати свого пана московського ґенерала або московського ж комуніста-большевика.

Кращі сини українського народу не вірили облесливим словам московських комуністів. Вони зібрали хоч невелику, але сильну духом армію, яка три роки билася за волю рідного краю. Цій армії помагав увесь Український народ, який безперестанку то там, то там, вставав зі зброєю в руках проти своїх давніх гнобителів-москвинів.

Ця армія й повстанський народ України не раз виганяли росіян з Української землі, та не мала ця армія головного: їй бракувало зброї та одежі.

Зібравшися на невеликій частині Подільської губернії, ця армія завзято билася з московськими зайдами, але не її була сила. Адже ж ще найбільші гнобителі українського народу—російські царі для того, щоб наш народ не вирвався з московської неволі, зробили так, щоб на Україні не було патронних заводів та фабрик, які виробляють зброю. Тому то й сильніші за нас московські большевики, що у них в Росії заводи виробляють зброю, а на Україні таких заводів не має. Але бувають часи в життю народа, коли любов до рідного краю і ненависть до насильників—чужинців перемагає найсильнішу зброю. Таке чудо відваги зробив український народ, як вигнав з України разом з гетьманцями німецьку окупаційну армію в 1918 році.

Тепер черга настала для большевиків.

ЗНАЙТЕ СЕЛЯНЕ-ХЛІБОРОБИ, РОБІТНИКИ І ВСІ ГРОМАДЯНЕ УКРАЇНИ, ЩО ЧАС ВАШОГО ВИЗВОЛЕННЯ НЕДАЛЕКО.

Ваше Правительство й військо на чолі з Головним Отаманом СИМОНОМ ПЕТЛЮРОЮ находяться на чужині, але вони не тратять надії на Самостійну Україну.

Щоб об'єднати всі громадські сили, які мусілі йти з армією на чужину, скликано РАДУ РЕСПУБЛІКИ України, в якій працюють для добра українського народу представники українських народніх і демократичних партій та громадських організацій.

РАДА РЕСПУБЛІКИ Є НАЙВИЩОЮ ВЛАДОЮ, ЯКА ЗАРАЗ ПОРЯДКУЄ І БУДЕ ПОРЯДКУВАТИ ВСІМИ СПРАВАМИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ПОВОРОТУ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА НА РІДНУ ЗЕМЛЮ, АЖ ПОКИ САМ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД ВІЛЬНИМИ ГОЛОСАМИ ВИБЕРЕ ПРЕДСТАВНИКІВ ДО ВСЕНАРОДНЬОГО ЗІБРАННЯ УКРАЇНИ - ПАРЛЯМЕНТУ.

Народ України без ріжниці національностей повинен знати з чим прийде українське військо та українська власть на Україну.

Рада Республіки і Правительство, яке перед нею відповідає за свої діла, хотять визволити Україну з під власти чужинців московських комуністів та їхньої червоної армії. Рада Респубіки бажає створити УКРАЇНСЬКУ НАРОДНЮ РЕСПУБЛІКУ самостійною і ні від кого незалежною, як того хоче український народ.

Рада Республіки хоче, щоб після звільнення України від чужих напастників сам народ України був хазяїном в своїй хаті—Українській Самостійній Республиці.

Рада Республіки в згоді з попередніми законами і постановами Українського Правительства заявляє, що вся земля на Україні повинна належати трудовому селянству. Робітники України, які там мучаться під кровавою властю Російських комуністів, повинні знати, що Рада Республіки хоче установити громадянські права і свободу робітництва, одібрані у нього неситими большевицькими комісарами.

Рада Республіки стверджує своє непохитне бажання забезпечити робітникам України найцінійші придбання революції—8-ми годинний робочий день і закони про охорону праці.

Рада Республіки, Правительство і військо українське хотять принести всьому народові України, без ріжниці національної приналежности, демократичний, народоправний порядок і спокій, замісць різні та взаїмного винищення, як це робить большовицька власть.

НАРОДЕ УКРАЇНСЬКИЙ, ти, що кладеш своє життя в оружній боротьбі з московськими грабіжниками! Селяне, робітники і всі громадяне, борці за волю України!

ГОТУЙТЕСЯ ДО ПОВОРОТУ ВАШОЇ ЄДИНОЇ ЗАКОННОЇ ВЛАСТИ НА УКРАЇНУ.

Збирайте силу на той час, коли Вас Рада Республіки і Правительство України покличуть на трудну і рішучу боротьбу з російськими завойовниками-комуністами. Не робіть неорганізованих повстань, які іноді більше шкодять собі чим ворогові.

Збирайте велику силу і виступайте на ворога після наказу Українського Правительства, яке через своїх посланців дасть розпорядження в той час, коли буде треба. Будьте готові на всякий час до боротьби. Весна й літо 1921 року мають рішити долю українського народу, чи буде він ще далі рабом Росії, чи вижене з своєї землі московських грабіжників і створить свою сильну і самостійну державу—Українську Народню Республіку.

Рада Республіки певна, що після тяжкого московського знущання та поневіряння під чужою властю український народ заодно з Радою Республіки, Правительством і військом таки вибере собі вільне і самостійне життя в своїй Незалежній Народній Республіці.

ПРЕЗИДІЯ РАДИ РЕСПУБЛІКИ:

Голова І. ФЕЩЕНКО - ЧОПІВСЬКИЙ.

Заступник Голови П. ПИЛИПЧУК.

Перший Секретарь С. БАЧИНСЬКИЙ.

Березня 12 дня 1921 року.

З УКРАЇНСЬКИХ СПРАВ.

249

Привітання Раді Республіки.

(к) Через фракцію Української Народньо-Республиканської партії львівські біженці з України передали всім високим Членам Ради Республіки ту велику радість, яка охопила серця їх з приводу оголошеного Радою Республіки Універсалу до Українського Народу.

Привітанння кінчається так: в сім Універсалові черпаємо ми моральні і фізичні сили для продовження дальшої боротьби за нашу Самостійність за Україну — та глибоко віримо і знаємо, що бадьорі слова Ради Республіки піднімуть дух і віру нашим братям, що стануть під жорстокою окупацією нашого найбільшого ворога, — кацапа.

Віримо в творчу працю Ради Республіки, яка в недалекім часі приведе нас на свої рідні лани, бо туга за рідним краєм гартує нам охоту до дальшої боротьби.

Слова Головному Отаману військ УНР. Симону Петлюрі! Слава Українській Раді Республики! Слава борцям, що підуть визволяти Україну!

Українсі

УНІВЕР

Віками мучився *Український Народ* під властію чужоземців. Ці чужоземці захопили родючу *Українську землю* і заставили наш народ на них робити.

Після того, як було скинуто російського царя, *Український Народ* не схотів більше терпіти господарювання чужоземців-Росіян в своїй хаті. Він сам рішив стати хазяїном на своїй землі-*Україні*. *Український Народ* створив свою *Самостійну Народню Республіку*.

Та не так думали наслідники царського правительства, московські большевики-комуністи. Вони зруйнували свій край Росію і схотіли поживитися тим хлібом, який *Український Народ* потом і кровію приробив на своїй землі. Большевики в своїм грабіжницьким військом напали на *Україну* і вивозять з нашого краю не тільки харчові запаси (хліб, сіль і т. и.) а все що їм попадається на очі: машини, інструменти, залізо, вугіль, ва-